

REGIONALE ONTWIKKELINGSPROGRAMMA'S VOOR BELGIË

Derde generatie
1986-1990

COMMISSIE
VAN DE EUROPESE
GEMEENSCHAPPEN

Dit document is opgesteld voor interim gebruik door de diensten van de Commissie.
Het wordt ter beschikking van het publiek gesteld, doch mag niet worden beschouwd
als een officiële standpuntbepaling van de Commissie.

Deze publikatie wordt eveneens in de volgende taal uitgegeven :

FR ISBN 92-825-8670-7

Bibliografische data bevinden zich aan het einde van deze publikatie

Luxemburg: Bureau voor officiële publikaties der Europese Gemeenschappen, 1988

ISBN 92-825-8671-5

Catalogusnummer: CB-52-88-986-NL-C

© EGKS-EEG-EGA, Brussel • Luxemburg, 1988

Overneming met bronvermelding toegestaan, behalve voor commerciële doeleinden

Printed in Belgium

Commissie van de Europese Gemeenschappen

**REGIONALE ONTWIKKELINGSPROGRAMA'S
VOOR BELGIË**

**DERDE GENERATIE
1986-1990**

Dokument

Dit dokument is opgesteld voor intern gebruik door de diensten van de Commissie. Het wordt ter beschikking van het publiek gesteld, doch mag niet worden beschouwd als een officiële standpuntbepaling van de Commissie.

Copyright EGKS-EEG-EGA, Brussel - Luxembourg, 1988.
Overneming met bronvermelding toegestaan, behalve voor commerciële doeleinden.

Inhoud

Regionaal ontwikkelingsprogramma voor Vlaanderen 1986-1990

Gedetailleerde inhoudstafel

- Hoofdstuk I Sociaal-economische analyse
- Hoofdstuk II Doelstellingen voor het ontwikkelingsbeleid
- Hoofdstuk III Acties voor de ontwikkeling
- Hoofdstuk IV De financiële middelen
- Hoofdstuk V De aanwending van het programma

Regionaal ontwikkelingsprogramma voor Wallonië 1986-1990

Gedetailleerde inhoudstafel

- Hoofdstuk I Sociaal-economische analyse
 - Hoofdstuk II Doelstellingen voor het ontwikkelingsbeleid
 - Hoofdstuk III Acties voor de ontwikkeling
 - Hoofdstuk IV De financiële middelen
 - Hoofdstuk V De aanwending van het programma
- Bijlage van het programma

REGIONAAL ONTWIKKELINGSPROGRAMMA

VLAANDEREN

1986—1990

I N H O U D

	Blz.
Inleiding	
HOOFDSTUK I - SOCIAAL-ECONOMISCHE ANALYSE	9
Afdeling I - Kenmerken van de sociaal-economische ontwikkeling	11
A. Vlaams gewest	11
1. De bevolking	11
2. Het inkomen	11
3. De werkgelegenheid	12
4. De produktie	17
5. De produktiviteit	20
6. De werkloosheid	20
7. De migratie	25
B. De ontwikkelingsgebieden	26
1. Limburg-Kempen	27
2. De Westhoek	32
Afdeling II - De belangrijkste onevenwichtigheden en hun oorzaken	36
A. Het Vlaams gewest	36
1. De werkloosheid	36
2. Een geringe economische groei	36
3. Regionale ongelijkheden	37
4. Structurele aspecten	37
B. De ontwikkelingsgebieden	38
Afdeling III - De resultaten van de gevoerde acties	40
1. De economische expansiewetgeving	40
2. De investeringen voor de K.M.O.'s	40
3. De industrieterreinen	41
4. De grote infrastructuurwerken	41
5. Onderzoekssteun	49
6. Bijdrage van de fondsen van de Europese Gemeenschap	49
7. Mogelijkheden, voorwaarden en knelpunten van de regionale ontwikkeling	51

Afdeling IV - Sociaal-economische vooruitzichten voor de programmaperiode 1986-1990	53
1. De bevolking	53
2. De beroepsbevolking	63
3. De toegevoegde waarde	64
4. De werkgelegenheid	66
 HOOFDSTUK II - DOELSTELLINGEN VOOR HET ONTWIKKELINGS- BELEID	 67
A. Doelstellingen op het niveau van het Vlaams gewest	69
1. De werkgelegenheid	69
2. De sectorale ontwikkeling	70
3. De grote infrastructuren	75
B. Specifieke doelstellingen voor de ontwikkelings- gebieden	80
1. De werkgelegenheid	80
2. De investeringssteun	82
3. De industrieterreinen	82
4. De verkeersinfrastructuur	83
C. Het sociaal investeringsbeleid	85
1. Ruimtelijke ordening, landinrichting en natuur- behoud	85
2. Het leefmilieu en het waterbeleid	86
3. Gemeenschapsvoorzieningen	88
 HOOFDSTUK III - ACTIES VOOR DE ONTWIKKELING	 91
A. Acties op het niveau van de regio Vlaanderen	93
1. Werkgelegenheid	93
2. Het sectoraal beleid	101
3. De industrieterreinen	112
4. De grote verkeersinfrastructuur	114
B. Specifieke acties in de ontwikkelingsgebieden	116
1. De bijzondere investeringssteun	116
2. De T-zones	117
3. De verkeersinfrastructuur	118
4. De reconversievennootschappen	121
5. De holding Alinvest	121
6. Bijdrage van de Europese Gemeenschap	122

C. Het sociaal investeringsbeleid	153
1. Ruimtelijke ordening, landinrichting en natuurbehoud	153
2. Leefmilieu en waterbeleid	154
3. De gemeenschapsvoorzieningen	157
 HOOFDSTUK IV - DE FINANCIËLE MIDDELEN	 163
A. Financieringsbronnen	165
B. Uitgavetypes	175
1. Infrastructuur	175
2. Andere steunmiddelen	178
 HOOFDSTUK V - DE AANWENDING VAN HET PROGRAMMA	 183

INLEIDING

Dit Regionaal Ontwikkelingsprogramma (R.O.P.) voor Vlaanderen heeft betrekking op de periode 1986-1990 en werd, op vraag van de Voorzitter van de Vlaamse Executieve, opgesteld door de Vlaamse Sectie van het Planbureau in samenwerking met de Vlaamse Administratie voor Economie en Werkgelegenheid; voor de regionale acties werd eveneens een bijdrage geleverd door Gewestelijke Ontwikkelingsmaatschappijen (1).

Het R.O.P. voor Vlaanderen dient als referentie bij het vragen van Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling-steun (EFRO) voor het Vlaams gewest; voor de uitvoering van bepaalde projecten zal eveneens beroep gedaan worden op andere structuurfondsen, Europees Sociaal Fonds (ESF), Europees Oriëntatie- en Garantiefonds voor de Landbouw (EOGFL), Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal (EGKS), of op de financiële instrumenten van de Europese Gemeenschap.

Voor de inhoud van dit R.O.P. werd het schema gevolgd dat voorgesteld werd door de Europese Commissie.

Het bevat, naast een sociaal-economische analyse van Vlaanderen en de ontwikkelingsgebieden, de doelstellingen die de overheid nastreeft en de acties die ze voornemt te voeren in de volgende vijfjaarlijkse programmaperiode. Verder wordt een raming gemaakt van de nodige financiële middelen en worden aanduidingen gegeven over de uitvoering van het programma.

Brussel, december 1985.

(1) De G.O.M.-West-Vlaanderen voor de Westhoek en de G.O.M.-Limburg en de G.O.M.-Antwerpen (samen met de Intercommunale Ontwikkelingsmaatschappij voor de Kempen, s.v.) voor het ontwikkelingsgebied Limburg-Kempen.

HOOFDSTUK I - SOCIAAL-ECONOMISCHE ANALYSE

HOOFDSTUK I - SOCIAAL-ECONOMISCHE ANALYSE

HOOFDSTUK I - SOCIAAL-ECONOMISCHE ANALYSE

HOOFDSTUK I - SOCIAAL-ECONOMISCHE ANALYSE

HOOFDSTUK I - SOCIAAL-ECONOMISCHE ANALYSE

HOOFDSTUK I - SOCIAAL-ECONOMISCHE ANALYSE

HOOFDSTUK I - SOCIAAL-ECONOMISCHE ANALYSE

HOOFDSTUK I - SOCIAAL-ECONOMISCHE ANALYSE

HOOFDSTUK I - SOCIAAL-ECONOMISCHE ANALYSE

AFDELING I - KENMERKEN VAN DE SOCIAAL-ECONOMISCHE ONTWIKKELING

A. VLAAMS GEWEST

1. De bevolking

Begin 1985 telde het Vlaams gewest 5.669.879 inwoners, hetzij 57,5 % van de totale Belgische bevolking of nagenoeg 2 % van de bevolking der Europese Gemeenschap.

Tijdens de periode 1980-1984 is de bevolking in Vlaanderen aangegroeid met 50.927 eenheden in tegenstelling met een daling van de bevolking in de andere delen van het land. Deze bevolkingsaangroei is het gevolg van het natuurlijk accres : het migratiesaldo vertoonde tijdens de jongste jaren immers een evenwicht.

De bevolkingspyramide wijst op een relatief jonge bevolking : de leeftijdsgroep 0-19 jaar : 28,8 %; de leeftijdsgroep 20-39 : 29,2 %; de leeftijdsgroep 40-59 : 24,5 % en 60 jaar en ouder : 17,5 %.

2. Het inkomen

Het gemiddeld belastbaar inkomen per inwoner in Vlaanderen, per provincie, per arrondissement en in het Rijk wordt weergegeven in tabel I.1.

Dit inkomen bedroeg in 1983 225.500 BF in Vlaanderen en 226.600 BF voor het Rijk.

Zoals in het vorige programma werd vermeld, is het inkomen in Vlaanderen tijdens de jaren zeventig geëvolueerd naar het Rijksgemiddelde, terwijl de ontwikkelingsgebieden een gedeelte van hun achterstand inliepen.

De provincie Limburg komt op de laatste plaats onder de Vlaamse provincies wat het inkomen per inwoner betreft. De achterstand van deze provincie is in de laatste drie jaren lichtjes toegenomen.

In de rangschikking van de arrondissementen komen Diksmuide en Ieper, twee van de drie arrondissementen die de Westhoek uitmaken, op de laatste plaats. De achterstand van Diksmuide blijft groot.

Tabel I.1 - Gemiddeld belastbaar inkomen per inwoner

Arrondissementen en provincies	Inkomen 1980 (aanslagjaar 1981)		Inkomen 1983 (aanslagjaar 1984)	
	Absolute cijfers (BF)	Index(Rijk=100)	Absolute cijfers (BF)	Index(Rijk=100)
Antwerpen	199.700	112,1	250.200	110,4
Mechelen	175.500	98,5	224.600	99,1
Turnhout	166.000	93,2	209.200	92,3
ANTWERPEN	187.600	105,3	236.000	104,1
Hasselt	167.100	93,8	211.800	93,5
Maaseik	154.800	86,9	194.100	85,6
Tongeren	153.700	86,3	195.000	86,0
LIMBURG	160.600	90,1	203.000	89,6
Aalst	172.700	96,9	220.800	97,4
Dendermonde	166.000	93,2	210.900	93,0
Eeklo	156.000	87,5	200.100	88,3
Gent	181.200	101,7	227.600	100,4
Oudenaarde	165.500	92,9	214.000	94,4
Sint-Niklaas	171.900	96,5	216.300	95,4
OOST-VLAANDEREN	173.100	97,1	219.400	96,8
Brugge	175.500	98,5	222.600	98,2
Diksmuide	136.700	76,7	179.900	79,4
Ieper	142.400	79,9	189.700	83,7
Kortrijk	172.000	96,5	221.400	97,7
Oostende	170.000	95,4	215.500	95,1
Roeselare	164.500	92,3	208.400	92,0
Tielt	153.400	86,1	198.100	87,4
Veurne	154.700	86,8	208.100	91,8
WEST-VLAANDEREN	165.000	92,6	212.100	93,6
Halle-Vilvoorde	210.100	117,9	259.700	114,6
Leuven	186.700	104,8	237.000	104,6
VLAAMS BRABANT	199.200	111,8	247.000	109,0
VLAANDEREN	178.400	100,1	225.500	99,5
HET RIJK	178.200	100	226.600	100

Bron : N.I.S.

3. De werkgelegenheid

a. Per bedrijfstak

In het vorige programma voor het Vlaams gewest werd melding gemaakt van de daling, in de jaren zeventig, van de werkgelegenheid in de primaire en in de secundaire sector en van een versnelde verschuiving naar een grotere tewerkstelling in de tertiaire sector.

Deze trend heeft zich tijdens de periode 1980-1984 voortgezet, wat blijkt uit de tabel I.2 over de loop van de bezoldigde werkgelegenheid in deze periode.

Naast een lichte daling van de werkgelegenheid in de primaire sector (rekening gehouden met de daling van het aantal zelfstandigen in deze sector : zie tabel I.3), nam de werkgelegenheid in de secundaire sector af met 93.578 eenheden of 13 %, terwijl de werkgelegenheid in de tertiaire sector steeg met 35.839 eenheden of 4,2 %.

Tabel I.2 - Loop van de bezoldigde werkgelegenheid naar activiteitsklasse

	Vlaanderen			Het Rijk		
	1980	1984		1980	1984	
Primaire sector	7.629	8.090	+6,0 %	11.456	11.688	+ 2,0 %
Secundaire sector	714.437	620.859	-13,0 %	1.170.999	978.969	-16,3 %
- energie en water-huishouding	40.758	39.442	-3,2 %	62.016	58.891	- 5,0 %
- niet-energetische delfst. en derivaten; chem. indus.	104.484	93.751	-10,3 %	212.653	182.311	-14,3 %
- metaalverwerkende, fijn-mechanische en optische industrie	183.701	163.895	-10,8 %	305.874	262.962	-14,0 %
- andere be- en verwerkende industrieën	248.810	232.523	-6,5 %	350.315	318.304	- 9,1 %
- bouwnijverheid	136.684	91.248	-33,2 %	240.141	156.501	-34,8 %
Tertiaire sector	841.522	877.361	+4,2 %	1.806.130	1.831.687	+ 1,4 %
- handel, hotel en reparatiebedrijven	208.822	213.553	+2,3 %	424.824	413.314	- 2,7 %
- vervoer en verkeer	111.373	108.525	-2,6 %	194.611	184.054	- 5,4 %
- bank-, krediet- en verzekeringswezen; verhuur	71.375	81.753	+14,5 %	210.950	221.793	+ 5,1 %
- overige dienstverlening (waaronder : overheid)	449.952	473.530	+5,2 %	975.745	1.012.526	+ 3,8 %
TOTAAL	1.563.588	1.506.310	-3,7 %	2.988.585	2.822.344	- 5,6 %

Bron : Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (stand op 30 juni).

Uit deze tabel kunnen volgende conclusies getrokken worden :

- In de primaire sector is de bezoldigde werkgelegenheid lichtjes gestegen (+ 6 %). Het gaat hier echter om zulke kleine absolute aantallen dat men bezwaarlijk van een relevant positief fenomeen kan spreken.
- De werkgelegenheid in de secundaire sector daalde met 93.576 eenheden, zijnde 13 %. Per bedrijfstak beschouwd kreeg de bouw veruit de zwaarste klappen te incasseren (- 33,2 %). De energiesector hield het best stand (- 3,2 %).

- In de tertiaire sector steeg de werkgelegenheid met 4,2 %. De aanwas was het grootst in de financiële sector (+ 14,5 %). De sector verloor kende een terugloop in de tewerkstelling (- 2,6 %).

Een vergelijking van de cijfers voor Vlaanderen met de cijfers voor het ganse rijk toont aan dat Vlaanderen op het vlak van de tewerkstelling betere resultaten boekte : in de secundaire sector is de daling minder uitgesproken (- 13 % tegenover - 16,3 %), in de tertiaire sector is de stijging groter (+ 4,2 % tegenover + 1,4 %).

Teneinde een volledig beeld van de werkgelegenheid op te hangen wordt in onderstaande tabellen de evolutie van het aantal zelfstandigen en helpers weergegeven.

Tabel I.3 - Evolutie van het aantal zelfstandigen (1)

	Vlaanderen			Het Rijk		
	1980	1984	%	1980	1984	%
Primaire sector	49.161	42.955	-12,6	75.985	67.032	-11,8
Secundaire sector	76.952	72.434	-5,9	131.664	123.203	-6,4
Tertiaire sector	170.574	179.287	+5,1	296.467	310.138	+4,6
Totaal	296.687	294.676	-0,6	504.116	500.373	-0,7

Bron : Rijksinstituut voor de Sociale Verzekering der Zelfstandigen

Tabel I.4 - Evolutie van het aantal helpers (2)

	Vlaanderen			Het Rijk		
	1980	1984	%	1980	1984	%
Primaire sector	21.153	21.911	+ 3,6	30.979	31.816	+ 2,7
Secundaire sector	13.060	13.755	+ 5,3	17.819	18.569	+ 4,2
Tertiaire sector	15.980	17.207	+ 7,7	23.376	25.451	+ 8,9
Totaal	50.193	52.873	+ 5,3	72.174	75.836	+ 5,0

Bron : Rijksinstituut voor de Sociale Verzekering der Zelfstandigen

- (1) Zelfstandige : iedere natuurlijke persoon die een beroepsbezigheid als hoofdberoep uitoefent zonder door een arbeidsovereenkomst tegenover een werkgever verbonden te zijn.
- (2) Helper : iedere persoon die een zelfstandige in de uitoefening van zijn beroep bijstaat of vervangt zonder tegenover hem door een arbeidsovereenkomst verbonden te zijn; het zijn gewoonlijk naaste familieleden, echter niet de echtgenote of eventueel echtgenoot noch de ongehuwden jonger dan 20 jaar.

Het totaal aantal zelfstandigen in Vlaanderen is in de periode 1980-1984 nagenoeg constant gebleven. De evolutie is echter niet gelijklopend in de drie sectoren. Het aantal zelfstandige landbouwers is gevoelig gedaald; ook het aantal zelfstandigen in de secundaire sector is verminderd. Deze daling wordt echter gecompenseerd door de stijging van het aantal zelfstandigen in de dienstensector.

Het aantal helpers is lichtjes toegenomen waardoor de zeer geringe vermindering van het aantal zelfstandigen wordt gecompenseerd in het Vlaams gewest.

b. Per arrondissement

In tabel I.5 wordt de evolutie van de bezoldigde werkgelegenheid per arrondissement weergegeven.

Tabel I.5 - Evolutie van de bezoldigde werkgelegenheid per arrondissement

Arrondissement provincie	Primaire sector			Secundaire sector			Tertiaire sector		
	1980	1984	%	1980	1984	%	1980	1984	%
Antwerpen	723	715	- 1,2	134.563	114.562	-14,9	209.380	210.398	+0,5
Mecheien	253	338	+33,5	37.652	33.290	-11,6	35.391	37.771	+6,7
Turnhout	526	588	+11,7	54.035	48.273	-10,7	41.745	43.990	+5,4
ANTWERPEN	1.502	1.641	+ 9,2	226.250	196.125	-13,3	286.516	292.159	+2,0
Halle-Vilvoorde	348	350	+ 0,5	52.994	43.985	-17,0	76.267	78.970	+3,5
Leuven	283	255	- 9,9	29.005	23.496	-19,0	61.697	66.247	+7,4
VLAAMS BRABANT	631	605	- 4,2	81.999	67.481	-17,7	137.964	145.217	+5,3
Brugge	865	854	- 2,3	31.083	26.960	-13,3	46.274	49.046	+6,0
Diksmuide	126	110	-12,7	3.784	3.569	-5,7	3.930	4.111	+4,6
Ieper	259	253	- 2,4	11.321	9.440	-16,6	10.707	11.645	+8,8
Kortrijk	295	350	+18,6	49.899	44.589	-10,6	36.558	39.725	+8,7
Oostende	352	368	+ 4,5	7.623	5.800	-23,9	26.396	26.102	-1,1
Roeselare	366	425	+16,1	23.822	21.533	-9,6	17.416	18.522	+6,3
Tielt	311	345	+10,9	13.039	12.617	-3,2	6.377	6.775	+6,2
Veurne	177	209	+18,0	3.157	2.620	-17,0	8.770	9.232	+5,3
WEST-VLAANDEREN	2.751	2.914	+ 5,9	143.728	127.128	-11,5	156.428	165.158	+5,6
Aalst	142	113	-20,5	25.935	22.599	-12,9	25.825	27.695	+7,2
Oudenaarde	113	110	- 2,7	16.000	14.750	-7,8	19.773	11.349	+5,3
Dendermonde	435	413	- 5,1	21.228	18.378	-13,4	16.027	16.867	+5,2
Eeklo	173	210	+21,3	6.894	5.598	-18,8	7.465	7.817	+4,7
Gent	1.008	1.156	+14,6	65.145	57.720	-11,4	86.511	91.345	+5,9
Sint-Niklaas	151	166	+ 9,9	27.742	22.890	-17,5	22.881	24.997	+9,2
OOST-VLAANDEREN	2.022	2.168	+ 7,2	162.944	141.935	-12,9	169.487	180.070	+6,2
Hasselt	288	326	+13,1	63.483	56.654	-10,8	57.368	59.265	+3,3
Maaseik	247	236	- 4,5	20.935	19.159	-8,5	17.748	18.833	+6,1
Tongeren	188	200	+ 6,3	15.098	12.377	-18,0	16.011	16.659	+4,0
LIMBURG	723	762	+ 5,3	99.516	88.190	-11,4	91.127	94.757	+4,0
VLAANDEREN	7.629	8.090	+ 6,0	714.437	620.859	-13,0	841.522	877.361	+4,2
HET RIJK	11.456	11.688	+ 2,0	1.170.999	978.969	-16,3	1.806.130	1.831.687	+1,4

Bron : Rijksdienst voor Sociale Zekerheid

Wat de ontwikkeling van de werkgelegenheid per arrondissement en per sector betreft kunnen volgende vaststellingen worden gedaan :

De daling van de werkgelegenheid in de secundaire sector is algemeen en significant te noemen.

Per provincie is de daling het grootst in Vlaams-Brabant (-17,7 %); dan volgen Antwerpen (- 13,3 %), Oost-Vlaanderen (- 12,9 %), West-Vlaanderen (- 11,5 %) en Limburg (- 11,4 %).

Per arrondissement beschouwd kan men het volgende concluderen :

- het arrondissement Oostende is het zwaarst getroffen door de achteruitgang in de tewerkstelling (- 23,9 %) ;
- ook in Leuven (- 19,0 %), Eeklo (- 18,8 %), Tongeren (- 18,0 %), Sint-Niklaas (- 17,5 %), Halle-Vilvoorde (- 17,0 %), Veurne (- 17,0 %) en Ieper (- 16,6 %) ligt de daling gevoelig boven het gemiddelde voor het Vlaams gewest (- 13,0 %) ;
- het arrondissement Antwerpen kent een daling van de tewerkstelling met 20.001 eenheden (- 14,9 %). Hiermee neemt dit arrondissement meer dan 1/5 van de totale vermindering in de secundaire sector in Vlaanderen voor zijn rekening.

De aangroei van de R.S.Z.-werkgelegenheid in de tertiaire sector (+ 35.835 eenheden) is niet voldoende om de daling in de industrie (- 93.576 eenheden) te compenseren. De stijging is eveneens vrij algemeen te noemen, behalve in het belangrijke arrondissement Antwerpen waar de stijging slechts 0,5 % bedraagt en in het arrondissement Oostende waar zich een daling voordoet (1,1 %).

4. De produktie

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de ontwikkeling van de toegevoegde waarde of het Bruto Regionaal Produkt van het Vlaams Gewest in de periode 1980-1984.

Tabel I.6 - Toegevoegde waarde (per sector, in mld F, prijzen 1975)

Sector	1980	1984 (1)	groei 1980-1984
<i>Landbouw</i>	51.503	60.516	+ 17.5
Steenkool	6.808	6.127	- 10.0
Extractieve nijverheid	1.141	0.987	- 13.5
Voeding	86.284	92.574	+ 7.3
Kleding	13.595	14.263	+ 4.9
Textiel	31.591	32.650	+ 3.3
Hout	26.809	29.524	+ 10.1
Papier	20.135	20.443	+ 1.5
Scheikunde	60.056	64.375	+ 7.2
Glas	15.465	15.503	+ 0.2
Metaal	153.917	164.273	+ 6.7
Staal	14.317	13.823	- 3.4
Diverse nijverheden	21.738	23.458	+ 7.9
Energie	47.989	44.818	- 6.6
Bouw	106.305	86.492	- 18.6
<i>Industrie</i>	606.150	609.310	+ 0.5
Vervoer	111.903	116.132	+ 3.8
Handel en diensten	439.359	459.706	+ 4.6
Gezinnen	12.220	11.721	- 4.0
Woongebouwen	32.041	38.436	+ 19.9
Overheid	171.509	176.137	+ 2.7
<i>Tertiaire sector</i>	767.032	802.132	+ 4.6
<i>Regionaal produkt (Vlaanderen)</i>	1.424.685	1.471.958	+ 3.3
<i>Binnenlands produkt (België)</i>	2.668.396	2.643.348	- 0.9

Bron : Planbureau

(1) Raming

Over de periode 1980-1984 kende de landbouw een relatief hoge groei (17,5 %). De groei van de toegevoegde waarde in de tertiaire sector was eerder gering (4,6 %). De industrie stagneerde.

Binnen de secundaire sector liepen de groeicijfers nogal uiteen. Negatief was de evolutie in de bouwsector (-18,6 %), de extractieve nijverheid (-13,5 %), de steenkoolnijverheid (-10,0 %), de energie-sector (-6,6 %) en de staalnijverheid (-3,4 %). De houtnijverheid (+ 10,1 %), de voedingsindustrie (+ 7,3 %), de scheikundige nijverheid (+ 7,2 %) en de metaalnijverheid (+ 6,7 %) kenden positieve groeicijfers.

De jaarlijkse groei bleef in de periode 1980-1984 zeer gering. Waar in het begin van de jaren zeventig nog groeicijfers tot 8 % genoteerd werden, bleef deze in het recente verleden beperkt tot 1 à 2 %, zoals blijkt uit tabel I.7.

Tabel I.7 - Jaarlijkse groei van de toegevoegde waarde

	Vlaanderen	Het Rijk
1974	+ 4.8 %	+ 4.2 %
1975	- 2.5 %	- 1.4 %
1976	+ 6.8 %	+ 5.5 %
1977	+ 1.8 %	+ 0.3 %
1978	+ 3.3 %	+ 3.0 %
1979	+ 2.9 %	+ 1.6 %
1980	+ 2.9 %	+ 3.4 %
1981	- 1.4 %	- 1.5 %
1982	+ 1.3 %	+ 1.1 %
1983	+ 1.6 %	0.0 %
1984	+ 1.8 %	+ 1.5 %

Bron : Het Rijk : BNP tegen marktprijzen (N.I.S.)

Vlaanderen : BGP tegen factorkosten voor de jaren 1974 tot 1979
(N.I.S.) Cijfers Planbureau voor de jaren na 1979.

Ter vergelijking : over de periode 1971-1980 bedroeg de gemiddelde groei in de Europese Gemeenschap 2,9%. In de periode 1981-1984 evolueerden de Europese groeicijfers als volgt : 1981 : - 0,3 %; 1982 : + 0,5 %; 1983 : + 1,0 % en 1984 : 2,1 %.

De evolutie van de bijdrage van de grote economische sectoren tot de toegevoegde waarde over de periode 1980-1984 vertoont volgend beeld :

Tabel I.8 - Economische structuur

	Vlaanderen	
	1980	1984
<i>Primaire sector</i>	3.6 %	4.1 %
<i>Industrie</i>	42.5 %	41.4 %
Voeding	6.0 %	6.3 %
Textiel en kleding	3.2 %	3.2 %
Scheikunde	4.2 %	4.4 %
Metaal	10.8 %	11.2 %
Energie	3.4 %	3.0 %
Bouw	7.5 %	5.9 %
Overige	7.4 %	7.4 %
<i>Tertiaire sector</i>	53.9 %	54.5 %
Vervoer	7.9 %	7.9 %
Handel en diensten	30.8 %	31.2 %
Overheid	12.0 %	12.0 %
Overige	3.2 %	3.4 %
Totaal	100.0 %	100.0 %

Deze gegevens bevestigen grotendeels de trend die zich in de jaren zeventig inzette : het aandeel van de tertiaire sector in de totale toegevoegde waarde stijgt, dat van de industrie daalt. De stijging (+ 0,6 %), respectievelijk daling (- 1,1 %) is echter niet meer zo uitgesproken als in de vorige periode toen ze + 5,0 % en respectievelijk - 3,2 % bedroegen. Het aandeel van de primaire sector stijgt opnieuw (+ 0,5 %), tegenover een daling (- 1,6 %) in de periode 1970-1977. De tertiaire sector levert een grotere bijdrage tot de totale toegevoegde waarde dan de secundaire.

5. De produktiviteit

Onderstaande tabel geeft de evolutie van de produktiviteit in de drie grote economische sectoren over de periode 1980-1984.

Deze arbeidsproduktiviteit werd berekend door de verhouding te nemen tussen de toegevoegde waarde per sector en het aantal personen (werknemers + zelfstandigen + helpers) dat deze toegevoegde waarde creëert.

Dit levert volgende resultaten :

Tabel I.9 - Evolutie van de produktiviteit (in mln BF per tewerkgestelde)

	1980	1984	
Primaire sector	0,661	0,829	+ 25.4 %
Secundaire sector	0,753	0,862	+ 14.5 %
Tertiaire sector	0,746	0,747	+ 0.1 %
Totaal	0,746	0,794	+ 6.4 %

Met het nodige voorbehoud nopens de interpretatie van deze cijfers als maatstaf voor de werkelijke (arbeids)produktiviteit kan men stellen dat de produktiviteit zowel in de primaire als in de secundaire sector in grote mate gestegen is, terwijl ze in de dienstensector nagenoeg constant bleef.

6. De werkloosheid

a. Globaal

Sinds het begin van de economische crisis (1974) tot 1980, verdrievoudigde de werkloosheid in Vlaanderen en nam aldus toe van 51.494 tot 177.407 eenheden. De werkloosheidsgraad (d.i. de verhouding tussen het aantal uitkeringsgerechtigde volledig werklozen en het aantal verzekerden tegen werkloosheid) nam toe van 3,7 % tot 11,9 %.

De loop van het aantal werklozen en van de werkloosheidsgraad zag er sedert 1980 als volgt uit in Vlaanderen en in het Rijk.

Tabel I.10 - Evolutie van het aantal uitkeringsgerechtigde volledig werklozen

	Vlaanderen			Het Rijk		
	Mannen	Vrouwen	Totaal	Mannen	Vrouwen	Totaal
1980	81.170	131.487	212.657	152.330	224.751	377.081
1981	102.991	136.407	239.398	189.890	233.957	423.847
1982	122.448	151.190	273.638	225.018	258.941	483.959
1983	131.752	157.905	289.657	240.363	267.270	507.633
1984	120.381	157.187	277.568	233.638	271.867	505.505

Bron : Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (stand op 31 december)

Het aantal uitkeringsgerechtigde volledig werklozen in Vlaanderen steeg gedurende de periode 1980-1984 met 64.911 eenheden, zijnde 30,5 % (tegenover 34 % voor het Rijk). In tegenstelling met de vorige periode is de stijging van de werkloosheid groter bij de mannen (48,3 %) dan bij de vrouwen (19,5 %).

Wel dient opgemerkt dat er zich in 1984 een kentering voordeed : in Vlaanderen daalde de werkloosheid met 12.089 eenheden, tegenover een verdere stijging in de rest van het land. Op het einde van het derde kwartaal van 1985 was de volledige werkloosheid in Vlaanderen gedaald tot 260.931 eenheden. Het totaal aantal werklozen in België bedroeg op dat ogenblik 497.414.

Tabel I.11 - Evolutie van de werkloosheidsgraad

	Vlaanderen			Het Rijk		
	Mannen	Vrouwen	Totaal	Mannen	Vrouwen	Totaal
1980	8,4%	23,9%	14,0%	8,8%	22,0%	13,7%
1981	10,7%	24,3%	15,7%	11,1%	22,6%	15,4%
1982	12,7%	26,4%	17,8%	13,3%	24,6%	17,6%
1983	13,7%	26,9%	18,7%	14,3%	24,9%	18,4%
1984	12,5%	26,8%	17,9%	13,9%	25,3%	18,4%

Bron : Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening

De werkloosheidsgraad liep in de beschouwde periode in Vlaanderen verder op van 14,0 % tot 17,9 %. De stijging was groter bij de mannen (4,1 %) dan bij de vrouwen (2,9 %), maar de werkloosheidsgraad blijft nog aanzienlijk hoger bij de vrouwen (26,8 %) dan bij de mannen (12,5 %). Ook in het verloop van de werkloosheidsgraad is in Vlaanderen in 1984 een gunstige kentering waar te nemen.

Een ander kenmerk van de werkloosheid is de hoge werkloosheid bij de jongeren.

Onderstaande tabel geeft het aantal werklozen van minder dan 25 jaar, in absolute eenheden en in procent van het totaal aantal werklozen in 1984 :

Tabel I.12 - Jongerenwerkloosheid in 1984

	Vlaanderen		Het Rijk	
Mannen	29.995	24,9 %	56.832	24,3 %
Vrouwen	50.581	32,2 %	84.674	31,1 %
Totaal	80.576	29,0 %	141.506	28,0 %

Bron : Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening

b. Per bedrijfstak

Wat de sectoriële spreiding van de werkloosheid betreft, blijkt uit de hiernavolgende tabel dat voor de mannen het grootste aantal werklozen geconcentreerd is in de sectoren bouw, metaalverwerking, voeding, transport, handel en diensten. Bij de vrouwen vindt men het grootst aantal werklozen in de textiel- en kledingindustrie, de voedingsindustrie, de constructie van elektrische machines, de handel en de diensten.

Wat de evolutie binnen de sectoren over de periode 1980-1984 betreft, stelt men een algemene stijging vast in elke bedrijfstak. Enige uitzondering hierop betreft de textiel- en kledingindustrie waar het aantal werklozen daalt met 735 eenheden (2,3 %). Zeer negatief kondigt zich de evolutie in de bouwsector aan : stijging van het aantal werklozen met 11.376 eenheden, zijnde 51,2 %.

Tabel I.13 - Werkloosheid per bedrijfstak (Vlaams gewest)

Bedrijfstak	1980			1984		
	mannen	vrouwen	totaal	mannen	vrouwen	totaal
Landbouw	788	352	1.140	1.197	495	1.692
Bosbouw-jacht	39	7	46	65	8	73
Visserij	204	4	208	330	2	332
Mijnen	982	35	1.017	1.368	37	1.405
Steen	164	35	199	263	37	300
Voeding	4.018	7.986	12.004	6.569	8.533	15.102
Tabak	50	2.328	2.378	97	2.523	2.622
Textiel	3.193	9.109	12.302	4.053	8.603	12.656
Kleding	575	19.705	20.280	665	18.526	19.191
Schoenen	150	1.418	1.568	163	1.156	1.319
Hout	2.832	2.366	5.198	4.364	2.155	6.519
Papier	503	1.340	1.843	712	1.320	2.032
Boek	777	1.159	1.936	1.092	1.382	2.474
Leder en vellen	245	699	944	289	543	832
Rubber	232	385	617	361	360	721
Scheikunde	1.868	3.195	5.063	2.822	3.378	6.200
Aardewerk-steenbakke- rijen-cement	769	515	1.284	1.171	452	1.623
Glas	280	289	569	333	256	589
Basismetalaanijverheid	597	227	824	883	317	1.200
Metaalverwerkende nijverheid	4.447	2.468	6.915	7.095	2.675	9.770
Fabricatie van machines	779	500	1.279	1.025	526	1.551
Constructie van elektr. machines	1.537	7.569	9.106	1.860	8.003	9.863
Constructie van trans- portmaterieel	2.863	1.478	4.341	4.921	1.613	6.534
Diamant	613	839	1.452	844	1.004	1.848
Andere fabrieksnijver- heden	495	963	1.458	652	1.050	1.702
Bouw	21.111	1.106	22.217	32.055	1.538	33.593
Elektriciteit-water-gas	136	80	216	235	181	416
Handel	4.182	15.144	19.326	6.870	20.245	27.115
Banken-verzekeringen	419	1.303	1.722	842	2.129	2.971
Vervoer en verkeer	3.019	1.459	4.478	5.209	1.970	7.179
Hotels-spijshuizen	1.698	4.621	6.319	3.007	6.480	9.487
Diensten	10.220	26.909	37.129	18.221	42.208	60.429
Onnauwkeurig bepaalde en ongekennde aktivi- teiten (o.a. zij die nog niet gewerkt hebben)	11.385	15.894	27.279	10.748	17.480	28.228
	81.170	131.487	212.657	120.381	157.187	277.568

c. Per subregio

In de hierna volgende tabel van de werkloosheidsgraad per arrondissement gedurende de periode 1980-1984, komen de verschillen inzake zowel de hoogte als de evolutie van de werkloosheidsgraad tot uiting.

Tabel I.14 - Werkloosheidsgraad per arrondissement (Vlaanderen)

Arrondissement/ provincie	Mannen			Vrouwen			Totaal		
	1980	1984		1980	1984		1980	1984	
Antwerpen	6,7	11,5	+4,8	15,0	20,8	+5,8	9,5	14,7	+5,2
Mechelen	8,5	13,1	+4,6	23,8	28,0	+4,2	13,8	18,4	+4,6
Turnhout	9,2	14,7	+5,5	36,3	41,3	+5,0	18,9	24,5	+5,6
ANTWERPEN									
Halle-Vilvoorde	6,4	8,4	+2,0	15,6	16,4	+0,8	9,9	11,6	+1,7
Leuven	9,5	12,6	+3,1	24,1	26,3	+2,2	15,2	18,1	+2,9
VLAAMS BRABANT									
Brugge	9,5	14,8	+5,3	22,3	25,7	+3,4	14,2	18,9	+4,7
Diksmuide	11,3	15,5	+4,2	24,4	21,6	-2,8	15,7	17,6	+1,9
Ieper	11,1	14,3	+3,2	23,1	22,9	-0,2	15,5	17,5	+2,0
Kortrijk	7,3	8,3	+1,0	19,4	20,9	+1,5	11,8	13,1	+1,3
Oostende	14,9	20,4	+5,5	29,2	32,5	+3,3	20,3	25,2	+4,9
Roeselare	6,2	9,0	+2,8	20,7	23,1	+2,4	11,4	14,1	+2,7
Tielt	6,2	9,4	+3,2	18,6	20,4	+1,8	10,6	13,4	+2,8
Veurne	18,2	20,3	+2,1	30,3	32,8	+2,5	22,8	25,5	+2,7
WEST-VLAANDEREN									
Aalst	12,2	16,5	+4,3	27,2	28,9	+1,7	18,3	21,6	+3,3
Dendermonde	8,8	14,3	+5,5	24,0	24,6	+0,6	14,2	18,0	+3,8
Eeklo	8,3	11,9	+3,6	24,9	28,1	+3,2	13,7	17,2	+3,5
Gent	9,5	13,5	+4,0	22,3	25,3	+3,0	14,3	18,1	+3,8
Oudenaarde	7,2	12,2	+5,0	16,8	19,7	+2,9	11,0	15,2	+4,2
Sint-Niklaas	6,2	11,9	+5,7	17,1	22,8	+5,7	9,7	15,5	+5,8
OOST-VLAANDEREN									
Hasselt	8,5	11,7	+3,2	37,5	40,8	+3,3	10,2	22,8	+3,6
Maaseik	8,0	12,4	+4,4	45,3	51,4	+6,1	21,8	27,7	+5,9
Tongeren	9,8	18,2	+8,4	34,2	44,4	+10,2	18,4	27,7	+9,3
LIMBURG									
VLAANDEREN	8,4	12,5	+4,1	23,9	26,8	+2,9	14,0	17,9	+3,9
HET RIJK	8,8	13,9	+5,1	22,0	25,3	+3,3	13,7	18,4	+4,7

Bron : R.V.A.

De hogervermelde cijfergegevens hebben steeds betrekking op de evolutie van het aantal uitkeringsgerechtigde volledig werklozen.

Volgens de Europese definitie van de werkloosheid, waarbij naast het aantal uitkeringsgerechtigde volledig werklozen ook het aantal hetzij vrij, hetzij verplicht ingeschreven niet-werkende werkzoekenden zijn opgenomen, ligt het aantal werklozen merkelijk hoger. Eind 1984 bedroeg dit cijfer voor Vlaanderen 331.270 en voor het Rijk 608.821.

De werkloosheidsgraad in de Europese Gemeenschap, berekend in verhouding tot de beroepsbevolking, beliep einde 1984 : 10,6 %. België presteerde merkelijk slechter dan het E.G.-gemiddelde, nl. 14,4 %. Voor Vlaanderen afzonderlijk zijn geen cijfers beschikbaar.

7. De migratie

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de ontwikkeling van de inter-arrondissementele migratie over de periode 1979-1983. De cijfers duiden het saldo aan van het aantal personen die het arrondissement hebben verlaten en het aantal personen die zich in het arrondissement zijn komen vestigen.

Tabel I.15 - Inter-arrondissementele migratie

Per arrondis./ provincie	1979	1980	1981	1982	1983	periode 1979-1983
Antwerpen	-2.045	-2.035	-1.224	-976	-887	-7.167
Mechelen	-41	+434	+286	+368	+153	+1.200
Turnhout	+173	+380	+82	+392	+557	+1.584
ANTWERPEN	-1.913	-1.221	-856	-216	-177	-4.383
Halle-Vilvoorde	+2.908	+2.144	+1.538	+934	+1.626	+9.150
Leuven	+1.894	+1.224	+1.437	+1.188	678	+6.421
VLAAMS BRABANT	+4.802	+3.368	+2.975	+2.122	+2.304	+15.571
Brugge	+83	+142	+397	+781	+617	+2.020
Diksmuide	-60	-1	-163	-168	-261	-653
Ieper	-264	-236	-81	-176	-230	-987
Kortrijk	-645	-576	-363	-84	-340	-2.008
Oostende	+93	+241	+680	+229	+463	+1.706
Roeselare	+199	-43	-414	-464	-373	-1.095
Tielt	-99	+195	+123	+129	+41	+389
Veurne	-206	+278	+207	+557	+777	+1.613
WEST-VLAANDEREN	-899	0	+386	+804	+694	+985
Aalst	-632	-624	-432	-555	-371	-2.614
Dendermonde	+205	+72	+213	+80	+116	+686
Eeklo	-29	+86	-66	+19	+57	+67
Gent	+14	-236	-217	-19	+18	-440
Oudenaarde	-13	+73	+138	+139	+227	+564
Sint-Niklaas	+437	+732	+397	+221	+386	+2.173
OOST-VLAANDEREN	-18	+103	+33	-115	+433	+436
Hasselt	-470	-953	-736	-466	-736	-3.361
Maaseik	+234	+103	+96	-419	-312	-298
Tongeren	-136	+245	-268	-106	-122	-387
LIMBURG	-372	-605	-908	-991	-1.170	-4.046
VLAANDEREN	+1.600	+1.645	+1.630	+1.604	+2.084	+8.563

Op basis van deze gegevens kan men het volgende besluiten

- Over de periode 1979-1983 kent Vlaanderen, wat de binnenlandse migratie betreft, een migratieoverschot.
- Wat de provincies betreft kennen Antwerpen en Limburg een migratietekort (emigratie van 4.383, respectievelijk 4.046 eenheden). Vlaams Brabant kent een belangrijk migratieoverschot van 15.571 eenheden.
- Op het niveau van de arrondissementen kennen naast Halle-Vilvoorde (+9.150) en Leuven (+6.421) ook Sint-Niklaas (+2.173), Brugge (+2.020), Oostende (+1.706), Veurne (+1.613) en Turnhout (+1.584) een significant overschot. De arrondissementen Antwerpen (-7.167), Hasselt (-3.361), Aalst (-2.614) en Kortrijk (-2.008) boeken een belangrijk negatief migratiesaldo.

Tabel I.16 geeft een beeld van de evolutie van het migratiesaldo in het Vlaams gewest tegenover het buitenland over de periode 1980-1984.

Tabel I.16 - Buitenlands migratiesaldo (Vlaams gewest)

	Buitenlands migratiesaldo	Vertrokken personen met onbekende verblijfplaats	Totaal buitenl. migratiesaldo
1980	+ 4.528	4.829	- 301
1981	+ 1.239	5.797	- 4.558
1982	- 41	5.421	- 5.462
1983	+ 1.696	5.739	- 4.043
1984	+ 2.996	5.125	- 2.129
	+10.418	26.911	-16.493

Bron : N.I.S.

Hieruit blijkt dat in de periode 1980-1984 het totaal buitenlands migratiesaldo van Vlaanderen negatief was.

Houdt men rekening met het positief binnenlands migratiesaldo van Vlaanderen, komt men tot een totaal migratiesaldo dat over de beschouwde periode ongeveer in evenwicht is.

B. DE ONTWIKKELINGSGEBIEDEN

De ontwikkelingsgebieden in Vlaanderen werden afgebakend door de Europese Commissie in haar beslissingen van 1982 en 1985. Deze ontwikkelingsgebieden omvatten twee delen :

- de ontwikkelingszone Limburg-Kempen bestaande uit de provincie Limburg en het arrondissement Turnhout (provincie Antwerpen) ;
- de ontwikkelingszone Westhoek die bestaat uit de arrondissementen Diksmuide, Ieper en Veurne (provincie West-Vlaanderen).

De ligging van deze gebieden wordt weergegeven op de bijgevoegde kaart.

Zij omvatten in totaal 1.294.000 inwoners of 22,8 % van de Vlaamse bevolking en een oppervlakte van 4.965 km² of 36,8 % van het Vlaams grondgebied.

De sociaal-economische evolutie in deze ontwikkelingsgebieden tijdens de voorbije decennia kwam reeds ruim aan bod in de vorige regionale ontwikkelingsprogramma's.

Hierna wordt een kort overzicht gegeven van deze evolutie en wordt dieper ingegaan op de recente ontwikkeling van de sociaal-economische toestand in deze gebieden.

1. Limburg-Kempen

a. Limburg (provincie)

Met een oppervlakte van 2.422 km² beslaat de provincie Limburg ongeveer 18 % van de totale oppervlakte van het Vlaams gewest. De provincie telt 729.600 inwoners, zijnde 12,9 % van de totale Vlaamse bevolking. De bevolkingsdichtheid bedraagt 301 inwoners per km² (tegenover 419 in Vlaanderen).

De belangrijkste centra zijn : Hasselt (65.400 inwoners), Genk (61.600 inwoners), Sint-Truiden (36.700 inwoners) en Tongeren (29.500 inwoners).

In verband met de stedelijke verzorgingsstructuur ontbreekt in het noorden en het oosten van de provincie een goed uitgeruste kleine stad. Deze situatie is nadelig voor de betrokken gebieden, omdat de bevolking voor heel wat voorzieningen aangewezen is op centra die veraf gelegen zijn.

Vóór 1960 was de steenkoolexploitatie bepalend voor de economische activiteit in Limburg. Door de crisis in de mijnbouw daalde de tewerkstelling met reuzesprongen, van 40.000 effectieven tot het huidige niveau van 18.000.

De N.V. Kempense Steenkoolmijnen groepeerde de vijf nog overblijvende mijnexploitaties. Het bedrijf is nog steeds de grootste werkgever in Limburg (10,3 % van de werkgelegenheid in dienstverband), met bovendien een tewerkstellingsmultiplicator van 1,5. De stopzetting van de mijnexploitatie zou voor Limburg en de Belgische economie in het algemeen zulkdanige nefaste gevolgen hebben dat de overheid zich genoodzaakt ziet steun te verlenen ter dekking van de uitbatingskosten.

Een voorheen dominante sector was de landbouw, vooral in het zuidelijk deel van de provincie. De Haspengouwse fruitteelt vertegenwoordigt ongeveer de helft van de Belgische fruitteelt. Ook deze sector is in regressie : naast een vermindering van het areaal, noteerde men

tussen 1970 en 1984 een verlies van 5.000 arbeidsplaatsen in de landbouw. Het bijna geheel ontbreken van een agro-verwerkende nijverheid is opvallend.

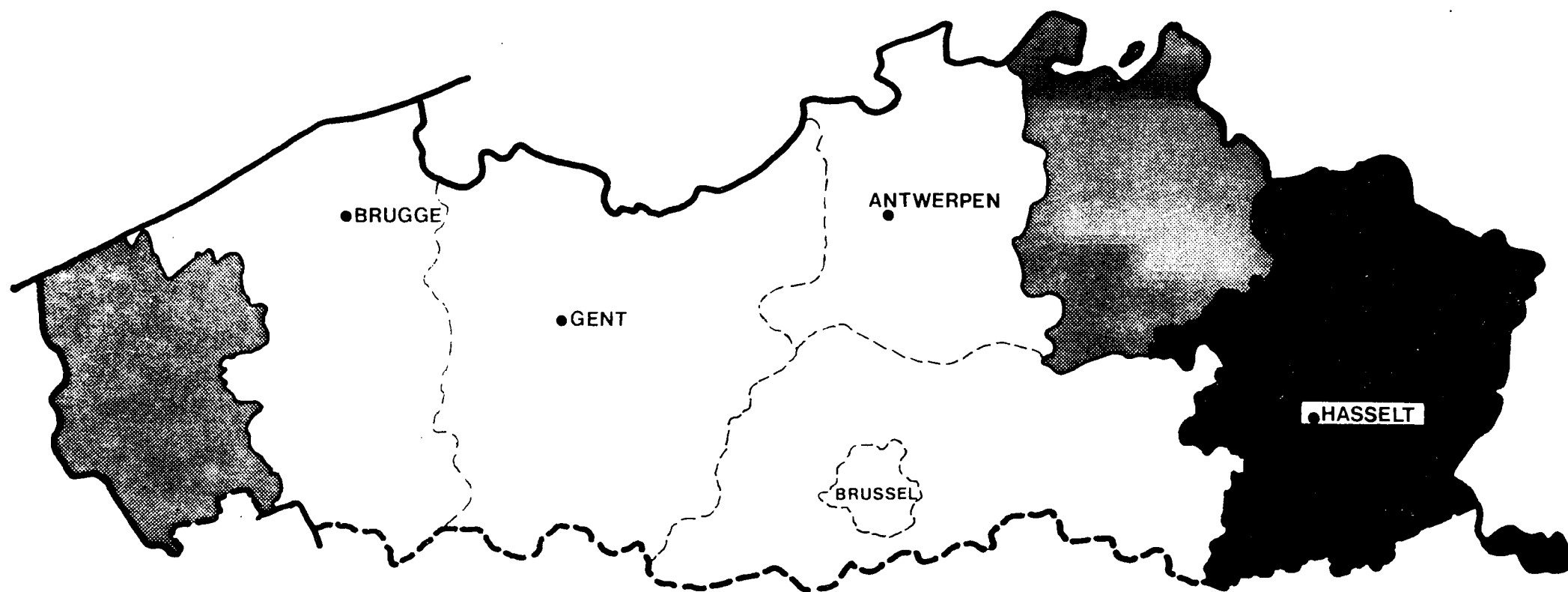
Mede genoodzaakt door de terugval in de traditioneel dominerende sectoren landbouw en mijnen, en geruggesteund door de algemene economische expansie, wist Limburg in de periode 1960-1974 haar economische structuur enigszins te diversifiëren, waarbij de industriële werkgelegenheid zich uitbreidde.

Vanaf 1974 trad echter de desindustrialisering in en verslechterde de sociaal-economische toestand opnieuw gevoelig. Waar in de periode 1974-1979, dankzij de zeer expansieve tertiaire sector, de tewerkstelling in dienstverband nog toenam, begon deze vanaf einde 1979 af te brokkelen. De tertiaire sector vertoonde een tendens tot stabilisering, ondanks het feit dat Limburg de laagste "verzorgingsindex" (d.i. het aantal tewerkgestelden in de tertiaire sector per 1.000 inwoners) van alle Belgische provincies heeft. In de industrie duurde de regressie voort, inzonder in de automobielsector, de fabricage van elektrische apparaten en de confectionnijverheid; bovendien werd vanaf begin 1980 eveneens in de bouwnijverheid een zeer sterke daling van de werkgelegenheid vastgesteld.

Tabel I.16 - Evolutie van de werkgelegenheid in dienstverband in Limburg over de periode 1980-1984

	1980	1984	Evolutie
<i>Primaire sector</i>	723	762	+ 5,4 %
<i>Secundaire sector</i>	(99.516)	(88.190)	(-11,4 %)
- Energie- en waterhuishouding	20.885	20.376	- 2,4 %
- Niet-energetische delfstoffen en derivaten; chemische industrie	10.773	9.996	- 7,2 %
- Metaalverwerkende, fijnmechanische en optische industrie	29.091	25.674	-11,7 %
- Andere be- en verwerkende industrieën	20.844	19.485	- 6,5 %
- Bouwnijverheid	17.923	12.659	-29,4 %
<i>Tertiaire sector</i>	(91.127)	(94.757)	(+ 4,0 %)
- Handel, hotel- en reparatie-bedrijven	19.034	19.693	+ 3,5 %
- Vervoer en verkeer	7.802	7.494	- 3,9 %
- Bank-, krediet- en verzekeringswezen, verhuur	5.925	6.680	+12,7 %
- Overige dienstverlening	58.366	60.890	+ 4,3 %
Totaal	191.366	183.709	- 4,0 %

Ontwikkelingszones in VLAANDEREN

- Zone 1: max. 20% net. S.E. (netto subsidie-equivalent)
- Zone 2: max. 15% net. S.E.

Het uitgaand pendelsaldo van Limburg bedraagt 31.000 eenheden, waarvan er ongeveer 9.500 dagelijks naar Nederland pendelen.

De tewerkstellingsproblematiek in Limburg houdt tevens verband met de omvangrijke voortdurende aangroei van het aantal actieven. Kenmerkend voor Limburg is immers de zeer jonge leeftijdsopbouw van de bevolking (42,5 % van de bevolking is jonger dan 25 jaar). In vergelijking met de rest van het land liggen de aangroeicijfers van het inwonertal dan ook zeer hoog : tijdens de periode 1970-1984 situeerde ongeveer 4/10 van de absolute aangroei van de Belgische bevolking zich in Limburg.

Aan de positieve migratiesaldi van de zeventiger jaren is een einde gekomen. Sedert 1980 wordt Limburg, mede ingevolge de grote werkloosheid en werkonzekerheid, gekenmerkt door een relatief aanzienlijk en systematisch vertrekoverschot (ca. 1.500 personen per jaar).

De sterke aangroei van de beroepsbevolking, samenvallend met de terugloop van de werkgelegenheid leidde tot een uitermate hoge werkloosheidsgraad (25 %). Einde 1984 telde Limburg ongeveer 50.000 volledig uitkeringsgerechtigde werklozen en ruim 70.000 werkzoekenden.

De jeugdwerkloosheid bedraagt 33 % van de totale werkloosheid. De hoge structurele werkloosheid uit zich tevens in een meer dan evenredige langdurige werkloosheid in vergelijking met het Rijk en Vlaanderen : einde 1984 was in Limburg bij de mannen 45,1 % en bij de vrouwen 69,4 % langer dan twee jaar werkloos. Onder de werkloze arbeiders vormen de bouwvakkers de belangrijkste groep, gevolgd door de mecaniciens. De hoge vrouwelijke werkloosheid situeert zich vooral in de bedrijfstakken kleding, textiel (circa 75 sluitingen van confectiebedrijven tussen 1973 en 1984) en electro-techniek.

De ongunstige inkomenssituatie in Limburg blijkt uit de gegevens in tabel I.1. Het gemiddeld belastbaar inkomen per inwoner bedroeg, voor het inkomensjaar 1983, 203.000 BF. Met een achterstand van 10,4 % op het rijks-gemiddelde (226.600 BF) bekleedt Limburg hiermee de laatste plaats in de rangschikking van de Vlaamse provincies.

b. Kempen (arrondissement Turnhout)

Het arrondissement Turnhout of de "Antwerpse Kempen" beslaat de oostelijke helft van de provincie Antwerpen. De totale oppervlakte bedraagt 1.356 km² (10 % van Vlaanderen), het aantal inwoners 363.000 (6,4 % van Vlaanderen).

Het is een relatief dun bevolkt gebied (268 inwoners per km², tegenover 419 in Vlaanderen) dat over één stad met regionale functie beschikt, namelijk Turnhout zelf (\pm 38.000 inwoners). Herentals, Geel en Mol zijn stedelijke centra met een beperkt-regionale functie inzake industriële en commerciële uitrusting, onderwijs en medische voorzieningen. Ten slotte zijn er Hoogstraten en Westerlo als grote, hoofdzakelijk zelfvoorzienende, gemeenten.

Het arrondissement Turnhout bleef lange tijd een agrarisch gebied, schaars bevolkt en economisch afgezonderd. Door de uitbouw van een degelijke transportinfrastructuur (verbinding met Antwerpen) en de aanleg van industriezones werd gepoogd het gebied economisch te ontsluiten. Hierin is men slechts ten dele geslaagd.

Wel zijn de Kempen hierdoor van een agrarisch gewest geëvolueerd naar een niet-verstedelijkte streek met industriële roeping. De industriële structuur werd verbeterd en een aantal buitenlandse ondernemingen kozen het arrondissement Turnhout als vestigingsplaats.

Desalniettemin ziet het arrondissement Turnhout zich nog geplaatst tegenover een aantal ernstige sociaal-economische problemen. Aan de hand van gegevens over inkomensniveau, tewerkstelling en werkloosheid kan deze ontwikkelingsproblematiek duidelijk aangetoond worden.

Anno 1983 bedroeg het gemiddeld belastbaar inkomen 92,3 % van het rijks-gemiddelde. Met dit cijfer belandt Turnhout op de 14e plaats in de rangschikking der 22 arrondissementen van het Vlaams gewest.

Tabel I.17 geeft de evolutie van de in de Sociale Zekerheid opgenomen werknemers uit de industrie en de tertiaire sector over de periode 1980-1984.

Tabel I.17 - Evolutie van de werkgelegenheid in dienstverband in de Kempen over de periode 1980-1984

	1980	1984	Evolutie
<i>Secundaire sector</i>	(54.035)	(48.273)	(-5.762)
- Energie en waterhuishouding	1.239	1.232	- 7
- Niet-energetische delfstoffen en derivaten; chemische industrie	12.340	12.084	- 256
- Metaalverwerkende, fijnmechanische en optische industrie	13.576	12.366	-1.210
- Andere be- en verwerkende industrieën	17.160	15.795	-1.365
- Bouwnijverheid	9.720	6.796	-2.924
<i>Tertiaire sector</i>	(41.745)	(43.990)	(+2.245)
- Handel, hotel- en reparatie-bedrijven	9.634	10.261	+ 627
- Vervoer en verkeer	3.529	3.929	+ 400
- Bank-, krediet- en verzekeringswezen, verhuur	2.484	3.306	+ 822
- Overige dienstverlening	26.098	26.494	+ 396
Totaal	95.780	92.263	-3.517

Gedurende de periode 1980-1984 nam het aantal tewerkgestelden in dienstverband af met 3.517 eenheden. In de secundaire sector wordt een aanzienlijk verlies van arbeidsplaatsen vastgesteld, vooral in de bouwnijverheid, de basismetaalnijverheid, de confectionnijverheid en de sectoren elektrotechniek, telecommunicatie, glas, tabak en hout. Bovendien is de expansie van de tewerkstelling in de tertiaire sector gevoelig vertraagd.

De bevolking nam sedert 1970 jaarlijks toe met gemiddeld 2.600 eenheden (d.i. 7,6 % tegenover 3,7 % voor Vlaanderen). Waar de bevolkingstoename in de jaren zestig uitsluitend het gevolg was van de natuurlijke aangroei, wordt thans het effect van het nog steeds belangrijke natuurlijke accres nog versterkt door een positief migratiesaldo. Bovendien heeft het arrondissement Turnhout een jonge leeftijdsstructuur : 40 % van de bevolking is jonger dan 25 jaar. Ook in de toekomst wordt een verdere toename van de bevolking in het vooruitzicht gesteld.

Beide factoren, het verlies aan arbeidsplaatsen en de grote demografische druk, verklaren in grote mate de enorme toename van de werkloosheid in het arrondissement. Het jaargemiddelde van het aantal uitkeringsgerechtigde volledig werklozen bedroeg voor 1984 in het arrondissement Turnhout 27.948 eenheden, waarvan 10.383 mannen en 17.565 vrouwen. Sinds 1974 is het werkloosheidscijfer meer dan verzevenvoudigd. De werkloosheidsgraad bedraagt thans 25 %, cijfer waarmee het arrondissement op de 5de plaats komt in het Vlaams gewest. Het arrondissement heeft dan nog een uitgaand pendelsaldo van zowat 20.000 eenheden, vooral met Antwerpen (13.000 werknemers); 3.000 grensarbeiders zijn werkzaam in Nederland.

2. De Westhoek

Dit ontwikkelingsgebied is samengesteld uit de arrondissementen Diksmuide, Ieper en Veurne, het meest westelijke deel van de provincie West-Vlaanderen.

Dit perifeer gelegen grensgebied omvat een oppervlakte van 1.187 km² (8,8 % van Vlaanderen) en telt circa 201.000 inwoners (3,5 % van de Vlaamse bevolking).

De Westhoek bleef tot voor kort een zeer agrarisch gebied, waar de industrie niet tot ontwikkeling kwam en waar een permanent structureel werkgelegenheidstekort heeft geleid tot omvangrijke uitwijking, een sterke oriëntering op lange afstandspendel, grensarbeid, seizoenarbeid en bovenmatige werkloosheid.

Het is een relatief dun bevolkt gebied (169 inwoners per km² tegenover 419 in Vlaanderen), waar zich geen agglomeratievorming heeft voorgedaan. De bevolking is vooral gespreid over kleinere gemeenten. De vijf steden, Ieper, Poperinge, Diksmuide, Veurne en Nieuwpoort, tellen slechts een bevolking in hun woonkern van 5.000 tot 18.000 inwoners.

Sinds het begin van de jaren zestig is de bevolking in de Westhoek niet meer gestegen, dit ingevolge de compensatie van het natuurlijk accres door het systematisch vertrekoverschot, wat leidde tot een veroudering van de bevolking en een uitholling van de procreatieve leeftijdsgroepen, wat op zijn beurt oorzaak is van een dalend aantal geboorten en een stijgende sterfte.

Voor een totale beroepsbevolking van 76.900 personen zijn er in de Westhoek ongeveer 58.400 arbeidsplaatsen, dit is voor circa drievierden van de beroepsbevolking.

De tewerkstelling situeert zich voor 12,8 % in de primaire sector, 32,8 % in de secundaire sector en 54,4 % in de tertiaire sector. Het aandeel van de primaire sector is zowat 10 % hoger en dit van de tertiaire sector 10 % lager dan het rijksgemiddelde.

Wat de land- en tuinbouwsector betreft, gingen tijdens de jaren 1970 tot 1983 2.200 arbeidsplaatsen bij de mannen verloren, of 5,1 % van de totale mannelijke werkgelegenheid.

Het teelt patroon onderscheidt zich door een laag aandeel van weide- en grasland (39,6 %) in verhouding tot het Rijk (bijna 50 %). In de Westhoek worden hoofdzakelijk graangewassen (vooral tarwe) verbouwd evenals nijverheidsgewassen (hoofdzakelijk suikerbieten).

De zeevisserij heeft een relatief geringe betekenis als rechtstreekse bron van werkgelegenheid; de indirecte effecten (distributie en verwerking) zijn belangrijker. De visserij is in de Westhoek uitsluitend gesitueerd te Nieuwpoort, waar 30 vissersvaartuigen geregistreerd zijn. De sector is erg regressief vermits tussen 1960 en 1984 de omvang van de vloot met meer dan de helft daalde.

De evolutie van de werkgelegenheid in de industrie tijdens de periode 1980-1984 wordt weergegeven in tabel I.18.

Tabel I.18 - Loop van de bezoldigde werkgelegenheid (R.S.Z.) in de industrie

	1980	1984	Evolutie
Energie en waterhuishouding	265	243	- 8,3 %
Niet-energetische delfstoffen en derivaten; chemische industrie	676	538	- 20,4 %
Metaalverwerkende, fijnmechanische en optische industrie	4.132	3.079	- 25,5 %
Andere be- en verwerkende industrieën	7.356	8.136	+ 10,6 %
Bouwnijverheid	5.833	3.633	- 37,7 %
	18.262	15.629	- 14,4 %

Uit voorgaande tabel blijkt een gevoelige daling van de werkgelegenheid in de secundaire sector, daling die meer uitgesproken is in vergelijking met de achteruitgang van de industriële tewerkstelling in het Vlaams gewest in zijn geheel (zie tabel I.2). Enige uitzonderingen hierop vormen de voedings- en textielindustrie, waar de werkgelegenheid zelfs toeneemt.

Het industriële stramien is veel sterker gericht op het kleine en middelgrote bedrijf dan in de rest van Vlaanderen en in het Rijk en telt slechts 3 industriële ondernemingen met meer dan 500 bezoldigden. Bijna 30 % van de bezoldigde werkgelegenheid is te vinden in bedrijven met minder dan 50 werknemers, tegenover zowat 22 % in de rest van het land.

De werkgelegenheid in de bouwnijverheid nam tijdens de periode 1980-1984 af met 2.200 personen en daalde tot 3.633 in 1984.

De gunstige kentering van de werkgelegenheidssituatie in de tertiaire sector tijdens de jaren zeventig, met een gemiddelde aangroei van meer dan 700 arbeidsplaatsen per jaar, werd sterk geremd tijdens de jaren tachtig. De groei is teruggefallen op een jaargemiddelde van zowat 330 eenheden. In 1984 bedroeg de bezoldigde werkgelegenheid in de tertiaire sector 24.988 eenheden : 8.812 bij de overheid en 16.176 in de marktsector. In deze laatste sector is voor de Westhoek het toerisme van belang (2.391 arbeidsplaatsen in 1984, waarvan een aangroei van 331 eenheden gedurende de jaren 1980 tot 1984). Het toerisme situeert zich voornamelijk in de kustgemeenten en neemt gaandeweg een belangrijke plaats in in het economisch gebeuren van de regio.

In het vorige regionaal ontwikkelingsprogramma werd aangetoond dat de werkloosheid in de Westhoek in de jaren zeventig sterk is toegenomen.

Tijdens de jaren 1980-1984 steeg de werkloosheidsgraad als volgt :

	<u>1980</u>	<u>1984</u>
Arr. Diksmuide	15,7	17,6
Arr. Ieper	15,5	17,5
Arr. Veurne	22,8	25,5
Vlaanderen	14,0	17,9
Het Rijk	13,7	18,4

Bron : R.V.A.

Deze cijfers tonen aan dat vooral in het arrondissement Veurne een hoge werkloosheidsgraad heerst (met 25,5 % komt Veurne op de 3de plaats in Vlaanderen). De werkloosheidsgraad van beide andere arrondissementen evolueert eveneens ongunstig, maar situeert zich wel op een lager niveau.

Het welvaartsniveau in de Westhoek is relatief laag in vergelijking met het Vlaams gewest en het Rijk, zoals blijkt uit volgende indices (het Rijk = 100) :

	<u>1979</u> (aanslagjaar 1980)	<u>1983</u> (aanslagjaar 1984)
Arr. Diksmuide	77,1	79,4
Arr. Ieper	78,9	83,7
Arr. Veurne	88,2	91,8

In de afgelopen jaren doet er zich een verbetering voor in de inkomenssituatie; de Westhoek blijft niettegenstaande deze gunstige kentering het laagste inkomensniveau in Vlaanderen bezitten (zie ook tabel I.1).

AFDELING II - DE BELANGRIJKSTE ONEVENWICHTIGHEDEN EN HUN OORZAKEN

A. HET VLAAMS GEWEST

1. De werkloosheid

De hoge werkloosheid blijft het meest acute probleem van de Vlaamse economie. Het aantal uitkeringsgerechtigde volledig werklozen is de afgelopen jaren geëvolueerd van 51.494 in 1974 tot 277.568 eind 1984.

De jongerenwerkloosheid neemt steile hoogten aan : 29 % van het aantal uitkeringsgerechtigde volledig werklozen is jonger dan 25 jaar.

Wanneer men niet het aantal uitkeringsgerechtigde volledig werklozen maar het aantal werkzoekenden als maatstaf voor de werkloosheid neemt, dan wordt de ernst van de situatie nog duidelijker : eind 1984 waren 415.852 personen in Vlaanderen werkzoekend.

Dit aantal werkzoekenden omvat, naast de uitkeringsgerechtigde volledig werklozen ook de vrije en verplicht ingeschreven andere niet-werkende werkzoekenden (o.a. jongeren in de wachttijd), de door de openbare diensten tewerkgestelde werklozen, de in het Bijzonder Tijdelijk Kader en het Derde Arbeidscircuit tewerkgestelden en de personen die deeltijds werken om aan de volledige werkloosheid te ontsnappen.

2. Een geringe economische groei

De vermindering van de economische groei nam in Vlaanderen een aanvang vanaf 1974. Toch kende het Vlaams gewest na 1974 nog enkele gunstige uitschieters : 1976 en in mindere mate 1979 en 1980 brachten nog tijdelijk relatief hoge groeipercentages.

De jongste vier jaar is evenwel zelfs van gunstige uitschieters geen sprake meer : in 1981 kende men een absolute daling (-1,4 %). Vanaf 1982 was er terug een positieve groei, doch tegen een zeer laag tempo.

Wat de sectoriële groeicijfers betreft kan men stellen dat de absolute daling van de bruto toegevoegde waarde in 1981 geheel te wijten was aan de terugval in dat jaar van de industriële productie, voornamelijk in de bouwsector. De geringe groei over de periode 1982 tot 1984 werd ongeveer in gelijke mate gedragen door de industriële en de handels- en dienstenactiviteiten, met uitzondering van 1982 waarin de industriële produktie nog stagneerde maar de landbouwsector een relatief hoge groei kende.

3. Regionale ongelijkheden

De economische activiteit is niet in gelijke mate gespreid over gans de Vlaamse regio. Dit resulteert in opvallende verschillen op het vlak van inkomens, werkgelegenheid en werkloosheid, zoals reeds gebleken is uit de sociaal-economische analyse (zie tabellen I.1, I.5 en I.14).

4. Structurele aspecten

De ontwikkeling van de Vlaamse economie in de voorbije jaren is het resultaat van een complexe wisselwerking tussen de internationale economische ontwikkeling, de eigen nationale kontekst en de structurele kenmerken van de Vlaamse economie.

Een aantal van deze kenmerken, die overigens reeds in het vorig ontwikkelingsprogramma als structurele problemen naar voren werden gebracht, bleven ook in de afgelopen periode zwaar doorwegen. De kans is niet denkbeeldig dat deze factoren ook in de toekomst de potentiële groei verder zullen blijven hypothekeren en de mogelijkheid tot vermindering van de werkloosheid in de weg staan.

Een eerste structureel kenmerk dat de grote werkloosheid mede kan verklaren, betreft de aanbodzijde van de arbeidsmarkt. Het aanbod van arbeidskrachten is sinds 1970 in Vlaanderen aanzienlijk toegenomen. De hoge geboortecijfers in de naoorlogse periode tot 1965 en het toenemend aantal vrouwen dat zich aanbiedt op de arbeidsmarkt zijn hiervan de voornaamste oorzaken. De categorieën jongeren en vrouwen zijn trouwens in niet geringe mate terug te vinden in de werkloosheidsstatistiek.

De andere zijde van de arbeidsmarkt, de vraag, was niet in staat het gestegen aanbod op te vangen. Integendeel zelfs : waar tijdens de periode 1974-1979 nog een lichte stijging van de werkgelegenheid te noteren viel, liep deze tijdens de jaren 1980-1984 sterk terug. In de jaren zeventig werd het verlies van industriële werkgelegenheid gecompenseerd door de uitbreiding van de werkgelegenheid in handel en diensten, vooral bij de overheid. Dit was echter niet meer het geval na 1980, onder meer door de wervingsstop om reden van budgettaire beperkingen door de overheid.

Wat de sectorale groeicijfers aangaat kan men stellen dat, inzake werkgelegenheid, alle industriële bedrijfstakken ongunstig evolueerden. De toegevoegde waarde van een aantal belangrijke bedrijfstakken kende eveneens een negatieve groei. Vooral in de bouwsector, een traditioneel dragende bedrijfstak in het economisch leven, is de toestand naar een

zeer kritiek peil geëvolueerd. In zijn geheel beschouwd stagneerde de secundaire sector, als gevolg van de negatieve groeicijfers in een aantal subsectoren en de zeer lage positieve groeicijfers in een aantal andere sectoren.

De investeringen in Vlaanderen zijn, na een terugloop op het einde der jaren zeventig, de jongste jaren opnieuw toegenomen. Het betreft hier echter vooral rationalisatie-investeringen en investeringen met kapitaalintensief karakter, en slechts in mindere mate arbeidsscheppende uitbreidingsinvesteringen. De hieraan verbonden productiviteitsstijging, hoewel op zichzelf niet ongunstig, heeft, gekoppeld aan de te geringe groei van de productie de werkgelegenheid ongunstig beïnvloed.

De afhankelijkheid van de Vlaamse economie ten overstaan van het buitenland situeert zich op twee vlakken : de buitenlandse investeringen en de hoge exportgerichtheid. De buitenlandse investeringen hebben in het verleden ongetwijfeld veel bijgedragen tot de economische groei, de werkgelegenheid en de diversificatie van de industriële structuur. De keerzijde is echter dat de vermindering van deze toevloeiingen of eventuele desinvesteringen, een belangrijke negatieve weerslag hebben op het Vlaams bedrijfsleven.

De Vlaamse economie is traditioneel sterk exportgericht. De achteruitgang van de uitvoerprestaties op het einde van de jaren zeventig was vooral te wijten aan de verzwakking van het concurrentievermogen. De devaluatie van de Belgische frank in 1982 bracht hierin een tijdelijke verbetering.

B. DE ONTWIKKELINGSGEBIEDEN

De probleembeschrijving voor het Vlaams gewest in zijn geheel geldt a priori ook en zelfs vooral voor de ontwikkelingsgebieden. Toch is er een nuanceverschil, zoals reeds aangegeven werd in de analyse van de sociaal-economische toestand.

Hieruit is gebleken dat de tewerkstellingsproblematiek in Limburg en Turnhout vooral verband houdt met de omvangrijke en voortdurende aangroei van het aantal actieven, die er sneller verloopt dan elders in het land. Deze uitzonderlijke demografische situatie is het gevolg van de naoorlogse geboortegolf die thans doorstroomt naar de arbeidsmarkt.

De Westhoek daarentegen vertoont op heden nog alle tekenen van een achtergebleven gebied. De terugval van het natuurlijk accres heeft

geleid tot een scheef trekking in de leeftijdsopbouw. De industrie is onvoldoende uitgebouwd en het weinige dat er tot stand is gekomen is georiënteerd op weinig toekomstgerichte activiteiten. Door het welvaartstekort kon ook de handels- en dienstensector niet uitgebouwd worden. De hoge werkloosheid in het gebied is geen verschijnsel dat aan de orde kwam sedert de crisis van 1973-1974, zoals overal elders. Deze werkloosheid was in de Westhoek ook in de "golden sixties" en het begin van de jaren zeventig aanwezig, en is dus wezenlijk van structurele aard.

AFDELING III - DE RESULTATEN VAN DE GEVOERDE ACTIES

1. De economische expansiewetgeving

Tijdens de periode 1981-1984 werden in het kader van de economische expansiewetgeving, ruim 100 miljard F bedrijfsinvesteringen verwezenlijkt in de ontwikkelingsgebieden.

Deze investeringen gaven aanleiding tot de creatie van ruim 9.000 nieuwe arbeidsplaatsen. De tussenkomst van het Vlaams gewest bedroeg bijna 19 miljard F.

De gesteunde investeringen hadden in belangrijke mate betrekking op de metaalverwerkende en de chemische nijverheid.

2. De investeringen voor de K.M.O.'s (1)

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de investeringssteun toegekend aan de K.M.O.'s in Vlaanderen over de periode 1981-1984.

Deze expansiesteun voor K.M.O.'s vindt zijn basis in de wet tot economische heroriëntering van 4 augustus 1978 die van toepassing is op het ganse grondgebied. De steun wordt verleend onder de vorm van een rente-toelage (wanneer de financiering van de investering met vreemde middelen gebeurt) of een kapitaalpremie (financiering met eigen middelen).

Tabel I.19 - Investeringssteun K.M.O.

Jaar	Gunstige beslissingen	Investeringsbedrag (Mln BF)	Vastleggingen steun (Mln BF)	Nieuwe arbeidsplaatsen
1981	7.294	23.926,2	1.712,0	6.440
1982	6.276	18.787,9	1.405,8	3.773
1983	7.494	22.709,4	1.848,4	5.220
1984	10.705	32.343,3	2.808,6	8.443
Totaal 1981-1984	31.769	97.766,8	7.774,8	23.876

(1) Kleine en middelgrote ondernemingen.

Wat de aard van de steun betreft bedroeg de steun onder de vorm van rentetoeelage 5,8 miljard F (investeringsbedrag : 78,3 miljard F); kapitaalpremies werden toegekend voor ruim 1,9 miljard F (investeringsbedrag : 19,5 miljard F).

3. De industrieterreinen

Gezien de vrij grote reserve aan uitgeruste industrieterreinen, namelijk 2.700 ha., werd het beleid in de jaren tachtig omgebogen naar kwalitatieve verbeteringen van bestaande terreinen en naar hun aanpassing teneinde ze geschikt te maken voor K.M.O. Slechts uitzonderlijk werd de aanleg van nieuwe terreinen gesubsidieerd.

Naast de bedrijfseconomische criteria werd nu ook meer rekening gehouden met de invloed van de industriezones op de leefbaarheid van de omgeving en met de eisen inzake dorps- en stadskernvernieuwing.

Het gevoerde beleid heeft met zich gebracht dat het budget bestemd voor het subsidiëren van infrastructuurwerken op industrieterreinen daalde van circa 1,25 miljard F tijdens de voorbije jaren naar 800 miljoen F in 1980, en respectievelijk 450, 440, 200 en 300 miljoen F in 1981, 1982, 1983 en 1984.

4. De grote infrastructuurwerken

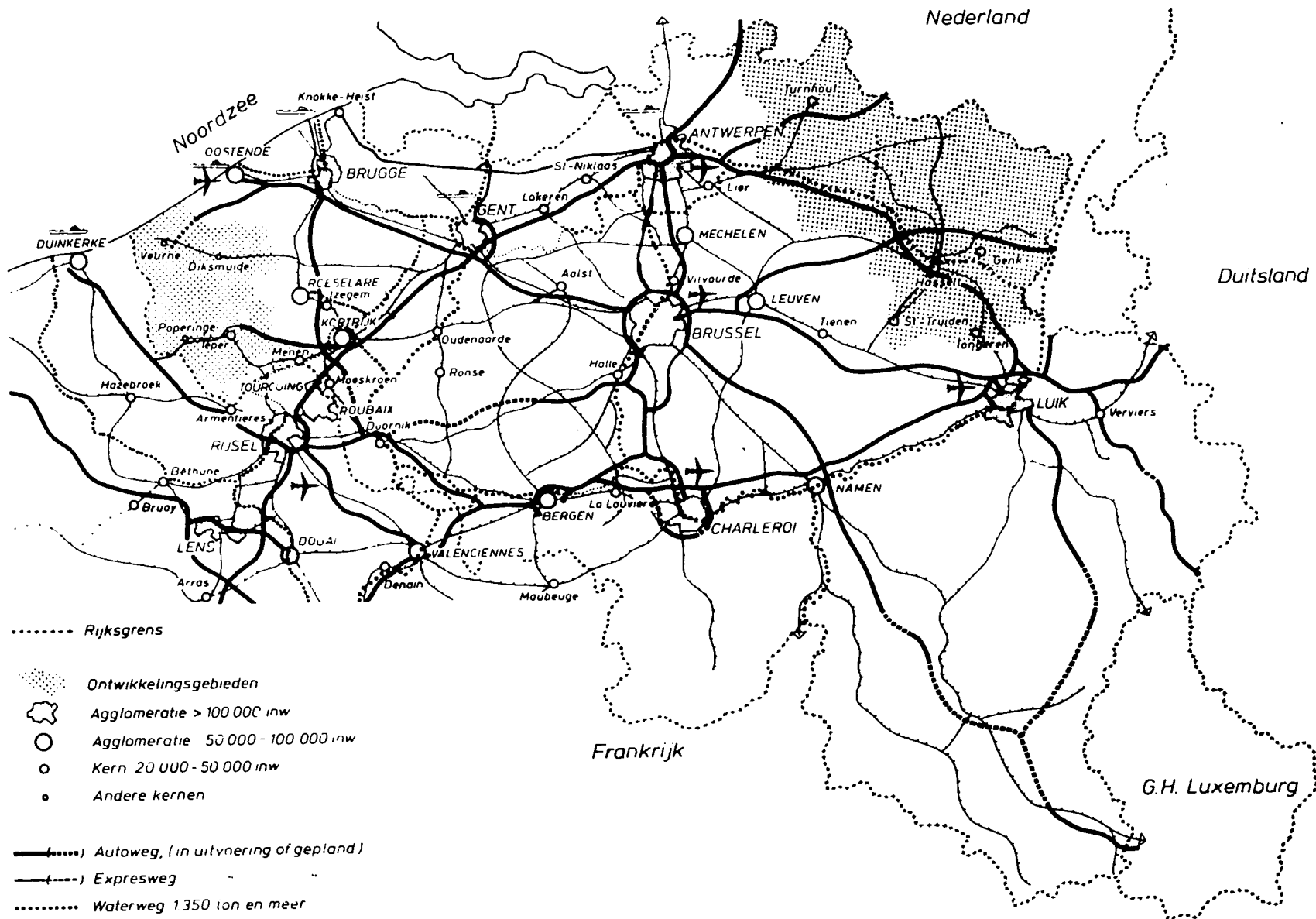
a. Het wegennet

1° Het Vlaams gewest

- De *rijkswegen* hadden (in 1983) een totale lengte van 4.932,7 km als volgt verdeeld over de provincies :

- Antwerpen	: 848,9 km
- Brabant (Vlaams gedeelte)	: 587,3 km
- West-Vlaanderen	: 1.377,8 km
- Oost-Vlaanderen	: 993,3 km
- Limburg	1.125,4 km

Aangenomen mag worden dat dit aantal niet noemenswaardig verandert over het verloop van meerdere jaren.

..... Rijksgrens

- Ontwikkelingsgebieden
- Agglomeratie > 100 000 inw
- Agglomeratie 50 000 - 100 000 inw
- Kern 20 000 - 50 000 inw
- Andere kernen

—— Autoweg, (in uitvoering of gepland)

—— Expresweg

..... Waterweg 1350 ton en meer

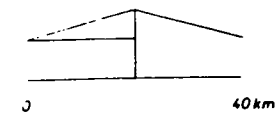
..... Andere belangrijke waterweg

..... Spoorweg reizigersverkeer

—— Zeehaven

—— Luchthaven

Voornaamste Europese Ontwikkelingsassen
(zie U. Dähne e.a.: 'Megapolis Nordwesteuropas', I. S. Dortmund 1980)

WES Okt. 1985

- Het *autosnelwegennet* had in Vlaanderen in 1983 een lengte van 749 km verdeeld als volgt :

- Antwerpen	: 103 km
- Brabant (Vlaams gedeelte)	: 182 km
- West-Vlaanderen	: 134 km
- Oost-Vlaanderen	: 54 km
- Limburg	: 109 km
- E3	: 167 km (Oost- en West-Vlaanderen, Antwerpen)

In de huidige stand van de investeringskredieten kan de jaarlijkse groei van het Vlaamse autosnelwegennet op ± 15 à 20 km geschat worden.

Dit betekent dat, zeker na de voltooiing van de in uitvoering en in ontwerp zijnde werken, waarschijnlijk in 1988, het Vlaamse autosnelwegennet een uitstekende verbinding zal uitmaken, zowel met het Waalse landsgedeelte, als met de grote internationale verkeersaders.

2° Ontwikkelingsgebieden

- Wat betreft specifiek de *autosnelwegen* in de ontwikkelingsgebieden :
 - Limburg : door middel van respectievelijk de E39 (Antwerpen-Keulen), de A13 (Luik-Hasselt) en de A2 (via E5 Brussel-Leuven, nadien Leuven-Hasselt) is dit gebied op een behoorlijke manier ontsloten ;
 - Kempen : ligt op de E3, een der belangrijkste Europese verkeersaders ;
 - Westhoek : de in uitvoering zijnde E5/A18 realiseert de verbinding Veurne-Oostende (en verder Brugge); de ontwerpen van de reeds meer dan de helft uitgevoerde A9 verzekeren de verbinding met Kortrijk en verder, oostwaarts.
- Bij gebreke aan exacte cijfers over de vastleggingen voor het Vlaams gewest gedurende de voorbije jaren, kan, op basis van de diverse jaarverslagen van het Bestuur der Wegen en het Wegenfonds, gesteld worden dat de voor het Vlaams gewest bestemde nationale investeringskredieten voor het wegennet rond de 30 % schommelden van de totale kredieten (1983 : 33 %, 1984 : 31 %, 1985 : 29 %).

b. Het waterwegennet

- 1° De structuur van het *Belgische waterwegennet* heeft de vorm van een "liggende acht"; de twee lussen van deze figuur verbinden Antwerpen-

Gent-Doornik-La Louvière-Brussel-Boom-Antwerpen en Antwerpen-Luik-Namen-La Louvière-Brussel-Antwerpen.

Hierop bestaan antennes, in Vlaanderen gaande naar Oostende, Zeebrugge, Kortrijk, Zelzate, Roeselare, Leuven, enz.

Driemaal sluit dit net aan op de zee : via de Westerschelde vanuit Antwerpen en Gent, via Brugge-Zeebrugge en via Oostende.

In uitvoering van de wet van 9 maart 1957 werd overgegaan tot het aanpassen van dit net voor scheepvaart met schepen tot 1.350 ton.

Dit is gerealiseerd in Vlaanderen voor de Bovenschelde (Gent-Bergen), gedeeltelijk de Boven-Zeeschelde (tot Dendermonde), het Netekanaal en het kanaal van Dessel-Kwaadmechelen; het wordt gepland en is deels reeds uitgevoerd voor de Leie (met afleiding op Frans grondgebied tot Rijsel), haar afleidingskanaal, het kanaal van Bossuit, een deel van de Dender en van de IJzer.

Daarnaast zijn - of zullen worden - bepaalde vaarwegen geschikt gemaakt voor schepen tot 2.000 ton. Brugge-Oostende, de Ringvaart rond Gent en de Rupel zijn gerealiseerd; gepland worden Brugge-Gent, de Boven-Zeeschelde, het Netekanaal (incl. Beneden-Nete).

Tenslotte werd het Albertkanaal tot voor Briegden reeds aangepast aan de duwbakvaart (norm : 4 bakken van 2.250 ton, d.i. 9.000 ton, en duwer), behalve de aansluiting om Antwerpen, waarvoor 4.500 ton wordt voorzien in eerste instantie.

Het volledige hierboven geschetste objectief gericht op de realisatie van een coherent geheel, zal begin van de jaren negentig bereikt zijn. Aldus zal ook de internationale ontsluiting op vaarwegen met voldoende gabariet verwezenlijkt zijn (Zuidelijk : de Deule - Rijsel en Duinkerke - Rijsel noordelijk : de Noordzee, de Westerschelde, de Schelde-Rijn-verbinding; oostelijk : de Maas en de Rijn).

De globale investeringen in de waterwegen voor gans België, met uitsluiting van de havens en maritieme toegangswegen, bedroegen :

- 1981 : 6.586,4 mln F
- 1982 : 8.643,3 mln F
- 1983 : 9.678 mln F
- 1984 : 9.311 mln F

Deze uitgaven hebben hoofdzakelijk betrekking op de bevaarbaarheid der waterlopen, maar omvatten ook werken in verband met waterbeheersing, watervoorziening en toeristische infrastructuur.

2° In verband met de *ontwikkelingsgebieden* kunnen volgende hoofdtrekken geschetst worden :

- Limburg/Kempen :

het hierboven beschreven Albertkanaal en het kanaal Dessel-Kwaadmechelen; daarnaast de kanalen Dessel-Schoten (over Turnhout) en Bochoolt-Herentals, beide maximaal geschikt voor schepen van 600 ton, die overigens een zeer bescheiden scheepvaart vertonen (in 1983 resp. 679 en 2.829 ton vervoerde goederen).

- Westhoek :

de waterwegen hebben een uiterst bescheiden gabariet (behalve te Nieuwpoort : max. 1.350 ton) en worden weinig gebruikt; gepland is wel de verhoging tot het 1.350 ton gabariet van een gedeelte van de IJzer.

De investeringsinspanningen in de periode 1971-1984 waren aanzienlijk en beliepen (in lopende prijzen) :

- Limburg :

Albertkanaal (op Limburgs grondgebied) : circa 7.000 mln F (verbredingen, baggerwerken, sluizen, bruggen, ...) ;

kanaal Bochoolt-Herentals : ± 250 mln F; kanaal Kwaadmechelen-Dessel : ± 520 mln F ;

- Kempen :

kanaal Dessel-Turnhout-Schoten (brug) : 28 mln F ;

- Westhoek :

IJzer : 199 mln F

Kanaal Ieper-IJzer : 10 mln F

Kanaal Plassendale-Nieuwpoort : 42 mln F.

- Voor de onder de bevoegdheid van de Dienst voor de scheepvaart vallende kanalen (Limburg en Kempen) werden bovendien voor deze Dienst kredieten vastgelegd (periode 1968-1984) voor een totaal bedrag van 19.173 mln F, en leningen opgenomen voor 16.017 mln F.

c. Het spoorwegnet

1° In de periode 1980-1985 werden volgende netlijnen geëlectrificeerd in het *Vlaams gewest*; tussen haakjes de totale vastleggingen ten laste van de Rijksbegroting sedert 1 januari 1981 (1), in prijzen van 1984

- Gent-Kortrijk : 441 mln F
- Kortrijk-Moeskroen : 169 mln F
- Antwerpen-Aarschot-Leuven : 1.036 mln F
- Brussel-Dendermonde-Lokeren : 180 mln F
- Antwerpen-Boom-Puurs en Boom-Willebroek : 709 mln F
- Lier-Herentals : 166 mln F
- Denderleeuw-Zottegem : 319 mln F
- Gent-Dendermonde-Mechelen : 754 mln F
- Zottegem-Kortrijk : 2.678 mln F
- Sint-Niklaas-Willebroek-Heike : 427 mln F

Deze electrificatie was, naast de aankoop van rollend materieel, de bediening van de grote agglomeraties, het onderhoud van de infrastructuur en bepaalde moderniseringswerken, de belangrijkste doelstelling van de N.M.B.S.

2° In de *ontwikkelingszones* werd de electrificatie uitgevoerd op volgende verbindingenlijnen :

- Aarschot-Hasselt : 1.194 mln F
- Hasselt-Tongeren-Glaaien : 722 mln F
- Herentals-Turnhout : 276 mln F

d. De zeehavens Antwerpen, Gent en Zeebrugge

De *grote krachtlijnen* waarrond het beleid gedurende de voorbije vijf jaar werd uitgebouwd zijn de volgende (2) :

-
- (1) Sommige vastleggingen zullen nog na 1985 gebeuren, d.i. na de indienstneming.
 - (2) De haven van Nieuwpoort, ofschoon van beperkt belang voor het maritiem transport, zou toch in 1987 kredieten bekomen voor de herbouw van het westerstaketsel.

1° *Maritieme toegangswegen* : het programma 48'/43' voet.

Dit programma moet de volgende vaarbewegingen in alle gemiddelde tij-omstandigheden (gemiddeld doodtij, gemiddeld tij, gemiddeld springtij) mogelijk maken :

- Opvaart in één getij onder alle gemiddelde tijomstandigheden tijdens een tijvenster van 1 u. per getij van een bulkcarrier met 48' (14,64 m) diepgang.
- Opvaart in twee getijen onder alle gemiddelde tijomstandigheden tijdens een tijvenster van 0.5 u. per getij van een bulkcarrier met 50' (15,12 m) diepgang.
- Afvaart in één getij onder alle gemiddelde tijomstandigheden tijdens een tijvenster van minstens 2.45 u. per getij, van een containerschip met 41' (12,5 m) diepgang.
- Afvaart in één getij onder alle gemiddelde tijomstandigheden tijdens een tijvenster van minstens 1 u. per getij, van een containerschip met 42'8" (13 m) diepgang.
- Afvaart in één getij onder alle gemiddelde tijomstandigheden tijdens een tijvenster van minstens 1 u. per getij, van een bulkcarrier (Panamax type) met 41' (12,50 m) diepgang.
- De niet tijgebonden diepgang dient 38' (11,59 m) te zijn.

Het programma heeft beduidende vertraging opgelopen ten gevolge van de aanslepende onderhandelingen met Nederland (een deel van de werken dient uitgevoerd te worden op Nederlands grondgebied).

2° *De haven van Zeebrugge* : het uitbouwen van de voorhaven (haven-dammen), de zeesluis en een eerste gedeelte van de achterhaven (noordelijk insteekdok en het verbindingsdok tussen de zeesluis en het Boudewijnkanaal).

3° *De haven van Antwerpen* : de havenuitbouw op de Linkeroever (afgeremd, zodat het "objectief 1985" slechts in 1988 zal worden bereikt), de maritieme toegangsweg (zie hoger), de Berendrechtsluis (eind 1987 in gebruik) en het Delwaidedok.

4° *De haven van Gent* : de verbetering van de maritieme toegangsweg, renovatieprogramma van het bestaande havengedeelte (via gesubsidieerde havenwerken).

Deze werken - naast de andere, minder belangrijke - brachten volgende investeringsuitgaven mee voor de havens en maritieme toegangswegen (in lopende prijzen) :

- 1981 : 14.462 mln F
- 1982 : 16.120 mln F
- 1983 : 14.397 mln F
- 1984 : 14.399 mln F

Tabel I.20 - Investeringsbedragen in de drie grote havens (in mln F)

	1981	1982	1983	1984
- <u>Gesubsidieerde havenwerken</u>				
Antwerpen	868,6	391,7	521,5	401,8
Gent	535,7	638,9	516,5	635,1
Zeebrugge	83,7	186,0	122,0	100,0
- <u>Overheidsinvesteringen</u>				
1. Vermogensoverdracht naar het buitenland.				
Westerschelde, Schelde-Rijn verbinding, enz.	38,0	21,6	22,5	13,2
Gent-Terneuzen	1,0	-	13,4	2,3
2. Toegangswegen				
Antwerpen	2.187,9	2.361,5	2.919,9	2.666,0
Gent	272,3	239,5	245,4	233,7
Zeebrugge	3,0	-	2,7	66,2
3. Modernisering van de haven van Zeebrugge	8.912,6	9.951,7	8.360,0	8.400,0

De investeringsbedragen van tabel I.20 liggen vanzelfsprekend lager dan de hogervermelde begrotingscijfers; dit heeft o.m. te maken met de niet toewijsbare investeringen, de uitgaven voor de andere zeehavens, enz.

5. Onderzoekssteun

a. Nationaal

- I.W.O.N.L. (1) : subsidie van 50 % (tot 80 % voor zeer belangrijke projecten) voor de R & D-uitgaven inzake hernieuwing of verbetering van een bestaand produkt of proces.
- Prototypes : renteloos voorschot van 50 % (tot 60 % voor belangrijke K.M.O.-projecten en tot 80 % voor zeer belangrijke projecten) voor de ontwikkeling van prototypes, nieuwe produkten of produktiemethoden in de nationale sectoren.

b. Regionaal

- I.W.O.N.L. (1) : subsidie van 50 % (tot 80 % voor zeer belangrijke projecten) voor de R & D-uitgaven inzake hernieuwing of verbetering van een bestaand produkt of proces betreffende toegepast industrieel onderzoek.
- Prototypes : renteloos voorschot van 50 % voor de ontwikkeling van prototypes, nieuwe produkten of produktiemethoden in alle andere sectoren.

6. Bijdrage van de Fondsen van de Europese Gemeenschap

a. Bijdrage van het E.F.R.O.

In tabel I.21 wordt een overzicht gegeven van de steun van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling aan Vlaanderen tijdens de periode 1980-1984, waarbij een onderscheid gemaakt wordt tussen steun aan industriële investeringen en steun aan investeringen in infrastructuur. Naast het bedrag der vastleggingen wordt tevens het aantal gesteunde projecten vermeld.

Tabel I.21 - E.F.R.O.-steun aan Vlaanderen

Jaar	Industrie (in mln F)	Aantal proj.	Infrastruc. (in mln F)	Aantal proj.	Totaal (in mln F)	Aantal proj.
1980	272,47	21	87,91	35	360,38	56
1981	38,47	4	37,80	14	76,27	18
1982	289,55	12	63,90	1	353,46	13
1983	65,28	7	216,74	31	282,02	38
1984	107,99	9	68,02	13	176,01	22
1980-1984	773,76	53	474,37	94	1.248,14	147

De gesteunde *industrieprojecten* hebben vooral betrekking op de metaalverwerkende en de chemische nijverheid. Voor deze industriële projecten werd het principe van de gedeeltelijke terugbetaling toegepast. Dit houdt in dat de toegekende E.F.R.O.-steun niet rechtstreeks aan de betrokken onderneming toegekend wordt maar gaat naar het Fonds voor Economische Expansie en Regionale Reconversie (F.E.E.R.R.). Dit fonds komt tussen in de subsidiëring van bedrijfsinvesteringen en industrieterreinen en ziet aldus zijn middelen vergroten.

(1) Instituut voor Wetenschappelijk Onderzoek in Nijverheid en Landbouw.

De gesteunde *infrastructuurwerken* hebben betrekking op toerisme (recreatiecentra), huisvuilverwerking, gemeentelijke werken (riolering, wegen) en industrieterreinen. Voor een aantal infrastructuurprojecten werd de E.F.R.O.-bijstand rechtstreeks toegekend aan de investeerder op basis van een beslissing van de bevoegde minister. Dit was het geval voor recreatiecentra, afvalverwerking en gemeentewerken. Voor industrieterreinen kwam de E.F.R.O.-steun ten goede aan het F.E.E.R.R.

b. Bijdrage van het E.S.F.

Het Europees Sociaal Fonds kan deelnemen in de financiering van maatregelen die bijdragen tot :

- beroepsopleiding en beroepsopriëntatie ;
- bijkomende aanwervingen ;
- bevordering van maatschappelijke integratie in het kader van de geografische mobiliteit ;
- technische dienstverlening en advies, gericht op het scheppen van arbeidsplaatsen.

De steun van het E.S.F. aan België over de periode 1980-1984 bedroeg ruim 8 miljard F. Het grootste deel van dit bedrag werd aangewend voor de financiering van maatregelen in verband met beroepsopleiding. Slechts een klein gedeelte van de steun ($\pm 10\%$) is feitelijk localiseerbaar, zodat geen cijfers voor Vlaanderen apart beschikbaar zijn. De steun gaat naar een aantal openbare instellingen (Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening, Nationaal Fonds voor Sociale Reclassering van Gehandicapten, Rijksdienst voor Sociale Zekerheid) en privé-promotoren.

c. Bijdrage van het E.O.G.F.L.

Van de steun uit het Europees Oriëntatie- en Garantiefonds voor de landbouw-afdeling Oriëntatie zijn alleen de subsidies aan investeringen voor de commercialisering en verwerking van land- en tuinbouwproducten, krachtens E.G.-verordening 355/77, feitelijk localiseerbaar.

Over de periode 1980-1984 werden, in toepassing van genoemde verordening, 109 investeringsprojecten in het Vlaams gewest betoelaagd voor een bedrag van 928,4 miljoen F. Deze bijstand werd verleend onder vorm van kapitaalsubsidies ten belope van maximum 25 % van de investeringen voor structuurverbeterende projecten op het vlak van de commercialisering van land- en tuinbouwproducten. De projecten, uitsluitend betrekking hebbend op materiële investeringen, dienen te kaderen in zogenaamd specifieke (sectoriële) programma's. De detailhandel is uitgesloten.

Concreet omvat de bijstand o.m. steun aan investeringen voor de modernisering van veilingen en slachthuizen, en aan investeringen van de agro-verwerkende nijverheid.

d. Bijdrage van de E.G.K.S.

Van de steun van de E.G.K.S. aan België (periode 1981-1983) die 2.156 miljoen F bedroeg, ging meer dan 90 % naar Wallonië. Slechts 163 miljoen F ging naar Vlaanderen, waarvan 135 naar Limburg. Deze cijfers zijn gebaseerd op ramingen, vermits het niet steeds om feitelijk localiseerbare subsidies gaat.

7. Mogelijkheden, voorwaarden en knelpunten van de regionale ontwikkeling

De positieve elementen voor de ontwikkeling van de Vlaamse Economie kunnen als volgt omschreven worden :

- De gunstige geografische ligging, in het centrum van West-Europa aan de Noordzee, met de belangrijkste Europese industriegebieden en een ruime afzetmarkt binnen bereik.
- deze gunstige ligging wordt gevaloriseerd door een zeer uitgebreide infrastructuur van verkeers- en transportmiddelen te land, te water, per spoor en in de lucht.
- binnen zijn grenzen telt Vlaanderen steden met internationale faam : Brussel, hoofdstad van België en zetel van de Commissie van de Europese Gemeenschappen, Antwerpen, Gent, Brugge en Leuven.
- de hoge arbeidsproduktiviteit, door een technisch goed geschoolde, veeltalige, flexibele en traditioneel hard-werkende bevolking.
- de sterke concentratie van buitenlandse bedrijven en de hoge export-gerichtheid.
- een vernieuwd industrieel beleid met als eerste prioriteit de door de Vlaamse regering gestarte intensieve actie "Derde Industriële Revolutie in Vlaanderen" (D.I.R.V.), met het oog op de ontwikkeling en het gebruik van de nieuwe technologieën in alle bedrijven.

Hierboven werd reeds een uitvoerige analyse gemaakt van de voornaamste onevenwichtigheden in de Vlaamse economie en hun oorzaken. De voornaamste

knelpunten kwamen aan de orde. Hierbij kan nog gewezen worden op de problemen in verband met de bescherming van het leefmilieu en de noodzaak voor een doelmatig gerichte ruimtelijke ordening.

Op de mogelijkheden en voorwaarden voor de regionale ontwikkeling wordt in de volgende hoofdstukken uitvoerig ingegaan.

AFDELING IV - SOCIAAL-ECONOMISCHE VOORUITZICHTEN VOOR DE PROGRAMMAPERIODE 1986-1990

1. De bevolking

a. Hypothesen

Op verzoek van het Planbureau werden door het N.I.S. bevolkingsvooruitzichten voor de periode 1981-2025 opgesteld. De toegepaste hypothesen kunnen als volgt samengevat worden (1) :

- Basisbevolking

De vooruitzichten zijn gebaseerd op de resultaten van de volkstelling van 1 maart 1981 en op later beschikbaar gekomen informatie (gegevens over de geboorten in 1982 en externe migraties tot in 1983). Om de berekeningen te kunnen uitvoeren per kalenderjaar, werd 31 december 1980 als begindatum genomen. Het basiscijfer werd bekomen door middel van een retrospectieve berekening (toevoeging van het aantal personen overleden in januari en februari, weglating van de geboorten en neutralisering van de interne en externe migratiebewegingen).

- Sterfte

Ofschoon de levensverwachting verbeterd is, heeft België in 1981 het sterfteniveau van Nederland nog niet bereikt. Daarom werd als hypothese genomen dat België in 2000 en ook in 2025 het in Nederland voor 1990 voorziene sterftepeil zal bereiken. Voor elk van de geslachten werden 5 provinciale sterftetafels in aanmerking genomen (Oost-Vlaanderen, West-Vlaanderen, Brussel, Luxemburg en Namen voor de mannen; Oost-Vlaanderen, Limburg, Brussel, Namen en Luik voor de vrouwen). Voor ieder arrondissement werd de sterftetafel van de groep gebruikt waarin het betrokken arrondissement door middel van een cluster analyse werd ondergebracht.

- Vruchtbaarheid

Wat de vruchtbaarheid betreft, wordt verondersteld dat het aantal kinderen per vrouw 1,9 zal bedragen in 1995 en 2,1 in 2025; voor de gemiddelde leeftijd van de moeder wordt als hypothese genomen 26,8 jaar in 1995 en 25,9 jaar in 2025; de variantie rond de gemiddelde leeftijd bedraagt 25,9 jaar in 1995 en 27,1 jaar in 2025. Deze algemene vruchtbaarheidsparameters worden verder uitgewerkt voor de arrondissementen.

(1) N.I.S. Bevolkingsvooruitzichten 1981-2025. Deel 1 - Methodologie en voornaamste resultaten, 1985.

- Interne migraties

De interne migratiebewegingen tussen de arrondissementen, op basis van de gegevens van het Rijksregister en van de jaarlijkse statistiek van de loop van de bevolking, werden verwerkt in reeksen per geslacht, per leeftijdsgroep en per nationaliteit (Belgische en buitenlandse). Daar deze gegevens zeer talrijk zijn en daar het in een steeds veranderende context moeilijk is hiervoor vooruitzichten op te stellen, werden de reeksen constant gehouden tussen 1981 en 2025.

- Externe migraties

Voor de externe migraties van Belgen wordt als hypothese genomen een lichte stijging van de immigratie (tot 13.000 in 2025 en het behoud van een relatief grote emigratie (-25.000 vanaf 1990). Voor de externe migraties van buitenlanders wordt het negatief migratiesaldo uit de 2de helft van de jaren tachtig (-8.000) behouden tot in 2025.

b. Resultaten

1° Ontwikkeling van de bevolkingscomponenten

In de hierna volgende tabel I.22 wordt een overzicht gegeven van de natuurlijke groei, het intern en extern migratiesaldo en van de totale groei in de periode 1986-1990.

In België zal de totale bevolking dalen met ± 70.000 personen (-0,7 %). Deze evolutie is een gevolg van een natuurlijke groei van ± 45.000 personen en van een negatief extern migratiesaldo van ± 115.000 personen. In Vlaanderen daarentegen zal de totale bevolking toenemen met ± 11.000 personen (+0,2 %) als gevolg van een natuurlijke groei (+56.000), een negatief intern migratiesaldo (± 4.000) en een negatief extern migratiesaldo (± 41.000).

In de ontwikkelingszone Limburg-Kempen zullen de natuurlijke groei (± 36.900), het negatief intern migratiesaldo (± 4.600) en het negatief extern migratiesaldo (± 5.800) leiden tot een stijging van de totale bevolking met ± 26.500 personen (+2,4 %). In de Westhoek zal de bevolkingstoename beperkt blijven tot 600 personen (+0,3 %). Een beperkte natuurlijke groei (± 2.300), een negatief intern migratiesaldo (± 900) en een negatief extern migratiesaldo (± 800) liggen aan de basis van deze evolutie.

Tabel I.22 - Bevolkingsvooruitzichten : ontwikkeling van de bevolkingscomponenten 1986-1990

	België	Vlaanderen	Limburg-Kempen			Westhoek			
			Prov.Limb.	Arr.Turnhout	Totaal	Arr. Diksm.	Arr.Ieper	Arr.Veurne	Totaal
Geboorten	611.195	363.999	55.314	26.563	81.877	3.397	7.149	3.434	13.890
Sterften	566.510	307.918	29.123	15.890	45.013	2.767	6.009	2.915	11.691
Natuurlijke groei	44.685	56.081	26.191	10.673	36.864	630	1.140	519	2.289
Interne migratie									
- immigratie	886.322	438.635	53.111	18.923	72.034	4.827	6.221	7.614	18.662
- emigratie	886.322	442.634	57.568	19.059	76.627	5.387	7.315	6.822	19.524
- saldo	-	-3.999	-4.457	-136	-4.593	-560	-1.094	792	-862
Externe migratie									
- immigratie	211.854	76.678	12.018	4.415	16.433	120	650	575	1.345
- emigratie	326.503	117.534	16.331	5.873	22.204	118	869	1.149	2.136
- saldo	-114.649	-40.856	-4.313	-1.458	-5.771	2	-219	-574	-791
Totale groei	-69.964	11.226	17.421	9.079	26.500	72	-173	737	636

Bron : N.I.S. Bevolkingsvooruitzichten 1981-2025.

2° Ontwikkeling van de bevolking naar leeftijdsgroepen

In tabel I.27 wordt de bevolking ingedeeld naar leeftijdsgroepen : van 0 tot 18 jaar, van 19 tot 59 jaar, van 60 jaar en meer.

Op basis van deze gegevens werd volgende samenvatting opgesteld.

Tabel I.23 - Evolutie van de leeftijdsgroep van 0 tot 18 jaar.

		M	V	M + V
België	1980-85	-106.678	- 100.063	- 206.741
	1985-90	- 66.795	- 63.194	- 129.989
Vlaanderen	1980-85	- 64.395	- 61.513	- 125.908
	1985-90	- 33.877	- 32.665	- 66.542
Limburg - Kempen	1980-85	- 13.292	- 13.198	- 26.490
	1985-90	- 5.037	- 5.496	- 10.533
Westhoek	1980-85	- 2.370	- 2.246	- 4.616
	1985-90	- 881	- 1.025	- 1.906

Het aantal jongeren (0-18 jaar) daalt in de periode 1980-1990, maar de daling is omvangrijker in de eerste helft van de jaren tachtig dan in de tweede helft. Deze ontwikkeling doet zich voor in België, in Vlaanderen en in de 2 ontwikkelingszones. Als gevolg van deze evolutie daalt het aandeel van de jongeren in de totale bevolking :

- in België : van 26,5 % in 1980 tot 23,4 % in 1990 ;
- in Vlaanderen : van 27,2 % in 1980 tot 23,6 % in 1990 ;
- in Limburg-Kempen : van 30,9 % in 1980 tot 26,0 % in 1990 ;
- in de Westhoek : van 27,7 % in 1980 tot 24,2 % in 1990.

Niettegenstaande deze ontwikkeling blijft het aandeel van de jongeren in de totale bevolking in de ontwikkelingszones groter dan in Vlaanderen en in België.

Tabel I.24 - Evolutie van de leeftijdsgroep van 19 tot 59 jaar

		M	V	M + V
België	1980-85	+ 25.449	+ 23.128	+ 48.577
	1985-90	- 12.087	- 17.502	- 29.589
Vlaanderen	1980-85	+ 44.380	+ 41.685	+ 86.065
	1985-90	+ 9.348	+ 5.428	+ 14.776
Limburg - Kempen	1980-85	+ 18.317	+ 20.004	+ 38.321
	1985-90	+ 7.650	+ 8.779	+ 16.429
Westhoek	1980-85	+ 1.817	+ 1.491	+ 3.308
	1985-90	+ 912	+ 494	+ 1.406

Voor de evolutie van de bevolking op beroepsleeftijd (19-59 jaar) moet een onderscheid gemaakt worden tussen de perioden 1980-1985 en 1985-1990.

In de eerste helft van de jaren tachtig stijgt deze bevolkingsgroep in België, in Vlaanderen en in de ontwikkelingszones. Hierbij wordt erop gewezen dat de toename in Vlaanderen groter is dan in België, en dat de stijging in de ontwikkelingszones bijna de helft bedraagt van de stijging in Vlaanderen.

In de tweede helft van de jaren tachtig daalt de bevolking op beroepsleeftijd in België, maar stijgt in Vlaanderen en in de ontwikkelingszones. De toename in de ontwikkelingszones is zelfs groter dan de stijging in Vlaanderen.

Het aandeel van de leeftijdsgroep van 19 tot 59 jaar in de totale bevolking evolueert als volgt :

- in België : van 55 % in 1980 tot 55,8 % in 1990 ;
- in Vlaanderen : van 55,3 % in 1980 tot 56,7 % in 1990 ;
- in Limburg-Kempen : van 56,5 % in 1980 tot 58,5 % in 1990 ;
- in de Westhoek : van 52,9 % in 1980 tot 55 % in 1990.

Tabel I.25 - Evolutie van de leeftijdsgroep van 60 jaar en meer

		M	V	M + V
België	1980-85	+ 48.320	+ 61.505	+ 109.825
	1985-90	+ 42.802	+ 46.812	+ 89.614
Vlaanderen	1980-85	+ 27.515	+ 41.159	+ 68.674
	1985-90	+ 27.440	+ 35.552	+ 62.992
Limburg - Kempen	1980-85	+ 8.360	+ 11.088	+ 19.448
	1985-90	+ 9.119	+ 11.485	+ 20.604
Westhoek	1980-85	+ 623	+ 1.383	+ 2.006
	1985-90	+ 264	+ 872	+ 1.136

De bevolking van 60 jaar en meer stijgt in de perioden 1980-1985 en 1985-1990. In België en in Vlaanderen is de stijging in de eerste helft van de jaren tachtig omvangrijker dan in de tweede helft. In de ontwikkelingszones is de toename gelijkmatig over beide deelperioden verdeeld.

Als gevolg van deze evolutie stijgt het aandeel van de leeftijdsgroep van 60 jaar en meer in de totale bevolking :

- in België : van 18,5 % in 1980 tot 20,8 % in 1990 ;
- in Vlaanderen : van 17,5 % in 1980 tot 19,7 % in 1990 ;
- in Limburg-Kempen : van 12,6 % in 1980 tot 15,5 % in 1990 ;
- in de Westhoek : van 19,4 % in 1980 tot 20,8 % in 1990.

In Limburg-Kempen is het aandeel van deze bevolkingsgroep in de totale bevolking kleiner dan in Vlaanderen; in de Westhoek daarentegen is dit aandeel groter dan in Vlaanderen.

Tabel I.26 - Evolutie van de totale bevolking

		M	V	M + V
België	1980-85	- 32.909	- 15.430	- 48.339
	1985-90	- 36.080	- 33.884	- 69.964
Vlaanderen	1980-85	+ 7.500	+ 21.331	+ 28.831
	1985-90	+ 2.911	+ 8.315	+ 11.226
Limburg - Kempen	1980-85	+13.385	+17.894	+ 31.279
	1985-90	+11.732	+14.768	+ 26.500
Westhoek	1980-85	+ 70	+ 628	+ 698
	1985-90	+ 295	+ 341	+ 636

In de perioden 1980-1985 en 1985-1990 daalt de totale bevolking in België. De vermindering van het aantal jongeren (1980-1990) en van de bevolking op beroepsleeftijd (1985-1990) zijn omvangrijker dan de toename van de bevolking van 60 jaar en meer.

In Vlaanderen stijgt de totale bevolking. De toename van de bevolking op beroepsleeftijd en vooral van de bevolking van 60 jaar en meer overtreft de daling van het aantal jongeren.

In Limburg-Kempen is de stijging van de totale bevolking belangrijker dan in Vlaanderen. Deze evolutie is vooral toe te schrijven aan de ontwikkeling van de bevolking op beroepsleeftijd. In de Westhoek is de stijging van de bevolking op beroepsleeftijd en van de bevolking van 60 jaar en meer ongeveer gelijk aan de daling van het aantal jongeren, zodat de totale bevolkingstoename er beperkt is.

Tabel I.27 - Bevolkingsvooruitsichten 1985-1990 : naar leeftijdsgroepen :
toestand op 31 december

		0 - 18 j.	19 - 59 j.	60 j. en +	Totaal
België					
M	1980	1.338.462	2.723.082	750.966	4.812.510
	1985	1.231.784	2.748.531	799.286	4.779.601
	1990	1.164.989	2.736.444	842.088	4.743.521
V	1980	1.277.102	2.691.580	1.070.608	5.039.290
	1985	1.177.039	2.714.708	1.132.113	5.023.860
	1990	1.113.845	2.679.206	1.178.925	4.989.976
M+V	1980	2.615.564	5.414.662	1.821.574	9.851.800
	1985	2.408.823	5.463.239	1.931.399	9.803.461
	1990	2.278.834	5.433.650	2.021.013	9.733.497
Vlaanderen					
M	1980	783.125	1.577.395	423.741	2.784.261
	1985	718.730	1.621.775	451.256	2.791.761
	1990	684.853	1.631.123	478.696	2.794.672
V	1980	746.539	1.537.516	561.089	2.845.144
	1985	685.026	1.579.201	602.248	2.866.475
	1990	652.361	1.584.629	637.800	2.874.790
M+V	1980	1.529.664	3.114.911	984.830	5.629.405
	1985	1.403.756	3.200.976	1.053.504	5.658.236
	1990	1.337.214	3.215.752	1.116.496	5.669.462

Tabel I. 27 (vervolg)

		0-18 j.	19-59 j.	60 j. en +	Totaal
Ontwikkelings zones					
1. Limburg-Kempen					
- Prov. Limburg					
M	1980	113.949	209.336	38.538	361.823
	1985	105.209	220.396	44.661	370.266
	1990	102.084	224.400	51.326	377.810
V	1980	108.614	198.001	47.856	354.471
	1985	99.900	210.789	55.470	366.159
	1990	96.590	215.989	63.457	376.036
M+V	1980	222.563	407.337	86.394	716.294
	1985	205.109	431.185	100.131	736.425
	1990	198.674	440.389	114.783	753.846
- Arr. Turnhout					
M	1980	56.279	103.483	22.300	182.062
	1985	51.727	110.740	24.537	187.004
	1990	49.815	114.386	26.991	191.192
V	1980	53.434	96.972	26.607	177.013
	1985	48.950	104.188	30.081	183.219
	1990	46.764	107.767	33.579	188.110
M+V	1980	109.713	200.455	48.907	359.075
	1985	100.677	214.928	54.618	370.223
	1990	96.579	222.153	60.570	379.302
- Totaal (1)					
M	1980	170.228	312.819	60.833	543.885
	1985	156.936	331.136	69.198	557.270
	1990	151.899	338.786	78.317	569.002
V	1980	162.048	294.973	74.463	531.484
	1985	148.850	314.977	85.551	549.378
	1990	143.354	323.756	97.036	564.146
M+V	1980	332.276	607.792	135.301	1.075.369
	1985	305.786	646.113	154.749	1.106.648
	1990	295.253	662.542	175.353	1.133.148

Tabel I. 27 (vervolg)

		0-18 j.	19-59 j.	60 j. en +	Totaal
2. Westhoek					
- Arr. Diksmuide					
M	1980	6.905	13.038	4.012	23.955
	1985	6.177	13.373	4.264	23.814
	1990	5.928	13.590	4.317	23.835
V	1980	6.636	12.304	4.778	23.718
	1985	5.920	12.697	5.156	23.773
	1990	5.586	12.745	5.493	23.824
M+V	1980	13.541	25.342	8.790	47.673
	1985	12.097	26.070	9.420	47.587
	1990	11.514	26.335	9.810	47.659
- Arr. Ieper					
M	1980	14.902	28.034	8.613	51.549
	1985	13.620	28.697	8.965	51.282
	1990	13.023	28.942	9.180	51.145
V	1980	14.178	26.942	11.198	52.318
	1985	13.014	27.396	11.909	52.319
	1990	12.405	27.500	12.378	52.283
M+V	1980	29.080	54.976	19.811	103.867
	1985	26.634	56.093	20.874	103.601
	1990	25.428	56.442	21.558	103.428
- Arr. Veurne					
M	1980	6.345	12.621	4.276	23.242
	1985	5.985	13.440	4.295	23.720
	1990	5.950	13.890	4.291	24.131
V	1980	6.217	12.678	5.762	24.657
	1985	5.851	13.322	6.056	25.229
	1990	5.769	13.664	6.122	25.555
M+V	1980	12.562	25.299	10.038	47.899
	1985	11.836	26.762	10.351	48.949
	1990	11.719	27.554	10.413	49.686

Tabel I. 27 (vervolg)

- Totaal (2)					
M	1980	28.152	53.693	16.901	98.746
	1985	25.782	55.510	17.524	98.816
	1990	24.901	56.422	17.788	99.111
V	1980	27.031	51.924	21.738	100.693
	1985	24.785	53.415	23.121	101.321
	1990	23.760	53.909	23.993	101.662
M+V	1980	55.183	105.617	38.639	199.439
	1985	50.567	108.925	40.645	200.137
	1990	48.661	110.331	41.781	200.773

Bron : N.I.S. Bevolkingsvooruitzichten 1981-2025.

2. De beroepsbevolking

De toekomstige ontwikkeling van de beroepsbevolking wordt bepaald door de bevolkingsvooruitzichten en door de vooruitzichten i.v.m. de activiteitsgraden. Daar de resultaten (beroepsbevolking) van de volkstelling van maart 1981 nog steeds niet beschikbaar zijn, konden nog geen nieuwe vooruitzichten i.v.m. de activiteitsgraden opgesteld worden. In afwachting hiervan werd voor de ontwikkelingszones gebruik gemaakt van de in 1979 opgestelde vooruitzichten per leeftijdsgroep, geslacht en arrondissement (1). Om de evolutie in de ontwikkelingszones te kunnen vergelijken met de ontwikkeling in Vlaanderen en België, werd ook voor Vlaanderen en België dezelfde methode toegepast. De resultaten van deze berekeningsmethode worden samengevat in tabel I.28. De op deze manier geraamde beroepsbevolking voor 1985 en 1990 komt echter niet overeen met de vooruitzichten die door het Planbureau gebruikt worden in het kader van de macro-economische projecties op middellange termijn en van de sectorale werkgelegenheidsvooruitzichten voor Vlaanderen.

(1) Bureau du Plan. Projections de taux d'activité 1978-2000 par arrondissement, par sexe et par classe d'âges. 79/PH-RT/2164/mg/2502, 13 novembre 1979.

Tabel I.28 - Vooruitzichten beroepsbevolking toestand op 30 juni

		België	Vlaanderen	Limburg-Kempen	Westhoek
1985	M	2.654.868	1.588.271	307.875	55.079
	V	1.403.047	806.996	160.014	27.747
	M + V	4.057.915	2.395.267	467.889	82.826
1990	M	2.616.329	1.581.769	312.163	55.132
	V	1.445.586	841.925	171.017	29.802
	M + V	4.061.915	2.423.694	483.180	84.934

Bron : Planbureau. Sectie Vlaanderen

Volgens deze ramingen zal de beroepsbevolking als volgt evolueren in de periode 1985-1990 :

	België	Vlaanderen	Limburg-Kempen	Westhoek
M	- 38.539	- 6.502	+ 4.288	+ 53
V	+ 42.539	+ 34.929	+ 11.003	+ 2.055
M + V	+ 4.000	+ 28.427	+ 15.291	+ 2.108

3. De toegevoegde waarde

Als vertrekpunt voor de prognose van de toegevoegde waarde voor Vlaanderen in 1990 werd uitgegaan van de "Vooruitzichten 1985-1989" die door het Planbureau werden gepubliceerd (1). Deze vooruitzichten, opgesteld aan de hand van het Maribel-model, bevatten o.m. een prognose van de economische groei (toegevoegde waarde) voor België.

De vooruitzichten van de toegevoegde waarde per (nationale) bedrijfstak en sector, worden geschat in functie van de evolutie in het verleden van elke bedrijfstak ten aanzien van de gemiddelde totale groei.

Bij gebrek aan andere aanduidingen wordt uitgegaan van de hypothese dat de produktiviteit per arbeider in elke bedrijfstak dezelfde is in Vlaanderen als in de andere gewesten.

(1) Planbureau, "Vooruitzichten 1985-1989", Brussel, januari 1985, 31 blz.

De toegevoegde waarde per bedrijfstak voor het Rijk wordt opgesplitst per gewest op basis van de werkgelegenheidscijfers. Het totaal van de toegevoegde waarde van alle bedrijfstakken per gewest geeft de regionale toegevoegde waarde.

De resultaten voor het Vlaams gewest volgen hieronder :

Tabel I.29 - Ontwikkeling en prognose van de toegevoegde waarde in Vlaanderen (per sector, in mld F, prijzen 1975)

Sectoren	1975	1980	1985	1990	Groei 1990/1985 in %
Landbouw (1)	45,2	51,5	60,8	63,4	+ 4,3 %
Industrie (2)	416,7	499,7	533,4	600,9	+ 12,7 %
Bouw	89,0	106,3	87,5	92,1	+ 5,3 %
Diensten	684,8	767,2	809,6	883,1	+ 9,1 %
Bruto Regionaal Produkt	1.235,7	1.424,7	1.491,3	1.639,5	+ 9,9 %

(1) Inclusief bosbouw en visserij.

(2) Extractieve en be- en verwerkende nijverheid en energie.

De toegevoegde waarde of het Bruto Regionaal Produkt van het Vlaams gewest zou in de programmaperiode 1985-1990 stijgen met nagenoeg 10 %.

Dit resultaat zal uiteraard het gevolg zijn van uiteenlopende groeiscoringen per bedrijfstak en sector. Sectorieel zou de aanwas in de genoemde periode het sterkst zijn in de industrie (+ 12,7 %) en het zwakst in de landbouwsector (+ 4,3 %). Uitschieters boven het gemiddelde van de be- en verwerkende nijverheid zijn o.m. de exportgerichte bedrijfstakken scheikunde en metaalverwerking. Alleen de steenkoolnijverheid kent een negatieve groei van de toegevoegde waarde.

Door deze ontwikkeling zou de bijdrage van de grote sectoren tot de toegevoegde waarde van het Vlaams gewest in 1990 het volgende beeld geven :

Landbouw	3,9 %
Industrie	36,6 %
Bouwnijverheid	5,6 %
Diensten	53,9 %
	<hr/> 100,0 %

4. De werkgelegenheid

De werkgelegenheidsvooruitzichten (loon- en weddetrekkenden, zelfstandigen en helpers) uit de macro-economische projectie voor de periode 1985-1989 (1), werden verdeeld over een aantal bedrijfstakken en iedere bedrijfstak werd vervolgens gesplitst over de regio's.

In de hierna volgende tabel worden de resultaten van deze methode voor België en Vlaanderen opgenomen; de verschillende bedrijfstakken werden gehergroepeerd in 4 sectoren (landbouw, industrie, bouw en diensten).

Tabel I.30 - Vooruitzichten werkgelegenheid per sector : toestand op 30 juni

	België		Vlaanderen	
	1985	1990	1985	1990
- Landbouw	94.000	87.300	63.200	59.000
- Industrie	975.800	907.700	611.000	575.500
- Bouw	242.600	235.000	139.500	136.100
- Diensten	2.360.600	2.413.100	1.154.900	1.185.600
- Totaal	3.673.000	3.643.100	1.968.600	1.956.200

Bron : Planbureau. Sectie Vlaanderen.

Daar de vooruitzichten niet opgesteld werden op het niveau van de arrondissementen, werd de evolutie van de werkgelegenheid in de ontwikkelingszones geraamd op basis van de evolutie in Vlaanderen en van het aandeel van de ontwikkelingszones in het aantal in de sociale zekerheid opgenomen werknemers en in het aantal zelfstandigen en helpers op 30 juni 1983.

Tabel I.31 - Evolutie van de werkgelegenheid per sector : 1985-1990

	België	Vlaanderen	Limburg-Kempen	Westhoek
- Landbouw	- 6.700	- 4.200	- 780	- 400
- Industrie	- 68.100	- 35.500	- 7.730	- 860
- Bouw	- 7.600	- 3.400	- 720	- 140
- Diensten	+ 52.500	+ 30.700	+ 4.740	+ 1.130
- Totaal	- 29.900	- 12.400	- 4.490	- 270

Bron : Planbureau. Sectie Vlaanderen.

(1) Planbureau. Vooruitzichten 1985-1989 van januari 1985.

HOOFDSTUK II - DOELSTELLINGEN VOOR HET ONTWIKKELINGSBELEID

A. DOELSTELLINGEN OP HET NIVEAU VAN HET VLAAMS GEWEST

1. De werkgelegenheid

De doelstellingen op het gebied van de werkgelegenheid worden uitgedrukt in de vorm van een werkgelegenheidstekort. Dit tekort wordt bepaald door de evolutie van de beroepsbevolking en van de werkgelegenheid in de periode 1985-1990, en door de structurele werkloosheid op 30 juni 1985; de structurele werkloosheid wordt geschat op 60 % van de totale werkloosheid (1).

De evolutie van de beroepsbevolking en van de werkgelegenheid wordt gegeven in Hoofdstuk I, Afdeling IV.

Rekening houdend met de reglementering, wordt met werkloosheid bedoeld :

- de uitkeringsgerechtigde volledig werklozen die als werkzoekende ingeschreven zijn ;
- de uitkeringsgerechtigde volledig werklozen die niet als werkzoekende ingeschreven zijn; in toepassing van het Koninklijk Besluit van 29 december 1984 kunnen sommige oudere werklozen op hun aanvraag vrijgesteld worden van inschrijving als werkzoekende en toch nog werkloosheidsuitkeringen ontvangen ;
- de jongeren in hun wachttijd en de andere verplicht ingeschreven niet werkende werkzoekenden ;
- de vrij ingeschreven niet werkende werkzoekenden.

Tabel II.1 - Werkloosheid : toestand op 30 juni 1985

	België		Vlaanderen	
	Totaal aantal	60 %	Totaal aantal	60 %
- Uitkeringsgerechtigde volledig werklozen ingeschreven als werkzoekende	455.530	273.318	235.897	141.538
- Uitkeringsgerechtigde volledig werklozen niet ingeschreven als werkzoekende	38.284	22.970	25.225	15.135
- Jongeren in hun wachttijd en andere verplicht ingeschreven niet werkende werkzoekenden	30.334	18.200	14.467	8.680
- Vrij ingeschreven niet werkende werkzoekenden	20.080	12.048	8.770	5.262

Bron : R.V.A. Maandelijks Bulletin. Juni 1985.

(1) Advies van de GERV (Gewestelijke Economische Raad voor Vlaanderen) over de conjuncturele en structurele componenten in de werkloosheid (24 juni 1977).

In tabel II.2 wordt het werkgelegenheidstekort voor de periode 1985-1990 geraamd.

Houdt men alleen rekening met de ontwikkeling van de beroepsbevolking en van de werkgelegenheid, bedraagt het tekort 33.900 arbeidsplaatsen in België en 40.800 arbeidsplaatsen in Vlaanderen. Houdt men bovendien rekening met de verschillende categorieën van werklozen, stijgt het tekort tot 307.200 à 360.400 arbeidsplaatsen in België, en tot 182.300 à 211.400 arbeidsplaatsen in Vlaanderen.

Tabel II.2 - Werkgelegenheidstekort 1985-1990

	België	Vlaanderen
- Evolutie beroepsbevolking	+ 4.000	+ 28.400
- Evolutie werkgelegenheid	<u>-29.900</u>	<u>- 12.400</u>
- Totaal (1)	33.900	40.800
- Uitkeringsgerechtigde volledig werklozen ingeschreven als werkzoekende	<u>273.300</u>	<u>141.500</u>
- Totaal (2)	307.200	182.300
- Uitkeringsgerechtigde volledig werklozen niet ingeschreven als werkzoekende	<u>23.000</u>	<u>15.100</u>
- Totaal (3)	330.200	197.400
- Jongeren in hun wachttijd en andere verplicht ingeschreven niet werkende werkzoekenden	<u>18.200</u>	<u>8.700</u>
- Totaal (4)	348.400	206.100
- Vrij ingeschreven niet werkende werkzoekenden	<u>12.000</u>	<u>5.300</u>
- Totaal (5)	360.400	211.400

2. De sectorale ontwikkeling

Het streefdoel van het algemeen en het sectoraal beleid is de ontwikkeling en de groei van het bedrijfsleven; aldus kan worden bijgedragen tot een verruiming van de tewerkstelling. De produktie van verhandelbare goederen en diensten is immers het draagvlak van de gehele economie.

Het bedrijfsleven moet bestaan uit een geheel van landbouw-, industriële- en marktgeoriënteerde dienstenactiviteiten die een voldoende toegevoegde

waarde creëren, zodat er een draagvlak is om te voldoen aan de behoeften van de bevolking.

Vermits de Belgische economie een open economie is, moet het bedrijfsleven zo worden uitgebouwd dat een intens reëel verkeer met het buitenland mogelijk is zonder dat er een bestendig deficit van de betalingsbalans voorkomt.

Een belangrijk oogmerk van het macro-economisch beleid is de handhaving van de concurrentiekracht van de ondernemingen, dank zij het beheersen van alle elementen van de kostprijs. Op deze wijze kan worden gestreefd naar een export-geleide groei.

Wat de loonkosten betreft is het richtsnoer te verhinderen dat deze kosten in grotere mate toenemen dan het gewogen gemiddelde van onze zeven voornaamste handelspartners.

Op financieel vlak moet gestreefd worden naar het terugdringen van het globaal overheidstekort om aldus de rentetarieven te verminderen.

Inzake de energieprijzen moet de uitbouw van de kerncentrales de bevoorrading van de nijverheid in gunstige voorwaarden mogelijk maken.

a. Landbouw en tuinbouw

De bevoegdheid inzake land-, tuinbouw en visserij is verdeeld tussen het Europese niveau, het nationaal en het regionaal niveau.

Het beleid beoogt de verwezenlijking van de volgende doelstellingen : het verzekeren van de voedselbevoorrading van de gezamenlijke bevolking tegen redelijke prijzen (1); een inkomenscreatie voor de land- en tuinbouwers die overeenstemt met het gemiddeld inkomen van de overige actieve bevolking (nationale pariteitswet van 29 maart 1963); bijdragen tot de vrijwaring van het leefmilieu.

Nationale oogmerken zijn verder het behoud van de familiale landbouwexploitatieën verzekeren, de vestiging van jonge landbouwers vergemakkelijken, energiebesparende maatregelen nemen om de bedrijfskosten te drukken, de export van land- en tuinbouwprodukten aanmoedigen.

De Vlaamse Executieve streeft een plattelandsbeleid na dat gericht is op het verzoenen van de economische belangen van land- en tuinbouw met de imperatieven inzake ruimtelijke ordening en de valorisatie van het natuurlijk milieu.

(1) Artikel 39 van het E.E.G.-Verdrag.

b. De industrie

De bevoegdheid op het domein van het industrieel beleid is verdeeld tussen het nationaal en het regionaal niveau.

- De twee *doelstellingen* van het industrieel beleid zijn enerzijds de oprichting van nieuwe en toekomstgerichte activiteiten en anderzijds de herwaardering en de omschakeling van het bestaande industrieel patrimonium.

Het industriebeleid, behalve de herstructurering van de vijf nationale sectoren en de nationale aspecten van het energiebeleid, behoort tot de regionale bevoegdheid.

- De Vlaamse Regering is overtuigd dat de exportgerichtheid van de industrie kan worden vergroot door een duidelijke optie voor vernieuwing in plaats van het in stand houden van voorbijgestreefde basisindustrieën.

"*Derde Industriële Revolutie in Vlaanderen*" (DIRV) is de naam van het actieplan van de Vlaamse Regering voor een versnelde integratie van de nieuwe technologieën in alle bedrijven.

Uitgegaan wordt van de stelling dat innovatie - de investering in nieuwe technologieën en nieuwe produkten - de enige uitweg is voor de huidige economische structuurproblemen. De nieuwe success-stories worden geschreven door die ondernemingen die resoluut voor de toekomst gekozen en overeenkomstig gehandeld hebben.

- Wat de *sectoren in moeilijkheden* betreft moet de steun de verlaging van de produktiekosten en de verhoging van de produktiviteit beogen, zodat de budgettaire inspanning tot het strikt noodzakelijke kan worden beperkt.

Het herstructureringsbeleid van de nationale regering heeft betrekking op de vijf volgende sectoren : de staalnijverheid, de steenkolennijverheid, de textiel- en kledingnijverheid, de scheepsbouw en de scheeps-herstelling, en de holglasnijverheid.

De vijf opgesomde sectoren behoren, in toepassing van de wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, tot het nationaal beleidsniveau (B.S. van 15 augustus 1980).

. Staalnijverheid

Het doel van de staalherstructurering is het verzekeren van het voortbestaan van deze basisactiviteit in de verschillende bekkens. Daarbij komt het herstel van de concurrentiekracht en de rendabiliteit, wat met zich medebrengt een vermindering van de capaciteit.

. Textiel- en kledingnijverheid

Het plan tot herstructurering en herstel van de textiel- en kledingnijverheid, dat in november 1981 door de E.E.G.-Commissie werd goedgekeurd, beoogt de vermindering van de bezoldigde tewerkstelling in de textiel- en kledingnijverheid in de periode 1981-1985 te beperken tot 20.000 in het Rijk en aldus het aantal arbeidsplaatsen te behouden op ten minste 100.000 (1).

Tabel II.3 - *Werknemers in de textiel- en kledingnijverheid*

	Textielnijverheid			Kledingnijverheid		
	1981	1983	1984	1981	1983	1984
1. Ontwikkelingsgebieden						
- Westhoek	923	1.051	1.116	2.043	2.270	2.326
- Limburg-Kempen	897	896	799	7.581	7.162	7.155
2. Vlaams gewest	50.579	48.520	50.139	37.539	36.220	35.984
3. Het Rijk	62.744	59.413	60.877	47.702	44.524	43.598

Bron : Jaarverslagen Rijksdienst voor Sociale Zekerheid. De cijfers betreffende de kledingnijverheid bevatten ook de schoenindustrie en maatschoenmakerijen. Het aantal werknemers in deze beide subsectoren bedroeg in het Rijk in 1981 2.561 en in 1984 2.371.

. Steenkolennijverheid

De klassieke steenkolenwinning in België valt sinds aanvang oktober 1984 samen met de uitbating van de Kempense steenkolenmijnen. Het oogmerk is het behoud van een nationale steenkolennijverheid zonder dat dit echter zou leiden tot ondraaglijke hoogoplopende verliezen.

(1) In het Rijk bedroeg het aantal bezoldigde werknemers op 30 juni 1981 in de textielnijverheid 62.744 (50.579 in het Vlaams gewest) en in de kledingnijverheid 47.702 (37.539 in het Vlaams gewest). Op 30 juni 1984 waren er in het Rijk in de textielnijverheid 60.877 werknemers (50.139 in het Vlaams gewest) en 43.598 in de kledingnijverheid (35.954 in Vlaanderen). De cijfers voor de kledingnijverheid behelzen ook de werknemers in de schoennijverheid. Het aantal werknemers in deze subsector bedroeg 2.561 op 30 juni 1981 en 2.371 op 30 juni 1984.

. Scheepsbouw

Er wordt gestreefd naar het behoud van een minimale nationale scheepsbouw-nijverheid met een beperking van de verliezen. Omwille van het veelvuldig bestaan van steunmaatregelen in de scheepsbouw in andere landen, is een terugkeer tot een marktstelsel zonder overheidstussenkomsten niet bereikbaar.

Het aantal tewerkgestelden in de scheepswerven, scheepsreparatie en onderhoudsbedrijven, is in het Rijk gedaald van 10.562 in 1979 tot 8.305 in 1983.

. Holglassector

Het ligt in de bedoeling een beperkte activiteit te behouden die kan plaatsgrijpen zonder verdere steun van overheidswege.

c. De dienstensector

In de eerstkomende jaren mag nog een verdere groei van de dienstensector worden verwacht, doch deze groei zal uitsluitend moeten komen van de marktgeoriënteerde diensten omwille van het feit dat de noodzakelijke gezondmaking van de overheidsfinanciën iedere uitbreiding van de tewerkstelling in de overheidssector en in de door de overheid gesubsidieerde diensten uitsluit.

De uitbouw van de marktgeoriënteerde diensten kan in Vlaanderen steunen op de gunstige geografische ligging van deze regio in de Europese Economische Gemeenschap, de goed uitgebouwde infrastructuur en de inzet van ondernemingen en arbeidskrachten.

In de ontwikkelingsgebieden is er een duidelijke achterstand van de tertiaire sector op het gemiddelde in het Vlaamse land. Het aandeel van handel, financiële diensten en verzekeringen in het bruto geografisch produkt van Limburg bedroeg in 1979 slechts 10,6 % tegen 14,5 % in het Vlaams gewest en 16,7 % in het Rijk. Het aandeel van de gezamenlijke tertiaire sector bedroeg in Limburg 45,4 %, in Vlaanderen 56,0 % en in het Rijk 59,7 % (1).

Naast de algemene achterstand van de dienstensector is er in de landelijke gebieden van de ontwikkelingszones het specifiek vraagstuk van de verdwijning van kleinhandelondernemingen en dienstverzorgende ambachtelijke bedrijven, met grote nadelen voor de oudere bevolking. Het oogmerk moet zijn het verzekeren van een bepaald verzorgingsniveau ter plaatse.

(1) N.I.S. - Economische structuur op grond van de bruto toegevoegde waarde tegen factorkosten in werkelijke prijzen in 1979. Relatieve cijfers. Regionaal Statistisch Jaarboek 1983, blz. 189.

3. De grote infrastructures

Vooraleer de beleidsopties voor de grote infrastructuurwerken te formuleren moet de aandacht gevestigd worden op volgende punten :

- Bij het opstellen van een vijfjaarlijkse programmatie van de overheidsinvesteringen inzake infrastructures dient er rekening mee gehouden te worden dat, bij ontstentenis van een vijfjarenplan, deze programmatie slechts indicatief is. Weliswaar is het thans gangbaar dat de verschillende departementen naar aanleiding van hun jaarlijkse begroting een overzicht geven van de door hen voorziene programma's met betrekking tot de overheidsinvesteringen voor een termijn van drie jaar (de zogenaamde glijdende programmatie), doch deze programma's hebben, gelet op de grondwettelijke bepalingen inzake het jaarlijkse karakter van de begrotingen, geen bindende kracht. Anderzijds blijft een eenmaal genomen investeringsbeslissing, welke uitgevoerd zou worden over meerdere jaren, toch een moeilijk omkeerbaar gegeven.
- Het is bovendien van belang er op te wijzen dat de gewesten in de huidige stand van de Grondwet geen beslissende invloed kunnen doen gelden op de investeringen inzake Openbare Werken en Verkeerswezen, welke nationale materies zijn gebleven.
- Ten slotte zal verder blijken dat in sommige deelsectoren van de infrastructurale investeringen, zowel voor het verleden als voor de toekomstige programma's, een uitsplitsing naar de gewesten, wat betreft de geïnvesteerde bedragen, onmogelijk is of slechts een benadering kan zijn (1). Daarbij mag niet uit het oog worden verloren dat het vaak zeer delicaat is een bepaalde investering in een bepaalde verhouding aan één der gewesten toe te wijzen (bijvoorbeeld kanalen, wegen en spoorwegen).
- De hierna geformuleerde beleidsopties van de departementen Openbare Werken en Verkeerswezen zijn slechts de voorstellen van de C.O.C. (Commissie voor de Oriëntatie en Coördinatie der overheidsinstellingen). Als dusdanig bezitten zij geen bindende kracht; zij krijgen slechts kracht van wet door de begroting.

(1) Voor het Ministerie van Openbare Werken wordt globaal volgende verdeelsleutel aangewend voor de investeringen : Vlaanderen \pm 51 %, Wallonië \pm 38 %, Brussel \pm 11 %. Gelet op de verschillende prioriteiten (havenwerken in Vlaanderen, wegenbouwwerken in Wallonië, gebouwen in Brussel), kan deze verdeelsleutel niet worden teruggevonden wanneer elk bestuur afzonderlijk wordt beschouwd.

De doelstellingen voor de grote infrastructuurwerken (blz. 64 t/m 67) en de acties in verband met diezelfde infrastructuur, zowel in het Vlaams gewest (blz. 101 t/m 103) als specifiek in de ontwikkelingszones (blz. 105 t/m 107), werden overgenomen uit de programma's van de investerende departementen (Openbare Werken en Verkeerswezen) zoals ze meegedeeld werden medio 1985.

Het aantreden van een nieuwe Regering, eind november 1985, betekent volgens het regeerakkoord dat :

- " 1° het driejaarlijks programma van de overheidsinvesteringen 1986-87-88 herzien en aangepast zal worden aan de budgettaire mogelijkheden ;
- 2° in dit kader bepaalde weinig werkgelegenheidsscheppende grote werken zullen afgeremd worden ten voordele van investeringen die aan werkelijke behoeften beantwoorden en meer arbeidsscheppend zijn. "

a. Openbare Werken

1° Het Wegenfonds maakt een onderscheid tussen volgende grote doelstellingen (tussen haakjes het gemiddelde percentage over de jaren 1986 tot 1988 van het totaal).

- Voltooing van grote projecten (39,6 %).
- Aanpassing van het net ingevolge de toename van het verkeer (8,7 %) (1).
- Instandhouding van het patrimonium (6,9 %).
- Fietspaden (3,1 %).
- Veiligheid (4,5 %).
- Onteigeningen, studies, verrekeningen, enz. (29,5 %).
- Industriële selectiviteit (7,4 %).

De bedoeling is voor de eerste twee van de doelstellingen de bestaande kosten-baten analyse, gerealiseerd in 1981, te verfijnen met een door het Bestuur der Wegen opgestelde multi-criteria analyse, welke functioneert met 29 gewogen parameters, gegroepeerd rond 6 thema's : veiligheid, sociaal-economische aspecten, leefmilieu, trafiek, planning (stedebouw) en de toestand van het bestaande net. De volledige analyse der projecten zal pas in 1986 voltooid zijn.

2° Daarnaast zal voor de periode 1986-1988 nog 1 miljard BF per jaar uitgegeven worden voor de verbetering van de zogenaamde "zwarte punten", waarvoor nog geen fysisch programma is vastgelegd, en wordt voor de gebouwen bestemd voor de uitbating en het onderhoud van de autosnelwegen en rijkswegen, alsook voor de rijkswachtposten gelegen langs de autosnelwegen, per jaar (1986-1988) circa 400 miljoen BF voorzien, resp. 114,206 en 126 miljoen BF voor Vlaanderen.

Tabel II.4 - Overzicht van het investeringsprogramma van het Bestuur der Wegen : 1986-1988 (mln F, in vaste prijzen)

	1985	1986	1987	1988
1. Functioneel programma				
- Wegen en autosnelwegen	16.752	15.879	15.051	14.269
- Regies	400	379	359	341
- Aanpassingswerken	1.000	948	899	852
2. Programma voor industriële selectiviteit				
- Wegen en autosnelwegen	1.862	1.765	1.673	1.586
3. Totaal	20.014	18.971	17.982	17.048

- (1) In werkelijkheid lag dit percentage in het verleden steeds hoger - en dit wordt ook zo verwacht voor de nabije toekomst - omdat, ingevolge administratieve vertragingen bepaalde kredieten bestemd voor de voltooiing van grote projecten niet konden worden aangewend en werden overgedragen naar aanpassingswerken.

3° Voor de waterwegen, inclusief de havens, geldt :

- *De havenpolitiek* wordt gekenmerkt door volgende objectieven in afnemende orde van belangrijkheid :

. Voltooing van wat is aangevat, met name :

Zeebrugge : de toegang van LNG-schepen in de voorhaven begin 1987 en in de achterhaven de diepwaterkade (zuidelijk insteedok) einde 1989.

Antwerpen : Linkerscheldeoever : een eerste deel van de haven (inbegrepen het Vrasenedok) beëindigen in 1988, de Berendrechtsluis in werking stellen einde 1987 en het programma 48'/43' voet.

. Renovatie zonder uitbreiding van de havenzones; dit impliceert dat geen nieuwe uitbreidingswerken vóór 1987 of 1988 aangevat zullen worden en dat deze overigens steeds aan een kosten-baten analyse zullen worden onderworpen.

. Als belangrijke nieuwe investeringsprojecten :

- ° de bouw van een ro-ro terminal te Antwerpen op de Beneden-Zeeschelde (1987-1989) ;
- ° de renovatie van de Royerssluis te Antwerpen (1987-1991) ;
- ° de uitbreiding van de haven van Gent op de Linkeroever (1987-1992) ;
- ° de aanleg van een dok in de voorhaven te Zeebrugge (1987-1990) ;
- ° renovatiewerken in de haven van Oostende (1988-1995).

Tabel II.5 - Havenkredieten in functie van de prioriteiten

Prioriteiten	1986	1987	1988
Afwerken	12.575 (82 %)	7.009 (45 %)	4.840 (31 %)
Vernieuwen	1.875 (12 %)	3.190 (21 %)	3.400 (22 %)
Nieuwe initiatieven	995 (6 %)	5.341 (34 %)	7.305 (47 %)
Totaal	15.445	15.540	15.545

- *De waterwegen* : de doelstellingen voor de periode 1981-1985 (zie hoger) worden verder nagestreefd (1.350 T. gabariet en groot gabariet op de assen Antwerpen-Luik-Namen en Antwerpen-Brussel).

Tabel II.6 - Investeringsprogramma voor waterwegen (1)
(met uitsluiting van de havens) - Mln F, in vaste prijzen

	1985	1986	1987	1988
1. Begrotingssector				
Budget :				
- Waterlopen	5.502	7.014	6.774,5	6.788,7
- Versterking dijken	1.200	1.521	2.964,4	4.131,2
- Schelde-Rijn verbinding	300	336	462,7	579,2
- Stuwdammen	480	540	512,1	485,5
- Toeristische infrastructuur	10	19	4,5	-
- Buitengewoon onderhoud	850	853	831,1	819
2. Gedebutgetteerde sector :				
- Haven van Brussel	1.117	1.232	1.257,9	1.256,4
- Dienst van de Scheepv.(2)	1.200	1.232	1.235,4	1.213,8
- Office de la Navigation(3)	800	853	808,6	851,8
Totaal	11.459	13.600	14.851,2	16.125,6

(1) Zonder onteigeningen en bijkomend programma.

(2) Albertkanaal en Kempense kanalen, provincies Antwerpen en Limburg.

(3) Albertkanaal, provincie Luik.

b. Verkeerswezen

- Het voorgestelde programma steunt nog steeds op dezelfde grote principes als die welke werden uiteengezet in de vorige programma's :

- . de vrije keuze door de gebruiker en de bevrachters ;
- . de relatief vrije toegang tot de markt voor het goederenvervoer en de zeer ruime toegang tot de markt voor het reizigersvervoer ;
- . de concurrentie tussen de verschillende vormen van vervoer.

Niettemin kan moeilijk worden nagegaan hoe die principes concreet in het voorgestelde investeringsprogramma worden vertaald.

- *Belangrijke heroriënteringen* zullen vooral worden doorgevoerd bij de Nationale Maatschappij van de Belgische Spoorwegen (N.M.B.S.) en in mindere mate bij het secundair vervoer. Zij zijn vooral ingegeven door de bekommernis voor een gezond financieel beheer van de betrokken maatschappijen en komen o.m. tot uiting in de onmiskenbare inspanning om de micro-economische rendabiliteit van de specifieke projecten beter te staven.

Globaal gezien vertonen zij ook een verschuiving van de kredieten van de sector I.O.N. (Instellingen van Openbaar Nut) naar de begrotingssector.

B. SPECIFIEKE DOELSTELLINGEN VOOR DE ONTWIKKELINGSGEBIEDEN

1. De werkgelegenheid

Zoals voor België en Vlaanderen worden ook voor de ontwikkelingszones de doelstellingen op het gebied van de werkgelegenheid uitgedrukt in de vorm van een werkgelegenheidstekort, dat bepaald wordt door de ontwikkeling van de beroepsbevolking en van de werkgelegenheid in de periode 1985-1990 en door de structurele werkloosheid op 30 juni 1985. Voor de ontwikkeling van de beroepsbevolking en van de werkgelegenheid wordt verwezen naar Hoofdstuk I, Afdeling IV.

De verschillende categorieën werklozen worden aangeduid in tabel II.7.

Tabel II.7 - Werkloosheid : toestand op 30 juni 1985

	Limburg-Kempen		Westhoek	
	Totaal aantal	60 %	Totaal aantal	60 %
- Uitkeringsgerechtigde volledig werklozen ingeschreven als werkzoekende (1)	69.942	41.965	6.244	3.746
- Uitkeringsgerechtigde volledig werklozen niet ingeschreven als werkzoekende (2)	7.478	4.487	666	400
- Jongeren in hun wachttijd en andere verplicht ingeschreven niet werkende werkzoekenden (3)	3.590	2.154	500	300
- Vrij ingeschreven niet werkende werkzoekenden (3)	2.203	1.322	385	231

Bron : R.V.A. Maandelijks Bulletin. Juni 1985.

(1) Gegevens per arrondissement :

Limburg-Kempen = arrondissementen Hasselt, Maaseik, Tongeren, Turnhout.
Westhoek = arrondissementen Diksmuide, Ieper, Veurne.

(2) Raming op basis van het aandeel van Limburg-Kempen en de Westhoek in het totaal aantal (Vlaanderen) uitkeringsgerechtigde volledig werklozen ingeschreven als werkzoekende (toestand op 30 juni 1985).

(3) Gegevens per gewestelijk werkloosheidsbureau (R.V.A.) :

Limburg-Kempen = gewestelijke werkloosheidsbureaus van Hasselt en Tongeren (= arrondissementen Hasselt, Maaseik, Tongeren) en gewestelijk werkloosheidsbureau Turnhout (= arrondissement Turnhout).
Westhoek = gewestelijke werkloosheidsbureaus van Ieper (= arrondissement Ieper) en van Oostende (= arrondissementen Veurne, Diksmuide, Oostende).

Het aantal jongeren in hun wachttijd, de andere verplicht ingeschreven niet werkende werkzoekenden, de vrij ingeschreven niet werkende werkzoekenden van de arrondissementen Veurne en Diksmuide, werden geraamd op basis van het aandeel van deze arrondissementen in het aantal uitkeringsgerechtigde volledig werklozen ingeschreven als werkzoekende van het gewestelijk werkloosheidsbureau Oostende (toestand op 30 juni 1985).

In tabel II.8 wordt het *werkgelegenheidstekort voor de periode 1985-1990* geraamd.

Houdt men alleen rekening met de evolutie van de beroepsbevolking en van de werkgelegenheid, bedraagt het tekort 19.780 arbeidsplaatsen in Limburg-Kempen en 2.370 arbeidsplaatsen in de Westhoek. Houdt men bovendien rekening met de verschillende categorieën van werklozen, is er een tekort van 61.750 à 69.710 arbeidsplaatsen in Limburg-Kempen, en van 6.120 à 7.050 arbeidsplaatsen in de Westhoek.

Tabel II.8 - Werkgelegenheidstekort 1985-1990

	Limburg-Kempen	Westhoek
- Evolutie beroepsbevolking	+ 15.290	+ 2.100
- Evolutie werkgelegenheid	- 4.490	- 270
- Totaal (1)	19.780	2.370
- Uitkeringsgerechtigde volledig werklozen ingeschreven als werkzoekende	41.970	3.750
- Totaal (2)	61.750	6.120
- Uitkeringsgerechtigde volledig werklozen niet ingeschreven als werkzoekende	4.490	400
- Totaal (3)	66.240	6.520
- Jongeren in hun wachttijd en andere verplicht ingeschreven niet werkende werkzoekenden	2.150	300
- Totaal (4)	68.390	6.820
- Vrij ingeschreven niet werkende werkzoekenden	1.320	230
- Totaal (5)	69.710	7.050

2. De investeringssteun

De economische expansiewetgeving is een belangrijk element geweest in de economische groei en de betere spreiding van de welvaart naar de probleemgebieden toe.

De wet betreffende de economische expansie van 30 december 1970 regelt de investeringssteun voor de ondernemingen in de ontwikkelingsgebieden. Zij voorziet in hogere en een meer uitgebreide waaier van tegemoetkomingen dan de algemene expansiewet van 17 juli 1959 die van toepassing is in de rest van het land.

Het doel van de regionale expansiewetgeving is het stimuleren van de economische expansie en haar rechtmatige verdeling onder de gewesten.

De expansiewetgeving heeft er toe bijgedragen dat in de jaren zestig en de eerste helft van de jaren zeventig talrijke nieuwe ondernemingen werden opgericht waaronder vele van buitenlandse oorsprong. Zo werd een groot aantal nieuwe arbeidsplaatsen geschapen. Dank zij de regionale wetten hadden de ontwikkelingsgebieden hierin een groot aandeel.

De investeringen waren na 1974 meer kapitaalintensief en dit was vooral het geval voor de investeringen van buitenlandse oorsprong (1). De investeringen gingen dan ook gepaard met een geringe schepping van nieuwe arbeidsplaatsen.

In de beleidsverklaring van de Vlaamse Executieve van 1981 wordt opgemerkt dat het gewestelijk economisch beleid als doelstelling heeft bij te dragen tot een optimale werkgelegenheid langs een exportgeleide groei en verhoogde afzetmogelijkheden op de binnenlandse markt.

Bij de toepassing van de expansiewetgeving zal het accent liggen op selectiviteit en op de strategische waarde van de investeringen, zowel voor de onderneming, de regio, als voor de betrokken bedrijfstak. De steun zal gericht zijn op investeringen in nieuwe produkten en nieuwe technologieën; investeringen met een hoge toegevoegde waarde, diversificatie-investeringen en exportstimulerende investeringen.

3. De industrieterreinen

De uitbouw van werkgelegenheidsterreinen heeft in Vlaanderen - het verleden heeft zulks aangetoond - bijgedragen tot de economische expansie in het algemeen en tot de ontsluiting van de achtergebleven subregio's in het bijzonder. Ook voor de toekomst blijven deze terreinen een belangrijk instrument van het regionaal-economisch beleid.

(1) L. SLEUWAEGEN, Recent Trends in Foreign Direct Investment and Disinvestment in Belgium. Tijdschrift voor Economie en Management, nr 1, 1985.

Met werkgelegenheidsterreinen worden bedoeld de industrieterreinen (meer dan 20 ha), de ambachtelijke terreinen (minder dan 20 ha), en de terreinen voor tertiaire activiteiten.

Voor de werkgelegenheidsterreinen kunnen volgende opties worden vooropgesteld :

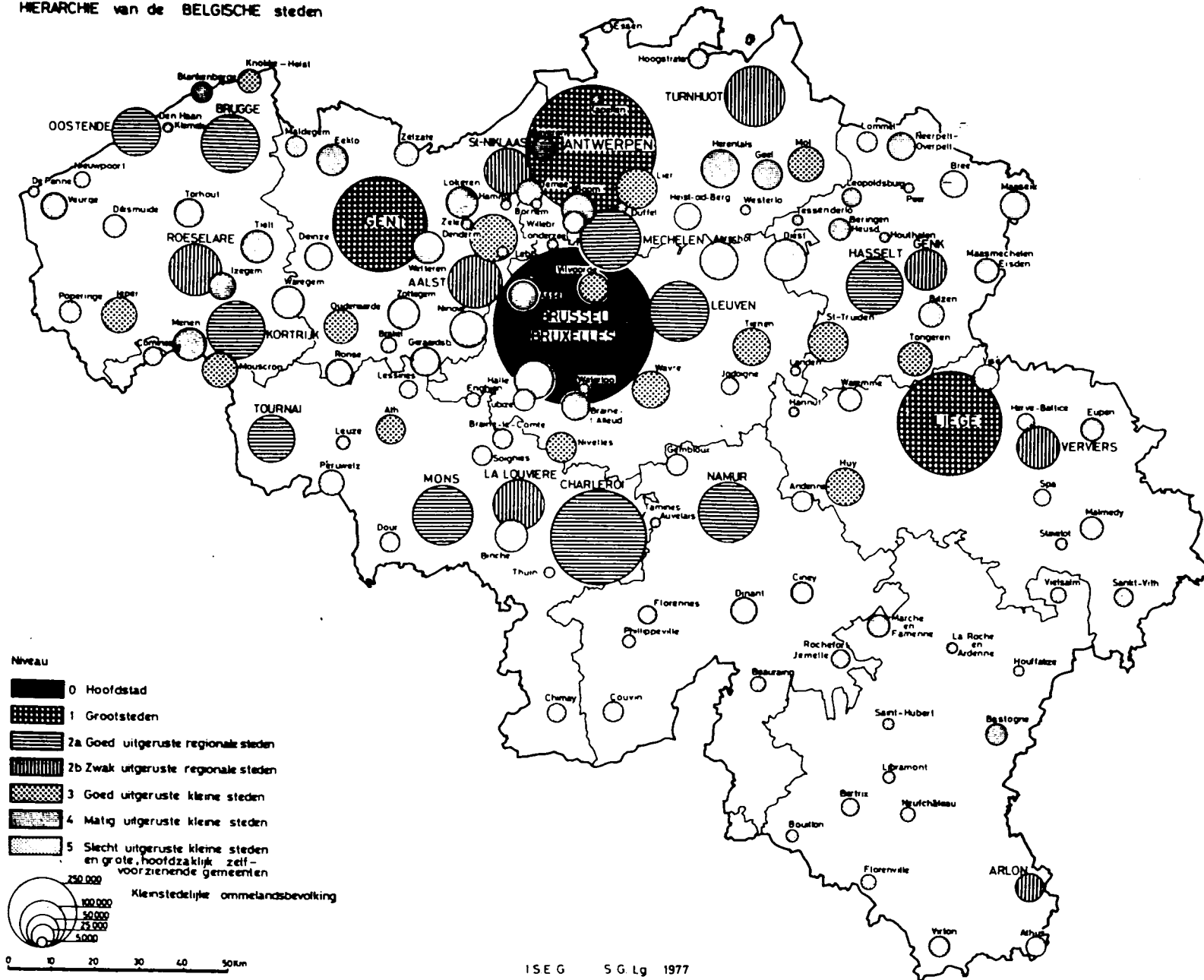
- Het beleid inzake industrieterreinen dient ingepast te worden in het beleid met betrekking tot dorps- en stadsvernieuwing en milieu, evenals inzake een verantwoord beleid op het stuk van de sociaal-economische planning.
- Nieuwe terreinen mogen, gezien de vrij grote reserve aan uitgeruste industrieterreinen, slechts uitzonderlijk worden gesubsidieerd daar waar het specifiek karakter van de zone of de vereisten in verband met de localisatie geen andere mogelijkheden bieden.
- Het beleid inzake werkgelegenheidsterreinen moet worden omgebogen naar de uitrusting van bestaande terreinen en naar hun aanpassing of herverkaveling, ten einde ze geschikt te maken voor kleine en middelgrote ondernemingen.
- Er moet gestreefd worden naar een versobering van de normen die bij de uitrusting van een terrein worden gehanteerd.
- Ten slotte dient een betere controle van de naleving van de groenverplichting en van de bestemming van de terreinen te worden ingevoerd.

4. De verkeersinfrastructuur

- Algemeen wordt aanvaard dat het hiërarchisch stedenet met zijn economische, sociale en culturele voorzieningen het substraat is waarop economische groei moet tot ontwikkeling komen, uitdeinend vanuit de groeipolen en via ontwikkelingsassen naar de periferische gebieden en hinterlanden. Voor de ontwikkelingsgebieden is het bijgevolg van uitzonderlijk belang dat zij, om in die economische groei en in de daaruit voortvloeiende toename van de welvaart te worden betrokken, zo goed mogelijk gesitueerd raken binnen de invloedssfeer van zo goed mogelijk uitgeruste groeipolen van verschillende niveaus. Het is ook bekend dat die "uitrusting" van de groeipolen niet louter industrieel mag worden gezien, maar dat zij slaat op een evenwichtig geheel van voorzieningen op het stuk van onderwijs, gezondheidszorg, dienstverlening aan gezinnen en bedrijven, kortom alles wat bedoeld wordt onder tertiaire en quartaire sectoren. Het meeslepingseffect op de hinterlanden gebeurt via ontwikkelingsassen, waaronder zowel verkeersaders worden bedoeld als alle andere communicatiekanalen waarlangs de diverse van het centrum uitgaande invloeden ruimtelijk worden overgedragen.

Op bijgaande kaart wordt duidelijk het niveau van de belangrijkste steden en gemeenten vermeld met de gepolariseerde bevolking op kleinstedelijk niveau. Wat dit laatste betreft, moet er worden op gewezen

HIERARCHIE van de BELGISCHE steden

dat de reikwijdte van de invloedssferen, en derhalve de gepolariseerde bevolking, op vrij theoretische wijze werden berekend aan de hand van vaak ontoereikende statistische gegevens, zodat geen absolute waarde mag worden gehecht aan de resultaten.

Wat de regio Vlaanderen betreft, de kaart laat, ook als men voornoemd voorbehoud in acht neemt, voldoende uitschijnen waar de minst gepolariseerde gebieden zich bevinden. Zij stemmen namelijk overeen met die welke als ontwikkelingsgebieden werden aangeduid, namelijk het westelijk en het oostelijk deel.

- Het departement Openbare Werken, in het kader van haar programmatie 1986-1988, maar ook bij haar planning op langere termijn (tienjarig), baseert zich bij het vastleggen van de prioritair uit te voeren werken, enerzijds op de kosten-baten analyses voor respectievelijk het waterwegennet (Blauwens, Tulkens, Thys-Clément, Anselin; 1982) en het wegnen (Blauwens, Vertonghen, de Donner, Gleyser; 1982) en anderzijds op de uit te voeren multi-criteria analyses. In beide gevallen worden sociaal-economische en financiële parameters aangewend, welke o.m. de specifieke toestand van de verschillende ontwikkelingszones per definitie mede in rekening brengen. Op deze manier is de programmatie van de overheidsinvesteringen mede gedetermineerd door de specifieke behoeften in de ontwikkelingsgebieden Westhoek en Limburg-Kempen.

Bovendien mag niet uit het oog worden verloren dat infrastructuur een bredere impact hebben dan de zuiver geografische allocatie waartoe zij behoren : investeringen bijvoorbeeld voor het Albertkanaal te Antwerpen, kunnen positieve baten afwerpen voor het ontwikkelingsgebied Limburg-Kempen.

C. HET SOCIAAL INVESTERINGSBELEID

1. Ruimtelijke ordening, landinrichting en natuurbeschoud

Het beleid inzake ruimtelijke ordening zal steunen op planning, decentralisatie en democratisering, alsmede op een open en doorzichtig besluitvormingsproces.

Op het ogenblik bestaan er 25 gewestplannen voor het Vlaams gewest. Tot nu toe waren deze plannen vooral gericht op het omschrijven van de bodembestemming. In de nieuwe optiek van de ruimtelijke ordening, met als kenmerken continuïteit, dynamiek, actiegerichtheid, openbaarheid en inspraak, wordt meer de nadruk gelegd op het voeren van een samenhangend beleid. In de toekomst zal aldus meer aandacht worden besteed aan het coördineren van de verschillende facetten van het economisch, sociaal en esthetisch gebeuren binnen de Vlaamse leefgemeenschap.

Hiervoor zal een structuurplan voor Vlaanderen, alsook provinciale en gemeentelijke structuurplannen worden opgesteld.

a. Stads- en dorpsherwaardering

Het verder urbaniseren van Vlaanderen dient zoveel mogelijk te worden ingedijkt. Derhalve zal een verantwoord stads- en dorpsherwaarderingsbeleid worden uitgetekend met accent op het vernieuwen van achtergebleven gebieden, het renoveren van het gebouwenbestand en het leef- en genietbaar maken van de openbare ruimten binnen stad en dorp.

Prioriteit wordt gegeven aan de inbreidingsstedenbouw. Het herstellen van de bewoonbaarheid, de geborgenheid en de gezelligheid binnen de bestaande stads- en dorpsstructuur is de opdracht voor de komende jaren.

b. Groenvoorziening

Alleen een actief aankoopbeleid door de centrale en lokale overheid kan voorkomen dat de reeds te schaarse groene gebieden (bossen, natuurparken) verder zouden verloren gaan door inname voor andere doeleinden. Coördinatie zal worden nagestreefd tussen de overheid en de privé-sector inzake aankoop, huur en beheer van natuurgebieden. Ook zal meer en meer het beleid worden afgestemd op aanleg van woongroen en herwaardering van binnengronden in verstedelijkte gebieden als groenzones, alsook het stimuleren van nieuwe bosaanleg.

c. Ruilverkaveling

Mits Oog te hebben voor de landschapsbepalende elementen moet de ruilverkaveling, als economisch noodzakelijke structuurhervorming en gelet op de efficiënte aanpak in E.E.G.-verband, in elk geval worden verder gezet. Het zal als instrument dienen om in het agrarisch gebied een optimale landbouwkundige produktie te bewerkstellingen en om de levensvoorwaarden van de land- en tuinbouwers te bevorderen.

d. Waterbeheersing

Het Vlaamse land heeft geregeld af te rekenen met wateroverlast aan de kust en in de bekkens van de grote rivieren, waardoor telkens grote schade wordt toegebracht aan woningen en landerijen. Het programma van waterbeheersing en dijkversterking, in het kader van het Sigmaplan, moet bijgevolg absolute prioriteit genieten.

2. Het leefmilieu en het waterbeleid

Het te voeren beleid inzake milieu wordt gecoördineerd rond drie basisprincipes, nl. de preventie, de sensibilisering van de bevolking en de inzet van de noodzakelijke middelen.

De beperking van de beschikbare middelen dwingt de overheid ertoe te streven naar een selectief beleid. Hierdoor neemt het belang van een innovierend beleid in het leefmilieu toe en wint de alternatieve milieutechnologie aan betekenis. Deze vernieuwingen kunnen in het kader van de DIRV (Derde Industriële Revolutie, Vlaanderen) -actie worden gerealiseerd.

a. Afvalverwerking

Het beleid voor afvalverwerking zal zowel slaan op verwerking van huishoudelijk als industrieel afval. Daarbij zal nadruk worden gelegd op het beperken van de investerings- en werkingskosten door een rationeel aanwenden van de verschillende afvalverwerkingsmethodes (composteren, verbranden, verkleinen, storten).

In het kader van het preventief beleid zal de overheid aandacht schenken aan de beïnvloeding en aanpassing van het gebruik en verbruik van bepaalde grondstoffen en het hergebruik en terugwinnen van afvalstoffen.

b. Luchtverontreiniging

Rekening houdend met de internationale context en normen, zal alles in het werk worden gesteld om in Vlaanderen een optimaal meetnet voor emissies te plaatsen.

De controle over de verschillende deelaspecten wordt uitgeoefend door de AROL (1).

c. Geluidshinder

De strijd tegen de geluidshinder vergt een aanpassing van de wetgeving, waardoor controle en toezicht kunnen worden verscherpt. De hiertoe bevoegde ambtenaren zullen de mogelijkheid krijgen om zich langs een doorgevoerde theoretische en praktische opleiding te bekwamen.

d. Drinkwatervoorziening

Het drinkwaterbeleid zal in de komende jaren gestoeld zijn op volgende objectieven :

- aan iedereen steeds voldoende drinkwater te leveren van onberispelijke kwaliteit en tegen een zo voordelig mogelijke prijs ;
- de vermindering van het relatieve aandeel van de wateraanvoer uit Wallonië ;
- de bescherming van de grondwatervoorraden in Vlaanderen.

(1) AROL : Administratie voor Ruimtelijke Ordening en Leefmilieu.

e. Waterzuivering

De uitwerking van het algemeen waterzuiveringsprogramma moet worden bespoedigd, waarbij rekening zal worden gehouden met de verschillende functies die het inzake drinkwatervoorziening, recreatie en scheepvaart moet vervullen.

Op basis van het algemeen plan zullen op rationele wijze investeringen worden vastgelegd met prioriteit voor :

- de afwerking van de installaties in aanbouw ;
- het renderen van de bestaande infrastructuur ;
- het beschermen van het drinkwater en natuurgebieden.

De opvolging, de uitwerking en de controle van het zuiveringsprogramma zal worden vergroot. Daarentoe zal de wetgeving verder worden uitgewerkt en verfijnd.

3. Gemeenschapsvoorzieningen

a. De intra- en extramurale zorgenverstrekking

Het vernieuwd gezondheidsbeleid in Vlaanderen zal in de volgende jaren uitgaan van :

- een globale en coherente politiek die steunt op de reële behoeften en noden van de bevolking ;
- een beleid dat mensgericht, doelmatig en humaan zal worden uitgebouwd, waardoor eenieder dezelfde toegangsmogelijkheden tot de gezondheidszorg zal bekomen.

Meer aandacht zal worden besteed aan het positief bevorderen en het beveiligen van de gezondheid door het benadrukken van de individuele verantwoordelijkheid ten aanzien van het gezondheidsgedrag.

Speciale aandacht zal gaan naar de preventieve gezondheidszorg. In dit kader zal, rekening houdend met de ongelijkheden t.a.v. gezondheid en ziekte, de gezondheidsvoorlichting en opvoeding prioritair worden uitgewerkt.

Als gevolg van de veroudering der bevolking zal een heroriëntering in de sector van de ziekenhuisvoorzieningen moeten worden doorgevoerd, vooral in de acute gezondheidszorg en de psychiatrie. Zo zullen meer voorzieningen voor geriatrische zieken en zwaar zorgbehoevende bejaarden worden gecreëerd.

Een samenwerking tussen alle niveaus, zowel dat van de overheid als dat van de zorgenverstrekkers, zal worden bewerkstelligd.

b. De derde leeftijd

Een gedifferentieerd beleid zal in de komende jaren voor de derde leeftijd worden uitgestippeld. Het zal rekening houden met de bevolkingsveroudering. De volle aandacht zal gaan naar de snelle toename van de alleenstaanden alsook naar de categorie van de hoogbejaarden. De laatste groep vertoont steeds meer een stijgende graad van invaliditeit, wat aanleiding geeft tot toename van de zorgenbehoefte.

Het beleid zal verder gericht zijn op de bevordering van de maximale zelfstandigheid van de bejaarde.

Ook zal een hervorming van de collectieve voorzieningen worden uitgewerkt, met nadruk op de centrale rol voor de ambulante dienstverlening.

c. De gehandicaptenzorg

In het kader van een vernieuwd gehandicaptenbeleid zullen voor de eerstkomende jaren volgende beleidslijnen worden uitgewerkt :

- Preventie en vroegtijdige opsporing van de handicap waardoor de hulpverlening, die integraal, interdisciplinair en regionaal gespreid moet zijn, vroegtijdig kan aanvangen.
- Integratie en participatie van de gehandicapte zal worden bevorderd.
- Meer aandacht zal worden besteed aan personen met een meervoudige handicap. Dit veronderstelt een eigen opvangstructuur en een aangepast personeelsbeleid.
- De ambulante verzorging en een globale begeleiding van de gehandicapte zal worden uitgebouwd en gestimuleerd.
- Wat de financiële tegemoetkomingen betreft, deze moeten vanuit één basisdossier kunnen worden verworven. Dit veronderstelt een eenvoudige en een gecoördineerde wetgeving.
- Inzake de infrastructuur zal er rekening worden gehouden met de behoeften van de verschillende categorieën van handicaps.
- Het revalidatiebeleid zal vooral geaxeerd zijn op jongere en volwassen gehandicapten die op langdurige wijze een beroep op een multidisciplinaire opvang- en begeleidingsploeg moeten doen.

d. Cultuur, sport, recreatie en toerisme

Recente ontwikkelingen in het economisch gebeuren waardoor de arbeidsorganisatie in vraag wordt gesteld, met consequenties op de vrijetijdsbeleving, maken dat het beleid inzake cultuur, sport en vrijetijd zich in de loop van de volgende jaren zal moeten aanpassen aan de evoluties in het arbeidsproces. Dit veronderstelt een soepel beleid.

Binnen dit kader zal alles in het werk worden gesteld om de permanente opvoeding tot die vrijetijdsbesteding maximaal te waarborgen.

Het beleid zal vooral gericht zijn op de kansarme groepen en streken en steunen op planning, coördinatie en samenwerking tussen de verschillende diensten, zowel deze uit de overheidssector als de privé-sector.

Het accent zal liggen op het stimuleren van de creativiteit. Nadruk zal ook worden gelegd op de deskundige begeleiding van de gebruiker.

Prioriteit zal worden gegeven aan de streken die nog niet beschikken over een minimale sociaal-culturele uitrusting.

Aandacht zal gaan naar handhaving en bescherming van het cultureel patrimonium.

HOOFDSTUK III - ACTIES VOOR DE ONTWIKKELING

A. ACTIES OP HET NIVEAU VAN DE REGIO VLAANDEREN

1. Werkgelegenheid

De acties in verband met de werkgelegenheid worden gegroepeerd rond 6 thema's : herverdeling van de beschikbare arbeid, versoepeling van het arbeidsrecht, stelsels van tewerkstelling van werklozen, financiële en fiscale tegemoetkomingen, beperking van het aantal gastarbeiders, kwalitatieve aspecten van het werkgelegenheidsbeleid.

a. Herverdeling van de beschikbare arbeid

- Arbeidsduurvermindering met bijkomende aanwervingen.

Door de herstellwet van 22 januari 1985 worden de voor 1983 en 1984 gesloten "5-3-3" akkoorden (1) verlengd voor de jaren 1985 en 1986. Wijzigingen zijn alleen mogelijk als de verplichtingen inzake werkgelegenheid en arbeidsduur niet verminderd worden. Sectoren en ondernemingen die nog geen arbeidsovereenkomst hebben afgesloten, hebben de mogelijkheid dit te doen voor 1985 en 1986. Ook in deze overeenkomsten moeten bijkomende aanwervingen en arbeidsduurvermindering opgenomen worden.

Samen met de "5-3-3" akkoorden wordt ook de loonblokkering voor 1983-1984 door de herstellwet van 22 januari 1985 verlengd tot 31 december 1986. Gedurende deze periode mag geen enkele loonsverhoging (uitgenomen de indexkoppeling) toegekend worden. Op het niveau van de sectoren of van de ondernemingen moeten nieuwe cao's afgesloten worden ter bevordering van de werkgelegenheid. Volgens de memorie van toelichting van de herstellwet, mag de enveloppe waarover de cao's moeten gaan niet meer bedragen dan 1,5 % van de jaarlijkse loonmassa.

Ondernemingen die geen akkoord hebben afgesloten, of die de verplichtingen van de cao niet zijn nagekomen, moeten aan het Tewerkstellingsfonds een bijdrage storten. Dit Fonds, opgericht bij het Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid, zal deze bijdrage gebruiken voor het scheppen van arbeidsplaatsen en voor de financiering van de sociale zekerheid.

- Verkorten van de beroepsloopbaan.

Via het brugpensioen, de verlenging van de leerplicht en de onderbreking van de beroepsloopbaan, wordt getracht de druk te beperken die door het arbeidsaanbod op de werkloosheid wordt uitgeoefend.

(1) In 1983 besliste de Regering de bijkomende loonmatiging van 3 % te gebruiken voor de bevordering van de werkgelegenheid. Als gevolg hiervan werden door de sociale gesprekspartners collectieve arbeidsovereenkomsten (cao's) afgesloten die een arbeidsduurvermindering van 5 % en compenserende aanwervingen van 3 % voorzien.

De verschillende stelsels van brugpensioen hebben als doel het vervroegd met pensioen gaan van oudere werknemers te bevorderen, zodat jongere werknemers hun werk behouden of sneller kunnen aangeworven worden. Naast hun werkloosheidsuitkering hebben de betrokken werknemers recht op een bijkomende vergoeding ten laste van de werkgever (conventioneel brugpensioen) of van de Staat (wettelijk brugpensioen, op 1 januari 1983 vervangen door het brugrustpensioen). De werkgever is verplicht de brugrustgepensioneerde door een bij de R.V.A. ingeschreven werkzoekende te vervangen.

Tabel III.1 - Toepassing van de verschillende stelsels van brugpensioen : toestand einde juni 1985

	België	Vlaanderen
- Conventioneel brugpensioen	96.816	50.992
- Brugpensioen voor grensarbeiders	900	437
- Wettelijk brugpensioen	24.020	15.079
- Vervanging van brugrustgepensioneerden	11.789	5.739

Bron : R.V.A. Maandelijks Bulletin, juni 1985

Mede met het doel de jeugdwerkloosheid te bestrijden, werd op 1 september 1983 de leerplicht tot 18 jaar verlengd. Naast een onmiddellijke beperking van het aantal afgestudeerden, heeft deze maatregel vooral gevolgen op langere termijn ten gevolge van betere opleidingsmogelijkheden (cfr. Kwalitatieve aspecten van het werkgelegenheidsbeleid).

Door de herstelwet van 22 januari 1985 werd de mogelijkheid ingevoerd de beroepsloopbaan te onderbreken. Een werknemer kan met zijn werkgever overeenkomen de uitvoering van de arbeidsovereenkomst volledig te schorsen gedurende een periode van ten minste 6 maanden en ten hoogste 1 jaar. Aan de werknemer wordt een vergoeding toegekend voor zover hij vervangen wordt door een uitkeringsgerechtigde volledig werkloze. Deze mogelijkheid werd nadien uitgebreid tot de werklozen en tot ambtenaren in overheidsdienst.

- Deeltijdse arbeid

Om de verschillende vormen van deeltijdse arbeid in de privé-sector aan te moedigen, werden o.a. volgende maatregelen genomen : sommige nieuwe formules voor de organisatie van de arbeidstijd gaan gepaard met de toepassing van deeltijdse arbeid; het statuut van de deeltijdse werknemer werd op een aantal punten verbeterd; voltijds tewerkgestelde werknemers die met hun werkgever overeenkomen deeltijds te werken, ontvangen een vergoeding voor zover zij vervangen worden door uitkeringsgerechtigde volledig werklozen.

In de openbare sector werden de mogelijkheden voor deeltijdse arbeid uitgebreid in het onderwijs (verlof voor verminderde prestaties wegens sociale, familiale of persoonlijke redenen; duobanen) en in de rijksbesturen (verminderde prestaties wegens sociale, familiale of persoonlijke aangelegenheden; specifieke regeling voor ambtenaren die ten minste 50 jaar oud zijn of die ten minste 2 kinderen van maximum 14 jaar ten laste hebben). Personeelsleden van ministeries en instellingen van openbaar nut, aangeworven na 31 december 1983, mogen tijdens hun eerste jaar dienstanciënniteit niet meer dan 80 % van de volledige prestaties verrichten met een bezoldiging naar rata van de prestaties.

Ook in de verschillende stelsels van tewerkstelling van werklozen is deeltijdse arbeid mogelijk. Ten slotte aanvaarden steeds meer werkzoekenden een deeltijdse betrekking om aan de werkloosheid te ontsnappen. Einde juni 1985, waren er in België 97.887 met verkorte werktijd tewerkgestelde werklozen, waarvan 60.377 in Vlaanderen.

- Beperking van overuren en cumuls.

Om tot een betere verdeling van de beschikbare arbeid te komen, werd einde 1983 de bestaande wetgeving gewijzigd in verband met de toegestane overschrijdingen van de normale arbeidsduur, de invoering van een dagelijkse maximum arbeidsduur, de inhaalarust en het loon voor overuren. Begin 1985 werd deze nieuwe wetgeving echter opnieuw versoepeld.

In 1982 werd beslist dat personeelsleden van sommige openbare diensten hun ambt niet mogen cumuleren met beroepsactiviteiten die zij tijdens of na de diensturen uitoefenen. Deze regeling is niet van toepassing voor de magistratuur, het onderwijs, het leger en de rijkswacht.

b. Versoepeling van het arbeidsrecht

Een aantal ondernemingen experimenteert met nieuwe formules op het gebied van de arbeidsorganisatie, met het doel de arbeidstijd van de werknemers los te koppelen van de bedrijfstijd van de machines, wat kan leiden tot arbeidsduurvermindering, bijkomende arbeidsplaatsen en langere produktietijden. Het wettelijk kader van deze experimenten is het K.B. nr. 179 van 30 december 1982. Om de nieuwe arbeidsorganisatie mogelijk te maken, kan aan de werkgever toelating gegeven worden tijdelijk af te wijken van een aantal wetten, uitvoeringsbesluiten, door de Koning algemeen verbindend verklaarde cao's en beslissingen van paritaire comités. Bovendien kan de werkgever een financiële tussenkomst bekomen van het Hulpfonds voor experimenten voor aanpassing van de arbeidstijd. De afwijkingen en de financiële tussenkomst worden omschreven in een overeenkomst die door de Minister van Tewerkstelling en Arbeid, de werkgever en vertegenwoordigers van de werknemers ondertekend wordt. Begin 1985 hadden 35 ondernemingen zo'n overeenkomst afgesloten, waardoor ongeveer 770 arbeidsplaatsen gecreëerd werden.

Nieuwe versoepelingen van het arbeidsrecht werden ingevoerd door de sociale herstellwet van 22 januari 1985.

c. Stelsels van tewerkstelling van werklozen

De laatste jaren werden een ganse reeks maatregelen genomen om een aantal werklozen op korte termijn te werk te stellen in de privé-sector en in de overheidsdiensten. Het reeds jaren bestaande stelsel van werklozen tewerkgesteld door openbare besturen en sommige verenigingen zonder winstoogmerk, werd uitgebreid met het bijzonder tijdelijk kader (B.T.K.), het derde arbeidscircuit (D.A.C.), het interdepartementaal begrotingsfonds ter bevordering van de werkgelegenheid, de aanwerving van werklozen ten behoeve van kleine en middelgrote ondernemingen (K.M.O.'s), de stage van jongeren.

Via het B.T.K., het D.A.C. en het begrotingsfonds, kunnen werklozen tewerkgesteld worden voor het uitoefenen van activiteiten in de niet-commerciële sector; hiermee worden activiteiten bedoeld die tegelijk van sociaal, openbaar of cultureel belang zijn, geen winst beogen en voldoen aan collectieve behoeften die anders niet zouden voldaan worden.

Om de werkgelegenheid in de K.M.O.'s te verruimen en het aantal werklozen met bepaalde kwalificaties te verminderen, kan iedere handels- of nijverheidsonderneming met minimum 3 en maximum 100 werknemers uitkeringsgerechtigde volledig werklozen in dienst nemen voor het uitvoeren van projecten in verband met de studie of het onderzoek van nieuwe produkten of procédés, de bevordering van de uitvoer, de besparing van energie of grondstoffen. Ook instellingen die tot doel hebben K.M.O.'s te adviseren, kunnen uitkeringsgerechtigde volledig werklozen aanwerven voor het uitvoeren van projecten ten behoeve van K.M.O.'s. In beide gevallen wordt een financiële tussenkomst toegekend in de lonen en de sociale bijdrage van de aangeworven werknemers.

Ondernemingen en administraties die ten minste 50 werknemers tewerkstellen, moeten stagiairs in dienst nemen waarvan het totaal aantal moet overeenstemmen met een voltijdse aanwerving van 3 % van het personeelsbestand. Alle werkzoekenden die minder dan 30 jaar oud zijn en nog geen beroepsarbeid hebben uitgeoefend, kunnen als stagiair aangeworven worden. In een onderneming moeten zij voltijds of deeltijds tewerkgesteld worden gedurende 6 maanden, die met één enkele periode van 6 maanden kan verlengd worden; in een administratie worden zij deeltijds tewerkgesteld gedurende 12 maanden.

Tabel III.2 - Toepassing van de stelsels van tewerkstelling van werklozen :
toestand einde juni 1985

	België	Vlaanderen
- Tewerkgestelde werklozen :		
- voltijds	29.624	17.061
- deeltijds	1.407	1.112
- B.T.K.		
- voltijds	14.599	7.810
- deeltijds	1.984	1.146
- D.A.C.		
- voltijds	22.995	12.963
- deeltijds	2.753	1.940
- Interdepartementaal begrotingsfonds (december 1984) :		
- bezetting	625	391
- te verwachten	298	224
- totaal	923	615
- Aanwerving van werklozen ten behoeve van K.M.O.'s :		
- voltijds	605	343
- deeltijds	23	15
- Stage van jongeren :		
- voltijds	23.066	15.397
- deeltijds	16.301	10.101

Bron : R.V.A. Maandelijks Bulletin, juni 1985

d. Financiële en fiscale tegemoetkomingen

Door het toekennen van financiële of fiscale tegemoetkomingen tracht de overheid de aanwerving van werknemers te bevorderen. Tot deze groep van maatregelen behoren o.a. :

- Aanmoediging van de vestiging van jongeren als zelfstandige : personen van ten hoogste 35 jaar die zich voor de eerste maal in een zelfstandig beroep vestigen, worden vrijgesteld van de verplichting tot voorafbetaling van de belasting op hun inkomsten gedurende de eerste 3 jaar van de uitoefening van hun beroepsactiviteit.

- Aanleggen van een belastingvrije reserve voor afdankingen : ondernemingen die minder dan 100 werknemers tewerkstellen en bijkomend personeel aanwerven, kunnen een belastingvrije reserve voor afdankingsvergoedingen aanleggen zonder te moeten bewijzen dat afdankingen in de zeer nabije toekomst waarschijnlijk zijn; de reserve wordt vrijgesteld voor zover zij niet meer bedraagt dan 40.000 F of 120.000 F per bijkomend personeelslid (naargelang het een arbeider of bediende betreft).
- Tijdelijke vermindering van de werkgeversbijdrage voor sociale zekerheid ten voordele van werknemers die voor het eerst een werknemer in dienst nemen : einde juni 1985 had deze maatregel geleid tot de aanwerving van 12.364 personen (totaal voor België) (1).
- Oprichting van T-zones : cfr. Specifieke acties in ontwikkelingszones.
- Ondernemingen die een cao hebben afgesloten met arbeidsduurvermindering en compenserende aanwervingen in ruil voor bijkomende loonmatiging (cfr. herverdeling van de beschikbare arbeid) :
 - . mogen een grotere investeringsaftrek toepassen ;
 - . bekomen een grotere forfaitaire vermindering van de patronale bijdrage voor sociale zekerheid in het kader van de MARIBEL-operatie ;
 - . mogen een belastingvrije reserve voor afdankingen aanleggen, ook als zij meer dan 100 werknemers tewerkstellen.
- Een vermindering van de patronale bijdrage voor sociale zekerheid wordt toegekend aan een onderneming die, na het einde van de daar volbrachte stage, de betrokkene jongere onmiddellijk in dienst neemt met een schriftelijke arbeidsovereenkomst voor onbepaalde duur.
- Door het Participatiefonds, opgericht in de Nationale Kas voor Beroepskrediet, kunnen leningen toegekend worden aan uitkeringsgerechtigde volledig werklozen die een zelfstandige activiteit wensen uit te oefenen of een onderneming oprichten; het gaat om leningen van maximum 500.000 F tegen verminderde rentevoet, met een duur van ten minste 10 en ten hoogste 15 jaar en met een vrijstelling van 5 jaar voor de terugbetaling van de hoofdsom. Einde juni 1985, had het Participatiefonds leningen toegestaan aan 4.225 werklozen, waarvan 1.646 in Vlaanderen (zonder Vlaams Brabant) (1).
- De winst van ondernemingen wordt vrijgesteld voor een bedrag van 2 miljoen F per bijkomend personeelslid die de onderneming in België tewerkstelt, op voorwaarde dat een cao wordt gesloten die voorziet in :

(1) R.V.A. Maandelijks Bulletin, juni 1985.

- . een vermindering van de arbeidsduur met ten minste 8 %, waardoor de wekelijkse arbeidsduur wordt teruggebracht tot 34 u. of minder en dit zonder aanpassing van het gemiddeld weekloon ;
 - . een netto-verhoging van het personeelseffectief met ten minste 8 % ;
 - . een nieuwe organisatie van de arbeidsduur met behoud of verlenging van het produktieapparaat.
- Ondernemingen met minder dan 50 werknemers en vrije beroepen worden van belastingen vrijgesteld tot een bedrag van 150.000 F per bijkomend personeelslid. De vrijstelling is van toepassing op de winst van de jaren 1985 tot en met 1988.
 - Aan K.M.O.'s (minder dan 15 personeelsleden) die, zelfs buiten iedere investering om, bijkomende bezoldigde werknemers aanwerven, kunnen arbeidsplaatspremies toegekend worden. De premie bedraagt 45.000 F per bijkomende tewerkstelling en wordt vereffend in 2 jaarlijkse schijven (20.000 F het 1ste jaar en 25.000 F het 2de jaar voor zover de bijkomende tewerkstelling behouden blijft).
 - Verlenging van de periode voor het toekennen van intrest- en kapitaal-subsidies bij grotere tewerkstelling.

e. Beperking van het aantal gastarbeiders

De wet van 28 juni 1984 betreffende sommige aspecten van de toestand van de vreemdelingen en houdende invoering van het wetboek van de Belgische nationaliteit, heeft o.a. als doel de in 1974 besliste immigratiestop effectief toe te passen.

Aan vreemdelingen, die meer dan 1 jaar uitkeringsgerechtigd volledig werkloos zijn, wordt een herintegratiepremie toegekend indien zij naar hun land van oorsprong willen terugkeren. De toekenning van de premie is afhankelijk van het vertrek van de personen die met de begunstigde samenleven en te zijnen laste zijn. Het bedrag van de premie is gelijk aan 1 jaar werkloosheidsuitkering en wordt verhoogd naar gelang van de samenstelling van het gezin (echtgenote en kinderen jonger dan 18 jaar). Staatsburgers van de lidstaten van de Europese Gemeenschap, politieke vluchtelingen en personen die hiermee worden gelijkgesteld, kunnen geen aanspraak maken op de herintegratiepremie.

f. Kwalitatieve aspecten van het werkgelegenheidsbeleid

Meerdere studies tonen aan dat de kansen op werk gebonden zijn aan het opleidingsniveau : hoe hoger de scholing of vorming, hoe lager het risico van werkloosheid. Maatregelen om het opleidingsniveau te verbeteren zullen bijgevolg bijdragen om op lange termijn de werkloosheid te beperken. In dat kader worden achtereenvolgens behandeld : de verlenging van de leerplicht, het industrieel leerlingwezen, de R.V.A.-beroepsopleiding en het betaald educatief verlof.

Mede met het doel de jeugdwerkloosheid te bestrijden, werd op 1 september 1983 de leerplicht verlengd tot 18 jaar. De leerplicht is voltijds tot de leeftijd van 15 jaar. De periode van voltijdse leerplicht wordt gevolgd door een periode van deeltijdse leerplicht, waaraan voldaan wordt door het voortzetten van het secundair onderwijs met volledig leerplan, door het volgen van onderwijs met beperkt leerplan, door het volgen van een vorming bedoeld in artikel 4 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming van de instellingen (post- en parascolaire vorming; artistieke vorming; intellectuele, morele en sociale vorming; sociale promotie; beroepsomscholing en -bijscholing).

In aansluiting bij de verlenging van de leerplicht werd midden 1983 het industrieel leerlingwezen ingevoerd. Het wordt geregeld door een leerovereenkomst van ten minste 6 maanden en ten hoogste 2 jaar. De leerling ontvangt een vergoeding waarvan het bedrag gelijk is aan een percentage van het minimumloon, bepaald volgens de loonschaal die van toepassing is in de betrokken bedrijfstak en waarop de werknemer wiens vakbekwaamheid de leerling wil bereiken, aanspraak kan maken. De leerovereenkomst kan afgesloten worden door ondernemingen die ten minste 50 werknemers tewerkstellen en door jongeren van ten minste 16 en ten hoogste 18 jaar. De toepassingsmodaliteiten van de kaderwet moeten vastgesteld worden door zgn. leercomités, op te richten in de schoot van de paritaire comités en van de Nationale Arbeidsraad.

De R.V.A.-beroepsopleiding is gebaseerd op volgende beleidsopties :

- prioriteit voor de direct op de arbeidsmarkt gerichte opleidingen ;
- prioriteit voor toekomstgerichte opleidingen die ten gevolge van de evolutie of de invoering van nieuwe technologieën gunstige werkgelegenheidsperspectieven bieden ;
- samenwerking met andere opleidingsinstellingen of ondernemingen met het doel de kosten te verminderen en het aantal opleidingen uit te breiden ;
- opvolgen en evalueren van de oorspronkelijk vastgestelde opleidingen, zodat nieuwe of gewijzigde behoeften snel kunnen opgevangen worden.

De verwezenlijking van deze algemene opties vereisen een planning op langere termijn en een centralisatie van opleidingen in gespecialiseerde centra. Met dat doel zullen door de R.V.A. en met steun van het E.F.R.O. 5 opleidingscentra voor nieuwe technologieën opgericht worden : centrum voor electronica en toegepaste electronica, centrum voor CAD/CAM-systemen (CAD = computer aided design, CAM = computer aided manufacturing), centrum voor robotica, centrum voor textiel en aanverwante technieken, centrum voor nieuwe verwarmingstechnieken en automatisatie, centrum voor de tertiaire sector (bureau van de toekomst).

Het betaald educatief verlof vervangt de kredieturen die aan werknemers werden toegekend met het oog op hun sociale promotie. Voltijds tewerkgestelde werknemers hebben het recht om, met behoud van hun normaal loon,

op het werk afwezig te zijn gedurende de duur van de gevolgde cursus met een maximum per jaar van 240 u. voor beroepsopleidingen, 160 u. voor algemene opleidingen, 240 u. voor beroepsopleidingen en algemene opleidingen die tijdens hetzelfde jaar gevolgd worden. De Staat neemt op zich het loon en de sociale bijdragen van de werknemers die een algemene opleiding volgen, alsook de helft van de lonen en de sociale bijdragen van de werknemers die een beroepsopleiding volgen.

2. Het sectoraal beleid

a. *Derde Industriële Revolutie in Vlaanderen (D.I.R.V.)* : in haar eerste beleidsverklaring van 25 januari 1982 heeft de Vlaamse Executieve de noodzakelijkheid onderstreept een offensief beleid te voeren gericht op de vernieuwing van het industrieel weefsel door nieuwe produkten en produktiemethodes, oordeelkundige steun aan nieuwe investeringen en bevordering van de economische betrekkingen met het buitenland.

In de D.I.R.V.-strategie wordt het onderzoek aangemoedigd en de industriële toepassing ervan bevorderd.

De aandacht ging uit naar de *drie basistechnologieën* (de micro-electronica, de biotechnologie en de nieuwe materialen) en de volgende toepassingstechnologieën : telematica, lucht- en ruimtevaart, medische technologie, robotica, nieuwe energietechnieken, agro-industrie en bureautica.

Er werden tot op heden elf *technologiedagen* gehouden waar gehandeld werd over het wetenschappelijk potentieel, de industriële toepassingen, de marktvooruitzichten en de maatschappelijke gevolgen van de nieuwe technologieën.

De *technologiebeurs* "Flanders' Technology" greep reeds twee keer te Gent plaats : de eerste in mei 1983 en de tweede in februari 1985. De tweede beurs wijdde meer in het bijzonder aandacht aan de ruimtevaart en de nieuwe mogelijkheden voor industriële ontwikkeling.

Technologiegroepen werden opgericht in 6 industrietakken om de samenwerking te bevorderen inzake de produktontwikkeling en export :

- . Flag (Flanders Aerospace Group)
- . Meditek (Flanders Association of Medical Technology Industries)
- . AGRIV (Association for Agro-industry in Flanders)
- . Flora (Flanders Organisation for Robotics and Automation)
- . Energik (Flanders Organisation for Rotorial Energy Consumption and Alternative Energy)
- . Intrativ (Association of International Traders in Flanders)

Innovi is een technologiemaakelaar die systematisch en op een commerciële basis, know-how verhandelt. Daarvoor richt INNOVI zich enerzijds tot de personen en instellingen die uitvindingen, nieuwe technologieën of know-how voortbrengen en anderzijds tot de gebruikers.

Hieronder wordt nader ingegaan op de D.I.R.V.-actie in verband met de drie basistechnologieën :

- Er werd in 1982 een programma opgesteld voor de ontwikkeling van de *micro-electronica* in Vlaanderen.

Een vereniging Invomec (Interuniversitair Vormingsprogramma voor micro-electronica) werd opgericht voor de vorming en opleiding van specialisten.

In de academiejaren 1982-83 en 1983-84 realiseerde Invomec de vorming van docenten electronica van de Vlaamse universiteiten en industriële hogescholen van het lange type.

In Leuven is een Interuniversitair micro-electronica Centrum (IMEC) in opbouw. De onderzoeksactiviteiten van dit laboratorium zullen hoofdzakelijk betrekking hebben op de ontwikkeling van computergestuurde ontwerpmethodes voor geïntegreerde schakelingen (V.L.S.I.-chips) en sub-microtechnologie.

IMEC zal aan het Limburgs Universitair Centrum te Diepenbeek een cel oprichten om de technologische kennis inzake micro-electronica dichterbij de bedrijven te brengen en nieuwe commerciële en industriële initiatieven op gang te brengen.

De n.v. Inventive Systems begeleidt de kleine en middelgrote ondernemingen bij het invoeren van micro-electronica in hun productieproces.

Dank zij een subsidiëring van het Instituut voor Textiel en Confectie van België heeft Inventive Systems een informatiesysteem voor een productieatelier van confectieondernemingen uitgewerkt, het Piconetsysteem. Het Piconetsysteem zal leiden tot een gevoelige stijging van de produktiviteit in het atelier.

De Gewestelijke Investeringsmaatschappij voor Vlaanderen (G.I.M.V.) en Bell Telephone hebben een industrieel bedrijf NV Mietec opgericht voor de produktie van geïntegreerde schakelingen (chips) naar maat. Dit bedrijf ontving in 1985 steun van het E.F.R.O.

De produktie ving in 1985 aan in een nieuwe fabriek in Oudenaarde.

- Het programma voor de *biotechnologie* bestrijkt vier domeinen :

- . vorming en opleiding van specialisten;
- . wetenschappelijk onderzoek en post-graduate vorming;
- . intermediaire R&D companies;

Er bestaan twee dergelijke R&D companies op het domein van de biotechnologie Biogent, een filiaal van de Zwitserse maatschappij Biogen, die de technieken, ontwikkeld in het laboratorium voor moleculaire biologie van Prof. W. Fiers (Gent) toepast in de farmacie, de veeartsenij-producten en de diagnostica.

Plant Genetic Systems NV, een maatschappij die haar aandacht richt op de bevordering van de plantengroei, dank zij de technieken ontworpen in het laboratorium voor genetics van de professoren J. Schell en M. Van Montagu (Rijksuniversiteit Gent), de Vrije Universiteit van Brussel en het Max Planck Instituut te Keulen.

De Gewestelijke Investeringsmaatschappij voor Vlaanderen participeert in Plant Genetic Systems.

Plant Genetic Systems zal een onderzoeksproject ondernemen in de proteïne-engineering. Dit project met een duur van vijf jaar zal 550 mln F kosten waarvan de Vlaamse Regering de helft zal inbrengen.

- . informatiestroom naar de K.M.O.'s.

- Het programma betreffende *de nieuwe materialen* bestaat uit een reeks gerichte acties per materiaalsoort en een gemeenschappelijke strategie (1).

In de groep van de composieten en de polymeren is er nood aan basisvorming van technici en academici. Een transuniversitair team zal moeten starten met de uitbouw van deze opleiding via seminaries, reisbeurzen en een aangepast curriculum.

Er is verder behoefte aan een experimentele werkplaats om pre-industriële projecten voor K.M.O.'s uit te testen.

In de groep van nieuwe non-ferro-legeringen is het wenselijk een neo-non-ferro-studiesyndicaat te vormen met als partners :

- . de universiteiten met de K.U.-Leuven als animator;
- . andere centra zoals de C.R.I.F.-gieterij en het S.C.K.;
- . de metallurgie van Hoboken en Overpelt;

(1) Het overzicht is ontleend aan de uiteenzetting van minister G. Geens, Voorzitter van de Vlaamse regering, op de Technologie-Dag Nieuwe Materialen te Hasselt op 24 februari 1983.

- . de verwerkende industriële ondernemingen als Lamitref, Sidal, Montefiore, Carocan, Claeys, Affilips, Ingler-Transmetal;
- . vertegenwoordigers van de industriële gebruikers;
- . Poedermetallurgie.
Een samenwerking K.U.-Leuven - S.C.K. - National Forge is aangewezen om te komen tot industriële experimenten. De grote machinebouwers en de autoconstructeurs moeten erbij worden betrokken.
- . Deklagen.
Alinvest heeft een joint-venture gesloten met een Amerikaanse firma voor de oprichting van een coating-center.
- . De laser en de andere optische materialen.
De laser kan worden beschouwd als de stuwende kracht voor de ontwikkeling van andere nieuwe materialen zoals dat het geval is voor de "genetic engineering" in de bio-technologie en voor de "chips" in de micro-electronica.

Op industrieel vlak zijn enkele markante lasertechnologische toepassingen ontwikkeld. Agfa-Gevaert staat aan de top van de holografie en zijn laser-printer staat op wereldniveau. De Gentse combinatie OIP-CBL heeft een laser-snijrobot op de markt gebracht. Philips produceert in Hasselt de laser-compact-disc.

Er is dringend nood aan een cursus moderne optica.

In de D.I.R.V. Raad-Commissie Nieuwe Materialen zal een stuurgroep optica worden uitgebouwd die de laserresearch zal bespoedigen en aanzetten tot de oprichting van een "Laser Application Center". Het centrum zou vooral prototypes ten behoeve van de K.M.O.'s moeten op punt stellen.

Globale initiatieven die voor alle nieuwe materialen gelden.

Er is behoefte aan een nieuwe specialisatie in de ingenieurswetenschappen nl. de material processing.

Databanken moeten worden opgericht om de bedrijfsleiders van K.M.O.'s te helpen bij de keuze tussen de diverse oudere en nieuwe materialen.

- b. De regering Martens V heeft er zich toe verbonden te waken over de handhaving van de *concurrentiekracht van de ondernemingen*.

Indien de loonkosten zouden dreigen uit te stijgen boven het gewogen gemiddelde van deze kosten bij de zeven voornaamste handelspartners dan zullen maatregelen worden genomen. Zo werd na de devaluatie van 22 februari 1982 de automatische koppeling van de lonen en de sociale vergoedingen aan het indexcijfer van de consumptieprijzen vervangen door een beperkte aanpassing in de vorm van de vaste prijscompensatie overeenstemmend met het bedrag van de normale indexering van het gewaarborgde minimum maandloon. Loonsverhoging boven de wettelijke toegestane indexering was verboden.

In de tweede helft van 1983 werd teruggekeerd naar een stelsel van volledige indexering doch dit ging samen met een beleid van loonmatiging ten gunste van de vermeerdering van het aantal arbeidsplaatsen (1).

De Maribel-operatie waarbij onder bepaalde voorwaarden voor handarbeiders een vermindering gold van de werkgeversbijdragen ten belope van 6,17 % van het bedrag van het loon (artikel 35 van de wet van 29 juni 1981 houdende algemene beginselen van de sociale zekerheid voor werknemers) werd aanvang 1983 gewijzigd. De procentuele vermindering werd vervangen door een forfaitair bedrag van 4.250 F per kwartaal. De vermindering is echter afhankelijk gesteld van het bestaan en de naleving van een collectieve arbeidsovereenkomst betreffende een verkorte arbeidsduur en bijkomende tewerkstelling (2).

In maart 1984 werd een meerjarenplan tot de sanering van de overheidsfinanciën opgesteld. Dit plan voorziet dat de eerste indexering van lonen en wedden en van het grootste deel van de sociale uitkeringen die normaal in elk van de jaren 1984, 1985 en 1986 moet plaatshebben, niet zal doorgaan. De opbrengst van deze matiging zal naar de overheid vloeien.

c. Ten einde het toegepast *wetenschappelijk onderzoek* te bevorderen financiert de Staat gebundelde onderzoeksacties die betrekking hebben op micro-electronica, geïntegreerde optica, robotica, catalyse, chemische engineering en synthese van moleculen, nieuwe materialen op basis van metalen of polymeren en de wetenschap van de oppervlakten; moleculaire biologie en celbiologie, genetica, enzymtechnologie, agrobiologie, oceanologie.

Er bestaat sinds 1975 een nationaal onderzoeksprogramma energie dat aan zijn derde fase toe is.

Het programma heeft thans betrekking op :

- analyse van het energiesysteem;
- rationeel energiegebruik in de industrie;
- rationeel energiegebruik in de huishoudelijke sector;
- fossiele energie, substitutiebrandstoffen en biomosso;
- fotonvoltaïsche energie;
- zonnestrallen.

België neemt deel aan de internationale programma's betreffende ruimtevaart en luchtvaart o.m. deze van het Europees Ruimteagentschap (ESA), en van Airbus.

(1) Zie hierboven onder hoofdstuk III, A, 1, a. Herverdeling van de beschikbare arbeid.

(2) Koninklijk Besluit nr 222 van 1 december 1983 - Belgisch Staatsblad van 12 december 1983.

België is ook betrokken bij het Europees strategisch programma voor onderzoek en ontwikkeling in de informatietechnologie (ESPRIT) dat de aandacht wil concentreren op de volgende vijf sleutelsectoren :

- geavanceerde micro-electronica;
- geavanceerde informatie-verwerking;
- software-technologie;
- kantoorautomatisering;
- computer geïntegreerde aanpasbare fabricage van fabrieken.

d. De regering Martens V heeft een aantal specifieke maatregelen genomen om het *ontstaan van ondernemingen die zich toeleggen op nieuwe activiteiten* in de hand te werken.

Het Koninklijk Besluit van 30 december 1982 (1) bespoedigt de oprichting van *coördinatiecentra* voor groepsondernemingen met internationale activiteiten.

Het K.B. behelst :

- verbetering van het fiscaal regime;
- de toegelaten activiteiten van de coördinatiecentra werden gevoelig uitgebreid;
- de toegelaten activiteiten mogen worden verricht ten voordele van de ondernemingen die deel uitmaken van de groep.

De meeste coördinatiecentra werden opgericht te Brussel.

De Herstelwet van 31 juli 1984 (artikelen 68 tot en met 75) (2) wil het investeren in hoogtechnologische projecten aanmoedigen door het toekennen van een statuut aan de *zgn. innovatievennootschappen*.

De als innovatievennootschap erkende vennootschappen genieten fiscale vrijstellingen o.m. de gedeeltelijke vrijstelling voor 10 jaar van vennootschapsbelasting op de winsten.

De wet voorziet ook, voor de financiële vennootschappen die participaties nemen in innovatievennootschappen, vrijstelling van meerwaarden die door de verkoop van de participaties worden gerealiseerd en voor de privé-aandeelhouders een vrijstelling van de inkomstenbelasting ten belope van 50 % van de sommen besteed aan de aankoop van de innovatieaandelen.

(1) Belgisch Staatsblad van 13 januari 1983

(2) Belgisch Staatsblad van 10 augustus 1984

De Herstelwet (artikelen 50 tot en met 60) heeft het mogelijk gemaakt in de ontwikkelingszones *reconversievennootschappen* op te richten. In de ontwikkelingsgebieden zijn ook een beperkt aantal T-zones tot stand gekomen (1).

Er bestaat een driejaarlijkse programmatie van de overheidsbestellingen die beoogt bij te dragen tot de groei van toekomstgerichte sectoren. Zo bevat het programma 1984-1986 dat voor ieder der departementen 10 t.h. van de uitgaven moeten betrekking hebben op projecten van industriële selectiviteit. Dit zijn projecten die aan de volgende drie normen beantwoorden : nieuwigheid van het produkt, procédé of systeem; bestaan van nationale ondernemingen die beschikken over R&D produktie- en commercialiseringscapaciteit en belangrijke marktvooruitzichten.

e. Voor de vijf nationale sectoren wordt een *herstructureringsbeleid* gevoerd.

De overheidssteun aan de vijf nationale sectoren nam in het verleden talrijke vormen aan. Omwille van de veelvuldigheid van de tussenkomsten en de debudgetering van het grootste gedeelte van de tegemoetkomingen is het moeilijk een preciese inventaris op te maken van de verstrekte hulp.

De Studiedienst van de Nationale Bank heeft een dergelijke inventaris opgesteld en gepubliceerd in het Tijdschrift van de Nationale Bank van België mei 1985.

Volgens deze berekeningen bekwamen de staalnijverheid en de steenkolen nijverheid in de periode 1973-1984 respectievelijk 55 t.h. en 27,1 t.h. van de overheidssteun aan de vijf nationale sectoren.

- *Staalnijverheid*

- Er werden per onderneming herstructureringsprogramma's doorgevoerd die gepaard gingen met een omvangrijke overheidssteun. Gezamenlijk leidde dit tot een daling van de produktiecapaciteit en een forse vermindering van de werkgelegenheid (vooral in het zuiden van België) zoals blijkt uit tabel III.3.

Tabel III.3 - *Loop van de werkgelegenheid in de staalnijverheid*
(Werklieden + bedienden) (a) x 1.000

	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1984/79
België	48.7	45.2	44.1	41.7	39.6	37.2	-23.6 %
EGKS	670.4	598.0	548.8	513.6	479.2	445.9	-33.5 %

(a) Leerlingen inbegrepen.

Bron : EGKS (toestand einde van het jaar).

(1) Zie verder onder specifieke acties in de ontwikkelingsgebieden.

De door de E.E.G. opgelegde vermindering van de warmwalscapaciteiten bereikte eind 1984 2.993.000 ton. De in België doorgevoerde capaciteitsverminderingen bedragen 20 t.h. van de referentiecapaciteiten van 1980 (1).

De sluitingen in 1984 betroffen de walserijen voor staafstaal in Antwerpen en het Centrum, een betrekkelijk recente walserij voor profielstaal in Marchienne en de draadwalserij van Valfil die pas sedert vier jaar in bedrijf genomen was.

Het personeelsbestand van NV Antwerpse Walserijen bedroeg bij het beëindigen van de bedrijvigheid op 31 oktober 1984 ongeveer 200 eenheden.

. ALZ

De n.v. ALZ, gevestigd te Genk, is de enige producent van roestvrij staal in de Benelux.

De omzet bereikte 10.315 mln F in 1984. De met overheidssteun voorziene investeringen verlopen in twee fasen. De eerste fase omvatte de bouw van een nieuwe uitgloeï- en beitslijn, kostprijs 3.7 miljard F. De tweede fase beoogt voornamelijk de bouw van een nieuwe elektrische oven voor de koudwalserij, kostprijs 3.5 miljard F.

Om bij te dragen tot de financiering van deze investeringen werd een kapitaalsverhoging van 2.566 miljoen F doorgevoerd. Een overheids-schuld van 0.7 miljard F werd midden 1985 omgezet in winstbewijzen.

Eind 1984 bedroeg de personeelsbezetting 759 werknemers.

Om de omschakeling van de streken waar staalondernemingen gevestigd zijn te bevorderen, werden een aantal holdingsmaatschappijen opgericht.

Deze holdings hebben als oogmerk het nastreven van de industriële ontwikkeling in een perspectief van horizontale en verticale diversificatie van de staalbedrijvigheid. Op 7 juli 1983 werd het maatschappelijk doel verruimd tot het bevorderen van elke industriële en commerciële activiteit.

In Vlaanderen werden de gemengde holdings Sidinvest en Alinvest (2) opgericht.

(1) De Belgische staalnijverheid in 1984. Jaarverslag van het Staal-industrie Verbond.

(2) Zie verder onder specifieke acties in de ontwikkelingsgebieden.

- *Steenkolennijverheid*

De Kempense steenkolenmijnen werken sinds jaren met verliezen; zij ontvingen volgende rechtstreekse toelagen :

1979	11.839.3	mln F
1983	8.113.0	mln F
1984	9.363.5	mln F

Bron : Ministerie van Economische Zaken

Hoewel er in de afgelopen jaren een verbetering is opgetreden in het rendement is het hoogst waarschijnlijk dat de verliezen hoog zullen blijven. Het ondergronds rendement of de gemiddelde produktie per arbeider (a) evolueerde als volgt :

1979	2.321 kg. (index 100)
1980	2.338 kg.
1981	2.207 kg.
1982	2.355 kg.
1983	2.439 kg.
1984	2.600 kg. (index 112)

(a) Meester en toezichtspersoneel inbegrepen

Bron : Ministerie van Economische Zaken

In oktober 1985 heeft de directie van de Kempense steenkolenmijnen voorgesteld om de produktie jaarlijks van 6 miljoen tot 5 miljoen ton te verminderen door de sluiting van de mijn van Winterslag en de vermindering van de produktie in Waterschei en Zolder. Dit zou de werkgelegenheid verminderen met 3.000 arbeidsplaatsen.

Het voorstel is op veel kritiek onthaald. Een belangrijk argument was dat in het licht van de grote werkloosheid in Limburg (1) er geen sprake kon zijn van de afbouw van de werkgelegenheid in deze nijverheidstak.

Eind december 1984 stelden de Kempense steenkolenmijnen 19.161 personen te werk.

De financiering van de toekomstige verliezen zal in de komende jaren een zeer groot vraagstuk met zich brengen omdat de wet van 5 maart 1984 heeft bepaald dat na de uitputting van de nationale enveloppes het Vlaams gewest

(1) Op 30 september 1984 waren er in Limburg 13.2 t.h. van de tegen werkloosheid verzekerde mannen werkloos en 45.7 t.h. van de tegen werkloosheid verzekerde vrouwen (25.6 t.h. voor mannen en vrouwen). In het rijk waren de corresponderende cijfers 13.6 t.h. voor de mannen en 26.7 t.h. voor de vrouwen (18.4 t.h. voor mannen en vrouwen).

zelf zal moeten instaan voor de financiering van de verliezen in de vijf nationale sectoren. Het kan daarvoor een beroep doen op de opbrengst van de successierechten in het gewest. De opbrengst van deze rechten in Vlaanderen bedraagt tussen 4 en 5 miljard F per jaar.

De nationale enveloppe voor de steenkolenmijnen bedroeg op 1 januari 1983 31.9 mld F (niet geïndexeerd) voor de dekking van de exploitatiekosten en 2.5 miljard F (geïndexeerd) voor investeringen.

De financieringsenveloppe bedroeg op 30 juni 1984 nog 18 miljard F. Verwacht wordt dat zij in de loop van 1986 zal zijn opgebruikt.

De n.v. Kempense steenkolenmijnen heeft besloten haar activiteiten te diversifiëren.

In de loop van 1984 werd samen met de Compagnie Belge de Matériel Industriel (CBM) en de groep Westfalia (BRD) de n.v. Kemmetaal opgericht die te Houthalen een werkhuis voor metaalconstructie bestemd voor de mijnuitbating zal verwezenlijken.

De afdeling kolenketels van de KS heeft in het jaar 1984 41 ketels geïnstalleerd. De afdeling kolenketels werd eind 1984 geïntegreerd in een afdeling "KS Warmteverkoop" die naast kolenketels ook diensten zal aanbieden voor de levering van warmte vanuit bestaande ketelhuizen.

De afzet van Kempense steenkolenmijnen in eigen land wordt in de hand gewerkt door een gewaarborgde afname van cokeskolen door de ijzer- en staalnijverheid gedurende 3 jaar van 3.1 miljoen ton per jaar en een contract lopende over vier jaren (1984-1987) voor een minimumopname per jaar van 2.1 miljoen ton door de electriciteitsproducenten.

- *De scheepsbouw*

Na het faillissement van Cockerill Yards - Hoboken op 9 februari 1982 werd de n.v. Scheepswerven Hoboken opgericht die fusioneerde met de Boelwerf Temse met ingang van 1 januari 1983. In de nieuwe maatschappij bezit de Staat 40 % van het maatschappelijk kapitaal.

De n.v. Boelwerf heeft in 1984 een eerste order verworven in de off-shore markt voor de bouw van een computergestuurd zelfpositionerend boorschip.

Bij de middelgrote scheepsbouwmaatschappijen heeft de regering op 31 mei 1985 besloten om lange termijnkredieten voor een bedrag van 197 miljoen F over te nemen en om te zetten in niet stemgerechtigde aandelen.

- *Holglassector*

Na het faillissement van de enige producent n.v. Verlipack op 7 maart 1985 verwierf de groep De Bakker de zetels Mol, Ghlin en Jومت. De regering heeft voor 620 miljoen deelgenomen in het kapitaal van deze onderneming.

- *Textiel en confectienijverheid*

Het plan tot herstructurering van de textiel- en kledingnijverheid behelst een financieel luik, een dienstenluik en een sociaal luik.

Het *financieel luik* voorziet de terbeschikkingstelling van geldelijke middelen aan de ondernemingen om investeringen te verwezenlijken gericht op de verhoging van de produktiviteit, de verlaging van de kosten, de vernieuwing van de produktengamma en de verbetering van de financiële structuur.

In 1982 bevatte de door de E.E.G.-Commissie toegelaten financieringsformule een keuze tussen een lening van maximum 30 % van het project met een rentetoeelage van 7 % gedurende 5 jaar en een inbreng van risicodragend kapitaal door de overheid, ten belope van maximum 45 % van het project.

In 1983 was de tussenkomst beperkt tot een rentetoeelage van 7 % gedurende vijf jaar op maximum 50 % van het bedrag van de door middel van leningen te financieren investeringsprodukten.

Het *dienstenluik* beoogt de bevordering van zowel individuele als collectieve initiatieven op commercieel en technisch gebied, evenals op het vlak van de research.

Het Instituut voor Textiel en Confectie speelt een belangrijke rol bij de uitvoering van het dienstenluik.

Het dienstenluik startte in 1983 en zal uitdeinen tot einde 1987.

Het *sociaal luik* van het textielplan behelst de forfaitaire toeslag, de wachtvergoeding en het brugpensioen.

Een aanvullende vergoeding van 100 F per dag bij de werkloosheidsvergoeding aan werknemers die jonger zijn dan 52 jaar (vrouwen) of 57 jaar (mannen). De vergoeding wordt gedurende 2 jaar toegekend.

Werknemers die 52 jaar oud zijn of meer (vrouwen) en 57 jaar of meer (mannen) en die ontslagen werden vóór 31 december 1980 krijgen wachtvergoedingen, waarbij tot de wettelijke pensioenleeftijd volgens een degressieve schaal 95 tot 80 % van het netto-loon wordt gewaarborgd.

Het brugpensioen geldt voor de werklieden en werksters, bedienden en handelsreizigers die na afdanking door hun werkgever ongewild werkloos worden gesteld in de periode tussen 1 januari 1981 en 31 december 1985 en die op de eerste vergoede werkloosheidsdag, als man, 57 jaar of ouder zijn of, als vrouw, 52 jaar of ouder.

De enveloppe om deze sociale vergoedingen te betalen voor de periode begin 1979-einde 1985 werd vastgesteld op 3,1 mld F.

In de periode juni 1979-juni 1984 is het aantal tewerkgestelden in het rijk in de textielnijverheid gedaald van 68.384 tot 60.877 (- 7.507) en in de kledingnijverheid van 55.434 tot 43.578 (- 11.856) (zie tabel II.3).

In de Vlaamse ontwikkelingsgebieden waren in 1984 1.915 werknemers tewerkgesteld in de textielnijverheid, 3.8 t.h. van de werknemers in de Vlaamse textielnijverheid. Het aantal werknemers in de kledingnijverheid bedroeg in de ontwikkelingszones 9.428, dit is 26.2 t.h. van de werknemers in de Vlaamse kledingnijverheid.

De werkgelegenheid in de kledingnijverheid is belangrijk in Limburg (1) en in de arrondissementen Turnhout en Ieper (2).

3. De industrieterreinen

Ter vervanging van de vroeger ter zake geldende nationale regeling heeft de Vlaamse Executieve, in het raam van de aan de Vlaamse regio bij de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen overgedragen bevoegdheden, een besluit genomen houdende bepaling van de toekenningsvoorwaarden en de percentages van de subsidies voor de aanleg en de uitrusting van gronden voor industrie, ambachtswezen en diensten of van andere onthaalinfrastructuren voor investeerders.

De betoelaging voor de werkgelegenheidsterreinen werd bepaald op 65 pct. Mits verantwoording kan dit percentage, binnen de perken van de te voeren gewestelijke politiek, in uitzonderlijke gevallen verhoogd worden bij bijzondere beslissing van de genoemde Executieve.

-
- (1) De kleding/confectie is wat het aantal werknemers betreft, de vijfde belangrijkste industrietak in Limburg, na de steenkolenmijnen, de transportmiddelen, de bouwnijverheid en de electrotechniek.
 - (2) In het arrondissement Ieper komt wat de industrie betreft, de kledingnijverheid op de tweede plaats na de bouwnijverheid.

Deze subsidies zullen worden uitgekeerd aan initiatiefnemende provincies, gemeenten, verenigingen van gemeenten van welke aard ook, verenigingen voor provinciale of regionale ontwikkeling of openbare rechtspersonen door de Vlaamse Executieve daartoe aangewezen voor de uitvoering van volgende opdrachten :

- nivellering, effenings- en draineringswerken noodzakelijk om het ganse terrein, bestemd voor de industrie, het ambachtswezen, diensten en andere regionale infrastructuur, voor onthaal en investeerders bouwrijp te maken ;
- het aanleggen van wegen en openbare parkeerplaatsen op het openbaar domein, inbegrepen de aansluitingen op het bestaand wegennet ;
- het aanleggen tot aan het dichtstbijzijnd lozingspunt van rioleringen en bijhorende uitrustingen overeenkomstig het totaal rioleringsplan van de gemeente ;
- het aanleggen van vrijliggende en van de rijweg gescheiden fietspaden voor zover deze noodzakelijk zijn voor het openbaar domein ;
- het aanleggen van kaaimuren, noodzakelijk voor de uitbating van het openbaar domein ;
- het aanleggen van de zate voor de aansluiting van het openbaar domein met het spoor ;
- de openbare verlichting omvattende het aanleggen en het uitrusten van de uitbreiding van het algemeen openbare verlichtingsnet ten behoeve van het openbaar domein ;
- het aanleggen en uitbreiden van het algemeen waterbedelingsnet op het openbaar domein inbegrepen de hydranten ;
- het aanleggen van beplantingen op het openbaar domein.

Daar het initiatief dient uit te gaan van de hierboven bedoelde instellingen en de aanvragen moeten beperkt worden tot de beschikbare kredieten, is het moeilijk de projecten die tijdens de programmaperiode 1986-1990 zullen uitgevoerd worden nauwkeurig en met zekerheid te omschrijven, te meer daar nieuwe, in de loop van de programmaperiode voorgestelde projecten, eveneens kunnen worden gesteund, terwijl andere bij de aanvang van die periode gekende projecten kunnen worden uitgesteld.

4. De grote verkeersinfrastructuur

a. Wegen en autosnelwegen

Tabel III.4 - Driejarenprogramma (1986-1988) van het Wegenfonds (1)
(in mln F)

	1986	1987	1988
- Antwerpen	1.231	1.231	1.231
- Vlaams Brabant	918	918	918
- West-Vlaanderen	1.613	1.613	1.613
- Oost-Vlaanderen	1.169	1.169	1.169
- Limburg	946	946	946
- Totaal	5.877	5.877	5.877
- Totaal België	18.614	18.614	18.614

b. Spoorwegen

In tabel III.5 wordt het investeringsplan samengevat met betrekking tot de electrificatie van het net ten laste van de rijksbegroting.

Er dient rekening mee gehouden te worden dat

- het streven naar verder saneren van de financiële toestand van de N.M.B.S., de investeringsmogelijkheden van deze maatschappij ernstig beperkt ;
- de klemtoon voor verdere investeringen meer naar moderniseringswerken dan naar electrificatie verschoven wordt.

(1) Gesteund op artikel 533.01 van de begroting, d.i. de autosnelwegen en wegen, hun bouw, modernisering, inrichting en uitrusting, met inbegrip van fietspaden, beplantingen, aankopen en onteigeningen, met uitsluiting van o.a. gebouwen, onderhoud en beheer, de elektrische en electro-mechanische installaties; daarnaast wordt nog 1 miljard F (België) per jaar voorzien voor de zgn. "zwarte punten", die betrekking hebben op de veiligheid.

Tabel III.5 - Investeringsplan 1985-1987 voor de spoorwegen (a) (vastleggingen in mln F, prijzen 1984)

Traject	Totale kostprijs sedert 1.1.1981	Vóór 1983	1983	1984	1985	1986	1987	Na 1987	In- dienst- neming
Electrificatie van het net									
- Gent-Kortrijk	441	253	24	52	37	25	50	-	1980
- Kortrijk-Moeskroen	169	111	-	12	14	22	-	10	1981
- Antwerpen-Aarschot-Leuven	1.036	461	27	138	165	200	45	-	1980
- Aarschot-Hasselt	1.194	602	31	220	177	123	41	-	1981
- Hasselt-Tongeren-Glaaien	722	419	21	79	37	80	41	45	1982
- Brussel-Dendermonde-Lokeren	180	124	5	1	14	10	26	-	1981
- Antwerpen-Boom-Puurs en Boom-Willebroek	709	344	138	74	53	60	40	-	1985
- Lier-Herentals	166	19	9	3	65	60	10	-	1981
- Denderleeuw-Zottegem	319	262	6	10	35	6	-	-	1982
- Gent-Dendermonde-Mechelen	754	479	128	41	30	26	50	-	1983
- Brugge-Kortrijk	1.867	413	602	243	172	154	223	60	1987
- Zottegem-Kortrijk	2.678	332	245	415	490	463	380	353	1985
- Denderleeuw-Geraardsbergen-Lessen	789	138	1	225	165	105	42	113	1986
- Geraardsbergen-Edingen	486	83	-	-	176	66	42	119	1987
- Kortrijk-Poperingen	1.200	-	-	322	400	222	172	84	1987
- Sint-Niklaas-Willebroek-Heike	427	114	120	71	42	40	40	-	1984
- Herentals-Turnhout	276	158	51	44	14	5	4	-	1984
- Herentals-Mol-Neerpelt	1.256	38	-	55	60	317	400	386	1990
- Hasselt-Maastricht-Aken	864	-	-	146	226	235	140	117	1987
	-	4.350	1.408	2.151	2.372	2.219	1.746	-	
Modernisering met vernieuwing van de infra- structuur op de te elektrificeren lijnen	-	-	710	350	469	400	500	-	
Totaal	-	-	2.118	2.501	2.841	2.619	2.246	-	

(a) Ten laste van de Rijksbegroting

c. Havens en waterwegen

Zie hoofdstuk II. Doelstellingen voor de ontwikkeling : tabellen II.5 en II.6.

B. SPECIFIEKE ACTIES IN DE ONTWIKKELINGSGEBIEDEN

1. De bijzondere investeringssteun

a. Toepassingsveld

In de ontwikkelingszones is voor de investeringssteun aan de grotere ondernemingen de wet van 30 december 1970 van toepassing; voor de K.M.O. (Kleine en Middelgrote Ondernemingen) geldt de wet van 4 augustus 1978 die overigens het ganse grondgebied bestrijkt.

De ontwikkelingszones werden dóór de Europese Commissie als volgt omschreven :

- categorie 1 (tot 20 % netto subsidie-equivalent) : de provincie Limburg.
- categorie 2 (tot 15 % n.s.e.) : de Westhoek, d.i. de arrondissementen Ieper, Veurne en Diksmuide, en de Kempen, d.i. het arrondissement Turnhout.

Voor steun komen o.m. in aanmerking : de industriële en ambachtelijke bedrijven, diensten met commercieel karakter, engineering, research en ontwikkeling, ongeacht hun juridische vorm of nationaliteit.

b. Aard van de steun

De hoofdhulp wordt gegeven onder de vorm van een rentetoelage wanneer de investeringen worden gefinancierd met een krediet en/of onder de vorm van een kapitaalpremie wanneer de investeringen geheel of gedeeltelijk worden gefinancierd met eigen middelen.

Indien ondernemingen een lening wensen op te nemen voor de financiering van hun investeringen, maar onvoldoende waarborgen kunnen voorleggen, kan onder bepaalde voorwaarden de waarborg van het Vlaams Gewest ge-
hecht worden aan de terugbetaling van de leningen.

De vrijstelling van de onroerende voorheffing kan gedurende maximaal 5 jaar verleend worden aan de onroerende goederen die deel uitmaken van het investeringsprogramma.

Gedurende drie opeenvolgende belastbare tijdperken, kan een jaarlijkse afschrijving worden toegestaan, die gelijk is aan tweemaal de normale lineaire afschrijvingsannuïteit.

De inbreng in een vennootschap, verricht in speciën, roerende of onroerende goederen, kan worden vrijgesteld van het proportioneel recht dat normaliter wordt geheven op de totale waarde van deze inbreng.

Aan de ondernemingen kan een renteloos voorschot worden toegekend van maximaal 50 % van de uitgaven ter bevordering van het ondernemingsbeheer.

Tenslotte kan voor het ontwikkelen van prototypen, nieuwe produkten en procédés een renteloos voorschot van 50 % van het aanvaarde budget voor een dergelijk project, worden verleend.

2. De T-zones

Om de werkgelegenheid te bevorderen via de oprichting van nieuwe ondernemingen in de ontwikkelingszones, werden zogenaamde belastingvrije tewerkstellingszones of "T-zones" aangeduid.

Het aantal T-zones in het Vlaams gewest is beperkt tot drie en hun gezamenlijke oppervlakte mag niet meer bedragen dan 150 Ha. De Europese Commissie gaf goedkeuring voor de T-zones van Tessenderlo, Geel-Punt en Ieper.

De ondernemingen die in aanmerking komen voor vestiging in een T-zone moeten werkgelegenheid creëren in speerpuntactiviteiten zoals de geïntegreerde informatieverwerking, software technologieën, micro-electronica, burotica, robotica, telecommunicatie, bio-engineering, enz.

Om van het speciale statuut te kunnen genieten moet de (nieuwe) onderneming o.m. haar maatschappelijke zetel en al haar exploitatiezetels in de T-zone vestigen.

De toegekende voordelen betreffen o.m. :

- vrijstelling gedurende 10 jaar van vennootschapsbelasting voor de uitgekeerde en gereserveerde winsten ;

- gedurende diezelfde periode van 10 jaar genieten de rechthebbende ondernemingen een vrijstelling van het evenredig registratierecht op nieuwe kapitaalbreng en kapitaalverhogingen ;
- vrijstelling van de roerende voorheffing en van de onroerende voorheffing.

3. De verkeersinfrastructuur

a. Wegen en autosnelwegen

Tabel III.6 - Samenvatting van de geplande vastleggingen voor wegen en autosnelwegen (a) (in mln F, prijzen 1986)

Projecten	Vóór 1986	1986	1987	1988	Na 1988	Totale kost
1. Westhoek						
A19	2.924	85	-	-	5.191	8.200
A18	4.206	125	218	210	2.111	6.750
Weg N907 (Ieper Zuider- ring)	-	54	-	-	146	200
2. Limburg						
N583	1.300	-	-	35	860	2.195
N551	445	50	-	-	300	795
N552	220	-	-	15	245	480
E9 (grenspost Viaene)	-	-	75	-	-	75
3. Kempen (arrond. Turnhout)						
N688 (Ring rond Turnhout)	100	26	26	26	-	178
Aansluiting nr. 22 (Beerse-Gierle)	18	-	-	-	-	18
N240 vak N688 E3 verbredings- werken	-	-	-	-	95	95

- (a) Voor de afwerking van de grote projecten, met uitsluiting van de (soms aanzienlijke) vastleggingen voor aanpassingswerken (met het oog op het toenemend verkeer, het onderhoud en de veiligheid) en de fietspaden.

b. Spoorwegen

Tabel III.7 - Samenvatting van de geplande vastleggingen (a) voor de electrificatie van het spoorwegnet (in mln F, prijzen 1984)

	Vóór 1983	1983	1984	1985	1986	1987	Na 1987	Indienst- neming	Totale kostprijs sedert 1981
1. Westhoek									
Kortrijk-Poperinge	-	-	322	400	222	172	84	1987	1.200
2. Limburg									
Aarschot-Hasselt	602	31	220	117	123	41	-	1981	1.194
Hasselt-Tongerren-Glaaien	419	21	79	37	80	41	45	1982	722
Hasselt-Maastricht-Aken	-	-	146	226	235	140	117	1987	864
3. Kempen (arr. Turnhout)									
Lier-Herentals	19	9	3	65	60	10	-	1982	166
Herentals-Turnhout	158	51	44	14	5	4	-	1984	276
Herentals-Mol-Neerpelt	38	-	55	60	317	400	386	1990	1.256

(a) Ten laste van de Rijksbegroting

c. Waterwegen

1° Westhoek

Op langere termijn moet de Ijzer (van Nieuwpoort tot aan het kanaal van Ieper naar de Ijzer) aangepast worden aan het gabariet van 1.350 ton. Hierbij spelen de argumenten inzake waterbeheersing in deze streek een belangrijke rol.

2° Limburg-Kempen

In het kader van de overheidsinvesteringen worden gepland (in lopende prijzen) :

- Begrotingssector (Kempense kanalen en Albertkanaal) :
 - 1986 : 445 mln F (+ 30 mln F programma van industriële selectiviteit)
 - 1987 : 450 mln F
 - 1988 : 615 mln F
- Gedebudgetteerde sector : Dienst Scheepvaart (parastatale voor het beheer in ruime zin van Albertkanaal en Kempense kanalen) :
 - 1986 : 1.300 mln F
 - 1987 : 1.375 mln F
 - 1988 : 1.425 mln F

- Op het *Albertkanaal* worden volgende werken gepland in de provincies Antwerpen en Limburg :
 - . Sluis te Wijnegem (voltooid in 1990) : toegankelijkheid tot 4.500 ton;
 - . afwerken van het vak Veldwezelt-Gellik en verbreding van het kanaal te Eigenbilzen ;
 - . het heropbouwen van de bruggen van Eijden, Gellik, Vroenhoven en Kanne ;
 - . op korte termijn de verbreding van het vak tussen Wijnegem en Antwerpen en, op middellange termijn, de aanpassing van de bruggen en de verbetering van de toegang tot de Antwerpse haven.

Voor de periode 1986-1989 impliceert dit een investering van circa 5 mld F (prijzen 1985).

- Op het *kanaal Bocholt-Herentals* worden volgende werken gepland :

De modernisering op 1.350 ton van de as Kwaadmechelen-Dessel-Bocholt zal het mogelijk maken dat Noord-Limburg op snelle en efficiënte wijze verbonden wordt met het Albertkanaal. Tot op heden zijn de werken tot Dessel gevorderd. Daartoe werd reeds ongeveer 1 mld F geïnvesteerd sinds 1966.

De stelselmatige voortzetting van het programma vereist thans dat te Lommel (Blauwe Kei) drie bestaande (oude) sluizen vervangen worden. Dit is voorzien voor de periode 1985-1988. Na het uitvoeren van deze werken kan het vak tot Bocholt (zonder sluizen) aangevat worden.

Wat betreft de prioriteit van deze werken dient vermeld dat de tot nog toe gedane inspanningen op het kanaal Dessel-Kwaadmechelen aan betekenis zullen winnen na het in dienst nemen van de nieuwe sluizen te Lommel. Hierdoor zullen immers reeds in eerste instantie op het aansluitende vak van het kanaal naar Bocholt, grotere scheepsafmetingen kunnen toegelaten worden. De bouw van de nieuwe sluizen op 1.350 ton is dan ook in het ganse project prioritair.

Verder dient erop gewezen dat dit project perfect kadert in de modernisering van de scheepvaartas Albertkanaal te Kwaadmechelen-Dessel, kanaalvak Dessel-Bocholt, Zuid-Willemsvaart (Loozen) naar Nederland. Tussen België en Nederland werd overeengekomen de programma's in beide landen op elkaar af te stemmen, zowel inzake gabariet (1.350 ton) als wat tijdschema betreft.

4. De reconversievennootschappen

Dit zijn vennootschappen die worden opgericht met het oog op de uitvoering van een reconversiecontract en die hun zetel en belangrijkste bedrijfszetel hebben in een reconversiezone (bedoeld worden de zones afgebakend bij K.B. van 18 oktober 1984 binnen de ontwikkelingszones).

Het reconversiecontract is een overeenkomst tussen, enerzijds, een openbare investeringsmaatschappij (1) en, anderzijds, een reconversievennootschap en alle of de meerderheid van haar privé-aandeelhouders, naar gelang het de oprichting of een kapitaalverhoging van de reconversievennootschap betreft, met het oog op de uitvoering van een reconversieproject in de betrokken reconversiezone.

Een reconversieproject is een project dat bijdraagt tot de industriële reconversie door middel van investeringen in materiële vaste activa, in de betrokken reconversiezone, voor het onderzoek, de ontwikkeling, de vervaardiging en de commercialisering van o.m. nieuwe produkten, nieuwe technologieën of verbetering van bepaalde industriële processen.

De overheidssteun bestaat in een participatie van een openbare investeringsmaatschappij, tot maximaal 49 % van het kapitaal. De private aandeelhouders dienen deze overheidsinbreng terug te kopen, van het vierde tot het dertiende jaar, tegen de originele prijs. De winsten die hiervoor worden aangewend, worden vrijgesteld van vennootschapsbelasting.

Nieuwe ondernemingen, die geen participatie van de overheid wensen, kunnen onder bepaalde voorwaarden vrijgesteld worden van vennootschapsbelasting en dit tot maximum 13 % van het ingebrachte kapitaal.

5. De holding Alinvest

In het herstructureringsplan voor de staalnijverheid van mei 1981 werd een enveloppe voorzien voor trekkingsrechten ten voordele van ALZ ten bedrage van 1 miljard F (2).

In maart 1982 besliste het M.C.E.S.C. (Ministerieel Comité voor Economische en Sociale Coördinatie), deze trekkingsrechten ter beschikking te stellen van de gemengde staalholding ALS/NIM (Alinvest).

(1) Voor Vlaanderen de GIMV (Gewestelijke Investeringsmaatschappij voor Vlaanderen) en op haar vraag eveneens de NIM (Nationale Investeringsmaatschappij); voor de nationale sectoren is de NIM altijd bevoegd.

(2) Hier wordt alleen melding gemaakt van de (subregionale) holding waar van het actieterrein in een ontwikkelingszone ligt, in casu Limburg.

Met de oprichting van deze gemengde holding, via de Nationale Investeringsmaatschappij (NIM), beoogde de Regering een instrument te creëren van industriële ontwikkeling voor de staalnijverheid (in Limburg) in een perspectief van horizontale en verticale diversificatie.

Op 7 juli 1983 nam de regering de beslissing om het maatschappelijk doel van o.m. Alinvest te wijzigen en polyvalent te maken en dus niet beperkt te houden tot de staalsector en de stroomafwaartse industriële activiteiten, maar het uit te breiden tot het bevorderen van elke industriële en commerciële activiteit.

Ten slotte besliste de Ministerraad op 30 december 1983 om de trekkingsrechten van Alinvest te verhogen van 1 mld tot 1,68 mld F met het oog op de diversifiëring van de projecten en het ontwikkelen van nieuwe initiatieven inzonderheid binnen de K.M.O.'s.

Om deze doelstelling efficiënt te kunnen realiseren werd uiteindelijk beslist om Alinvest II op te richten, waarin Alinvest I samen met andere bedrijven, de GIMV en de NIM elk voor een derde zouden participeren. De toegekende enveloppe bedraagt dus 1.000 mln F voor Alinvest I en 680 mln F voor Alinvest II.

6. Bijdrage van de Europese Gemeenschap

Hieronder volgt de opsomming van een aantal projecten en acties waarvoor een aanvraag zal worden ingediend in de loop van de programmaperiode 1986-1990.

Voor de uitvoering van deze projecten zal een beroep worden gedaan op de financiële instrumenten waarover de Europese Gemeenschap beschikt voor het voeren van het reconversiebeleid.

Bedoeld worden de drie structuurfondsen :

- het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO),
- het Europees Sociaal Fonds (ESF),
- het Europees Oriëntatie- en Garantiefonds voor de Landbouw - afdeling oriëntatie (EOGFL).

Anderzijds zal desgevallend beroep worden gedaan op de leningsinstrumenten van de Europese Gemeenschap :

- de Europese Investeringsbank,
- het Nieuw Communautair Instrument (NCI),
- EGKS,
- Euratom.

§ 1. Concrete acties in de Westhoek (1)

Algemeen kan worden gesteld dat gestreefd wordt naar een socio-economische structuur die de eigen potenties van de streek zo volledig mogelijk valoriseert, en via een gezonde produktiestructuur en werkverschaffing welvaartsbevorderend is voor alle geledingen van de bevolking, met respect voor ecologische en algemeen ruimtelijke elementen.

Zoals in het verleden vraagt industrievestiging de grootste aandacht, als sector waar koopkracht wordt geschapen. Een selectie van industriekernen blijft noodzakelijk, mede om de omvang van de investeringen in basisinfrastructuur rendabel te kunnen houden. Voor de Westhoek zijn deze kernen de stedelijke centra Ieper, Veurne, Diksmuide en Poperinge.

Gestreefd wordt naar een diversificatie van activiteiten, met grote aandacht voor de kleine en middelgrote ondernemingen.

Het industrialiseringsbeleid heeft uiteraard ook als oogmerk de ondersteuning van bestaande bedrijven en algemeen het creëren van supplementaire koopkracht, waardoor ook de handels- en dienstensector tot ontwikkeling zou kunnen komen. De mogelijkheden van de toeristische sector vragen in dit verband om volle benutting.

Gelet op het feit dat de Westhoek een sterk agrarische inslag zal blijven behouden, moeten alle structurerende maatregelen die land- en tuinbouw versterken volle aandacht krijgen.

De hiernavolgende voorstellen van concrete acties, waarvoor een bijdrage van de Europese Gemeenschap wordt gevraagd, moeten in deze context worden beschouwd.

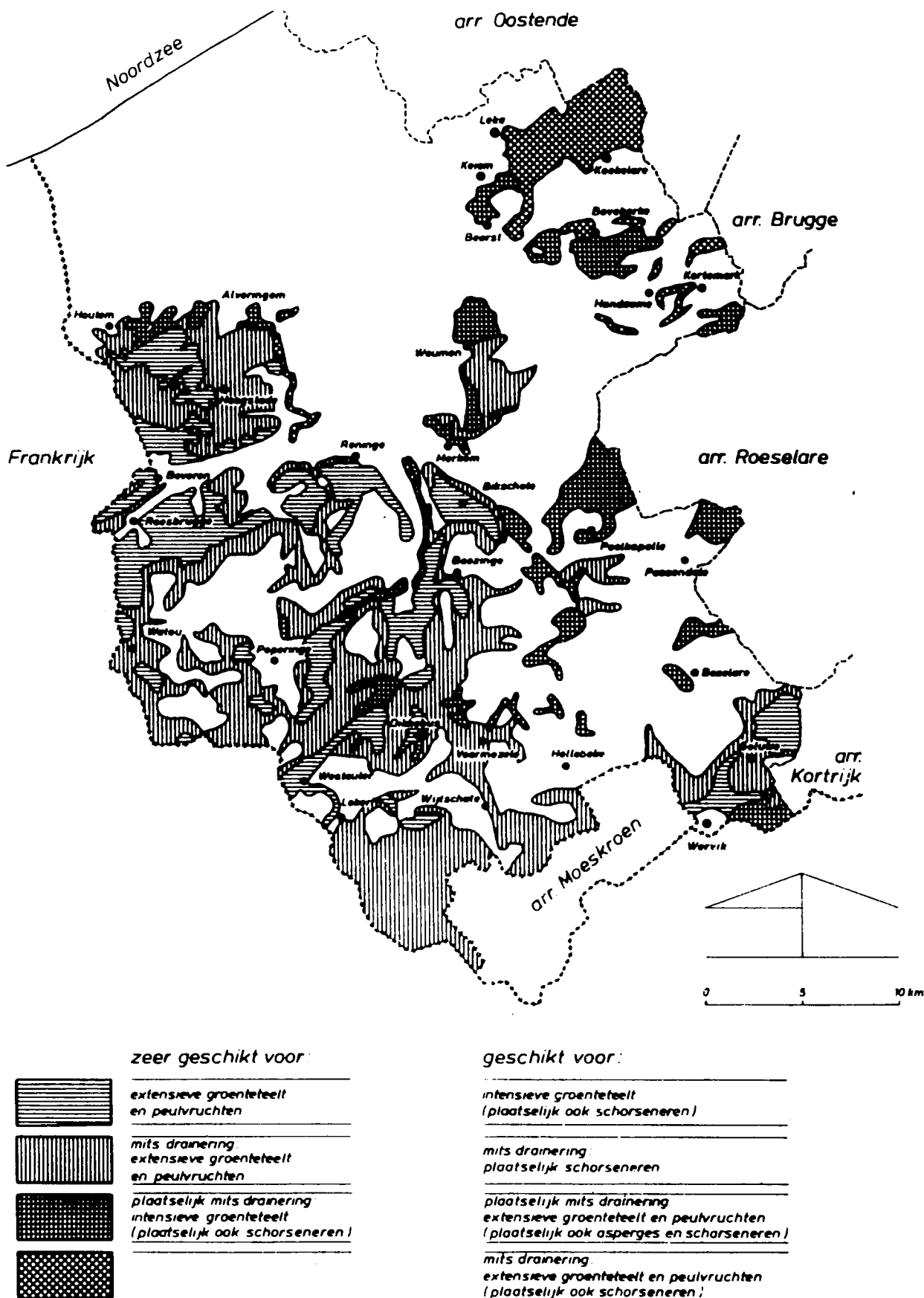
1° Ontwikkeling van land- en tuinbouw

a. Het *intensiveren van de land- en tuinbouw* is een optie die aansluit bij een bestaande specialisatie.

Rekening houdend met de natuurlijke bodemgesteldheid en met de lokale, nationale en Europese marktvereisten blijkt een uitbreiding en diversifiëring van onder meer de groenteteelt verantwoord.

(1) Voor de volledige en gedetailleerde beschrijving van de projecten wordt verwezen naar de "Studie ter voorbereiding van een geïntegreerde actie voor de Westhoek", Studie uitgevoerd door het Westvlaams Economisch Studiebureau in opdracht van de G.O.M.-West-Vlaanderen, met de financiële steun van de E.G.-Commissie en het Vlaams Gewest, Brugge, oktober 1985, 160 blz.

Westhoek : bodemgeschiktheid voor groenteteelt

Vanuit de beschikbare gegevens kan besloten worden dat de Westhoek een gebied is dat zich in grote delen leent voor ontwikkeling van de groenteteelt (zie kaart). Het stimuleren van deze ontwikkeling vergt echter diepgaander studie en voorlichting. Vandaar :

- de noodzaak van een studie over de potenties van teelten en afzetmogelijkheden,
- het voorstel om het Onderzoek- en Voorlichtingscentrum voor Land- en Tuinbouw (Beitem) te belasten met een expliciete opdracht van voorlichting en promotie inzake tuinbouw in de Westhoek. Tegelijk zou het Centrum kunnen belast worden met de nodige kwaliteitscontrole.

b. De *produktiestructuur kan verbeterd worden* door het uitvoeren van infrastructuurwerken :

- Een adekwate waterbeheersing is een ondersteunend element voor land- en tuinbouw; infrastructuurwerken terzake kunnen de vruchtbaarheid van de bodem verbeteren (zie verder : 5°, d)
- Aansluitend op werken van waterbeheersing kunnen ruilverkavelingen een zinvolle uitvoering verwerven (herverkaveling, landbouwwegen, enz.) Binnen Vlaanderen tekent de Westhoek zich duidelijk af als het gebied met de hoogste prioriteit inzake ruilverkavelingen, vooral op grond van de noodzaak tot verbeterde waterhuishouding.

c. De leefbaarheid van de land- en tuinbouwbedrijven wordt niet alleen nagestreefd door de verhoging van de produktie, maar ook door uit eenzelfde produktie meer opbrengst te halen.

In dat verband worden projecten voorgesteld om bepaalde *nevenactiviteiten te ontwikkelen* :

- pilootbedrijven voor diepvriesgroenten en verwerking van aardappelen;
- bewaarplaatsen voor de geoogste groenten zoals witte kool, rode kool, knolselder, ajuin evenals aardappelen ;
- een agro-industrie o.m. in de sector van de slachthuizen, de zuivelindustrie, de groentenconserven en de diepvriessector.

N.B. Voor de andere initiatieven in de landbouwsector (o.m. hoevetoerisme en opleiding) wordt verwezen naar de betreffende rubriek. .

2° Ondersteuning van de visserij

Acties ter ondersteuning van de Nieuwpoortse visserijsector moeten gevoerd worden op het terrein van de aanvoer én van de distributie :

- De aanvoer van de vis vergt vernieuwing en modernisering van de verouderde kustvloot en een verbetering van de visserijmethodes.

- Om het aanbod te vergroten wordt gezocht, binnen de mogelijkheden van de Belgische kust, naar geschikte maricultuurprojecten.
- In de distributiesector zou het ontwikkelen van de groothandel en van de visverwerkende industrie gunstig inspelen op een verbeterde interactie aanvoer-distributie.

3° Ontwikkeling van de industriële onderbouw

a. Oprichting van een *bedrijvencentrum te Ieper*

Gelet op de kleinschaligheid van de activiteiten in de Westhoek en de geringe traditie van ondernemerschap en het nemen van risico via het opzetten van bedrijven, moet alles wat in potentie aanwezig kan zijn gestimuleerd en ondersteund worden. Een van de middelen daartoe is de uitbouw van een bedrijvencentrum.

De basisdoelstelling van een bedrijvencentrum is dubbel :

- creatieve mensen vlugger tot het starten van een onderneming brengen door een aantal startbelemmeringen weg te nemen en het startrisiko te beperken;
- de kans op mislukken van een bedrijfsinitiatief verminderen door een betere begeleiding.

De oprichting van een bedrijvencentrum in de Westhoek lijkt het meest aangewezen te Ieper.

b. *Bedrijventerreinen*

Het is onbetwistbaar dat goed uitgeruste bedrijventerreinen een belangrijke vestigingsfactor zijn in de regionale ontwikkeling; in achtergebleven gebieden zoals de Westhoek moet de aantrekkingskracht van een dergelijk aanbod ten dele compenserend zijn voor een aantal negatieve vestigingsfactoren die eigen zijn aan het gewest (minder gunstige en dure watervoorziening, ontbreken van hoger onderwijs in de regio zelf, ontbreken van beroepsopleidingscentra van de R.V.A. voor spitstechnologie, gevarieerd arbeidsaanbod en dergelijke).

Onmiddellijke beschikbaarheid van bouwrijpe en aantrekkelijke bedrijventerreinen is een volstrekte noodzaak om het beleid tot verdere reconversie van de Westhoek een adequaat draagvlak te verzekeren.

Het is tegen deze achtergrond dat de voorstellen inzake bedrijventerreinen zijn geformuleerd.

Samenvattend gaat het om het volgende, waarvoor op heden nog geen dossiers zijn ingediend :

- 1986 : Ieper; uit te rusten 13 ha om geschikt te maken voor K.M.O.'s.
- 1986-87 : Veurne; verwerven van 16 ha en uitrustingswerken om 8 ha (reeds eigendom) + 16 ha (te verwerven) bouwrijp te maken.
Poperinge; verwerven van 3,3 ha en uitrustingswerken om 4 ha (reeds eigendom) + 3,3 ha (te verwerven) bouwrijp te maken.
- 1987-88 : Ieper; eventueel 10 ha uit te rusten
Wervik; verwerven en bouwrijp maken van circa 9 ha; aanleg van ontsluitingsweg naar de autoweg A19.
- 1988-90 : Ieper; verwerven van 42 ha en uitrustingswerken
Veurne; verwerven van 28 ha en uitrustingswerken om 30 ha bouwrijp te maken.
Nieuwpoort; circa 9 ha uit te rusten om geschikt te maken voor K.M.O.'s.

c. Oprichting van een bedrijventerreinfonds

Het drukken van de grondprijs - de hoogwaardige landbouwgronden in de Westhoek zijn relatief duur - van de thans bouwrijpe gronden te Ieper, Veurne, Diksmuide en Poperinge is een essentieel element om geen bijkomend nadeel te creëren voor investeringen in de Westhoek.

Daarom wordt voorgesteld in 1986 een fonds van 30 mln F te vormen.

d. Technologisch geschoolde kracht ter beschikking van K.M.O.'s

Met het oog op de introductie van nieuwe technologieën, zowel naar productieprocessen als en vooral naar nieuwe produkten toe, is het noodzakelijk dat de ondernemingen in de Westhoek kunnen aanleunen bij de nieuwste ontwikkelingen.

Voorgesteld wordt dat een technologische kracht zou belast worden, gedurende een periode van drie jaar, om de K.M.O.'s van de Westhoek bijstand te verlenen inzake technologietransfer; daarbij moet er een permanente voeding zijn vanuit een centrum dat vertrouwd is met een dergelijke werking en geïntroduceerd is bij gespecialiseerde onderzoekscentra en industriële hogescholen.

e. Promotiecampagne ten gunste van de industrialisering

Er dient in een promotiebudget, specifiek voor de Westhoek, voorzien te worden, ten einde o.m. te realiseren :

- een promotiebrochure over de Westhoek;
- informatievergaderingen in de provincie voor de industrie om nieuwe vestigingen te lokken;
- prospectiereizen in het buitenland.

f. Oprichting van een doorgangsgebouwen-complex

Voorgesteld wordt te Ieper een doorgangsgebouwen-complex op te richten waarin ruimtes gehuurd kunnen worden gedurende een bepaalde periode. Gedurende een inlooperperiode - de tijdelijkheid is hier essentieel - zou de investeerder dus nog niet in grond en gebouwen moeten investeren doch de leefbaarheid van zijn project in een gehuurde ruimte kunnen uittesten.

Genoemd complex heeft een andere functie dan een bedrijvencentrum. De bedrijven die er zich tijdelijk zullen vestigen hebben geen behoefte aan begeleiding noch aan gemeenschappelijke diensten en zijn in het algemeen ook van een grotere schaal dan de starters in een bedrijvencentrum.

4° Ondersteuning van de toeristische sector

De toeristische activiteit is een relatief belangrijke bron van inkomen in de Westhoek en wint in de jongste jaren steeds aan betekenis. De aantrekkingskracht van de Westkust ligt, naast het behoud van het natuurlijk recreatief apparaat, grotendeels bij een aangepaste uitbouw van het man-made recreatief aanbod. Volgende acties worden voorgesteld :

a. Verdere uitbouw van de jachthaven te Nieuwpoort en recreatievaart op de waterwegen.

- Novus Portus biedt thans circa 1.350 aanlegplaatsen die volledig bezet zijn. Het oostelijk deel van Novus Portus is evenwel nog niet uitgerust. Het is aangewezen dat de nog ontbrekende infrastructuur in de jachthaven spoedig zou worden aangebracht : het gaat hierbij om het bouwen van vlotter en toegangstrappen.
- Het geschikt maken van de IJzer en andere waterwegen voor recreatievaart impliceert het waarborgen van voldoende diepgang en de aanwezigheid van aanlegplaatsen (steigers) evenals zuiver water. Deze werken (verdieping, verbreding, waterzuivering) kaderen in het geheel van de werken die noodzakelijk zijn voor een betere waterbeheersing en van afvalwaterzuivering in de Westhoek.

b. Fonds voor promotie van de toeristische activiteit

Voorgesteld wordt dat in de schoot van Westtoerisme een Fonds zou worden samengesteld voor de promotie van het toerisme in het geheel van de Westhoek (kustgemeenten én achterland) op bepaalde marktgebieden, met name Duitsland, Frankrijk en Nederland.

c. Promotie van het hoevetoerisme

Het hoevetoerisme kan meerdere vormen aannemen. Het logement kan geïntegreerd zijn in de hoeve of in aangebouwde woonruimten of kan onder vorm van kamperen gebeuren. Verder kan de toerist al dan niet deelnemen aan het gezins- en arbeidsleven op de boerderij.

Het lijkt aangewezen om de potenties terzake aan een nadere analyse te onderwerpen.

5° Optimaliseren van de verkeerstechnische ontsluiting

Een goede infrastructurele ontsluiting is geen voldoende maar toch een noodzakelijke voorwaarde voor een gepaste sociaal-economische ontwikkeling.

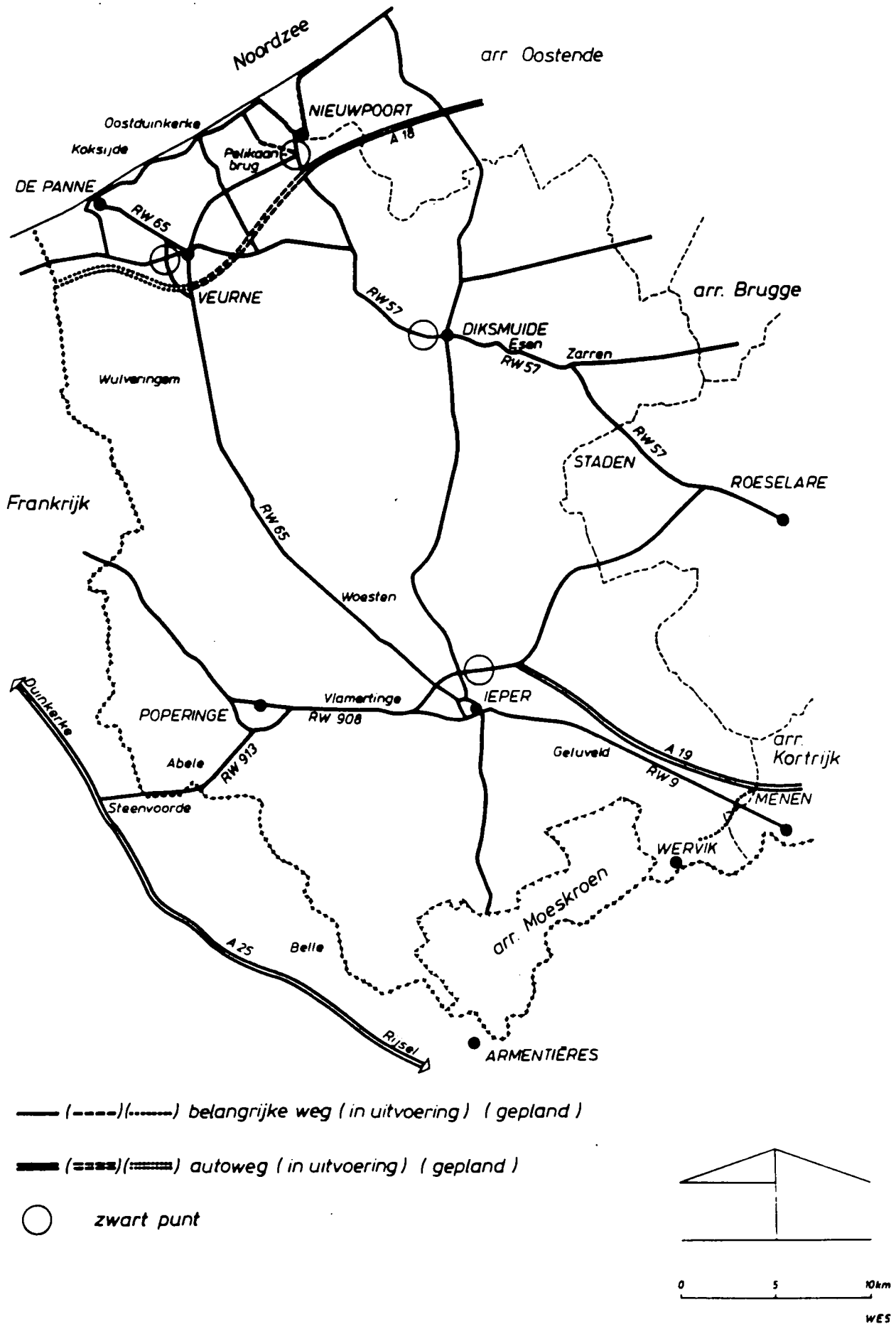
Onderstaande voorstellen kunnen leiden tot het wegwerken van knelpunten.

a. Wegennet

Als essentieel zijn de volgende werken te vermelden (zie kaart) :

- voltooiing van de autoweg A18, sectie Nieuwpoort-Veurne (rijksweg 65); de afwerking van dit traject is belangrijk voor de ontwikkelingskern Veurne en het bedrijventerrein evenals voor het toeristisch verkeer;
- volledige afwerking van de autoweg A19, sectie Kortrijk-Ieper, wat grosso modo beperkt is tot de bouw van een tweetal bruggen;
- aanpassingswerken aan rijksweg 65 op het traject Ieper-Veurne. Er wordt geopteerd voor aanpassing van de bestaande weg en niet voor uitvoering van het traject Ieper-Wulpen van de autoweg A19;
- verdere aanpassing van rijksweg 57 Diksmuide-Roeselare. Deze weg is een belangrijke verbindingsweg tussen twee centra en niet meer aangepast aan het huidig verkeer.
- voltooiing van rijksweg 910 (invalsweg te Nieuwpoort) (Pelikaanbrug-Groenendijk).

Westhoek : hoofdlijnen van het wegennet

Het wordt niet nodig geacht om voor de uitvoering van deze rijkswegen een beroep te doen op steun van de EG; naar verwachting zullen deze werken ten laste van de nationale begroting binnen een aanvaardbare periode kunnen uitgevoerd worden.

Benevens de in uitvoering zijnde of ontworpen wegen die als rijksweg worden uitgevoerd, kan ook worden gewezen op de wenselijke uitvoering van sommige werken die behoren tot de bevoegdheid van de provincie en de gemeenten, en die voor de verkeerstechnische ontsluiting van de Westhoek en/of de economische ontwikkeling en de werkverschaffing reële betekenis hebben. Het gaat hierbij in eerste instantie om de aanleg van de zuidelijke randweg te Beerst, op het grondgebied van de ontwikkelingskern Diksmuide, en om uitrustingswerken rond het douanecentrum Callicannes op het grondgebied van de ontwikkelingskern Poperinge.

Voor deze laatste werken wordt wel Europese steun gevraagd.

b. Openbaar vervoer (spoorweg, tram, autobus)

De geplande werken, waarvoor vastleggingen werden gedaan in de nationale begroting, worden hierboven behandeld (zie o.m. punt 3).

Nochtans moet ruimte geschapen worden om te gepasten tijde maatregelen tot effectieve verbetering van het openbaar vervoer door EG-fondsen te ondersteunen.

c. Waterwegen, haven, luchthaven

De geplande werken komen voor in de nationale begroting (zie hoger). Ook wordt verwezen naar de modernisering van de Leie binnen het raam van het experimenteel EG-programma inzake infrastructuurwerken met grensoverschrijdend belang.

Overigens wordt op dit ogenblik geen steun gevraagd voor nieuwe projecten.

d. Waterbeheersing, afvalwaterzuivering en drinkwatervoorziening

Algemeen kan worden gesteld dat de Westhoek inzake nutsvoorzieningen een duidelijke achterstand heeft. Op diverse vlakken is het realiseren van potenties (zoals industrievestiging met grote behoefte aan water, ontwikkeling van tuinbouw en andere) gehinderd door problemen die te maken hebben met water. De Westhoek is zowel waterarm als waterziek.

Waterbeheersing, afvalwaterzuivering en drinkwaterproduktie zijn in grote delen van de Westhoek nauw met elkaar verbonden.

Voor volgende werken wordt een beroep gedaan op EG-middelen :

- Aanpassing van deelgebieden van het IJzerbekken :
 - . bouw van twee pompgemalen en het aanpassen van de Beverdijkvaart over een afstand van circa 5 km;
 - . aanpassing van de vijver "De Blankaart";
 - . aanpassen van de Ieperlee; uitbouw verdrongen weiden;
 - . profielverruiming van de Bollaartbeek;
 - . waterbeheersing in Veurne-Ambacht in drie fasen;
 - . aanpassing van het bekenstelsel van de Martjevaart.
- Afvalwaterzuivering
 - . aanpassing van de gemeentelijke rioleringsnetten en afkoppelen van de waterlopen van de toevoer naar de zuiveringsinstallaties, waaronder de aanpassing van de St.-Jansbeek te Wervik;
 - . afvalwatercollectie in de Ieperse regio;
 - . zuiveringsinstallaties te Ieper, aan de Westkust, te Veurne en te Poperinge.
- Drinkwatervoorziening
 - . De Blankaart en aansluitende werken;
 - . Dikkebus en aansluitende werken;
 - . Ter Yde (Westkust) en aansluitende werken.

6° Opleiding, om- en bijscholing

Een degelijk uitgebouwde opleidingsstructuur is een noodzakelijke voorwaarde voor het welslagen van elk reconversiebeleid. Een aangepast aanbod van kwalificaties is noodzakelijk. Naast de behoefte aan een breed uitgebouwde basisopleiding scheppen technologische vooruitgang in het algemeen en reconversie in het bijzonder bovendien een permanente om- en bijscholingsbehoefte van zowel werklozen als tewerkgestelden.

In dit verband worden dossiers voor steunverlening ingediend voor :

- om- en bijscholing in beroepsopleidingscentra van de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (RVA);
- individuele beroepsopleiding in de bedrijven in samenwerking met de RVA;
- opleiding in de vormingsinstituten voor kleine en middelgrote ondernemingen te Veurne en te Ieper;
- volwassenopleiding door het Onderzoek- en Voorlichtingscentrum voor Land- en Tuinbouw te Beitem-Roeselare;

- opleidingen ten behoeve van specifieke groepen met specifieke behoeften (gehandicapten, laaggeschoolden,...);
- tussenkomst in de loonkost van bedrijven die meewerken aan deeltijds leren, alternerend leren en leercontract;
- verbetering van de arbeidsmiddeling (aansluiting tussen vraag en aanbod).

7° Grensoverschrijdende samenwerking met Frankrijk

De Westhoek heeft 71 km gemeenschappelijke grens met Frankrijk. Een gemeenschappelijke benadering en samenwerking is mogelijk en noodzakelijk op heel wat gebieden : onder meer inzake spoorverbinding, waterzuivering en waterwinning, toerisme, natuurbescherming, enz.

Nader onderzoek en studie inzake grensoverschrijdende samenwerking is aangewezen.

§ 2. Concrete acties in Limburg (1)

Het ontwikkelingsbeleid voor Limburg moet gericht zijn op de bevordering van de werkgelegenheid voor de huidige en toekomstige actieve bevolking, aldus bijdragend tot de verhoging van het welvaartsniveau.

In eerste instantie dient de economische structuur versterkt door de bevordering van de industriële groei. Dit kan gebeuren door de oprichting van nieuwe (kleine) ondernemingen, de uitbreiding en innovatie in bestaande bedrijven en door het aantrekken van buitenlandse bedrijven.

De economische ontwikkeling van Limburg kan niet behandeld worden zonder aandacht te besteden aan de Kempense steenkoolmijnen (met 19.000 werknemers); diversifiëring van de activiteiten is noodzakelijk.

Een derde element in de ontwikkelingsstrategie, is gericht op de uitbreiding van de tertiaire sector, met name het toerisme.

Ook in land- en tuinbouw, die nog in belangrijke mate bijdragen tot de toegevoegde waarde in de regio, beoogt men nieuwe initiatieven op gang te brengen.

(1) Voor de volledige en gedetailleerde beschrijving van de voorgestelde acties wordt verwezen naar het "Geïntegreerd actie-programma voor Limburg", Studie uitgevoerd door de GOM-Limburg in opdracht van de Commissie van de Europese Gemeenschappen en de Executieve van de Vlaamse Gemeenschap, Hasselt, oktober 1985, 368 blz.

Hierna volgt een samenvattende beschrijving van de deelprogramma's en de erin voorgestelde acties en projecten. Uit deze beschrijving moge blijken dat steeds werd uitgegaan van de eigen potenties van het gebied, die de ontwikkelingsmogelijkheden op korte en middellange termijn bepalen.

1° Ontwikkeling van land- en tuinbouw

De sector land- en tuinbouw vertegenwoordigt in Limburg rechtstreeks 4 % van de werkgelegenheid en eveneens 4 % van de regionale produktie. Met inbegrip van de toelevering van de commercialisatie en verwerking, betreft het dus een belangrijke sector.

De aandacht gaat voornamelijk naar de produktierichtingen vlees, fruit en groenten.

a. Commercialisering en verwerking (1)

- Fruit

Bijna de helft van het Belgisch fruitareaal is te vinden in het zuiden van de provincie Limburg. Het spreekt vanzelf dat het fruit voor de welvaart aldaar van groot belang is. In termen van produktiewaarde en van werkgelegenheid vertegenwoordigt de fruitsector ca. 1/4 van de Limburgse land- en tuinbouw.

De belangrijkste concentratiepunten van vraag en aanbod, en dus belangrijke schakel in de commercialisatie-ketting, zijn de coöperatieve tuinbouwveilingen.

De *Limburgse coöperatieve tuinbouwveilingen* plannen investeringen voornamelijk in de modernisering en aanpassing van hun koelruimten, overeenkomstig de nieuwste technologie (ultra-low-oxygen-systeem) :

- Veiling Haspengouw, St.-Truiden : bijkomend U.L.O.-koelhuis met capaciteit van ca. 1.000 ton;
- Fruitcentrale St.-Truiden : bijkomende U.L.O.-koelhuis met capaciteit van ca. 600 ton;
- Veiling Borgloon : ombouw van bestaande koelruimten op U.L.O.-systeem en bijkomend U.L.O.-koelhuis met capaciteit van ca. 1.000 ton.

De betere bewaring door dit U.L.O.-systeem komt de kwaliteit ten goede.

Voor al in de streek van Borgloon is er aan producentenzijde een stijgende interesse voor kleinfruit (bessen, aardbeien). Het zijn teelten met weinig kapitaal- en grondbehoefte en dus een groot aandeel van de factor arbeid in de toegevoegde waarde.

(1) EG-verordening 355/77.

Door de privé-sector wordt de oprichting voorbereid van een *fabriek voor diepvriezen van fruit*. Bovendien voor appels en krieken, zal dit geplande bedrijf voornamelijk de afzetmogelijkheden voor kleinfruit ten goede komen.

- Slachthuizen

Het belang van deze sector voor de provincie blijkt uit het feit dat de helft van de landbouwinkomsten in Limburg afkomstig zijn van de vleesproductie.

Maatregelen dringen zich op om ondermeer de knelpunten van het onvoldoend aantal slachtingen binnen Limburg en de zwakke vertegenwoordiging inzake uitsnijderijen en vleesverwerking op te lossen.

Een investeringsplanning bij de Limburgse slachthuizen staat hierbij centraal. Het betreft de vijf gemeentelijke slachthuizen, nl. Hasselt, Sint-Truiden, Bilzen, Genk en Bree.

Deze investeringen omvatten het aanpassen van de gebouwen en de installaties (o.m. volledig gescheiden en automatische slachtlijnen, modernisering van de koelruimten) om betere kwaliteit en hygiëne te garanderen, en tevens een meer efficiënte exploitatie mogelijk te maken.

Om de ontwikkeling in de Limburgse vleessector in de goede richting te kunnen sturen is nader inzicht nodig in de mogelijke vormen van samenwerking.

Een studie ter optimalisatie van de Limburgse vleessector zal moeten uitwijzen welke samenwerking tussen de slachthuizen en welke coördinatie in hun investeringsplannen kan leiden tot een optimaal technisch en economisch rendement.

- Groenten en agro-verwerkende nijverheid

Een nieuwe groenteveiling te Herk-de-Stad is gepland. Het betreft de overplaatsing van de bestaande groentenafdeling van Veiling Demerland uit een gehuurd gebouw te Berbroek naar een nieuw te bouwen veilingcomplex te Herk-de-Stad.

De nieuwste veilingtechnieken zullen worden ingeschakeld : verkoop via beeldscherm en in simultaan-verkoop met andere tuinbouwveilingen. Dit initiatief houdt verband met de betrachting van uitbreiding van de groenteteelt.

Ten slotte is te vermelden dat diverse investeringen in de agro-verwerkende nijverheid op stapel staan. Het betreft o.m. verwerking van aardappelen, eieren, pluimvee, vleeswaren en fruitsappen.

b. Verbetering van de produktiestructuur (1)

- Infrastructuurwerken en grondverbetering

Grotere projecten ter verbetering van de produktiestructuren veronderstellen doorgaans het initiatief of deelneming van de overheid. In Limburg worden in deze zin o.m. enkele projecten van infrastructuurwerken ten behoeve van de landbouw ontwikkeld, evenals projecten van grondverbetering.

Infrastructuurwerken ten behoeve van de landbouwexploitatie worden voorzien in zes zones, nl. Widooie, Kolmont, Horpmaal, Rijkhoven, Brustem, Schakkebroek, met een gezamenlijke oppervlakte van 7.800 ha. Middels aanpassingen aan het weggennet, verbetering van de afwatering (grachten), drainering van natte zones, grondverbetering en kavelrationalisatie zullen deze zones beter geschikt worden gemaakt voor de moderne landbouwexploitatie.

Het project *waterbeheersing in het Demerbekken en sanering van landbouwgronden in het Schulensbroek* bevat een aspect van algemeen belang en een aspect met belang voor de landbouw. In het Demerbekken (gemeenten Halen/Lummen/Herk-de-Stad) is een waterbeheersingsprogramma in uitvoering. Dit omvat de aanleg van twee wachtbekkens (Schulensbroek en Webbekomsbroek) en de normalisatie van de in de Demer uitmondende beken. Een investeringsprogramma voor de verbetering van de waterhuishouding (detailontwatering) in het Schulensbroek en omgeving (ca. 2.000 ha) zal op het waterbeheersingsprogramma aansluiten.

Irrigatie te Ophoven (Kinrooi) zal toelaten gronden geschikt te maken voor meer intensieve teelten (o.m. groenten). Het project omvat een systeem voor het oppompen van water uit de plassen die in de Maasvallei zijn gevormd als gevolg van het uitgraven van grind. Hiermee zal het hogergelegen - thans droge - landbouwgebied (ca. 1.300 ha) geïrrigeerd worden ter verbetering van de vruchtbaarheid.

- Stimulering van de groenteteelt

Vanuit de overheid dient *een programma voor de stimulering van groenteteelt in Limburg* opgezet. Dergelijk actief stimuleringsbeleid zal gebaseerd worden op een grondige studie van de marktmogelijkheden en van de nodige commercialisatiestructuur. Vervolgens zal een speciaal team instaan voor het uitvoeren van een programma voor de promotie bij potentiële en beginnende groentetelers; dit dient te gebeuren in nauwe samenwerking met de bestaande kanalen van opleiding, voorlichting en commercialisatie.

(1) EG-verordeningen 159/72 en 797/85.

Reconversie naar groenteteelt wordt tevens beoogd in een tweetal infrastructuurprojecten ten behoeve van produktiebedrijven, nl. het irrigatieproject te Ophoven (cfr. supra) en een project voor glastuinbouw te Langerlo.

Bij de bouw van een *serre-complex nabij de op steenkoolstook om te bouwen electriciteitscentrale te Langerlo-Genk* zal de restwarmte van de centrale aangewend worden voor de verwarming van de serres. Dit initiatief zou als demonstratieproject op energiegebied kunnen rekenen op financiële steun van de E.G.

- Vakbekwaming, onderzoek en voorlichting

Voor de voorlichting zijn er twee voorzieningen; deze dienen nog verder uitgebouwd :

- De *nationale proeftuin voor grootfruit* te Velm, Sint-Truiden.
- Het *demonstratiebedrijf* voor kleinfruit en groenten te Tongeren.

De vakbekwaming kan verder ondersteund worden door specifieke *beroepsbijscholingscursussen* voor fruittelers en voor groentetelers.

Het *opzoekingsstation van Gorsem* verricht toegepast wetenschappelijk onderzoek ten dienste van de fruitteelt. Een verdere uitbouw op drie domeinen wordt hier voorgesteld :

- aanvulling van infrastructuur en apparatuur ;
- uitbouw van een advies- en ombudsdienst ;
- onderzoek ten behoeve van de groenteteelt en de teelt van kleinfruit.

2° Kempense steenkoolmijnen

Het sociaal en economisch impact van de K.S. is aanzienlijk :

- het personeelsbestand bedraagt 19.000 personen of 15 % van de totale mannelijke werkgelegenheid in de provincie Limburg ;
- de tewerkstellingsmultiplicator bedraagt 1,5 ;
- de huidige K.S.-produktie (6,2 Mln ton) dekt 45 % van het binnenlands steenkoolverbruik ;
- het verminderen van de activiteiten binnen de K.S. zou voor de fiscale en parafiscale inkomsten van de nationale Staat en ook voor de uitgaven van de sociale zekerheid een zware financiële schade betekenen.

Een van de belangrijkste doelstellingen in het K.S.-beleid is de diversifiëring van de activiteiten met het oog op het scheppen van nieuwe werkgelegenheid in de regio, en de verbetering van het exploitatie-resultaat.

In haar diversifiëringsbeleid maakt de K.S. een onderscheid tussen de ontwikkeling van nieuwe afzetmogelijkheden voor K.S.-kolen en de diversifiëring naar activiteiten in sectoren met een belangrijk groeipotentieel.

a. Inzake *ontwikkeling van nieuwe afzetmogelijkheden* voor K.S.-kolen wordt gerekend op tussenkomst uit E.G.K.S.-fondsen voor de realisering van een 4-tal concrete projecten :

- de bouw van een centrale maal- en menginstallatie met grote capaciteit te Winterslag, met het oog op de levering van homogene mengsels voor optimale regeling van poederkolenbranders in de centrales ;
- de bouw van wervellaagketels en het verwerven van know-how terzake (exploitatie, ecologische karakteristieken, te gebruiken steenkoolsoorten, karakterisering van de assen en valorisatiemogelijkheden terzake, economische context van het project) ;
- constructie van vetkolenketels en het oprichten van een "full-service" warmtemaatschappij voor industriële klanten, waarbij de prijs van de warmteëenheid (GJ) contractueel wordt gegarandeerd ;
- vloeibaarmaking van kolen via waterstofpyrolyse. De ontwikkeling van deze nieuwe techniek bevindt zich nog in de researchfase.

Met haar diversificatieactie beantwoordt de K.S. aan de belangrijke doelstellingen inzake communautaire energiestrategie, met name : de verwezenlijking van voldoende investeringen in energiebronnen die aardolie kunnen vervangen en in een meer rationeel gebruik van energie.

b. Parallel met dit programma wenst de K.S. de *diversifiëring van activiteiten* in sectoren met een belangrijk groeipotentieel, buiten de steenkoolexploitatie, op gang te brengen. Ter concretisering van deze doelstelling werd binnen de K.S. een afzonderlijke maatschappij - de v.z.w. "K.S.-Diversificatie" - opgericht.

De verdere uitbouw van de K.S.-Diversificatie als een zelfstandige dochtermaatschappij van de K.S. wordt voorgesteld. Deze diversifiëringssel beoogt de oprichting van nieuwe, kleine bedrijven via minderheidsparticipaties, joint-ventures of echte dochtermaatschappijen, "K.S.-Diversificatie" evalueert voorstellen van potentiële partners (bedrijven) en spoort ook zelf actief projecten op (o.a. in samenwerking met het diversificatieteam van de G.O.M.-Limburg). Vier concrete projecten zijn thans in voorbereiding.

3° Industriële expansie en vernieuwing

a. In het kader van wat men zou kunnen omschrijven als een "*nataliteitspolitiek*" voor nieuwe eigen bedrijven worden twee projecten voorgesteld, die beide gericht zijn op het begeleiden van startende ondernemers.

- De *K.M.O.-dienst van de G.O.M.-Limburg* zal instaan voor het opsporen van kandidaat-ondernemers en voor een systematische en deskundige begeleiding van nieuwe initiatieven.
Deze dienst zal verder worden uitgebouwd, en zal systematisch personen opsporen die plannen hebben om een nieuwe onderneming te starten, en hen een zo volledig mogelijke service bieden met het oog op de realisatie van hun projecten (onderzoek naar de haalbaarheid, opstellen van

een business-plan, advies i.v.m. financiering en andere aspecten van de bedrijfsvoering, hulp bij het opsporen van nieuwe technieken, enz.). Na het op gang brengen van de nieuwe onderneming kan de K.M.O.-dienst gedurende een aanvangsperiode een permanente begeleiding verzekeren.

- De oprichting van een *zestal diensten- en bedrijvencentra* wordt door de N.V. Bedrijvencentra Limburg voorbereid. Aan startende ondernemers zullen een bedrijfsruimte en gemeenschappelijke diensten (secretariaat, telex, vergaderruimte, sanitair, ...) ter beschikking worden gesteld. Het eigenlijke accent ligt hierbij echter op het aanbieden van een deskundige en permanente begeleiding van de startende ondernemers, zowel bij het uitwerken van hun project als bij de uitvoering ervan in de eerste fase.
De diensten- en bedrijvencentra zullen evenwichtig gespreid worden over de provincie, nl. te Hasselt, Overpelt, Tongeren, Dilsen, Beringen en Genk.

- b. Met het oog op de intensieve begeleiding van *uitbreiding en innovatie in bestaande bedrijven*, is een diversifiërings- en innovatieprogramma opgesteld.

Een eerste luik van dit programma behelst het *opsporen en begeleiden van K.M.O.'s met groeipotentiaaliteiten*.

Met het doel de activiteiten van bestaande ondernemingen te ontwikkelen en te diversifiëren, zal een strategische analyse worden gemaakt van een aantal geselecteerde midden- en kleinbedrijven, ten einde hun mogelijkheden en optimale samenwerkingsvormen te bepalen.

Op basis van deze gegevens zal naar een (binnen- of buitenlandse) partner worden gezocht die aan het vooropgestelde profiel voor samenwerking en/of joint-venture beantwoordt. Hiervoor zal beroep gedaan worden op een extern bureau (P.A. Management Consultants).

Daarnaast zal een intensieve actie worden gevoerd om de bedrijven in Limburg beter toegang te verlenen tot de bronnen van innovatie zowel inzake produkten en procédés, als inzake buitenlandse markten.

Deze actie veronderstelt de verdere uitbouw van *initiatieven van de G.O.M. inzake diversifiëring*. Geleidelijk zal een netwerk van internationale technologische relaties worden tot stand gebracht, dat gericht is op het opsporen, in opdracht of ten behoeve van individuele bedrijven, van voor hen bruikbare innovaties.

De nodige technische publicaties zullen worden opgesteld, terwijl ook de deelneming aan een reeks technologie-beurzen is voorzien.

- c. Parallel met de ontwikkeling van het bestaand potentieel, zullen acties worden ondernomen om buitenlandse kandidaat-investeerders aan te trekken. Met dit doel is een programma *acquisitie van buitenlandse projecten* opgestart, waarbij de G.O.M.-Limburg beroep doet op een ter zake gespecialiseerde firma (Plant Location International). De betrachting is het opsporen en benaderen van buitenlandse potentiële investeerders, die bij de keuze van een eventuele vestigingsplaats reële belangstelling

betonen voor de provincie Limburg, en dit op basis van al de concrete en relevante vestigingsfactoren aldaar aanwezig.

4° Stimulering van het toerisme

De beleidsstrategie die - op basis van een grondige studie - ter valorisering van de groeimogelijkheden van het toerisme in Limburg werd uitgestippeld, volgt drie wegen : organisatorische maatregelen, het verruimen van het aanbod en het verbeteren van de commercialisering.

a. Tweeërlei *organisatorische maatregelen* zijn aangewezen :

- het professioneel uitbouwen van het Provinciaal Verbond voor Toerisme in Limburg als centraal orgaan voor de planning en de promotie; dit vereist ruimere werkingsmiddelen, o.m. door een groter aandeel in de nationale promotiebudgetten ;
- het bevorderen van samenwerking tussen de verschillende privé-exploitantengroepen, de publieke instanties die actief zijn op het vlak van toerisme, en het Provinciaal Verbond voor Toerisme in Limburg.

b. Een eerste prioriteit inzake het *verbeteren van de commercialisering* gaat naar het opbouwen van een imago van Limburg als vakantieland. Dit vergt een intensivering van de promotie. Hiervoor werd reeds voorbereidend werk, nl. een thema-toetsend marketingonderzoek, geleverd. Op basis hiervan zal een *gecoördineerde promotiecampagne* worden opgezet, waarvoor ook samenwerking met de privé-sector wordt gezocht. Ten einde effectief te zijn, en omdat ook het buitenland - met name de Nederlandse markt en het Duitse Rijn/Ruhrland - bij voorrang zullen bewerkt worden, zijn ruime financiële middelen vereist.

Verder is een versteviging nodig van de Limburgse posities in de communicatie tussen aanbieder en consument.

Een logies-reservatiesysteem zal worden opgezet, met gebruik van computertechniek.

Door een video-tekst-systeem, met centrale computer bij het Provinciaal Verbond voor Toerisme in Limburg en met terminals bij reisagentschappen en V.V.V.-kantoren, zullen drie soorten communicatie mogelijk zijn, nl.

- verstrekking van actuele toeristische informatie,
- logiesreservatie en -bespreking,
- reservaties voor evenementen, dagtrips, e.d.

c. Het *aanbod dient verruimd en verbeterd* door de verdere uitbouw van de toeristische infrastructuur.

- Het vele natuurschoon leent zich uitstekend voor *verblijfsrecreatieprojecten*. De "vakantiedorp"-formule, met intensief gebruik en met "elk weer"-voorzieningen, heeft haar succes reeds bewezen.

De uitbouw van private *vakantiedorpen* Neeroeteren Bergerven en Lommel Heyderheide staat in het vooruitzicht. In beide gevallen dient infrastructuur voor de ontsluiting aangebracht.

Ook in de publieke sector wordt echter een uitbreiding van de accommodatie voor verblijfsrecreatie beoogd.

In het *Domein Hengelhoeft* worden nieuwe ontspanningsmogelijkheden (overdekt water- en recreatiecentrum) gepland, om dit vakantieoord ook buiten het zomerseizoen attractief te maken.

Verder is er een project *Ter Dennen* te Lanaken, om een sociaal vakantiecentrum voor families met gehandicapten, zieken of bejaarden op te richten in het Maasland.

Ten slotte zijn er een tweetal kleinschalige projecten die verblijfsrecreatie voor specifieke doelgroepen in een natuurlijk kader beogen : recreatiecentrum *Itterdal* te Bree en *jeugd- en gezinshotel* te Kiewit (Hasselt).

Aan het *watersportcentrum Heerenlaak* zal een vaste verblijfsaccommodatie worden voorzien, rond een uitbreiding van de jachthaven, die thans 470 ligplaatsen biedt. De bouw van de 150 vakantieverblijven zelf is een privé-initiatief. Het project omvat echter ook de uitbreiding van de jachthaven, de bouw van een elk-weer-sportcomplex en de aanleg van omgevingsinfrastructuur (voetpaden, toegangswegen, ...).

- Inzake *dagrecreatieve voorzieningen* verdient vooral het Provinciaal Domein Bokrijk, als belangrijkste Limburgse toeristische attractie (met één miljoen bezoekers per jaar), aandacht. Daarnaast worden een aantal kleinschalige projecten voorgesteld, die een essentiële variatie in het dagrecreatieve aanbod kunnen helpen bewerkstelligen.

Voor het *Domein Bokrijk* is er een meerjarig investeringsplan voor de verdere uitbouw van het Openluchtmuseum en van infrastructuur. Dit heeft als doel de concurrentiële positie t.o.v. meer recente attractieparken veilig te stellen en de internationale aantrekkingskracht te behouden.

In Hasselt wordt de uitbouw van het *recreatiepark Kapermolen* voorgesteld. In dit park, waar reeds recreatieve voorzieningen aanwezig zijn, wordt de bouw van een golfslagbad, een ploeterbad en een sportbad in openlucht voorzien.

In Genk wordt de bouw van een *planetarium* bij de bestaande volkssterrenwacht voorgesteld. Door deze aanvulling worden betere kansen geboden voor het toeristisch uitbaten van de sterrenwacht.

Inspelend op de vaststelling dat er bij de recreanten niet alleen voor natuurlijke maar ook voor cultuurhistorische attractiepunten en bezienswaardigheden een groeiende belangstelling aanwezig is, zijn er een 4-tal voorstellen ontwikkeld voor het opzetten van *kleinere musea* : een nationaal jenevermuseum te Hasselt, een munten- en penningkabinet te Tongeren, een regionaal archeologisch museum te Maaseik en een mijnmuseum te Beringen.

5° Infrastructuur

a. Een prioritair programma voor uitrusting van *industrieterreinen* op middellange termijn is in het actieplan opgenomen.

Deze uitrusting is gericht op :

- het verder verkavelen van blokken zodat kleinere loten kunnen aangeboden worden, vooral om te kunnen inspelen op de blijvende levendige vraag vanwege K.M.O.'s ;
- het aanbrengen van nutsvoorzieningen, riolering, waterleiding ;
- afwerking : o.m. beplanting, openbare verlichting.

b. Het provinciaal *tentoonstellings- en congrescentrum* "Limburghal" heeft uitbreiding. Een bergingshal en een bijkomende tentoonstellingsruimte dienen gebouwd om optimaal aan de vraag te kunnen voldoen.

c. Infrastructuur op *woonverkavelingen*, zodat aan particulieren bouw kavels tegen sociale prijzen kunnen worden aangeboden. Het voorstel betreft 11 zones waar circa 600 kavels kunnen gerealiseerd worden.

d. Inzake verkeersinfrastructuur wordt speciale aandacht gevraagd voor :

- een *intercity-treinverbinding* van Antwerpen met Keulen via Limburg (Hasselt) en Nederlands-Limburg (Maastricht). Dit project is in dit programma opgenomen vanwege het grensoverschrijdend karakter en de duidelijke bijdrage tot de integratie van Limburg enerzijds met de Vlaamse metropool en anderzijds binnen het Euregio-gebied ;
- ook wordt een prioritair programma voor gemeentelijke *wegen- en riole-ringswerken* voorgesteld. Het gaat om verbetering en nieuwe aanleg van verbindingswegen van boven-locaal belang, en om de aanleg van riolering volgens een globale planning.

e. Wat betreft *milieu-investeringen* worden twee projecten voorgesteld, namelijk :

- Investerings ten behoeve van de *verwijdering en verwerking van afval* die in Limburg voorzien worden overeenkomstig een globale planning die vorm geeft aan het afvalstoffenbeleid in Vlaanderen.

Het betreft :

- . inzake huishoudelijke afvalstoffen : aanpassingen aan de composteringsinstallatie Intercompost, inrichting van een scheidingsinstallatie en een sanitair stort, en twee overslagstations ;
 - . inzake industriële (en huishoudelijke) afvalstoffen : inrichting van een polyvalente sanitaire stortplaats.
- Een uitbreiding van het *waterleidingsnet in Noord-Limburg* is noodzakelijk om reden van de bezoedeling van het grondwater in het gebied.

6° Beroepsopleiding en scholing

Rekening houdend met het Besluit van de Europese Commissie van 30 april 1985, aangaande het Beheer van het Europees Sociaal Fonds, zijn een aantal acties en projecten geformuleerd, en dit op basis van de specifieke kenmerken van de werkloosheidssituatie in Limburg.

a. Einde 1984 noteerde men in Limburg 15.600 uitkeringsgerechtigde volledig *werklozen van minder dan 25 jaar*, dit is circa 1/3 van de totale werkloosheid. Dit is derhalve een belangrijke doelgroep.

Drie type-projecten worden voor deze doelgroep voorgesteld.

- Bij *alternerend leren* wordt aan jongeren de kans geboden om een alternerende opleiding te volgen; de jongeren werken afwisselend gedurende een bepaalde periode in een bedrijf, terwijl in de aansluitende periode de lessen in de school gevolgd worden.
De opleiding loopt meestal over twee schooljaren en is bedrijfsgebonden, met het oog op de toekomstige tewerkstelling in het bedrijf of in de sector.
- Door direct op de arbeidsmarkt gerichte opleidingen in een samenwerkingsverband tussen R.V.A.-beroepsopleidingen en het technisch onderwijs wordt aan meer werklozen een kans gegeven om zich te herscholen op terreinen die aansluiten bij behoeften op de arbeidsmarkt. Hierbij wordt gebruik gemaakt van technische apparatuur in de scholen.
- *Indirect arbeidsmarktgerichte opleidingen* voor laaggeschoolde jongeren worden gerealiseerd in een samenwerkingsverband R.V.A.-Beroepsopleidingen en het Onderwijs voor Sociale Promotie. Zij beogen een opleiding en vorming te verstrekken aan laaggeschoolde werkzoekende jongeren, met als doel het verhogen van hun kennisvaardigheids- en motivatieniveau.

b. *Algemene beroepsopleiding* of projecten van direct op de arbeidsmarkt gerichte opleidingen, waarbij geen leeftijdsgrens geldt :

- In de eigen beroepsopleidingscentra van de R.V.A. worden *collectieve beroepsopleidingen* gegeven (die gevolgd kunnen worden door zowel werklozen als werknemers) van beroepen uit de secundaire en de tertiaire sector. Men onderscheidt basisopleidingen en aanvullende opleidingen (specialisatie of vervolmaking). Thans worden in deze centra door de R.V.A. in Limburg ca. 1.500 opleidingen per jaar verstrekt. Volgens de planning van de R.V.A. voor de periode 1986-1990 zal het aantal te realiseren opleidingen oplopen tot ca. 3.000 personen per jaar. Hiervoor is bijkomende infrastructuur (gebouwen,...) nodig te Hasselt, Tongeren en Peer.

- *Individuele opleidingen* in ondernemingen worden gegeven aan werklozen, voor specialisatie waarvoor er op dat ogenblik geen plaatsbare werklozen zijn. Ook hier wordt een uitbreiding betracht, nl. van ca. 300 opleidingen thans tot ca. 500 opleidingen jaarlijks.

c. In verband met de *nieuwe technologieën* wordt voorgesteld :

- De R.V.A.-centra voor *nieuwe technologieën* staan in eerste instantie in voor de opleiding en bijscholing van werknemers en werkzoekenden in een nieuwe technologie, alsmede voor de informatie en sensibilisering van het bedrijfsleven voor de nieuwe technologieën door middel van seminars en demystificatiecursussen.
- In Limburg worden een automatisatiecentrum, een CAD/CAM-centrum en een bureauticacentrum ingericht (alle in het centrum te Hasselt). De programma's en de uitrusting van deze centra worden gerealiseerd in samenwerking tussen de R.V.A.-beroepsopleidingen, bedrijven, federaties van bedrijven, syndicale organisaties, technologiegroepen en constructeurs van machines en apparatuur.
- Een beroepsopleidingscentrum in de Euregio Maas-Rijn wil aan werklozen een nieuwe en vernieuwende beroepsopleiding aanbieden in twee technologisch hoogwaardige richtingen : *C.N.C.-techniek en informatica*. Het betreft een programma van grensoverschrijdende samenwerking.

d. De werkloosheidsdruk in procent van de tegen werkloosheid verzekerden bedraagt 44 % bij de vrouwen. Uit analyses is gebleken dat de *vrouwelijke werkloosheid* nog nauwelijks onderhevig is aan conjuncturele schommelingen, maar grotendeels structureel is. Het lijkt derhalve aangewezen dat, benevens het algemeen beroepsopleidingsaanbod van de R.V.A., specifieke opleidingen zouden aangeboden worden, en dit tot beroepen die wezenlijke uitzichten op werk bieden.

Twee bijscholingscursussen voor vrouwen op gebied van *informatica in kantoren en administraties* worden voorgesteld door de v.z.w. "Omschakelen", een pluralistisch centrum voor vrouwen :

- "tekstverwerking en micro-computers", bestemd voor vrouwen met kantoor- of secretaresse-opleiding en/of een administratieve werkervaring ;
- "begeleidster van micro-systemen", bestemd voor vrouwen met een basis-kennis van informatica, boekhouden en typen.

e. Een specifiek *vormingsaanbod voor jonge migranten* in Limburg wordt voorgesteld. Het betreft intensieve kortlopende taallessen Nederlands en ook moedertaal.

f. Bijkomende initiatieven inzake werkgelegenheid en de toegang tot de arbeidsmarkt voor *gehandicapten* zijn in Limburg aangewezen, gezien de opvallend hoge werkloosheid ook in deze groep. Limburg telt een duizend-tal werkzoekende gehandicapte jong-volwassenen.

Twee type-projecten worden voorzien :

- Het project *plaatselijke werkgelegenheidsinitiatieven* voor gehandicapten is erop gericht middels naschoolse beroepsopleiding voor gehandicapten, hun vaste tewerkstelling te bevorderen. Het betreft een 10-tal kleinschalige locale initiatieven die werk verschaffen in min of meer beschut verband.
- Met de oprichting in Limburg van een dienst *begeleiding van gehandicapten op de arbeidsmarkt* wordt beoogd de arbeidsbemiddeling voor gehandicapte werkzoekenden te verbeteren, middels centrale registratie, informatie, contacten,...

g. De voorgaande voorstellen hebben betrekking op projecten die zich situeren in de publieke sector.

Het is duidelijk dat er daarnaast nog talrijke *initiatieven* worden ontwikkeld *door de privé-sector*.

Hierbij wordt gedacht aan het bijscholings- en vormingsprogramma, dat wordt aangeboden door bijvoorbeeld allerhande instellingen op sociaal-cultureel vlak (zogenaamd vormingswerk); verder dient verwezen naar de grote verscheidenheid van de initiatieven inzake bijscholing en opleiding, welke worden genomen door de diverse vakbonden en door andere organisaties (beroepsfederaties, werkgevers-verenigingen, e.a.).

Ten slotte zijn er op lokaal vlak heel wat verenigingen, waaronder z.g. "werkzoekende-werkingen", actief met het inrichten van o.a. vormings- en omscholingscursussen.

7° Wetenschappelijk onderzoek

Voor kleine en middelgrote ondernemingen dient de industriële vernieuwing ondersteund vanuit de universiteiten en de onderzoekscentra.

a. Voorgesteld wordt het toegepast wetenschappelijk onderzoek uit te breiden. Het gaat om volgende projecten :

- Uitbouw *Fonds voor Technologisch Onderzoek* (F.T.O.)

Het F.T.O. heeft als doel het verrichten van wetenschappelijk onderzoek (basis- en toegepast onderzoek) en het verstrekken van hulp op het wetenschappelijk vlak aan de industrie, met name in de domeinen materiaal-kunde en scheikunde.

- Uitbouw *Wetenschappelijk en Technisch Centrum van de Metaalverwerkende Nijverheid* (W.T.C.M.)

Dit centrum verricht onderzoek ten behoeve van de industrie op het domein van oppervlakte-veredeling, in samenwerking met de Belgische Federatie van de Metaalverwerkende Nijverheid (Fabrimetal). Oppervlakte-veredeling richt zich op o.a. onderzoek over harde en/of slijtvaste deklagen, bekleding van kunststof en staal, en van composietmaterialen.

- *Gebouwen*

Ten einde de verschillende activiteiten die het L.U.C. (Limburgs Universitair Centrum) voor de nabije toekomst plant, te kunnen uitvoeren, is een uitbreiding van de gebouwen noodzakelijk.

b. De *Katholieke Industriële Hogeschool Limburg* stelt voor haar potentieel van apparatuur en know-how uit te breiden en ten dienste te stellen van het Limburgse bedrijfsleven, op drieërlei wijze :

- Oprichting van een *Computer integrated manufacturing centrum*.

Met dit didactisch-technologisch centrum zou de Industriële Hogeschool kunnen instaan voor opleiding, toegepast onderzoek, informatie en advies ten dienste van het bedrijfsleven, inzake geautomatiseerde produktie-technieken : C.N.C., robots en periferie-constructies, CAD/CAM.

- Oprichting van een *Technologisch implementatie centrum*

Dit zou de Hogeschool toelaten bedrijven te begeleiden bij de invoering van micro-electronische componenten in de produktie-technieken, en bij het realiseren van meetinstellingen en interfaces.

- Een Euregio-project inzake *computergestuurde proces simulatie*

Dit project, in samenwerking met twee andere hogescholen uit het Euregio "Maas-Rijn"-gebied is gericht op opleiding in de informatieverwerking met process-computers. De samenwerking heeft zich in eerste instantie

geconcentreerd in de realisatie van een computerprogramma dat scheikundige processen simuleert. Tevens zullen programma's ontworpen worden die bruikbaar zijn voor andere sectoren dan de chemie (dynamisch gedrag van werktuigonderdelen, energetische processen, hydraulische aandrijvingen).

Door korte voltijdse trainingen op een process-simulator wil men bij jongeren uit het technisch onderwijs een hogere vaardigheid ontwikkelen, zowel in het gebruik van de meest moderne regelapparatuur als in de simulatie van processen die men wil bestuderen of regelen.

c. *Het Dr. Willemsinstituut*, dat eveneens op de Universitaire Campus is gevestigd, ontwikkelt diagnostica (voor de gezondheidssector) en immunologisch actieve componenten (anti-lichamen). Verdere infrastructurele uitbouw van dit instituut is nodig.

Voor een optimale benutting van deze wetenschappelijke centra op de Universitaire Campus ten dienste van het bedrijfsleven, is een apparaat voor de communicatie met het bedrijfsleven vereist.

De oprichting van een *Management-bureau* wordt daarom voorgesteld. Dit bureau zou belast worden met o.a. de informatie aan de industrie over de onderzoeksactiviteiten en over de mogelijkheden tot dienstverlening op de Campus.

Er zal getracht worden de ondernemingen er op te wijzen dat er oplossingen bestaan voor hun eventuele technologische problemen, en hen te informeren over nieuwe ontwikkelingen binnen hun vakgebied.

Er wordt verwacht dat de drempelvrees van ondernemingen voor contactname met universitaire laboratoria door dit initiatief zal verlaagd worden.

d. Het ordelijk samengaan van industriële ontwikkeling en van de *bescherming van het natuurlijk milieu* is een belangrijke uitdaging op lange termijn.

In Limburg is op initiatief van de Provinciale Overheid een studiecentrum opgericht dat ter zake toegepast wetenschappelijk onderzoek verricht. Dit instituut heeft behoefte aan uitbreiding om haar veelvuldige taken te kunnen blijven uitvoeren ten dienste van de beveiliging van het leefmilieu in de provincie, en tevens ten dienste van het bedrijfsleven.

De uitbouw en verbetering van de infrastructuur voor de activiteiten i.v.m. *milieubewaking en milieusanering* wordt daarom voorgesteld. Deze activiteiten omvatten controles, analyses en advies-verlening aan bedrijven, administraties en andere instanties.

LISEC verricht ook toegepast onderzoek i.v.m. bosbouw. Deze economische sector, zeker met inbegrip van de boomkwekerij, is in Limburg niet te verwaarlozen, vermits 15 % van de oppervlakte van de provincie bebost is.

Twee procédés ter verhoging van het *rendement bij de houtproduktie* zullen door het LISEC verder ontwikkeld worden. Het betreft onderzoekingen naar commercialiseerbare procédés.

§ 3. Infrastructuurwerken in de Kempen (1)

1° Verkeersinfrastructuur

a. De Noord-Zuid-verbinding Turnhout-Aarschot-Brussel

Een degelijke verkeersinfrastructurele ontsluiting van de Kempen (arrondissement Turnhout) heeft een grote betekenis voor de sociaal-economische ontwikkeling van dit gebied.

Gedurende de laatste decennia werden aanzienlijke inspanningen geleverd, o.m. door de aanleg van drie autostrades die het arrondissement in oost-westelijke richting ontsluiten, met name de E-39, de E-10 en de E-3. Reeds meerdere jaren wordt vanuit de regio aangedrongen op een gecoördineerde planning en uitvoering van verschillende wegeninfrastructuurwerken die samen een betere noord-zuid-verbinding Turnhout (E-3) - Aarschot (A-2) - Brussel (E-5) uitmaken. Verschillende fazes van dit noord-zuidelijke traject zijn reeds aangevat.

Hierna wordt beknopt een overzicht gegeven van de stand van zaken met betrekking tot de uitvoering van de onderscheiden fazen :

- Vak *Turnhout-Kasterlee* uit te bouwen op 2 x 2 rijstroken; de grondverwerving is reeds gebeurd en het ontwerp der werken is aanbesteed. De aanvang van de werken is direct mogelijk na het verkrijgen van de bouwvergunning.
- Aanleg *brug Ten Aart* met opritten; de grondverwerving is voor 90 % uitgevoerd. Dit project is opgenomen in het programma 1986 van Openbare Werken.
- Traject *Kasterlee-Geel* uit te bouwen op 2 x 2 rijstroken. De grondverwerving is nog niet gebeurd en dit project is nog niet opgenomen in het meerjarenprogramma van Openbare Werken.
- *Fietspaden en andere infrastructuurwerken* op het oude wegtracé Turnhout-Geel.
 - . Kasterlee-Geel-Ten Aart : dit traject van vrijliggende fietspaden is opgenomen in het meerjarenprogramma voor het jaar 1986.
 - . Geel-Ten Aart : geen gegevens bekend omtrent het tijdschema.
 - . Herinrichting kruispunt Geel-Ten Aart : dit werk zou nog in 1985 uitgevoerd worden.

(1) Voorstellen geformuleerd door de Intercommunale Ontwikkelingsmaatschappij voor de Kempen (I.O.K.) met het oog op de opstelling van een regionaal ontwikkelingsprogramma voor Vlaanderen 1986-1990.

- Herinrichting van het *traject Geel-Punt-Zammel*.
 - . Herinrichting kruispunt Geel-Punt : de uitvoering van dit werk is opgenomen in het meerjarenprogramma voor het jaar 1986.
 - . Fietspad op dit traject met herinrichting van de weg op 2 rijvakken : dit project komt nog niet voor in het meerjarenprogramma.
- *Omleiding rond Herselt* : het tracé werd vrijgehouden op het Gewestplan maar er bestaat geen verdere planning.

b. Aanleg ringwegen

Met het oog op een vlotte en veilige verkeersafwikkeling en met het oog op een herwaardering van dicht-bevolkte verstedelijkte woonkernen, is het aangewezen om de verkeersstromen rondom deze woonkernen te leiden. Hiertoe is de aanleg van ringwegen vereist.

- *Ring Geel* : van de ringweg rondom Geel moet momenteel nog sluitstuk Antwerpsesteenweg-Molsebaan uitgevoerd worden (uitvoering : 1989). Daarnaast moet het gedeelte van de bestaande weg tussen de ringweg Geel en de ringweg Mol verbreed worden op 2 x 2 rijstroken : een uitvoeringstermijn van circa 4 jaar werd vooropgesteld.
- *Ring Mol* : de ring van Mol vormt een onderdeel van de verbinding tussen Antwerpen, Antwerpse Kempen en het noorden van de provincie Limburg. De ontsluiting Antwerpen-Antwerpse Kempen-Noord-Limburg is grotendeels gerealiseerd. De voltooiing van het zuidelijk gedeelte wordt verwacht midden 1986. Het noordelijk gedeelte moet de verbinding vormen met Turnhout (E-3); terzelfdertijd moet een oplossing gevonden worden voor de zeer moeilijke verkeerssituatie in Mol zelf, die gevormd wordt door de spoorweg-overgang. Op het Gewestplan is voor de uitvoering van het noordelijk gedeelte van de ring geen tracé uitgetekend; alle voorgestelde tracés stuiten op bezwaren.
- *Ring Turnhout* : de ontsluiting van de Noorderkempen in de richting van Turnhout gebeurt nog steeds via ophaalbare kanaalbruggen over het Kempisch Kanaal en via het centrum van Turnhout. Het deel van de ring van Turnhout tussen de Antwerpsebaan en de Steenweg op Merksplas is het laatste te realiseren stuk van de ring rondom Turnhout.
 - . De brug over het Kempisch Kanaal is voltooid.
 - . Door het Ministerie van Openbare Werken wordt de aanleg van het weg-gedeelte gepland in twee fazen. Eerst de uitvoering op twee rijstroken, nadien op vier rijstroken. Met betrekking tot de timing wordt de eerste fase uitgevoerd in 1986 en wordt de tweede fase gepland in 1987.

- *Ring Balen* : voor de omlegging van Balen (verbinding tussen de baan van Leopoldsburg en de baan naar Mol) bestaat reeds sinds 1960 een project bij Openbare Werken. Buiten het opmaken van een onteigeningsplan is voor dit project niets gebeurd. Onder meer moet een nieuwe brug gebouwd worden over het Kanaal Dessel-Kwaadmechelen. Het tijdschema is niet bekend.

c. Aanpassings- en verbeteringswerken aan het bestaande autosnelwegennet

- Oprittencomplex E-3 te Beerse-Gierle (voor het verkeer van en naar Nederland) : voltooiing wordt gepland.
- Renovatie E-39 : het tijdschema voor de verbreding en de renovatie van het traject tussen Ranst en Kwaadmechelen is nog niet gekend.

d. Aanleg fietspaden langs rijkswegen en buurtwegen

Uit een onderzoek uitgevoerd door de I.O.K. in de loop van 1984 is gebleken dat van het radiaal wegennet (wegen die de dorpskommen met elkaar verbinden), met een lengte van 962 km, circa 47 % in aanmerking komt voor de aanleg van een fietspad dat gescheiden is van de rijweg.

Op basis van deze inventarisatie van verkeerstellingen en van de verwerking van de ongefallenstatistieken van de rijkswacht, wordt in deze studie gepleit voor de aanleg van 230 km vrijliggende fietspaden in het arrondissement Turnhout.

2° Aanleg infrastructuur op bestaande industriezones

In functie van het gewijzigde verwachtingspatroon in het bedrijfsleven, inzonderheid de K.M.O.'s, lijkt het aangewezen om op de bestaande industriezones bijkomende infrastructuurwerken te voorzien, waardoor indeling en vervolgens aanbod van kleinere percelen industriegrond kan gerealiseerd worden.

Dit is het geval voor volgende industriezones :

- Herentals : ontsluiting van terrein van circa 18 ha door bijkomende wegenis van 600 m.
- Heist-op-den-Berg : insteekweg van 200 m voor ontsluiting van bijkomende 5 ha.
- Malle : insteekweg van 300 m voor ontsluiting van bijkomende 21 ha.
- Geel-Eindhout : riolering langsheen bestaande insteekweg (500 m).
- De Heze (Geel-Olen) : onteigeningen en riolering.

- Mol-Balen : ophoging en sanering van laaggelegen terrein van circa 14 ha; bijkomende insteekweg van 300 m.
- Olen-Hoogbuul : insteekweg van 330 m om kleinere percelen te bekomen.
- Balen : wegenis, riolering en nutsvoorzieningen op terrein van 21 ha.
- Arendonk : ontsluitingsweg over 500 m.
- Oud-Turnhout : weg van 200 m om resterende 3 ha te ontsluiten.

3° Uitbreiding van bestaande industriezones

Op middellange termijn valt het te verwachten dat in bepaalde subregio's van het arrondissement Turnhout het aanbod van de bestaande industrie-terreinen onvoldoende zal zijn.

Om de verdere ontwikkelingskansen van deze subregio's veilig te stellen, lijkt het aangewezen de uitbreiding van de bestaande industriezones te voorzien.

Volgende industriezones en ambachtelijke terreinen vereisen onteigeningen, infrastructuurwerken en nutsvoorzieningen :

- a. Industriezones : Turnhout (15 ha), Beerse (10 ha), Hoogstraten (15 ha), Hulshout (10 ha).
- b. Ambachtelijke zones : Mol (15 ha), Lille-Achterste Hoek (4,5 ha), Baarle-Hertog (2 ha), Herentals (12 ha).

4° Voltooing project transportzone Meer (Hoogstraten)

Te Meer (Hoogstraten) is een transportzone in uitbouw, aansluitend bij het nieuwe douanecomplex.

De beoogde transportzone moet plaats bieden aan volgende activiteiten :

- douane-entrepôt : opslag van goederen onder douanetoezicht, d.w.z. zonder gededouaneerd te zijn. Invoerrechten, taksen en BTW worden slechts betaald na dedouanering ;
- groupage : goederen afkomstig van verschillende herkomst worden verzameld met het oog op eenzelfde bestemming ;
- opslag : na aankomst worden goederen opgeslagen in afwachting van definitieve doorvoer of levering aan bestemming ;
- overslag : individuele goederen, containers, hele vrachtladingen worden overgenomen door andere transporteurs ;
- garage, horeca en aanverwante activiteiten : ter verwezenlijking en ondersteuning van bovengenoemde activiteiten.

Van het voorziene gebied van 30 ha is reeds 20 ha uitgevoerd.

In dit gebied van 20 ha zijn 15 bedrijven en het douane-entrepôt gevestigd.

Er wordt voorzien de laatste 10 ha de eerstvolgende jaren te onteigenen en bouwrijp te maken.

*
* *

De acties in de Kempen (arrondissement Turnhout), zoals ze hierboven worden beschreven, hebben een andere draagwijdte dan de concrete acties in de Westhoek (§ 1) en Limburg (§ 2) en dit om twee redenen :

- enerzijds zijn het samengevoegde voorstellen van projecten die niet het karakter hebben van een geïntegreerd actieprogramma ;
- anderzijds zijn deze projecten inhoudelijk beperkt tot het domein van de infrastructuur, namelijk voor het verkeer en voor de industrievestiging.

De noodzakelijke financiële middelen om de opgesomde werken te realiseren kunnen als volgt worden geraamd :

1° Verkeersinfrastructuur :

- Noord-Zuid-verbinding	875,0 Mln F	
- Aanleg ringwegen	710,0 Mln F	
- Aanpassings- en verbeteringswerken	863,0 Mln F	
- Aanleg fietspaden	<u>109,0 Mln F</u>	
Samen		2.557,0 Mln F

2° Infrastructuur op bestaande industriezones 84,2 Mln F

3° Uitbreiding van bestaande zones 190,8 Mln F

4° Voltooiing transportzone te Meer 35,0 Mln F

Algemeen totaal 2.867,0 Mln F

Deze investeringsbedragen zijn deels vervat in de tabel IV.1, rubriek wegen en autowegen, en de tabel IV.2, rubriek zonings (Hoofdstuk IV) of zullen geput worden uit de middelen van de lokale besturen.

Voor het deel van de werken dat zich nog in de ontwerpfase bevindt zullen dezelfde financieringsbronnen worden aangeboord en/of zal desgevallend een dossier worden samengesteld voor het verkrijgen van EFR0-steun.

C. HET SOCIAAL INVESTERINGSBELEID

1. Ruimtelijke ordening, landinrichting en natuurbehoud

a. Stads- en dorpsherwaardering

Behalve de inspanningen op het stuk van de informatie, zullen wat betreft de stads- en dorpsherwaardering verschillende renovatieprojecten worden uitgetekend en gerealiseerd.

Het programma voor Vlaanderen behelst minimum 84 projecten (14 miljard F investeringskost), waarvan 21 projecten in de ontwikkelingsgebieden (met 3,2 miljard F investeringen).

Als specifieke acties kunnen worden vermeld :

- de aankoop, door de Staat of door de lokale besturen, van onroerende goederen in het kader van een beleid van ruimtelijke ordening, stads- en dorpskernvernieuwing ;
- toelagen aan ondergeschikte besturen en zelfs aan privé-eigenaars, bij de aankoop of de restauratie van onroerende eigendommen binnen een renovatieplan ;
- het aanleggen of verbeteren van de infrastructuur (straten, riolering, gas, electriciteit, speelterreinen, ontmoetingsplaatsen) ;
- restauratie vanuit welkdanig oogpunt, van waardevolle gebouwen en monumenten al dan niet geklasseerd ;
- verkeersvrij of -arm maken van stadsgedeelten, straten en openbare pleinen, het verbreden van stoepen, het aanleggen van fietspaden.

b. Groenvoorziening

Een inspanning zal worden gedaan om het bosareaal te beschermen en zo mogelijk uit te breiden. Aangezien een belangrijk deel van de bosoppervlakte in het bezit is van lagere besturen (gemeenten, Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn, kerkfabrieken), zullen zij daarbij worden betrokken.

Vooreerst zal strikt de hand worden gehouden aan de beschikkingen van de gewestplannen. Bos- en natuurgebieden mogen niet van hun bestemming worden afgeleid door verkavelingen, bezetting voor woonzones, weekend-verblijven of ander onoordeelkundig gebruik.

Tevens zal een beleid van herbebossing worden aangemoedigd, voornamelijk in de bosarme provincies Oost- en West-Vlaanderen. Daarbij zal worden gelet op een goede afwisseling tussen bos-, weide- en akkergebieden, en op een goede variatie en soortenrijkdom.

Een veelzijdig bosgebruik zal worden georganiseerd (bosbouw, recreatie, wetenschappelijke studies), in verhouding tot de dominerende functie van elk bostype.

Ook zal het aankoopbeleid van de overheid, dat reeds in de vorige jaren werd ingezet, nog worden verder gezet.

Ten slotte zal het "Vlaams Instituut voor Natuurbescherming" worden opgericht. Dit Instituut zal zich bezighouden met het wetenschappelijk onderzoek omtrent de structuur, het functioneren en de ontwikkeling van het milieu en het landschap.

c. Ruilverkaveling

Ten behoeve van het beleid zullen studieopdrachten worden uitgevoerd om de rentabiliteit van de ruilverkaveling aan te tonen, niet alleen op strikt landbouw-economisch vlak maar ook op het vlak van het breed maatschappelijk investeringseffect.

d. Waterbeheersing

Door de regionalisering wordt de materie, bepaald in de wet van 28 december 1967 betreffende de onbevaarbare waterlopen, overgedragen aan de Gewestregering, waardoor Vlaanderen instaat voor het onderhoud van de onbevaarbare waterlopen van de eerste categorie. Gelet op die opdracht, zullen werken worden uitgevoerd die het afvoerregime van de onbevaarbare waterlopen verbeteren, rekening houdend met de ecologische vereisten.

Naast de normalisatie van de waterlopen verdienen ook de verbeteringen van de waterhuishouding der landbouwgronden en van de landbouwwegen ruimere aandacht. Hiervoor zal een tegemoetkoming aan de ondergeschikte besturen worden voorzien (basistoelage 60 %).

2. Leefmilieu en waterbeleid

a. Afvalverwerking

Om het evenwicht tussen economie en ecologie te bereiken zullen in de komende jaren volgende acties worden gevoerd :

- Het decreet van 2 juli 1981 betreffende het beheer van afvalstoffen is in uitvoering. Ook wordt de operationaliteit van de OVAM (1) stelselmatig opgevoerd. Aldus komt het afvalstoffenprobleem steeds meer en duidelijker onder controle en kan het afvalstoffenbeheer planmatig worden uitgeoefend.

(1) OVAM : Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij.

- Een afvalstoffenplan zal worden opgesteld. In dit kader wordt overgegaan tot de oprichting van een verwerkingsfabriek voor probleemafvalstoffen.
- De controle op en het toezicht over de naleving van de uitvoeringsmodaliteiten van de huidige wetgeving zal intensiever en efficiënter worden georganiseerd. Zowel OVAM als andere laboratoria voor analyse van afvalstoffen zullen hierbij worden betrokken. Op wetgevend vlak zullen besluiten worden voorbereid die de specifieke verwijdering van bepaalde afvalstoffen beogen.
- Wat betreft de stortplaatsen ligt het in de bedoeling de illegale of oude stortplaatsen volledig te saneren. OVAM zal, zoals in het verleden, blijven speuren naar "black points". In deze context, en rekening houdend met de waarborgen die nodig zijn voor bodem- en grondwaterverontreiniging, zal werk worden gemaakt van het aanleggen van stortplaatsen voor industrieel afval. Per provincie zal één stortsite voor industrieel afval worden voorzien.
- Onderzoek en studie naar nieuwe technologieën zullen worden ondernomen. Tevens zal recyclage van afval en voorkoming van afval worden aangemoedigd. Voorts zullen warmterecuperatie-installaties bij bestaande huisvuilverbrandingsovens en een aantal overslagstations worden gebouwd en containerparken worden betoelaagd.

b. Bestrijding van de luchtverontreiniging

Opdat de luchtverontreiniging onder controle zou kunnen worden gehouden is het noodzakelijk over een degelijke gegevensbank te beschikken. De uitbouw van dergelijke gegevensbank zal prioritair worden aangevat. Hiervoor zullen studiecontracten met verschillende bevoegde wetenschappelijke centra worden uitgewerkt.

De reeds lopende programma's zullen verder worden betoelaagd en nieuwe onderzoeken en studies, o.m. naar emissiebeperkende technologieën en reukhinderbestrijding, zullen worden aangemoedigd.

c. Geluidshinderbestrijding

Het verkeer blijft de meest verspreide bron van geluidshinder, in weerwil van de bestaande reglementering op het toegestane geluidsniveau per type van voertuig. De overheid zal een inspanning doen om bij de aanleg van nieuwe autowegen en, in de mate van het mogelijke bij bestaande wegen, geluidsschermen aan te brengen onder vorm van beplantingen of, in agglomeraties, onder vorm van geluidwerende muren.

Binnen de bebouwde kommen is de geluidshinder van diverse oorsprong : verkeer, grasmaaiers, machines, muziek. De gemeentelijke autoriteiten hebben ruime bevoegdheden om tegen overdreven lawaai op te treden. Zij moeten ertoe worden gebracht dit ook metterdaad te doen.

Wat de industriële geluidshinder betreft, deze zal worden bestreden door isolering van de machines en de werkplaatsen. Bedrijven met aanzienlijke geluidshinder mogen niet in woonzones worden ingeplant.

De geluidshinder inherent aan luchthavens ten slotte zal worden bestreden aan de bron, enerzijds door de keuze van het type van vliegtuigen en door een betere isolatie van de woningen in de onmiddellijke omgeving anderzijds. Geluidshinderzones of protectiezones zullen in de mate van het mogelijke worden afgebakend.

d. Waterzuivering

In de schoot van de twee zuiveringsmaatschappijen (1) werd een permanente werkgroep geïnstalleerd die gelast is met de opvolging en de coördinatie van het algemeen waterzuiveringsprogramma en in het bijzonder met het volgen van de werkzaamheden per zuiveringsgebied. Dit algemeen waterzuiveringsprogramma bestaat uit drie niveaus :

- het eerste niveau (gans het Vlaams gewest) maakt het mogelijk de stroom- en deelstroombekkens aan te duiden die bij prioriteit moeten worden aangepakt :
- het tweede niveau geeft een inzicht in de maatregelen die binnen elk bepaald hydrografisch bekken noodzakelijk zijn ;
- ten slotte is er het niveau van de uitvoering van een studie van elk zuiveringsgebied.

Verder zal er worden geïnvesteerd in kleinschalige zuiveringsstations of zelfs prefab-installaties.

De bouw van de klassieke zuiveringsstations zal uitsluitend beperkt blijven tot de grote bevolkingscentra. Nadruk zal gelegd worden op de eerste trap, nl. de fysico-chemische zuiveringstrap.

Het gebruik van verschillende alternatieve zuiveringsprocédés zal worden gestimuleerd en toegepast, o.m. rietvelden en de kunstmatige beluchting van waterlopen.

De collector langsheen het Albertkanaal zal terug in dienst worden genomen.

(1) De Vlaamse Waterzuiveringsmaatschappij en de Waterzuiveringsmaatschappij van het Kustbekken.

e. Drinkwatervoorziening

Gezien de toenemende behoefte aan drinkwater in Vlaanderen en zijn huidige afhankelijkheid van Wallonië, voor wat de waterbevoorrading betreft, zullen een aantal grote waterbouwkundige werken worden gerealiseerd, voornamelijk in de provincies Oost- en West-Vlaanderen en in Vlaams Brabant, o.m. de Spaarbekkens Eekhoven, Kluizen II en Blankaart II.

De herstructurering van de drinkwatersector zal zo snel mogelijk worden doorgevoerd. Tevens zal alles worden gedaan om de grondwatervoorraden in het Vlaams gewest te beschermen. Het decreet van 24 januari 1984 houdende maatregelen inzake het grondwaterbeheer, heeft de wettelijke basis hiervoor gelegd. In de toekomst zullen aanvullende uitvoeringsbesluiten worden uitgewerkt, die o.a. betrekking hebben op het verguningsstelsel voor het pompen van grondwater evenals de procedure voor het afbakenen van waterwinningsgebieden en de beschermingszones, alsook reglementeringen van de activiteiten die een risico inhouden voor de grondwaterkwaliteit.

3. De gemeenschapsvoorzieningen

a. De zorgenverstrekking

- De intramurale zorgenverstrekking

In opdracht van de Vlaamse Gemeenschap zal, op basis van een behoefteanalyse, de actualisering van de programmeringscriteria inzake ziekenhuis- en psychiatrische bedden binnen de nationale normen worden gerealiseerd.

Een verhoging van het totaal aantal bedden voor acute zieken is niet gewenst voor de Vlaamse Gemeenschap, daar de huidige normen voor sommige diensten werden overschreden.

Op grond van adviezen van de Vlaamse programmeringscommissie zal een herschikking van de ziekenhuisbedden worden doorgevoerd ten einde een zo rationeel mogelijk beddenaanbod te verwezenlijken, waardoor geleidelijk en op selectieve wijze de onevenwichtige spreiding kan worden weg- gewerkt.

Een aanzienlijke inspanning blijft nodig voor de instellingen en diensten voor geriatrie en revalidatie. Daarbij zullen bijzondere voorzieningen worden gecreëerd voor geriatrie patiënten die lijden aan neuro-psychiatrische aandoeningen.

Tabel III.8 - Toestand van het aantal bedden per ziekenhuisregio op
1 maart 1985

Ziekenhuisregio	Geprogram- meerde bedden	Bestaan- de bedden	Afwijkings- percentage (+ of -)	Resultaat	
				+	-
Brugge	1.388	2.026	146	638	-
Roeselare	1.551	1.988	128	437	-
Kortrijk	1.620	2.170	134	550	-
Ieper	661	653	99	-	8
Oostende	1.156	1.263	109	107	-
Gent-Eeklo	3.319	4.356	131	1.037	-
St.-Niklaas	1.332	1.234	93	-	98
Dendermonde	1.013	780	77	-	233
Aalst	1.391	1.220	88	-	171
Oudenaarde	805	1.228	152	423	-
Antwerpen	3.573	5.815	163	2.242	-
Voorkempen	1.274	1.189	93	-	85
Lier	578	554	96	-	24
Mechelen	1.677	2.080	124	403	-
Turnhout	867	850	98	-	17
Geel	1.275	713	56	-	562
Lommel-Maaseik	987	779	79	-	208
Hasselt-Genk	2.392	2.466	103	74	-
St.-Truiden-Tongeren	957	937	98	-	20
Vilvoorde	1.933	643	33	-	1.290
Halle	889	453	51	-	436
Leuven	1.842	2.706	147	864	-
Diest-Tienen	762	599	79	-	163
Totaal	33.232	36.702	110	6.775	3.115

Bron : Ministerie van Volksgezondheid

- De extramurale zorgenverstreking

De primaire preventie (het voorkomingsbeleid) zal bestaan uit geïntegreerde acties van overheid, organisaties en instellingen, eerstelijns-zorgen, onderwijs en de media. De geïntegreerde acties zullen o.m. slaan op fenomenen als alcohol, drugs, tuberculose- en kankerbestrijding.

Stimuleringsmaatregelen zullen worden voorgesteld voor de uitbouw van de eerstelijns geneeskunde. Dit zal gebeuren op basis van duidelijke criteria als een gemeenschappelijk dossier, de gelijkwaardige inbreng van de verschillende disciplines, de kleinschaligheid en een degelijk gestructureerd overleg.

De dringende geneeskundige hulpverlening zal verder worden gerealiseerd. Maatregelen zullen worden getroffen voor een efficiënte werking van deze hulpverlening die een functionele structuur en een optimale spreiding per regio van degelijk uitgeruste ziekenhuizen met permanente wachtdienst vereisen.

Voor de extramurale centra voor geestelijke gezondheidszorg, die tot doel hebben de opname van patiënten te voorkomen of in te korten, zal alles in het werk worden gesteld om de lacunes weg te werken, dit met het oog op de optimalisering van de bereikbaarheid, de organisatie van de crisisinterventie en de verbetering van de noodzakelijke coördinatie en samenwerking met andere diensten of instellingen uit de regio.

In het kader van het decreet houdende de reglementering van de erkenning en subsidiëring van de landelijke georganiseerde sportverenigingen, zullen kwalitatieve verbeteringen worden aangebracht aan de medische begeleiding van de sportbeoefenaars.

b. De derde leeftijd

Het hoofdaccent van het beleid ligt in de ondersteuning van de bejaarde in het eigen milieu, door een aangepaste woningbouw en een gediversifieerde infrastructuur van dienstverlening ten huize.

Verder is een opvangstructuur vastgelegd, die rekening houdt met de fysische en psychische toestand van de bejaarde chronisch zieke. Hiervoor is een vernieuwbouwprogramma noodzakelijk, waarin de ombouw wordt voorzien van de huidige bejaardentehuizen tot naar mensenmaat ingerichte rust- en verzorgingstehuizen.

Ten slotte zal een hervorming van de collectieve voorzieningen worden doorgevoerd. Hierbij zal de nadruk worden gelegd op de coördinatie tussen de zorgenverstrekkers en de niet-zorgenverstrekkers, waardoor een totale menselijke aanpak van de bejaardenproblematiek mogelijk wordt.

Tabel III.9 - Reconversie naar rust-verzorgingsbedden

Ziekenhuisregio	Geprogrammeerde bedden	In opbouw zijnde bedden (boven bestand 1.7.1982)	Reconversie acute bedden (binnen bestand 1.7.1982)					Algemeen totaal	
			totaal	Principeel akkoord		In exploitatie			totaal
				ziekenhuis	rustoord	ziekenhuis	rustoord		
Brugge	476	-	25	16	90	115	246	246	
Roeselare	521	-	-	-	-	-	-	-	
Kortrijk	544	210	85	60	25	76	246	456	
Ieper	225	-	-	-	-	-	-	-	
Oostende	398	60	-	-	-	30	30	90	
Gent-Eeklo	1.120	312	40	50	60	86	236	548	
St.-Niklaas	449	-	-	20	45	75	140	140	
Dendermonde	346	-	-	-	-	-	-	-	
Aalst	475	-	-	-	-	-	-	-	
Oudenaarde	275	60	-	-	-	32	32	92	
Antwerpen	1.199	18	72	56	-	24	152	170	
Voorkempen	442	25	162	162	-	-	324	349	
Lier	199	24	-	-	2	-	2	26	
Mechelen	579	-	-	-	-	-	-	-	
Turnhout	292	-	-	-	-	-	-	-	
Geel	431	-	-	-	-	90	90	90	
Lommel-Maseik	328	60	-	-	-	-	-	60	
Hasselt-Genk	787	-	-	-	-	-	-	-	
St.-Truiden-Tongeren	326	67	-	144	-	-	144	211	
Vilvoorde	675	60	-	-	-	-	-	60	
Halle	303	-	-	-	-	-	-	-	
Leuven	631	220	-	34	98	98	230	450	
Oiest-Tienen	262	-	-	-	-	-	-	-	
Totaal	11.283	1.116	384	542	320	626	1.872	2.988	

Bron : Ministerie van Volksgezondheid

c. De gehandicaptenzorg

Er komt één alomvattend Vlaams Fonds voor gehandicaptenzorg met als taak alle aspecten van de gehandicaptenzorg te coördineren.

De gedifferentieerde extramurale zorg zal worden gestimuleerd. Zo zal de uitbouw van de diensten voor thuisbegeleiding, evenals de dienst begeleid wonen voor personen met een handicap, worden verwezenlijkt.

De bestaande voorzieningen zullen in de nabije toekomst worden aangepast aan een meer gezinsgerichte benadering van de gehandicaptenzorg. Het semi-internaat zal worden geherwaardeerd; centra voor kort verblijf zullen worden opgericht en de infrastructuur voor meervoudige handicaps zal worden uitgebreid.

Verruiming van de mogelijkheden van de gezinsvervangende tehuizen zal worden nagestreefd en tevens zal de rol van de beschutte werkplaats worden geherwaardeerd.

Centra voor gespecialiseerde beroepsoriëntering zullen worden opgericht, met als taak de tewerkstelling van de gehandicapte zoveel mogelijk te begeleiden en te bevorderen.

d. Cultuur, sport, recreatie en toerisme

De verdere uitbouw van de infrastructuur voor recreatie en toerisme - waaronder deze voor het sociaal toerisme en het kampeer- en het jeugdtoerisme - zal geschieden in coördinatie met het ruimtelijk beleid en het vervoerbeleid.

Ten overstaan van de waaier aan behoeften inzake recreatie en toerisme zal, gediversifieerd naar regio, gestreefd worden naar een voldoende uitrusting voor zowel de actieve als de passieve recreatie. Dit impliceert maatregelen voor verblijfsrecreatie, recreatiedomeinen, groengebieden en recreatieve infrastructuur.

Het beleid inzake toerisme zal worden geschraagd door een aangepaste en doeltreffende promotie. De overheid kan in de komende jaren hierbij als initiatiefnemer optreden.

Ten slotte zullen maatregelen worden uitgewerkt om het vernieuwen van het hotelpark te bespoedigen.

HOOFDSTUK IV - DE FINANCIËLE MIDDELEN

1. Het Regionaal Ontwikkelingsprogramma 1978-1980 steunde, zowel voor de in uitzicht gestelde beleidsmaatregelen als voor de daartoe vereiste financiële middelen, op het ontwerp van sociaal-economisch vijfjarenplan 1976-1980 dat op dat ogenblik ter beschikking lag.

Daar de wettelijke procedure tot voorbereiding van het sociaal-economisch plan 1981-1985 niet in haar eindfase is geraakt en er dus geen plangegevens voorhanden waren, werd er voor de opmaak van het Regionaal Ontwikkelingsprogramma 1981-1985 alleen gesteund op de beschikbare behoeftenramingen van de Gewestelijke Ontwikkelingsmaatschappijen en van de Gewestelijke Economische Raad voor Vlaanderen.

2. Voor het uitwerken van het Regionaal Ontwikkelingsprogramma 1986-1990 zijn er evenwel noch plangegevens, noch behoeftenramingen voorhanden, daar er geen aanvang werd gemaakt met de wettelijke procedure tot voorbereiding van een sociaal-economisch plan. Om de huidige opdracht uit te voeren wordt er gesteund op bestaande deelprogramma's (bijvoorbeeld : het nationaal programma van de overheidsinvesteringen in het kader van de driejaren-programmatie 1986-1988), op gegevens meegedeeld door de bevoegde administraties en op eigen ramingen.

Voortgaande op deze beschikbare gegevens werd, om het totale pakket van de investeringen voor de periode 1986-1990 te berekenen, als werkhypothese aangenomen dat elke investeringsrubriek, nationaal en regionaal bekeken voor de ganse periode 1986-1990, constant blijft in volume doch aangepast wordt aan de prijsontwikkeling. Dit betekent concreet :

- a) het laatst gekende bedrag wordt als vertrekbasis genomen (nl. het bedrag 1986 uit het nationaal programma of het bedrag uit de regionale begroting 1985, naar gelang van het geval) ;
- b) op dit bedrag wordt, voor elk van de volgende jaren tot 1990, een prijsindex (1) toegepast.

A. FINANCIERINGSBRONNEN

De bestuurlijke indeling en de verdeling der bevoegdheden onder de verschillende bestuursniveaus brengen mede dat de overheidsinvesteringen en de steunmaatregelen ter bevordering van de economische expansie uit verschillende bronnen worden gefinancierd.

1. *Uit de nationale begroting* worden die investeringen gefinancierd welke als van "nationaal belang" worden beschouwd. Het betreft hier een aantal welomschreven categorieën van werken die hoofdzakelijk behoren tot wat men de economische sfeer zou kunnen noemen, namelijk de grote infrastructuren

(1) De prijsindex werd genomen uit de geactualiseerde termijnprojectie vervat in de "Vooruitzichten 1985-1989 van mei 1985" van het Planbureau. De voor elk jaar geëigende coëfficiënt komt voor in de hoofding van de bijgaande tabellen en vertegenwoordigt de deflator.

in verband met vervoer en verkeer (havens, autowegen, waterwegen, spoorwegen, luchtvaart, metro's), naast enkele categorieën die tot de sociale sfeer behoren (grote waterbouwkundige werken, schooluitrusting, academische ziekenhuizen) en ten slotte de gebouwen die tot de administratieve sfeer behoren (zie tabel IV.1).

De herstructureringsprogramma's voor de bedrijfstakken waar een nationaal sectorbeleid geldt en waar iedere beslissing genomen wordt door de nationale overheid, zullen na uitputting van de nationale enveloppes gefinancierd worden met financiële middelen die toevloeien naar de gewesten (o.m. de successierechten). Het betreft hier de staalnijverheid, de textielnijverheid, de steenkoolmijnen, de scheepsbouw en scheepsherstelling en de glasverpakkingsnijverheid.

2. *Uit de begroting van de Vlaamse Gemeenschap* worden de investeringen gefinancierd welke niet van nationaal belang zijn; dit zijn de culturele, persoonsgebonden en regionale aangelegenheden (zie tabel IV.2) (1).

3. Werken van lokaal belang kunnen worden *gefinancierd door de gemeenten of verenigingen van gemeenten* (o.m. intercommunales en agglomeraties van gemeenten). Het betreft voornamelijk de aanleg of de verbetering van lokale wegen, de bouw en het onderhoud van gemeentehuizen, culturele- of sportcentra. Deze lokale initiatieven kunnen worden betoelaagd door de Vlaamse Gemeenschap.

4. Een laatste financieringsbron zijn de tussenkomsten van de Europese structuurfondsen (2).

a. Het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO)

Dit Fonds is opgericht om "de belangrijkste in de gemeenschap op regionaal gebied bestaande onevenwichtige situaties te corrigeren". België beschikt over een quotum dat begrepen is tussen 0,90 % en 1,20 % van het totale EFRO-budget. Na aftrek van 8 % hiervan voor de agrarische probleemgebieden, wordt de overige 92 % verdeeld tussen Vlaanderen en Wallonië op basis van de regionale verdeelsleutel.

(1) Zie ook Hoofdstuk V - De aanwending van het programma.

(2) In Hoofdstuk III, B, wordt concreet gesteld voor welke projecten en bedragen een beroep zal gedaan worden op deze financieringsbron.

Raming van de financiële middelen voor de overheidsinvesteringen in de periode 1986-1990
(Mln F, werkelijke prijzen)

Tabel IV.1 - Het Rijk - Nationale rubrieken

Rubrieken	1986 in vaste prijzen 1985	1986	1987	1988	1989	1990	Totaal Deflator (2)
		1,0228	1,0568	1,0947	1,1356	1,1723 + (1)	
<u>Openbare Werken</u>							
Wegen - autowegen	21.171 (3)	21.654	22.373	23.176	24.042	24.819	116.064
Havens	15.445	15.797	16.322	16.908	17.539	18.106	84.672
Stuwdammen	540	552	571	591	613	633	2.960
Waterlopen	9.435	9.650	9.971	10.328	10.715	11.061	54.685
Waterbeheersing	1.521	1.556	1.607	1.665	1.727	1.783	8.338
Gebouwen	11.038	11.290	11.665	12.083	12.535	12.940	60.513
Subtotaal I	59.150	60.499	62.509	64.751	67.171	69.342	324.272
<u>Verkeerswezen</u>							
Spoorwegen	18.744	19.171	19.809	20.519	21.286	21.973	102.758
Stedelijk vervoer	11.787	12.056	12.456	12.903	13.385	13.818	64.618
Radar	118	121	125	130	134	139	649
Regie luchtwegen	2.130	2.179	2.251	2.331	2.419	2.497	11.677
Subtotaal II	32.779	33.527	34.641	35.883	37.224	38.427	179.702
<u>Volksgezondheid</u>							
Grote waterbouwkundige werken	1.800	1.841	1.902	1.970	2.044	2.110	9.867
Academische ziekenhuizen	440	450	465	482	500	516	2.413
Collector Albertkanaal	100	102	106	110	113	117	548
Subtotaal III	2.340	2.393	2.473	2.562	2.657	2.743	12.828
<u>Nationale Opvoeding</u>							
Subtotaal IV - Schooluitrusting	14.020	14.339	14.816	15.347	15.921	16.435	76.858
Algemeen totaal	108.289	110.758	114.439	118.543	122.973	126.947	593.660

(1) Berekend volgens de gemiddelde prijsstijging der jaren 1986, 1987, 1988, 1989.

(2) Deflator van de bruto kapitaalvorming door de overheid.

(3) Inbegrepen 2.200 mln F van Bestuur van Elektriciteit en Elektromechanica.

Raming van de financiële middelen voor de overheidsinvesteringen in de periode 1986-1990
(Mln F, werkelijke prijzen)

Tabel IV.2 - Vlaams gewest en Gemeenschap

Rubrieken	Begroting 1985 (1)	1986	1987	1988	1989	1990	Tot.1986-90
		1,0228	1,0568	1,0947	1,1356	1,1723 (2) →	Deflator
<u>Openbare Werken</u>							
Zonings	200	204,6	211,4	218,9	227,1	234,5	1.096,5
Gesubsidieerde werken (3)	1.925	1.968,9	2.034,3	2.107,3	2.186,0	2.256,7	10.553,2
Stedebouw, stadsvernieuwing, steenkoolsites	475	485,8	502,0	520,0	539,4	556,8	2.604,0
Brunfautfonds	1.000	1.022,8	1.056,8	1.094,7	1.135,6	1.172,3	5.482,2
Sociale huisvesting	7.820	7.998,3	8.264,2	8.560,6	8.880,4	9.167,4	42.870,9
Gebouwen	-	-	-	-	-	-	-
Subtotaal I	11.420	11.680,4	12.068,7	12.501,5	12.968,5	13.387,7	62.606,8
<u>Volksgezondheid</u>							
Slachthuizen	35	35,8	37,0	38,3	39,7	41,0	191,8
Waterzuivering	2.170	2.219,5	2.293,3	2.375,5	2.464,3	2.543,9	11.896,5
Afval	510	521,6	539,0	558,3	579,2	597,9	2.796,0
Waterbedeling	400	409,1	422,7	437,9	454,2	468,9	2.192,8
Ziekenhuizen, M.P.I. (4), bejaarden, kinderkribben, home care	2.520	2.577,5	2.663,1	2.758,6	2.861,7	2.954,2	13.815,1
Geluidshinder	8,5	8,7	9,0	9,3	9,6	10,0	46,6
Subtotaal II	5.643,5	5.772,2	5.964,1	6.177,9	6.408,7	6.615,9	30.938,8
<u>Landbouw</u>							
Niet bevaarbare waterlopen	250	255,7	264,2	273,7	283,9	293,1	1.370,6
Ruilverkaveling + landbouwwegen en waterhuishouding, landbouwgronden	620	634,1	655,2	678,7	704,1	726,8	3.398,9
Bos, jacht, visvangst	135	138,1	142,7	147,8	153,3	158,3	740,2
Subtotaal III	1.005	1.027,9	1.062,1	1.100,2	1.141,3	1.178,2	5.509,7
<u>Cultuur, sport, toerisme (5)</u>							
Onderwijs	1.069,6	1.094,0	1.130,4	1.170,9	1.214,6	1.253,9	5.863,8
	6,7	6,9	7,1	7,3	7,6	7,9	36,8
Algemeen totaal	19.144,8	19.581,4	20.232,4	20.957,8	21.740,7	22.443,6	104.955,9

(1) Cijfers uit de ontwerp-begroting Vlaamse Gemeenschap 1985.

(2) Berekend volgens de gemiddelde prijsstijging der jaren 1986, 1987, 1988 en 1989.
Planbureau - Vooruitzichten 1985-1989 van mei 1985.

(3) In principe zou vanaf het jaar 1986 een investeringsfonds van 1,6 mld F worden tot stand gebracht;
het aandeel van elke gemeente in dit fonds zou bepaald worden volgens objectieve criteria.

(4) Medisch-Pedagogische Instellingen.

(5) Door de bevoegde administratie wordt een jaarlijks investeringsbedrag van ruim 2,2 mld F voorgesteld.

Het EFRO komt tussen in :

- communautaire programma's (op initiatief van de Europese Commissie) ;
- nationale programma's van communautair belang (op initiatief van de Lid-Staat; de Vlaamse dossiers worden beheerd door de Administratie voor Economie en Werkgelegenheid) ;
- projecten en studies.

Het percentage van steunverlening door het EFRO bedraagt 30 tot 55 % voor de infrastructuurinvesteringen van de overheid en 50 % van de regionale steun van de overheid voor industriële, ambachtelijke en dienstverlenende investeringen

b. Het Europees Sociaal Fonds (ESF)

Het ESF kan deelnemen in de financiering van maatregelen die bijdragen tot :

- beroepsopleiding en beroepsoriëntering ;
- bijkomende aanwervingen ;
- bevordering van maatschappelijke integratie in het kader van de geografische mobiliteit ;
- technische dienstverlening en advies, gericht op het scheppen van arbeidsplaatsen.

De bijstandspercentages bedragen 50 % voor algemene maatregelen en 50 % tot 100 % voor specifieke maatregelen.

c. Het Europees Oriëntatie- en Garantiefonds voor de Landbouw - afdeling Oriëntatie (EOGFL)

De doelstellingen van het EOGFL, die passen in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid, hebben betrekking zowel op gemeenschappelijke acties met regionaal karakter, als op horizontale acties.

De horizontale acties zijn gericht op :

- de verbetering van de landbouwproductie ;
- de verbetering van afzet en verwerking van landbouwprodukten ;
- de aanpassing en oriëntatie van de landbouwproductie in samenhang met het gemeenschappelijk marktbeleid.

d. Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal (EGKS)

De hulp van dit Fonds is beperkt tot de mijnstreek in de provincie Limburg.

- 222 1.1.3 - Europese fondsen - Raming van de financiële middelen (totale kostprijs + gevraagde Europese steun) voor de acties in de Westhoek

Aanduiding van het actiepunt	Uitvoerend orgaan	Raming totale kostprijs	Europese steun			Orde van prioriteit (a)
			EFRO	ESF	EOGFL	
Studie over de potenties van teelten en afzetmogelijkheden (1986)	Prov. West-Vlaanderen	1.500.000	-	-	25 % 375.000	A
Voorlichting en promotie inzake ontwikkeling van de tuinbouw; kwaliteitscontrole van gewassen en water (1986-88)	Prov. West-Vlaanderen	n.b.	-	-	25 % n.b.	A
Opzetten van een pilootbedrijf voor de verwerking van aardappelen (1986)	Prov. West-Vlaanderen	2.000.000	-	-	25 % 500.000	A
Bouw van bewaarplaatsen en witloofschuren (1986-90)	Privé-initiatief	n.b.	-	-	Maximaal	A
Ondersteuning van de ontwikkeling van de agro-industrie (1986-90)	Privé-initiatief	n.b.	-	-	Maximaal	A
- Vernieuwing en modernisering van de vissersvloot te Nieuwpoort; ondersteuning van de ontwikkeling van de groothandel en verwerking inzake visserij-producten (1986-90)	Privé-initiatief	n.b.	-	-	Maximaal	A
- Maricultuurproject te Nieuwpoort	Privé- en overheids-initiatief	n.b.	Infrastructuurwerken (overheid)	-	Exploitatie (privé)	C
Oprichting van een bedrijvencentrum te Ieper (1986-88)	GOM - West-Vlaanderen	22.750.000	55 % 12.512.500	-	-	A
Bedrijventerrein Ieper : - uitrustingswerken 1ste fase (1986) - uitrustingswerken 2de fase (1987-88) - verwerving en uitrusting 42 ha (1988-90)	WIER	15.000.000	55% 8.250.000	-	-	A
	WIER	10.500.000	55% 5.775.000	-	-	A
	WIER	129.000.000	55% (b) 51.700.000	-	-	B
	WIER	83.500.000	55% (b) 34.100.000	-	-	A
Bedrijventerrein Veurne : - verwerving van 16 ha en uitrust. van 24 ha (1986-87)	WIER	94.500.000	55% (b) 19.250.000	-	-	B
Bedrijventerrein Poperinge : - verwerving van 3,3 ha en uitr. van 7,3 ha (1986-87)	WIER	21.400.000	55% 11.770.000	-	-	A
Bedrijventerrein Wervik : - verwerven van 9 ha + aanleg verlengde industrielaan + westelijke omleiding Menen : (1987-88)	WIER + WERVIK + MENEN	193.500.000	55% 106.425.000	-	-	A
				-	-	A
				-	-	A
				-	-	A
Bedrijventerrein Nieuwpoort : - uitrusting van 9 ha (1988-90)	WIER	10.500.000	55% 5.775.000	-	-	C
Betaling gedurende 5 jaar van het geheel of deel van de interestlasten van leningen aangegaan voor de aankoop van gronden en het realiseren van de uitrustingswerken	WIER	n.b.	55%	-	-	A

Label IV.3 (vervolg.)

Aanduiding van het actiepunt	Uitvoerend orgaan	Raming totale kostprijs	Europese steun				Orde van prioriteit (a)		
			EFRO		ESF	EOGFL			
Oprichting van een bedrijventerreinfonds (1986)	Vlaams gewest + gemeenten	30.000.000	50%	15.000.000	-	-	-	A	
Ter beschikking stellen van de KMO's in de Westhoek van een technologisch geschoolde kracht (1986-88)	GOM - West-Vlaanderen	4.800.000	55%	2.640.000	-	-	-	A	
Financiering van een promotiecampagne ten gunste van de industrialisering van de Westhoek (1986-88)	GOM - West-Vlaanderen	2.900.000	55%	1.595.000	-	-	-	A	
Oprichting van een doorgangsgebouwen-complex te Ieper (1986)	GOM - West-Vlaanderen	65.950.000	55%	36.272.500	-	-	-	A	
Verdere uitbouw van de jachthaven te Nieuwpoort ('87)	Vlaams gewest	n.b.	55%	n.b.	-	-	-	A	
- Recreatievaart op de waterwegen (1986)	Min. Openbare Werken	7.000.000	50%	3.500.000	-	-	-	B	
- Toeristische routes en dergelijke (1986-90)	Prov., West-toerisme e.a.	n.b.	55%	n.b.	-	-	-	B	
Fonds voor promotie van de toeristische activiteit in de Westhoek (1986-88)	Westtoerisme	15.000.000	55%	8.250.000	-	-	-	A	
Promotie van het hoevetoerisme in de Westhoek - fase 1 : studie over de potenties (1986)	Vlaams Komm.- Gen. voor Toerisme (VKGT)	900.000	70%	630.000	-	-	Eventueel	A	
- fase 2 : uitbouw van een structuur voor promotie en coördinatie (1987-89)	VKGT + Westtoerisme	5.100.000	55%	2.805.000	-	-	-	B	
Zuidelijke randweg te Beerst (1987)	Prov. West-Vlaanderen	47.000.000	50%	23.500.000	-	-	-	B	
Uitrustingswerken douanecentrum Callicannes 2de fase (1986)	Stad Poperinge	10.500.000	50%	5.250.000	-	-	-	A	
Verbetering openbaar vervoer (1986-90)	NMVB	n.b.	50%	n.b.	-	-	-	B	
Bouw van twee pompgemalen; aanpassing Beverdijkvaart (1986-87)	Prov. West-Vlaanderen	60.000.000	30%	18.000.000	-	-	25%	15.000.000	A
Aanpassing van de vijver "De Blankaart" (1986-87)	Prov. West-Vlaanderen	50.000.000	30%	15.000.000	-	-	25%	12.500.000	A
Aanpassing van de Ieperlee; uitbouw Verdrongen Weiden (1986-87)	Min. van de Vl. Gemeens.	293.000.000	30%	87.900.000	-	-	25%	73.250.000	A
Aanpassing van de Bollaartbeek (1987)	Stad Ieper	72.000.000	30%	21.600.000	-	-	25%	18.000.000	A
Waterbeheersing in Veurne-Ambacht - fase 1 (in uitvoering)	Min. van de Vlaamse Gemeenschap	150.000.000	-	-	-	-	25%	37.500.000	B
- fase 2 (1986-87)		180.000.000	-	-	-	-	25%	45.000.000	B
- fase 3 (1988-90)		320.000.000	-	-	-	-	25%	80.000.000	B
Aanpassing stelsel van de Martjevaart (1986-87)	Min. van de Vl. Gemeens.	78.000.000	30%	23.400.000	-	-	25%	19.500.000	B
Aanpassing gemeentelijke rioleringsnetten en afkoppelen van de waterlopen van de toevoer naar de zuiveringsinstallaties (1986-90) waaronder aanpassing van de Sint-Jansbeek te Wervik (1986)	Gemeenten	Globale raming 300.000.000	55%	165.000.000	-	-	-	-	A
	Wervik	96.000.000	55%	52.800.000	-	-	-	-	A
Afvalwatercollectie Ieper (1986-87)	WZK	100.000.000	55%	55.000.000	-	-	-	-	A
Afvalwaterzuivering Ieper (1985-87)	WZK	173.000.000	55 %	95.150.000	-	-	-	-	A

Aanduiding van het actiepunt	Uitvoerend orgaan	Raming totale kostprijs	Europese steun				Orde van prioriteit (a)
			EFRO		ESF	EOGFL	
Afvalwaterzuivering Westkust (1985-86)	WZK	55.000.000	55%	30.250.000	-	-	A
Afvalwaterzuivering Veurne (1986-87)	WZK	78.000.000	55%	42.900.000	-	-	A
Afvalwaterzuivering Poperinge (1986-87)	WZK	40.000.000	55%	22.000.000	-	-	B
Drinkwatervoorzieningswerken De Blankaart :							
- verbindingsleiding en kanaaldoorgang Ieper (1986)	NMW	14.500.000	55%	7.975.000	-	-	A
- aanleg leiding Blankaart-Boezinge (1986)	NMW	55.000.000	55%	30.250.000	-	-	A
- uitbreiding lokale netten Poperinge, Wervik, Diksmuide en Lo-Reninge (1986)	NMW	83.000.000	55%	45.650.000	-	-	A
- uitbreiding lokale netten Heuvelland, Langemark-Poelkapelle en Zonnebeke (1986)	NMW	65.000.000	55%	35.750.000	-	-	A
- drinkwaterreservoir te Wijtschate en aanleggen van de leiding Wijtschate-Mesen (1986)	NMW	25.000.000	55%	13.750.000	-	-	A
Drinkwatervoorzieningswerken Dikkebus :							
- uitbaggeren van de vijver en oeverbescherming (1986)	Stad Ieper	26.000.000	55%	14.300.000	-	-	A
- toevoerleiding vijver- watertoren Dikkebus (1986-87)	Stad Ieper	10.000.000	55%	5.500.000	-	-	A
- aanpassing watertoren Dikkebus (1986-87)	Stad Ieper	10.000.000	55%	5.500.000	-	-	A
Drinkwatervoorzieningswerken Ter Yde (Westkust)							
- verwerving van gronden	IWVA	34.000.000	55%	18.700.000	-	-	A
- ruwbouw waterwinning	IWVA	28.000.000	55%	15.400.000	-	-	A
- electro-mechanische uitrusting	IWVA	40.000.000	55%	22.000.000	-	-	A
- teletransmissie waterwinning (1986)	IWVA	11.000.000	55%	6.050.000	-	-	A
- bouw wachtbekken en verzamelput (1986)	IWVA	8.000.000	55%	4.400.000	-	-	A
- aanleg persleiding pompstation-Koningsweg (1986)	IWVA	3.000.000	55%	1.650.000	-	-	A
- energievoorziening waterwinning (windenergie) (1986)	IWVA	10.000.000	55%	5.500.000	-	-	A
- uitbreiding aantal gemeentelijke netten (1986-87)	IWVA	10.000.000	55%	5.500.000	-	-	A
- persleiding Nieuwpoort-Diksmuide (1986)	IWVA	24.000.000	55%	13.200.000	-	-	A
- studie naar de mogelijkheden om de zoetwaterreserve in het duinengebied te verruimen	IWVA	n.b.	70%			-	A
Beroepsopleiding in de bedrijven							
- opleiding polymeren, termoplasten (dossier ingediend voor 1986)	RVA/privé	23.573.498	-		1986 : 4.839.333	-	A
					1987 : 2.323.000	-	A
- beroepsopleiding in bedrijven : algemene provisie 1986-90	RVA/privé		-		1988 : 599.000	-	A
					± 120.000.000	-	A
Om- en bijscholing in RVA-beroepsopleidingscentra							
- oprichting tweede keukenblok te Oostende en uitbreiding opleiding horeca	RVA	infrastruct.: 2.800.000 opleid.: n.b.	infrastructuur : 55%	1.540.000	Opleid.: maximaal	-	A
- opleiding horeca te Ieper	RVA Vormingsinst.	n.b.	-		n.b.	-	A
- bijsturing opleiding bouw te Oostende	RVA	n.b.	infrastruct.: 55%		opleiding : maxim.	-	A
- verdubbeling opleidingscapaciteit lassers te Oost.	RVA	n.b.	infrastruct.: 55%		opleiding : maxim.	-	A
- oprichting van een sectie "koeltechniek"	RVA	n.b.	infrastruct.: 55%		opleiding : maxim.	-	B
- oprichting van een sectie "zwaar vervoer"	RVA	n.b.	infrastruct.: 55%		opleiding : maxim.	-	B

Tabel IV.8 (vervolg)

Aanduiding van het actiepunt	Uitvoerend orgaan	Raming totale kostprijs	Europese steun			Orde van prioriteit (a)
			EFRO	ESF	EOGFL	
Vormingsinstituten Veurne-Ieper (1987-90 jaarlijks)	Vormingsinstituten	640.000 (jaarlijks)	-	50% 320.000 (jaarlijks)	-	A
- opleiding tot zelfstandig mecanicien	Vormingsinstituten	640.000 (jaarlijks)	-	50% 320.000 (jaarlijks)	-	A
- opleiding tot zelfstandig koeltechniker	Vormingsinstituten	550.000 (jaarlijks)	-	50% 275.000 (jaarlijks)	-	A
- opleiding lassen	Vormingsinstituten	550.000 (jaarlijks)	-	50% 275.000 (jaarlijks)	-	A
- opleiding modern secretariaat	Vormingsinstituten	550.000 (jaarlijks)	-	50% 275.000 (jaarlijks)	-	A
- opleiding programmeur-analist	Vormingsinstituten	550.000 (jaarlijks)	-	50% 275.000 (jaarlijks)	-	A
- taalonderricht voor migranten	Vormingsinstituten	250.000 (jaarlijks)	-	50% 125.000 (jaarlijks)	-	A
- opleiding modern secretariaat voor gehandicapten	Vormingsinstituten	250.000 (jaarlijks)	-	50% 125.000 (jaarlijks)	-	A
Onderzoek- en Voorlichtingscentrum voor Land- en Tuinbouw te Beitem-Roeselare	Prov. West-Vlaanderen	n.b.	-	-	maximaal	A
- volwassenenopleiding tabaksteelt	Prov. West-Vlaanderen	n.b.	-	-	maximaal	A
- volwassenenopleiding voedingsnijverheid	RSRMV	n.b.	infrastructuur	opleiding	-	A
- Beroepsopleiding voor gehandicapten	vzw Omschakelen of andere	n.b.	-	maximaal	-	A
- Beroepsopleiding voor vrouwen in beroepen waarin zij ondervertegenwoordigd zijn	RVA	n.b.	-	maximaal	-	A
- Opleiding voor laag geschoolden-projecten Lenssens	p.m.	-	-	-	-	A
Tussenkost in de loonkost van bedrijven die meewerken aan deeltijds leren, alternerend leren en leercontract	Stad Wervik	478.000 (jaarlijks)	-	50% 239.000 (jaarlijks)	-	B
Aansluiting als plaatsingsbureaus Wervik en Poperinge op	Stad Poperinge	478.000 (jaarlijks)	-	50% 239.000 (jaarlijks)	-	B
SIMONA (1986-88) : . Wervik	Vl. Gemeensch. Prov. West-Vlaanderen	1.400.000	70%	980.000	-	B

(a) De aanduidingen wijzen op een dalende prioriteit gaande van A naar C.

(b) EFRO-steun (55 %) bij verwerving gronden beperkt tot een aandeel voor de grondverwerving van 30 % van de totale kostprijs (verwerving + uitrusting).

Tabel IV.4 - Europese fondsen - Raming van de financiële middelen (totale kostprijs + gevraagde Europese steun) voor de acties in Limburg

E.F.R.O.

Komt men tot een groepering van de deelprogramma's die voor steun uit het E.F.R.O. in aanmerking kunnen genomen worden, dan betreft het een globale investeringskomst van 4.065 miljoen BF voor de planperiode, of ca. 810 miljoen BF per jaar.

Dit bedrag is als volgt samengesteld uit de diverse deelprogramma's :

1. Kempense steenkoolmijnen (KS-diversifiëring)	125 Mln F
2. Bevordering industriële groei	215 Mln F
3. Uitbouw van het toerisme	878 Mln F
4. Infrastructuur	1.890 Mln F
5. Toegepast wetenschappelijk onderzoek	957 Mln F

Indien men alle projecten zou opstarten en hiervoor EFRO-steun zou verkrijgen, komt dit bij een subsidiëringspercentage van 50 % neer op *ca. 400 miljoen BF per jaar aan EFRO-steun.*

E.O.G.F.L.

Voor de ontwikkeling van land- en tuinbouw wordt het investeringsprogramma waarvoor tussenkomst van het E.O.G.F.L. mogelijk geacht wordt, geraamd op 1.519 à 1.569 miljoen BF voor de planperiode of ca. 310 miljoen BF per jaar.

Bij een subsidiëringspercentage van 25 % vanuit het E.O.G.F.L. betekent dat *ca. 78 miljoen BF tussenkomst per jaar.*

In deze bedragen zijn evenwel de projecten van investeringen in de agro-verwerkende nijverheid slechts gedeeltelijk begrepen.

E.S.F.

Voor het programma "Beroepsopleiding en scholing" kan geen totaal bedrag worden voorgesteld.

Verwezen wordt, voor wat het Sociaal Fonds betreft, naar de steun die België in het verleden ontving; men zou hierbij ervan kunnen uitgaan dat - op basis van het werkloosheidsaandeel - ca. 11 % naar de provincie Limburg gaat, ter ondersteuning van initiatieven, zowel van publieke als private instanties (*ca. 445 miljoen BF per jaar*).

E.G.K.S.

Voor het ontwikkelen van nieuwe afzetmogelijkheden voor de Kempense steenkolen worden investeringen voorgesteld ten bedrage van 1.390 miljoen BF voor de planperiode, of ca. 280 miljoen BF per jaar. Nagegaan dient welke specifieke financieringsinstrumenten in het kader van de E.G.K.S. hierin een bijdrage kunnen leveren.

Bij deze indeling naar financieringsbronnen passen evenwel volgende *belangrijke overwegingen* :

1. De ontwikkelingsgebieden vallen niet samen met een bestuurlijke entiteit die beslissingsmacht heeft inzake begroting en financiën. Zij stemmen weliswaar overeen met één of meerdere arrondissementen, maar een arrondissement bezit geen autonomie op het stuk van begroting. Hierdoor is het zeer moeilijk om uit te maken welk deel van de overheidssteun of van de overheidsinvesteringen naar één welbepaalde ontwikkelingszone gaat.

2. De hoger opgegeven financieringsbronnen zeggen niets aangaande de initiatiefnemers van de investeringen. Zowel bij de financiering uit de nationale als uit de regionale begrotingen kan het volgende onderscheid worden gemaakt :

- de centrale overheid of de regionale overheid treedt rechtstreeks op en financiert het geheel van de werken : bijvoorbeeld de Rijkswegen, de administratieve gebouwen ;
de centrale of regionale overheden kunnen ook optreden als initiatiefnemer en/of als bemiddelaar voor het vragen van een tussenkomst van de Europese structuurfondsen (zie hierboven) ;
- de centrale overheid delegeert haar macht aan een publiek rechtspersoon, bv. een instelling van openbaar nut die in haar naam optreedt, en zij draagt de last van de verbintenissen door die rechtspersoon in deze hoedanigheid aangaan : bijvoorbeeld de Dienst voor de Scheepvaart ;
- het initiatief wordt genomen door een handelsvennootschap waarin de centrale of de regionale overheid aandeelhoudster is en waarvan zij uit haar begroting bepaalde investeringen subsidieert : bijvoorbeeld de werken van eerste aanleg van de Belgische Spoorwegen (NMBS) ;
- het initiatief wordt genomen door lagere besturen zoals provincies, steden en gemeenten, en de centrale overheid subsidieert de investeringen geheel of gedeeltelijk : bijvoorbeeld industrieterreinen, stadsvernieuwing.

B. UITGAVENTYPES

1. Infrastructuur

Uit wat voorafgaat blijkt dat, inzake infrastructuur, een onderscheid moet gemaakt worden tussen wat onder de nationale bevoegdheid (nationale infrastructuren) en wat onder de bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap (infrastructuur in verband met culturele, persoonsgebonden en regionale aangelegenheden) ressorteert.

De belangrijkste acties welke tot de bevoegdheid van de nationale overheid behoren en waarvan de financiële middelen werden geraamd in tabel IV.1, werden reeds toegelicht in Hoofdstuk III.

De regionale investeringen, welke onder de bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap ressorteren en waarvan de financiële middelen werden geraamd in tabel IV.2, hebben hoofdzakelijk betrekking op volgende rubrieken van "economische, sociale of culturele" aard.

a. Economisch

Werkgelegenheidsterreinen (zonings)

De financiële tegemoetkoming van de regionale overheid is gebaseerd op de toepassing van de wet van 30 december 1970 betreffende de economische expansie (B.S. van 1.1.1971) en van het in uitvoering daarvan genomen besluit van 12 september 1984 (B.S. 8.12.1984) van de Vlaamse Executieve houdende bepaling van de toekenningsvoorwaarden en de percentages van de subsidies voor de aanleg en de uitrusting van gronden voor industrie, ambachtswezen en diensten of van andere onthaalinfrastructuren voor investeerders.

Ruilverkaveling

De financiële middelen welke in het kader van het land- en tuinbouwbeleid worden ter beschikking gesteld voor de ruilverkaveling, zijn gericht op de structuurverbetering en het structuurherstel van de bedrijven (dimensiehergroepering) met als nevenaspecten verbetering van de kavelgrootte en verbeterde waterhuishouding.

Gesubsidieerde werken

Deze rubriek heeft betrekking op de tussenkomst, onder vorm van toelagen, aan de gemeenten, verenigingen van gemeenten, provincies, verenigingen voor vrijzinnigen en kerkfabrieken, voor de uitvoering van werken aan hun onroerend patrimonium (wegen en gebouwen).

Vanaf het jaar 1986 zou een investeringsfonds worden tot stand gebracht waarin het aandeel van elke gemeente zou bepaald worden volgens objectieve criteria, namelijk het inwonertal, de oppervlakte, de lengte van het gemeentelijk wegnnet, de bevolkingsdichtheid, het aantal woongelegenheden vóór 1945 en de verstedelijkingsgraad (Decreet van 24 januari 1985, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 19 maart 1985).

Onbevaarbare waterlopen en landbouwhydraulica

Het opgezette programma beoogt benevens de gewone ruimings-, onderhouds- en herstellingswerken, de oeverversterking en andere technische werken aan de onbevaarbare waterlopen.

b. Sociaal

Waterzuivering

De beschikbare financiële middelen zijn bestemd voor de uitbouw van de vereiste infrastructuurwerken (rioleringen, collectoren, zuiveringsstations, enz...) volgens een algemeen structuurplan dat rekening houdt met de specifieke omstandigheden van de hydrografie en de algemene ruimtelijke ordening, en met bepaalde prioriteiten zoals de huidige en te verwachten belasting van het oppervlaktewater door afvalwater.

Afval

De verwerking van afvalstoffen is van tweeërlei aard : de verwerking van specifiek industriële afval en de verwerking van de afval die als huishoudelijk wordt bestempeld. Wat deze laatste betreft, zijn subsidies ten belope van 60 % voorzien voor de bouw van verwerkingsinstallaties.

Stedebouw

De in deze rubriek voorziene bedragen zijn bestemd voor verrichtingen van algemeen ruimtelijk beleid zoals de aankoop of aanleg van groene ruimten, de aankoop van onroerende goederen in het kader van de ruimtelijke ordening, de natuurbescherming en de groenstrategie.

Stads- en dorpsvernieuwing

Dit concept dekt een beleid dat erop gericht is de stads-, gemeente- en dorpskernen als milieu van aantrekkelijkheid en herbergzaamheid te (re)valoriseren door een nauwe binding van sociale, economische en culturele waarden.

Steenkoolsites

Een toelage wordt toegekend aan de besturen die in het kader van een weloverwogen ruimtelijke ordening, de sanering doorvoeren van verlaten bedrijfsvestigingen (fabrieken, zand- of kleigroeven, enz.).

Brunfautfonds

Het betreft hier kredieten die krachtens de wet Brunfaut zijn voorzien voor de uitvoering van de nodige infrastructuurwerken bij de sociale woningen.

Sociale woningen

De bedragen welke voorkomen onder deze rubriek zijn machtigingen tot het aangaan van verbintenissen (leningen) voor de twee maatschappijen voor sociale huisvesting, namelijk :

- de Nationale Maatschappij voor Huisvesting en
- de Nationale Landmaatschappij.

Bos, jacht, visvangst

De voorziene bedragen beogen het voeren van een aankooppolitiek door de Gemeenschap, het subsidiëren van aankopen door ondergeschikte besturen en het verlenen van steun aan privé-eigenaars voor de bebossing van braakliggende gronden.

Watervoorziening

Het Vlaams gewest moet een belangrijke inspanning leveren om het hoofd te bieden aan het toenemend verbruik van leidingwater en om zijn waterbevoorrading veilig te stellen (spaarbekkens - zeewaterontzilting - uitbreiding distributienet). Het voorziene bedrag is bestemd voor subsidiëring, naar rato van 60 %, van de waterleidingmaatschappijen om de investeringen te doen om deze toestand te verbeteren.

Ziekenhuizen, M.P.I., bejaarden, home care

De in deze rubriek bedoelde financiële middelen zijn in hoofdzaak, behalve voor de bouw van ziekenhuizen en medisch sociale inrichtingen, ook bestemd voor de bouw van flats en bejaardenhuizen alsmede als bijdrage voor de gemeenschap met het oog op de oprichting van instellingen voor minder-validen.

c. Cultureel

Het bedrag collectief vermeld onder de rubriek "cultuur, sport, toerisme" heeft niet alleen betrekking op het culturele waar het de jeugdvorming, de volkswontwikkeling, het openbaar bibliotheekwerk, de beeldende kunsten en de musea betreft alsmede op het sociaal toerisme en de toeristische infrastructuur, maar tevens op zowel toelagen voor de aankoop en de nieuwbouw van onroerende goederen voor sport en de oprichting van sportcentra als voor de monumentenzorg (zowel private als burgerlijke monumenten).

De rubriek "onderwijs" ten slotte behelst een toelage aan het Koninklijk Werk "Ibis" (visserijschool).

2. Andere steunmiddelen

De instrumenten en middelen om de industriële ontwikkeling in het Vlaams gewest te ondersteunen en te oriënteren kunnen ruwweg ingedeeld worden in drie categorieën :

- het *macro-economisch omkaderingsbeleid* met vooral de ondersteuning (of afremming) van de vraag, o.m. via budgettaire middelen ;
- de *algemene of horizontale beleidsmaatregelen* zoals de belastingheffing, de sociale zekerheid, het monetair en kredietbeleid en het prijsbeleid ;
- de *specifieke middelen v. or het industriebeleid*.

In het verleden werden een aantal instrumenten gecreëerd welke aan de doelstellingen inzake economische expansie, structurele vernieuwing en werkgelegenheidsbevordering moesten beantwoorden. Deze instrumenten hebben o.m. als voorwerp :

- het aanmoedigen van de particuliere investeringen,
- het bevorderen van de uitvoer,
- het stimuleren van het speurwerk,
- het economisch overheidsinitiatief,
- het vernieuwen van de industriële structuur.

Enkele van deze instrumenten verdienen, hetzij om reden van de omvang van de ingezette middelen, hetzij om reden van de regionale impact, nadere precisering :

a. De investeringssteun

Het stimuleren van de investeringen door middel van de expansiewetten is sinds lang de hoeksteen geweest van het industriebeleid. Zo werden, van 1959 tot eind 1984, in het Vlaams gewest in het totaal voor ruim 700 miljard F investeringen, die aanleiding moesten geven tot 325.000 aanwervingen, door middel van de expansiewetten gesteund.

De wet betreffende de economische expansie van 30 december 1970 regelt de investeringssteun voor de ondernemingen in de ontwikkelingsgebieden. Zij voorziet in hogere en een meer uitgebreide waaier van tegemoetkomingen dan de algemene expansiewet van 17 juli 1959 die van toepassing is in de rest van het land (zie ook Hoofdstuk II, B.2 en Hoofdstuk III, B.1).

b. De herstructureringsprogramma's

De programma's voor de bedrijfstakken waar een nationaal sectorieel beleid erkend is, werden opgesteld door de nationale overheid. Omvangrijke middelen werden ingezet welke het voorwerp uitmaakten van regeringsbeslissingen. Deze nationale herstructureringsprogramma's hebben betrekking op de staalnijverheid, de textielnijverheid, de steenkoolmijnen, de scheepsbouw en scheepsherstelling en de glasverpakkingsnijverheid (zie ook het herstructureringsbeleid in Hoofdstuk III, A.2 - Het sectoraal beleid).

c. Het Fonds voor Industriële Vernieuwing

Het F.I.V. werd opgericht bij koninklijk besluit nr 31 van 15 december 1978 tot instelling van een Fonds voor Industriële Vernieuwing, gewijzigd bij het koninklijk besluit van 4 oktober 1984, dat werd genomen in uitvoering van de herstellwet van 31 juli 1984.

Het Fonds heeft een *drievoudige opdracht* :

1° deel te nemen in de financiering van de inbrengen die de openbare investeringsmaatschappijen doen uit hoofde van reconversiecontracten in het kapitaal van reconversiemaatschappijen ;

2° deel te nemen in de financiering van projecten die de openbare investeringsmaatschappijen verwezenlijken bij toepassing van artikel 2, § 1, 2 of 3 van de wet van 2 april 1962 tot oprichting van een nationale investeringsmaatschappij en van gewestelijke investeringsmaatschappijen, gewijzigd bij de wetten van 30 maart 1976 en 4 augustus 1978 ;

3° bij te dragen tot de financiering van projecten van gewestelijk reconversie- of ontwikkelingsbeleid die worden verwezenlijkt in welke vorm ook door de overheden of organismen hiertoe aangewezen door de Gewest-executieven.

d. Het economisch overheidsinitiatief

De Gewestelijke Investeringsmaatschappij voor Vlaanderen, een naamloze vennootschap van openbaar nut, opgericht bij koninklijk besluit van 16 november 1979, door de Vlaamse Executieve, heeft een drievoudige functie, namelijk :

- als ontwikkelingsbank

Hierbij heeft zij tot doel de oprichting, de herstructurering en de uitbreiding te bevorderen van privé-bedrijven die de vorm hebben van een kapitaalvennootschap of een coöperatieve vennootschap.

- als overheidsholding

De G.I.M.V. levert een bijdrage tot de bevordering van het economisch overheidsinitiatief. Daartoe gaat zij over tot de oprichting of tot de deelneming in het oprichten van overheidsbedrijven onder de vorm van handelsvennootschappen. In dit raam kan zij tevens participaties verwerven in deze ondernemingen en deelnemen in het beheer ervan. De participaties kunnen gaan van 5 tot 100 %.

- als uitvoeringsorgaan van het industrieel beleid van Staat of Gewest

In dit kader vervult zij de opdrachten die haar bij bijzondere wetten of door de Vlaamse Regering worden toevertrouwd.

De G.I.M.V. treedt eveneens op voor rekening van het Vlaams gewest voor de behandeling van de F.I.V.-dossiers. Deze dossiers dienen rechtstreeks bij de G.I.M.V. ingediend, in het bijzonder met het oog op de oprichting van reconversievennootschappen.

e. Prototypesteun

In het kader van het industrieel en regionaal beleid werd door de wetgever de mogelijkheid tot een financiële tussenkomst vanwege de Staat voorzien tot aanmoediging van de technologische innovatie van de in België gevestigde nijverheidsondernemingen via een zogenoemd prototypefonds. Deze financiële tussenkomst onder vorm van "risicodragende renteloze voorschotten" vindt haar wettelijke basis in artikel 7 van de expansiewet van 17 juli 1959, gewijzigd en aangevuld bij koninklijk besluit nummer 87 van 11 november 1967 en hernomen bij artikel 25 van de wet van 30 december 1970. Een Commissie van Advies voor Industrieel Onderzoek werd opgericht in de schoot van het Ministerie van Economische Zaken bij koninklijk besluit van 14 mei 1968 in uitvoering van het koninklijk besluit nummer 87. Deze Commissie blijft bevoegd voor prototypesteun in de nationale sectoren.

Inmiddels werd ook voor het Vlaams gewest een Commissie van Advies voor het Industrieel Onderzoek opgericht. Dit gebeurde bij besluit van 15 september 1982 van de Vlaamse Executieve. Deze Commissie ressorteert onder de Gemeenschapsminister voor Economie. Deze oprichting vindt haar juridische grondslag in artikel 6, par. 1, VI, 4° van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming van de instellingen. Overeenkomstig de bepalingen van dit artikel werd de bevoegdheid inzake de toepassing van de economische expansie, met inbegrip dus van de prototypesteun, aan de gewesten overgedragen, met uitsluiting nochtans van de nationale sectoren.

Het Vlaams prototypefonds heeft als doel technologische innovaties van in het Vlaams gewest gevestigde nijverheidsondernemingen te bevorderen en meer bepaald deze ondernemingen te stimuleren tot het overwinnen van de risico's inherent aan innovatieprojecten.

Om deze doelstelling te realiseren worden door de Vlaamse overheid, bij wijze van tussenkomst in de ontwikkelingskosten, renteloze voorschotten verstrekt. Deze voorschotten bedragen normaliter 50 % van de aanvaarde kosten. In bijzondere gevallen kan deze tussenkomst tot 80 % van deze kosten belopen. De tegemoetkoming wordt terugbetaald ingeval van rendabele commercialisatie van het ontwikkelde produkt.

f. De overheidsbestellingen

De overheidsbestellingen nemen een belangrijke plaats in bij het voeren van het industriebeleid.

In de metaalverwerkende nijverheid vertegenwoordigen de overheidsbestellingen ongeveer 1/3 van de totale binnenlandse leveringen. Op het niveau van sommige bedrijfstakken, met name de telecommunicatie, het rollend spoorwagematerieel, de bouw van autobussen, enz., ligt dit percentage nog heelwat hoger.

De overheidsbestellingen kunnen bijdragen tot het bereiken van belangrijke doelstellingen zoals :

- het verschaffen van een afzetgebied,
- de bevordering van de werkgelegenheid,
- de bijdrage tot de industriële vernieuwing.

HOOFDSTUK V - DE AANWENDING VAN HET PROGRAMMA

De aanwending van het programma (1) voor de ontwikkelingsgebieden, waarvan de doelstellingen en de actiemiddelen hierboven werden uiteengezet, zal in hoofdzaak uitgevoerd worden met de middelen die ingeschreven zijn op de rijksbegroting en de begroting van de Vlaamse Gemeenschap.

De regionale en de nationale overheid beschikken over het initiatief en over de voornaamste budgettaire middelen, met mechanismen voor financiële transferten die de lokale projecten registreren, ofwel uitlokken en beslissen over hun financiering (2).

De bevoegdheden van het regionaal beleidsniveau en de werking van de organen van de Vlaamse Gemeenschap (Vlaamse Raad en Vlaamse Executieve) worden bepaald in de bijzondere wet tot hervorming der instellingen van 8 augustus 1980.

De bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap strekt zich uit tot het Vlaams gewest (3) wat de plaatsgebonden regionale aangelegenheden aangaat. Diezelfde instantie is eveneens bevoegd voor de persoonsgebonden en culturele aangelegenheden van de nederlandstaligen binnen het Vlaams en het Brussels gewest.

Het Vlaams beleidsniveau is bevoegd voor volgende materies :

a. De culturele aangelegenheden (4) :

- de kunst, het cultureel patrimonium, de musea, de bibliotheken en soortgelijke diensten ;
- radio-omroep en de televisie ;
- het jeugdbeleid, de permanente opvoeding (volksontwikkeling) en de culturele animatie ;
- de lichamelijke opvoeding en sport, de vrijetijdsbesteding en het toerisme ;
- de beroepsscholing in de vorm van middenstandsopleiding en landbouwvorming.

(1) Zie ook Hoofdstuk IV - De financiële middelen.

(2) Daarnaast bevat de institutionele structuur nog locale beslissingsmachten (provincies en gemeenten) met juridische bevoegdheid, maar met beperkte financiële middelen.

(3) Het Vlaams gewest omvat het grondgebied van de provincies Antwerpen, Limburg, Oost-Vlaanderen en West-Vlaanderen, alsook het grondgebied van de administratieve arrondissementen Halle-Vilvoorde en Leuven (= Vlaams Brabant).

(4) Bedoeld in artikel 59bis, § 2, 1° van de Grondwet.

b. De persoonsgebonden aangelegenheden (1). Hieronder ressorteren onder meer :

- het gezondheidsbeleid (waaronder bepaalde aspecten van het ziekenhuisbeleid) ;
- de bijstand aan personen, namelijk het gezinsbeleid, het beleid inzake maatschappelijk welzijn, het onthaalbeleid voor immigranten, het beleid inzake mindervaliden, het bejaardenbeleid, de jeugdbescherming en de sociale hulpverlening ;
- het toegepast wetenschappelijk onderzoek betreffende bovenvermelde aangelegenheden.

c. De plaatsgebonden regionale aangelegenheden (2).

1° Wat de ruimtelijke ordening betreft o.m. :

- het grondbeleid,
- de stedebouw en stadsvernieuwing,
- de aanleg en uitrusting van industriezones,
- de vernieuwing van afgedankte bedrijfsruimte.

2° Inzake het leefmilieu :

- de bescherming van het leefmilieu,
- de ophaling en verwerking van afvalstoffen,
- de politie van de hinderlijke bedrijven.

3° De landinrichting en het natuurbehoud :

- de ruilverkaveling,
- de natuurbescherming en groene ruimten,
- de jacht, de bossen en de visvangst,
- de landbouwhydraulica, de onbevaarbare waterlopen, de ontwatering en de polders en wateringen.

4° De huisvesting.

5° Het waterbeleid :

- de waterproduktie en watervoorziening (exclusief de grote waterbouwkundige werken),
- de zuivering van afvalwater,
- de riolering.

(1) Bedoeld in artikel 59bis, § 2bis van de Grondwet.

(2) Bedoeld in artikel 107 quater van de Grondwet.

6° Wat het economisch beleid betreft :

- de exploitatievoorwaarden voor de natuurlijke rijkdommen,
- de gewestelijke planning en het openbaar industrieel initiatief op gewestelijk vlak,
- de gewestelijke aspecten van de kredietpolitiek,
- de gewestelijke economische expansie onverminderd het normatief karakter waarbinnen de economische bedrijvigheid en de concurrentie worden uitgeoefend (1).

7° De gewestelijke aspecten van de energie zoals de electriciteitsvoorziening, de openbare gasdistributie, de aanwending van mijngas, de netten voor warmtevoorziening, de nieuwe energiebronnen, de terugwinning van energie.

8° De voogdij over de ondergeschikte besturen.

9° Bepaalde aspecten van het tewerkstellingsbeleid zoals de arbeidsbemiddeling en de toepassing van de normen betreffende de tewerkstelling van buitenlandse arbeidskrachten.

10° Het toegepast wetenschappelijk onderzoek in de aangelegenheden waarvoor zij uitsluitend bevoegd zijn.

De tabel hieronder stelt schematisch de verdeling der bevoegdheden voor van de uitgaven naar belangrijkste types van regionale actie of met een impact op de regionale ontwikkeling.

(1) Een nationaal beleid blijft behouden voor volgende bedrijfstakken : de steenkoolmijnen, de scheepsbouw en scheepsherstelling, de glasverpakkingsnijverheid, de textielnijverheid en de staalnijverheid.

SCHEMA VAN DE BEVOEGDHEIDSVARDELING NAARGELANG HET TYPE DER ACTIES

Infrastructuurtype	Vastleggings- en ordonnancerings- autoriteit	Budget
<i>Zware infrastructuur</i>		
1. Autosnelwegen	Ministerie Openbare Werken	Nationaal
2. Wegen	Ministerie Openbare Werken	Nationaal
3. Waterwegen en grote waterbouwkundige werken (stuwdammen, spaarbekkens, enz.)	Ministerie Openbare Werken	Nationaal
4. Spoorwegen en N.M.B.S. (1)	Ministerie Verkeerswezen	Nationaal
5. Openbaar vervoer en N.M.V.B. (2)	Ministerie Verkeerswezen	Nationaal
6. Luchthavens en R.L.W. (3)	Ministerie Verkeerswezen	Nationaal
7. Havens	Ministerie Verkeerswezen en Openbare Werken	Nationaal
8. Autonome havens	Ministerie Verkeerswezen en Openbare Werken	Nationaal
<i>Lichte infrastructuur</i>		
1. Gemeentelijke : - Wegen - Preventieve gezondheidszorg - Aanvoer water - Afwatering	Gemeenten Gemeenten Gemeenten Gemeenten	Gemeentelijk (uit ad hoc subsidies toegerekend door het gewest en geput uit het budget "Openb.Werken")
2. Verwerving van industrie- en toeristische terreinen	Ministerie Vlaamse Gemeenschap	Regionaal
3. Inrichting en uitrusting van industrieterreinen Gezondmaking van steenkoolsites Gezondmaking van industrieterreinen Verwerving van toegangswegen voor zonings	Ministerie Vlaamse Gemeenschap Ministerie Vlaamse Gemeenschap Ministerie Vlaamse Gemeenschap Ministerie Vlaamse Gemeenschap	Regionaal Regionaal Regionaal Regionaal
4. Ziekenhuisinfrastructuur	Ministerie Volksgezondheid en Ministerie Vlaamse Gemeenschap	Nationaal en regionaal fonds voor ziekenhuisgebouwen
5. Stedebouw, ruimtelijke ordening en stadsvernieuwing	Ministerie Vlaamse Gemeenschap	Regionaal
6. Waterbeleid (winning, aanvoer en zuivering van drinkwaters)	Ministerie Vlaamse Gemeenschap	Regionaal
7. Onderwijs, lichamelijke opvoeding en sport in scholen	Ministerie Nederlandse Opvoeding	Cultureel + Fonds voor schoolgebouwen
8. Technisch onderwijs	Provincie	Provinciaal (vertrekkende van de subsidies)
9. Culturele en sportieve infrastructuur; toerisme	Ministerie Vlaamse Gemeenschap	Regionaal
10. Beroepsopleiding	Ministerie Vlaamse Gemeenschap	Regionaal
11. Bossen, jacht, visvangst, natuurbehoud en -bescherming	Ministerie Vlaamse Gemeenschap	Regionaal
12. Sociale huisvesting (subsidies + Wet Brunfaut)	Ministerie Vlaamse Gemeenschap	Regionaal
13. Ruilverkaveling en onbevaarbare waterlopen	Ministerie Vlaamse Gemeenschap	Regionaal
14. Leefmilieu (zuivering afvalwaters, riolering, afval, luchtverontreiniging)	Ministerie Vlaamse Gemeenschap	Regionaal
<i>Zeezaken</i>		
1. Hulp aan bedrijfsinvesteringen	Ministerie Vlaamse Gemeenschap	Regionaal
2. Hulp aan investeringen in de nationale sectoren	Ministerie Economische Zaken	Nationaal

(1) Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen.

(2) Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen.

(3) Regie der Luchtwegen.

Voor de programma's die opgesomd worden in Hoofdstuk III, B.6, § 1 en § 2, en waarvan de kostprijsramingen opgenomen zijn in Hoofdstuk IV (tabellen IV.3 en IV.4) wordt een beroep gedaan op de verschillende E.G.-fondsen :

1. Marktsectoren :

- Ontwikkeling van land- en tuinbouw	E.O.G.F.L.
- Kempense steenkoolmijnen	E.G.K.S.
- Industriële expansie en vernieuwing	E.F.R.O.
- Stimulering van toerisme	E.F.R.O.

2. Instrumenten voor regionale ontwikkeling :

- Infrastructuur	E.F.R.O.
- Beroepsopleiding en scholing	E.S.F.
- Wetenschappelijk onderzoek ten dienste van het bedrijfsleven	E.F.R.O.

REGIONAAL ONTWIKKELINGSPROGRAMMA

WALLONIË

1986—1990

INHOUD

<u>HOOFDSTUK I - SOCIAAL-ECONOMISCHE ANALYSE VAN HET WAALSE GEWEST</u>	205
<u>INLEIDENDE OPMERKING</u>	207
 <u>I. DE BEVOLKING</u>	 209
1.1. De totale bevolking en het aandeel van de Waalse bevolking in het totaal van het Rijk	209
1.2. De situatie naar leeftijdsgroep	210
1.3. Geografische verdeling van de bevolking	212
1.4. De bevolkingsdichtheid	214
 <u>II. DE ECONOMISCHE ONTWIKKELING</u>	 215
2.1. Gemiddelde jaargroei van het BBP en van de sectoren	215
2.1.1. Gemiddelde van de jaargroei per periode van vijf jaar tussen 1970 en 1980	215
2.1.2. Jaarlijkse groeigemiddelden vanaf 1981	216
2.1.3. Conclusies	216
2.2. Ontwikkeling van de industriële produktie	217
2.3. De uitvoer	218
2.4. De investeringen	219
2.4.1. Situatie investeringen bepaald op grond van de BTW-aangiften	219
2.4.2. Investeringen in het midden- en kleinbedrijf	220
2.5. Inrichting en aanleg van industrieterreinen	222
2.5.1. Situatie per 31 december 1981	222
2.5.2. Situatie per 1 januari 1985	223

2.5.3. De werkgelegenheidszones : situatie per eind december 1985	224
2.6. Het onderzoek	226
III. <u>DE BEROEPSBEVOLKING EN DE WERKGELEGENHEID</u>	228
3.1. De beroepsbevolking	228
3.2. De werkgelegenheid	229
3.2.1. In loondienst werkenden	229
3.2.2. De niet in loondienst werkende beroepsbevolking	230
3.2.3. Totale werkgelegenheid in Wallonië	232
3.2.4. De vooruitzichten voor 1990	234
3.3. De werkloosheid	235
3.4. Arbeidsmarkt - situatie in de voorgaande jaren - toekomstige ontwikkelingen	238
3.4.1. Vergelijking van het aanbod en de vraag naar arbeid op regionaal niveau	238
3.4.2. De regionale arbeidsmarkt	239
IV. <u>DE INKOMENS</u>	240
V. <u>HET MILIEU</u>	242
5.1. Inleiding	242
5.2. De bodem	242
5.3. Water	243
5.4. Lucht	244
5.5. Bosbestand	245
5.6. Landschappen en ecosystemen	246
5.7. Risico's	247

VI. <u>DE SITUATIE IN DE ONTWIKKELINGSZONES</u>	248
6.1. Het industriële bekken Hene-Samber-Maas	248
6.1.1. Bevolking	248
6.1.2. Structuur van het produktieapparaat	249
6.1.3. Werkgelegenheid en werkloosheid	250
6.1.4. Inkomens	252
6.2. Landelijke streek van het zuidoosten	253
6.2.1. Bevolking	253
6.2.2. Structuur van de bedrijvigheid	254
6.2.3. Werkloosheid en werkgelegenheid	256
6.2.4. Inkomens	258
VII. <u>OVERZICHT VAN DE REEDS GETROFFEN MAATREGELEN</u>	260
7.1. Begroting	260
7.1.1. Door het Waalse Gewest gebezigde begrotingsmiddelen in de periode 1982-1985	260
7.1.2. Ontwikkeling van de overheidsinvesteringen in het Gewest Wallonië	261
7.1.3. Maatregelen inzake onderzoek en technologie	261
7.1.4. Maatregelen op het gebied van de energie	263
7.1.5. Begrotingen van de Frans- en Duitstalige gemeenschappen	263
7.2. Produktieve investeringen	265
7.2.1. Toepassing van de wet van 30 december 1970	265
7.2.2. Toepassing van de wet van 4 augustus 1978	269
7.3. Voornaamste infrastructuurprojecten	271
7.3.1. Wegen en autowegen	271
7.3.2. Waterwegen	271
7.3.3. Gebouwen (Régie des Bâtiments et Administration - Wallonie)	272

7.4. Overheidsinvesteringen ten behoeve van de communicatie	272
7.4.1. Spoorweginfrastructuur (NMBS)	272
7.4.2. Regie der luchtwegen	274
7.5. Beroepsopleiding	274
7.5.1. RVA	274
7.5.2. Beroepsopleiding op het gebied van de landbouw	275
7.6. Investerings in het toerisme	277
7.7. Verplichtingen aangaande uit het Fonds d'Investissements Agricoles (FIA)	278
7.8. Aanwending van de voor structuurverbetering bestemde financiële instrumenten van de Gemeenschap	278
7.8.1. EFRO	278
7.8.2. EOGFL	280
7.8.3. Europees Sociaal Fonds	281
7.8.4. Leningen van de Europese Investeringsbank aan het Waalse Gewest	282

VIII. <u>CONCLUSIES</u>	284
-------------------------	-----

<u>HOOFDSTUK II - DOELSTELLINGEN VOOR HET ONTWIKKELINGSBELEID</u>	286
<u>I. DE INZET</u>	288
1. Sociaal-economische doelstellingen	288
2. Industriële structuur, technologieën en midden- en kleinbedrijf	289
3. Ruimtelijke ordening en milieu	290
<u>II. ECONOMISCHE STRATEGIE</u>	290
1. Leidmotieven	290
2. Industriële omschakeling	291
3. Steun voor de economische expansie	292
3.1. Investeringssteun	292
3.2. Specifiek beleid voor het midden- en kleinbedrijf	293
4. Schepping van werkgelegenheid, opleiding en permanente vorming	293
4.1. Schepping en werkgelegenheid	293
4.2. Opleiding en voortdurende vorming	294
5. Onderzoek en technologische innovatie	296
6. Infrastructuur- en communicatiebeleid	297
7. Gebruik van de natuurlijke hulpbronnen	298
8. Toerisme	299

<u>HOOFDSTUK III - ACTIES VOOR DE ONTWIKKELING</u>	300
<u>I. VERNIEUWING VAN DE INDUSTRIELE STRUCTUUR</u>	303
1. Een subjectgericht beleid	303
1.1. De relationele mechanismen	303
1.2. Het overheidsinitiatief voor de industrie	303
1.2.1. Bevordering van het midden- en kleinbedrijf	304
1.2.2. Acties van het type "bemoedering van ondernemingen"	306
1.2.3. Verbetering van het management	306
1.3. Het psycho-sociale klimaat	307
2. Instrumenten en beleid	307
2.1. Enting op bestaande activiteiten	307
2.1.1. De plaats van de basisindustrie	308
2.1.2. Ondernemingen in moeilijkheden	308
2.2. Onderzoek en innovatie	309
2.3. Export	313
2.4. Een beleid ter bevordering van de investeringen	316
2.5. Permanente follow up van de gewestelijke activiteiten	317
<u>II. LAND- EN BOSBOUW</u>	318
1. De landbouw en de agro-levensmiddelensector	318
2. Bossen	320

III. <u>HUISVESTING</u>	323
1. Het woningbestand	324
1.1. Nieuwbouw	324
1.2. Vernieuwbouw	324
1.3. Onbewoonbaarverklaring en sloping	325
1.4. Door de overheid gespecialiseerde infrastructuurvoorzieningen	325
2. Steun aan personen	326
2.1. De huurregeling	326
2.2. Verwerving van een eigen woning	326
IV. <u>STADS- EN DORPSVERNIEUWING</u>	327
1. Het belang van de gemeenten	327
2. Infrastructuurwerken	328
3. Vernieuwing van terreinen waar de vroegere economische activiteit is gestaakt	328
4. Stadsvernieuwing	329
5. Plattelandsvernieuwing	330
V. <u>WATER</u>	332
1. Kennis, bescherming en exploitatie van de waterreserves	332
1.1. Grondwater	332
1.2. Oppervlaktewater	333
2. Voorkoming van vervuiling - zuivering	334
3. Gewestelijke waterwerken	335
4. Ontwatering	335
5. Grote waterproduktie en -aanvoer	335
6. Waterdistributie	336

VI. <u>DE BODEMRIJKDOM</u>	337
1. Op het gebied van de regelgeving	337
2. Op operationeel gebied	337
VII. <u>ENERGIE</u>	339
1. Inleiding	339
2. Het schema voor de energie en de ontwikkelingsacties	339
a) wat de bronnen van energie betreft	340
b) wat de produktie van energie betreft	340
c) wat het vervoer van energie betreft	340
d) wat het verbruik betreft	341
e) wat de terugwinning van energie betreft	341
VIII. <u>HET MILIEU</u>	343
1. De vaste afvalstoffen	343
1.1. Preventieve acties aan de bron van de afvalstoffen	343
1.2. Acties op het gebied van de verzameling van afvalstoffen	343
1.3. Acties op het gebied van behandeling en wegwerking	343
1.4. Maatregelen inzake gevaarlijke afvalstoffen uit de industrie	344
2. De luchtverontreiniging	344
3. De bescherming van de natuur	345
4. Risicobeleid	345

IX. <u>TOERISME</u>	346
1. De randvereisten van elk beleid inzake toerisme	346
2. Een betere coördinatie van de bevordering van het toerisme	346
3. Verbetering en diversificatie van het net van hotels en herbergen	347
4. Toeristische centra en verspreid toerisme	347
5. Versterking van de economische rol van het toerisme onder wegwerking van de ongelijkheden tussen de regio's	348
6. Een programma voor een toeristische uitrusting die werkgelegenheid schept	348
X. <u>DE HOOFDLIJNEN VAN EEN WERKGELEGENHEIDSBELEID</u>	351
1. De schepping van arbeidsplaatsen	351
2. Beroepsopleiding	352
2.1. Onderwijs (Nationale Opvoeding)	352
2.2. Beroepsopleiding voor volwassenen	352
2.3. Permanente opleiding voor personen in de middenstand	354
2.4. Overige acties	355
XI. <u>DE BELEIDSMAATREGELEN INZAKE DE UITRUSTING, HET VERVOER EN DE COMMUNICATIE</u>	358
1. Investerings in de spoorwegen	358
2. Stedelijk verkeer en Intercity-verkeer	359
3. Vervoer over de weg	360
4. Waterwegen	360
5. Investerings in de luchthavens	360
6. Problematiek van het grensoverschrijdend vervoer	361
7. Infrastructuur gebaseerd op de communicatie per kabel	362

<u>HOOFDSTUK IV - VOORNAAMSTE BEGROTINGSMIDDELEN VOOR DE FINANCIERING VAN HET PROGRAMMA</u>	363
<u>I. BESCHIKBARE BEGROTINGSMIDDELEN VOOR DE PERIODE VAN HET PROGRAMMA</u>	366
1. Begroting van het Waalse Gewest	366
1.1. Raming van de ontvangsten en van de begrotingsruimte	366
1.2. Verplichtingen voor de periode 1986-1990	366
2. Begroting van de Franse gemeenschap	367
3. Begroting van de Duitse gemeenschap	368
4. Begroting voor nationale overheidsinvesteringen voor de periode 1986-1990	369
5. Totale begrotingsmiddelen van de overheid die voor ontwikkelingsmaatregelen beschikbaar zijn	371
<u>II. TOEWIJZING VAN BOVENGENOEMDE BEGROTINGSMIDDELEN PER SOORT MAATREGELEN</u>	372

I. ALGEMEEN INSTITUTIONEEL KADER

377

1. Grenzen van de gewesten

377

2. Instellingen

378

2.1. Raden

378

2.2. Executieven

379

3. Decreetgevende macht

380

3.1. Uitoefening van de decreetgevende macht

380

3.2. Aangelegenheden die onder de decreetgevende macht vallen

380

4. Actiemiddelen van het Gewest en de gemeenschappen

382

4.1. Administraties van het Gewest en de gemeenschappen

382

4.2. Financiële middelen

383

II. VOORNAAMSTE INSTELLINGEN DIE ZIJN BETROKKEN BIJ HET UITWERKEN EN TEN
UITVOER LEGGEN VAN DIT PROGRAMMA VOOR HET WAALSE GEWEST, DE FRANSE
GEMEENSCHAP EN DE DUITSE GEMEENSCHAP

385

1. Instellingen van openbaar nut bedoeld in de wet van 28 december 1984

385

2. Gewestelijke Investeringsmaatschappij voor Wallonië (SRIW) en haar
filialen

385

3. Participatiemaatschappijen

386

4. Dienst voor de Bevordering van het Toerisme voor de Franse Gemeenschap

386

5. Stichting voor de Bevordering van het Toerisme voor de Duitse
Gemeenschap

386

6. Franstalig Instituut voor Permanente Educatie van de Middenstand

387

7. Centra voor Permanente Educatie van de Middenstand van de Duitse
Gemeenschap

387

8. Provincies, gemeenten, intercommunale verenigingen

387

9. Economische en Sociale Raad van het Waalse Gewest	388
10. Waalse afdeling van het Planbureau	388
11. Handelsondernemingen, coöperatieve ondernemingen, verenigingen van ondernemingen, verenigingen zonder winstoogmerk of feitelijke verenigingen, die actief zijn op één of meer gebieden van dit programma	389
BIJLAGE VAN HET REGIONALE ONTWIKKELINGSPROGRAMMA VOOR WALLONIË 1986-1990	391

HOOFDSTUK 1

SOCIAAL-ECONOMISCHE ANALYSE VAN HET WAALSE GEWEST

INLEIDENDE OPMERKING

Onderhavig regionaal ontwikkelingsprogramma geeft voor de komende jaren de prioriteiten en beleidsmaatregelen aan waarmee de autoriteiten de problemen in het Waals Gewest wensen op te lossen.

Bij de sociaal-economische analyse zullen dezelfde analysemethoden worden gevolgd als bij de uitwerking van het vorige regionale ontwikkelingsprogramma; op die manier zullen de belangrijke ontwikkelingen in de periode 1982-1985 met de tot 1990 verwachte ontwikkelingen kunnen worden vergeleken.

De regionale statistieken hebben ondanks de vele projecten sedert 1982 slechts weinig verbeteringen te zien gegeven; de problemen waarop men is gestuit waren dan ook dezelfde als in het verleden. De Executieve zal zich derhalve resoluut inzetten voor een met op nationaal niveau besloten maatregelen overeenstemmend actieprogramma ter zake.

In het regionaal ontwikkelingsprogramma zullen de doelstellingen en maatregelen voor de door de Commissie erkende ontwikkelingszones afzonderlijk worden vermeld. Deze zones beslaan evenwel + 70 % van het Waalse grondgebied.

Derhalve zal in eerste instantie worden ingegaan op de meest relevante sociaal-regionale, macro-economische variabelen; vervolgens zullen deze variabelen voor de ontwikkelingszones worden nagegaan.

Evenals in het verleden zullen de ontwikkelingszones worden ingedeeld in twee homogene categorieën met elk een eigen ontwikkelingsproblematiek.

De eerste categorie omvat de gemeenten in het industriebekken Hene - Samber - Maas terwijl onder de tweede categorie een overwegend agrarisch gebied valt.

I. DE BEVOLKING1.1. De totale bevolking en het aandeel van de Waalse bevolking in het totaal van het Rijk

In de onderstaande tabel wordt de waargenomen en verwachte ontwikkeling van de Waalse bevolking weergegeven :

Tabel 1 : Ontwikkeling van de Waalse bevolking en het aandeel daarvan in het totaal van het land

31.12	WALLONIE		RIJK	
	Absolute cijfers	%	Absolute cijfers	%
1846	1.758.286	40,54	4.337.196	100
1900	2.702.997	40,38	6.693.548	100
1970	3.159.225	32,73	9.650.944	100
1981	3.218.236	32,66	9.854.589	100
1982	3.213.176	32,59	9.858.017	100
1983	3.208.253	32,56	9.853.023	100
1985	3.191.859	32,56	9.803.461	100
1990	3.153.942	32,40	9.733.497	100

Bron : NIS

Berekeningen AWPB

Tot voor enige jaren nam de Waalse bevolking voortdurend toe : snel in de 19e eeuw en duidelijk langzamer in de loop van de 20e eeuw (tot omstreeks 1980)

Tussen de volkstelling van 1970 en die van 1981 werd een groei van 1,97 % geregistreerd (ongeveer 62.000 personen).

Sedert 1981 valt evenwel een vermindering van de Waalse bevolking waar te nemen.

.../...

Zo daalde tussen 1981 en 1985 het aantal inwoners in Wallonië met 0,68 % (21.802 personen).

Het aandeel van de Walen in de Belgische bevolking neemt weliswaar langzaam doch voortdurend af.

De tijdens de volkstelling van 1981 geconstateerde en ook daarna waargenomen vermindering van de Waalse bevolking zal zich in de komende jaren waarschijnlijk voortzetten.

Deze negatieve ontwikkeling is toe te schrijven aan de negatieve saldi bij de natuurlijke groei en de migratie.

1.2. De situatie naar leeftijdsgroep

Onderstaande tabel geeft de waargenomen en verwachte verdeling van de Waalse bevolking in leeftijdsgroepen (schoolgaande bevolking, beroepsbevolking en bejaarden) weer.

Tabel 2 : Verdeling van de totale Waalse bevolking in de verschillende leeftijdsgroepen (x 1.000) per 31 december

	Schoolgaande bevolking			Beroepsbevolking					Bejaarden Mannen > 65 Vrouwen > 60
	3 - 5	6 - 24	Totaal	16 - 18	19 - 24	25 - 59	Mannen 60 - 64	TOTAAL	
1961	143,9	776,7	920,6	106,2	195,2	1.426,0	87,5	1.814,9	523,6
1970	139,8	921,7	1.061,5	142,8	285,5	1.320,0	84,3	1.832,6	560,7
1981	119,3	903,0	1.022,3	151,2	299,2	1.458,0	71,7	1.980,1	547,7
<u>Berekeningen</u>									
1985	115,2	859,5	974,7	138,0	297,3	1.501,9	92,2	2.029,4	560,15
1990	112,2	786,2	898,4	131,1	273,5	1.441,2	87,1	1.952,9	593,10

Bron : NIS
Berekeningen AWPB

.../...

De Waalse bevolking neemt niet alleen verder af, doch veroudert ook steeds meer.

Tussen 1985 en 1990 zal de schoolgaande bevolking (3 tot 24 jaar) met 7,8 % dalen (- 76.000 personen).

In diezelfde periode zal het aantal "bejaarden" (mannen ouder dan 65 en vrouwen ouder dan 60) stijgen met 33.000 personen (+ 5,9 %).

De beroepsbevolking (16-60 jaar voor de vrouwen en 16-65 jaar voor de mannen) zal eveneens afnemen :

voor de leeftijdsgroep 16 tot 18 jaar : - 6.900;
19 tot 24 jaar : - 23.800;
25 tot 59 jaar : - 40.700.

Een vergelijking van de voor 1990 verwachte demografische situatie met de gegevens voor 1971 bevestigt deze ontwikkeling.

In 1971 maakt de bevolking tussen 3 en 24 jaar 33,60 % uit van de totale bevolking; voor 1990 zal dit percentage op nog maar 28,48 % liggen.

Het aandeel van de beroepsbevolking zal daarentegen toenemen van 58 % in 1970 tot 61,9 % in 1990, terwijl het bejaardenaandeel zal oplopen van 17,74 % tot 18,80 %.

1.3. Geografische verdeling van de bevolking

Onderstaande tabel geeft een indruk van de waargenomen en verwachte geografische verdeling van de bevolking.

Tabel 3 : Waalse bevolking naar arrondissement (per 31 december)

Waals arrondissement	1870	1901	1905 (1)	Verschil 1901-1970		Verschil 1905-1981	
				Absol- ute cijf.	%	Absol- ute cijf.	%
NIJVEL	234.320	292.935	301.908	+ 58.611	+ 25,02	+ 8.969	+ 3,07
AAT	78.335	77.264	76.356	- 1.071	- 1,37	- 908	- 1,18
CHARLEROI	456.716	641.040	626.091	- 15.076	- 3,43	- 12.349	- 2,00
BERGEN	261.070	256.023	249.324	- 5.053	- 1,94	- 6.701	- 2,62
MOESKROEN	72.190	72.760	71.701	+ 571	+ 0,79	- 1.060	- 1,47
ZINNIK	164.925	164.952	164.021	+ 2.027	+ 1,23	- 2.131	- 1,29
THUIN	139.222	141.370	140.561	+ 2.156	+ 1,55	- 817	- 0,58
DOORNIK	144.474	141.291	139.064	- 2.183	- 2,20	- 2.227	- 1,58
HOEI	85.040	88.645	90.150	+ 2.777	+ 3,23	+ 1.513	+ 1,71
LUIK	618.229	602.637	589.577	- 15.592	- 2,52	- 14.060	- 2,33
VERVIERS	239.242	245.059	246.395	+ 6.617	+ 2,77	+ 536	+ 0,22
BORGWORM	59.401	60.044	60.762	+ 1.465	+ 2,47	- 104	- 0,17
AARLEN	47.506	47.334	46.522	- 252	- 0,53	- 812	- 1,72
BASTENAKEN	36.438	36.322	36.487	- 116	- 0,32	+ 165	+ 0,45
MARCHE-EN-FAMELNE	39.437	43.003	44.749	+ 3.366	+ 9,04	+ 1.746	+ 4,06
NEUFCHATEAU	51.344	51.636	51.031	+ 292	+ 0,57	+ 193	+ 0,38
VIRTON	43.149	44.142	44.060	+ 993	+ 2,30	- 87	- 0,19
DINANT	86.597	89.152	89.017	+ 2.560	+ 2,96	+ 645	+ 0,75
NAMEN	245.472	261.292	267.049	+ 15.020	+ 6,44	+ 757	+ 0,29
PHILIPPEVILLE	55.191	57.690	58.076	+ 2.499	+ 4,53	+ 386	+ 0,58
TOTAAL	3.159.225	3.218.236	3.191.059	+ 39.011	+ 1,07	- 26.377	- 0,82

Bron : NIS
Berekeningen AWPB

Er blijft duidelijk een tendens tot afname van de bevolking in de grote industriële centra bestaan.

In Waals Brabant en Namen neemt de bevolking, evenals in de middelgrote steden (Bastenaken, Dinant, Hoei) nog steeds toe.

Deze ontwikkelingen worden nog eens bevestigd in tabel 4 waarin eveneens de beroepsbevolking en het aandeel daarvan in de totale bevolking worden vermeld.

.../...

Tabel 4 : Verdeling van de Waalse bevolking naar arrondissement voor de jaren
1985 en 1990

	1985			1990		
Waalse arrondissementen	Bevol- king	Beroeps- bevol- king	Beroeps- bevolking in % totale bevolking	Bevol- king	Beroeps- bevol- king	Beroeps- bevolking in % totale bevolking
NIJVEL	301.908	130.463	43,27	306.626	137.022	44,69
AAT	76.356	30.511	40,09	75.228	30.249	40,21
CHARLEROI	428.691	167.263	39,02	415.070	165.668	39,91
BERGEN	249.324	94.618	37,95	241.773	93.791	38,79
MOESKROEN	71.701	29.255	40,80	70.018	28.807	41,14
ZINNIK	164.821	64.850	39,35	162.066	65.426	40,37
THUIN	140.561	53.930	38,37	139.157	53.743	38,62
DOORNIK	139.064	58.630	42,16	136.402	57.886	42,44
HOEI	90.158	36.679	40,68	91.303	37.453	41,02
LUIK	588.577	247.784	42,10	573.604	239.073	41,68
VERVIERS	246.395	104.087	42,24	245.835	103.824	42,23
BORGWORM	60.762	23.451	38,60	60.591	23.790	39,26
AARLEN	46.522	18.901	40,63	45.732	18.390	40,21
BASTENAKEN	36.487	14.277	39,13	36.782	14.414	39,19
MARCHE-EN-FAMENNE	44.749	16.281	36,38	46.352	17.307	37,34
NEUFCHATEAU	51.831	19.528	37,68	51.831	19.792	38,19
VIRTON	44.060	16.992	38,57	43.615	17.305	39,68
DINANT	89.817	34.080	37,94	90.552	34.826	38,46
NAMEN	262.049	105.064	40,09	263.035	109.196	41,51
PHILIPPEVILLE	58.026	21.956	37,84	58.036	22.038	37,97
TOTAAL WALLONIE	3.191.859	1.288.700	40,38	3.153.608	1.290.000	40,91

Bron : NIS
Berekeningen AWPB

.../...

De ontwikkeling van de bevolkingsdichtheid bevestigt de hierboven beschreven tendensen.

Tabel 5 : Bevolkingsdichtheid in Wallonië

WAALSE ARRONDISSEMENTEN	Oppervlakte 31.12.1983	Bevolkings- dichtheid 31.12.1970 (1)	Bevolkings- dichtheid 31.12.1981	Bevolkings- dichtheid 31.12.1985 (2)
NIJVEL	1.091	215	268	277
AAT	487	161	159	157
CHARLEROI	555	823	795	772
BERGEN	584	447	438	427
MOESKROEN	101	714	720	710
ZINNIK	517	319	323	319
THUIN	937	149	151	150
DOORNIK	608	238	232	229
HOEI	659	130	135	137
LUIK	797	776	756	738
VERVIERS	2.016	119	122	122
BORGWORM	390	152	156	156
AARLEN	317	150	149	148
BASTENAKEN	1.043	35	35	35
MARCHE-EN-FAMENNE	954	41	45	47
NEUFCHATEAU	1.355	38	38	38
VIRTON	771	56	57	57
DINANT	1.592	54	56	56
NAMEN	1.165	211	224	225
PHILIPPEVILLE	19	606	63	64
TOTAAL WALLONIE	16.848	188	191	189
TOTAAL RIJK	30.521	323	323	321

(1) Cijfers berekend op basis van de gebiedswijzigingen als gevolg van de fusies van gemeenten.

(2) Ramingen

2.1. Gemiddelde jaargroei van het BBP en van de sectoren

De hierna volgende tabel geeft, weliswaar zonder de periode 1980-1985, de sectoriële en algemene groei weer. De vermelde groeicijfers zijn gemiddelde jaarcijfers per periode van vijf jaar (normale planningsperiode). Cyclische ontwikkelingen komen uit de tabel niet naar voren.

2.1.1. Tabel 6 : Gemiddelde van de jaargroei per periode van vijf jaar tussen 1970 en 1980

	1970-1975	1976-1980
1. Landbouw, bosbouw en visserij	- 0,3	0,7
2. Extractieve industrie	- 6,9	- 7,8
3. Be- en verwerkende industrie	4,3	1,3
a) voedingsmiddelen	2,6	2,0
b) textiel	0,2	- 0,3
c) kleding en schoeisel	0,3	6,2
d) hout en meubelen	4,4	2,1
e) papier, drukkerijen	3,1	- 0,1
f) chemie	10,6	6,7
d) aardewerk, keramiek, glas en cement	2,3	1,7
h-i) ijzer- en staalindustrie, non-ferrometalen	1,2	- 0,5
j) garages	4,3	3,5
k) metaalprodukten	6,8	0,9
l) niet elders genoemde industrieën	10,6	- 0,7
4. Bouw	4,2	2,3
5. Elektriciteit	11,1	6,8
6. Handel, banken, verzekeringen, woongebouwen	5,8	2,3
a) handel	6,8	1,4
b) financiële dienstverlening en verzekeringen	10,7	6,0
c) woongebouwen	2,4	2,0
7. Vervoer en communicatie	0,8	3,1
8. Diensten	5,0	3,3
Bruto binnenlands produkt	4,1	2,2

Bron : AWPB

.../...

2.1.2. Tabel 7 : Jaarlijkse groeigemiddelden vanaf 1981

	1981-1985	1986-1990 (1)
1. Landbouw	0	0
2. Extractieve industrie	- 5,5	0
3. Be- en verwerkende industrie	- 2,2	- 0,7
3.1. IJzer- en staalindustrie	- 4,5	- 1,6
3.2. Metaalprodukten	- 0,6	+ 2,0
3.3. Overige	- 1,9	- 2,8
4. Bouw	- 2,1	+ 2,8
5. Dienstverlening	- 0,4	+ 1,4
5.1. Goederen	- 0,6	+ 2,0
5.2. Financiële dienstverlening en verzekeringen	+ 0,1	0
5.3. Vervoer	- 0,1	+ 2,1
Bruto binnenlands produkt	- 1,0	+ 0,8

(1) AWPB-berekeningen van 15 mei 1986

2.1.3. Conclusies

De twee bovenstaande tabellen geven duidelijk de ontwikkeling van de groei in Wallonië weer.

De gemiddelde jaargroeicijfers voor het BBP kunnen als volgt worden samengevat :

- 4,1 % voor de periode 1970-1975,
- 2,2 % voor de periode 1976-1980,
- 1,0 % voor de periode 1981-1985,
- 0,8 % voor de periode 1986-1990.

.../...

Uit de ontwikkeling van het indexcijfer voor de industriële produktie (zonder de bouwnijverheid) over een periode van 15 jaar blijkt duidelijk dat de Waalse industrie structurele gebreken vertoont.

Afgezien van conjuncturele hoogtepunten in 1974, 1979/1980 en een zeker herstel in 1984 is het indexcijfer voor de industriële produktie in Wallonië niet werkelijk van het basiscijfer van 15 jaar geleden losgeraakt.

Zowel qua indexcijfer als qua jaarlijks groeicijfer bestaat er een duidelijk verschil tussen Wallonië en het Rijk.

Tabel 8 : Indexcijfer van de industriële produktie (zonder de bouwsector)

	Jaarlijks gemiddelde 1970=100		Jaarmutatie in %	
	Wallonië	Rijk	Wallonië	Rijk
1970	100,00	100,00	-	-
1971	100,99	102,61	+ 0,99	+ 2,61
1972	104,61	108,83	+ 3,58	+ 6,06
1973	107,89	115,67	+ 3,14	+ 6,29
1974	112,61	120,02	+ 4,37	+ 3,76
1975	98,79	108,46	- 12,27	- 9,64
1976	105,48	118,03	+ 6,77	+ 8,83
1977	102,30	117,91	- 3,01	- 0,11
1978	106,80	120,27	+ 4,39	+ 2,04
1979	109,10	125,99	+ 2,16	+ 4,76
1980	109,65	124,38	+ 0,50	- 1,28
1981	102,52	121,14	- 6,50	- 2,60
1982	98,14	121,27	- 4,28	+ 0,10
1983	97,48	123,51	- 0,67	+ 1,85
1984	104,93	126,87	+ 7,65	+ 2,72
1985	102,63	128,61	- 2,19	+ 1,37

Bron : NIS

.../...

2.3. De uitvoer (1)

2.3.1. In 1984 lag het aandeel van het Waalse Gewest in de uitvoer van industrieprodukten van het Rijk op 22 %.

2.3.2. Onderstaande tabel geeft de ontwikkeling van het exportaandeel (2) voor de periode 1980-1984 weer.

Tabel 9 : Exportaandeel

NACE-SECTOR	WALLONIE	
	1984	1980-1984
11/12	37,1	34,3
13/14	30,4	33,9
15/16	6,1	6,6
17	0,6	0,5
21/22	83,5	80,2
23	42,0	39,7
24	60,3	53,5
25/26	70,7	70,5
31	84,3	81,5
32/33	74,8	74,0
34	50,1	49,2
35	69,0	64,7
36	72,6	75,1
37	45,1	56,7
41/42	38,0	35,2
43	75,9	73,2
44	80,8	77,2
45	28,0	23,5
46	31,1	29,1
47	61,8	59,2
48	79,8	74,5
49	39,2	34,5
1/4	56,6	54,7

(1) Bron : IRES

(2) Evenals voor de uitvoer bepaald in % van de omzet

.../...

Uit een vergelijking van de kolommen 1984 en 1980-1984 (gemiddelde over vijf jaar) blijkt dat de exportcijfers, met uitzondering van de sectoren 36 (ander vervoermateriaal) en 37 (precisie-instrumenten) een stijgende tendens vertonen.

2.4. De investeringen (1)

2.4.1. Situatie investeringen bepaald op grond van de BTW-aangiften

Onderstaande tabel geeft voor de jaren 1982 tot en met 1985 (eerste negen maanden) de investeringen volgens de BTW-aangiften weer.

Tabel 10 : Investerings (x 1 mln BFR)

	WALLONIE	JAARMUTATIE	RIJK	WALLONIE/RIJK
1982	90.493		372.474	24,3 %
1983	89.401	- 0,1 %	384.290	23,3 %
1984	93.488	+ 4,5 %	438.106	21,3 %
1985 (9 maand)	68.183		330.792	20,6 %

Het Waalse aandeel, dat in 1982 nog op 25 % lag, belooft voor de eerste drie kwartalen voor 1985 niet meer dan 21 %.

.../...

(1) Bron : werkzaamheden CESRW

2.4.2. Investerings in het midden- en kleinbedrijf

Ondanks het feit dat niet alle investeringen in het midden- en het kleinbedrijf worden gefinancierd met kredieten van de Nationale Kas voor Beroepskrediet en vooral particuliere banken en andere kredietinstellingen eveneens op dit terrein werkzaam zijn - zonder nog te spreken van de zelffinanciering die in het midden- en kleinbedrijf de meest gebruikelijke methode voor financiering van investeringen vormt - is het interessant de ontwikkeling van de door de NKB verstrekte kredieten te volgen. De Nationale Kas voor Beroepskrediet is namelijk gespecialiseerd in de verstrekking van kredieten aan het midden- en kleinbedrijf; ruim 90 % van deze kredieten bestaan uit kredieten op middellange en lange termijn.

Ontwikkeling bij de door NKB verstrekte kredieten :

- 1981 : 8.831 miljoen;
- 1982 : 6.566 miljoen;
- 1983 : 6.946 miljoen;
- 1984 : 7.497 miljoen.

In 1984 valt dus duidelijk een herstel - weliswaar niet tot het niveau van 1981 - waar te nemen.

Beschouwt men de ontwikkeling per regio dan valt te constateren dat Vlaanderen, waaraan in 1981 50,17 % van de kredieten werd verstrekt, in 1984 58,45 % daarvan ontvangt, terwijl het aandeel van Wallonië tussen die twee jaren daalt van 32,40 % tot 24,96 %.

Tussen 1983 en 1984 neemt het aantal aan Waalse ondernemingen verstrekte kredieten evenwel toe van 1.594 tot 1.835 en het daarmee gemoeide bedrag van 1.689 miljoen tot 1.871 miljoen, hetgeen een toename met bijna 12 % betekent.

.../...

In diezelfde periode ligt de toename voor Vlaanderen op ongeveer 8 %; dit vindt zijn verklaring in het feit dat de Vlaamse ondernemingen in 1983 aanzienlijk meer en de Waalse ondernemingen minder kredieten hadden ontvangen.

Tabel 11 : Aantal en bedragen van de verstrekte kredieten

	1981		1982		1983		1984	
WALLONIE	KRE-	(x 1 mln)	KRE-	(x 1 mln)	KRE-	(x 1 mln)	KRE-	(x 1 mln)
	DIETEN		DIETEN		DIETEN		DIETEN	
HENEGOUWEN	1.137	970.924	740	589.359	581	619.523	686	672.571
LUIK	929	1.113.225	602	673.380	584	673.271	620	633.552
LUXEMBURG	401	455.925	301	301.919	261	252.639	270	312.997
NAMEN	308	328.899	233	254.052	168	144.429	259	252.501
TOTAAL	2.775	2.868.973	1.876	1.818.710	1.594	1.689.862	1.835	1.871.601

2.5. Inrichting en aanleg van industrieterreinen2.5.1. Tabel 12 : Situatie per 31 december 1981

- Industriebekken Hene-Samber-Maas

ARRONDISSEMENTEN EN GEDEELTEN VAN ARRONDISSEMENTEN	TOTALE OPPERVLAKTE	NOG BESCHIK- BARE OPPERVLAKTE	HUDIG AANTAL ARBEIDSPLAATSEN	VERWACHT AANTAL ARBEIDS- PLAATSEN
LUIK	1.049	461	13.562	14.002
CHARLEROI	1.686	491	10.621	11.937
BERGEN	1.611	818	7.041	7.511
MOESKROEN	250	97	3.494	3.494
THUIN	123	76	148	176
ZINNIK (ZUID)	240	142	1.508	1.604
TOTAAL	4.959	2.085	36.374	38.724

- Zuidoostelijke agrarische regio

ARRONDISSEMENTEN EN GEDEELTEN VAN ARRONDISSEMENTEN	TOTALE OPPERVLAKTE	NOG BESCHIK- BARE OPPERVLAKTE	HUDIG AANTAL ARBEIDSPLAATSEN	VERWACHT AANTAL ARBEIDS- PLAATSEN
AARLEN	115	46	975	1.440
BASTENAKEN	93	53	251	386
NEUFCHATEAU	216	118	521	625
MARCHE	102	29	721	904
VIRTON	144	101	598	924
DINANT	230	108	456	610
PHILIPPEVILLE	112	86	687	647
VERVIERS (ZUID)	77	42	234	291
TOTAAL	1.089	583	4.443	5.827
TOTAAL	6.048	2.668	40.817	44.551

- Industriebekken Hene-Samber-Maas

ARRONDISSEMENT	OPPER- VLAKTE BEPAALD BIJ KONINK- LIJK BESLUIT	TOTALE AANGEKOCHTE OPPERVLAKTE	GEBRUIKTE OPPERVLAKTE	NIET VOOR BOUWGROND BESTEMDE OPPERVLAKTE	BESCHIK- BARE OPPER- VLAKTE	GE- BRUIKTE OPPER- VLAKTE IN %	TO- TAAL AAN- TAL AR- BEIDS- PLAAT- SEN
CHARLEROI (52)	1.703	1.523	923	113	486	65,4	11.653
BERGEN (53)	1.955	1.646	492	70	1.083	31,2	6.994
MOESKROEN (54)	277	205	137	14	55	71,7	3.326
ZINNIK ZUID	202	134	33	40	88	35,2	161
THUIN (56)	223	135	34	16	85	28,5	1.134
LUIK (62)	1.304	1.241	699	69	472	59,6	13.221
TOTAAL	5.664	4.884	2.318	322	2.269	50,8	36.489

- Zuidoostelijke agrarische regio

ARRONDISSEMENT	OPPER- VLAKTE BEPAALD BIJ KONINK- LIJK BESLUIT	TOTALE AANGEKOCHTE OPPERVLAKTE	GEBRUIKTE OPPERVLAKTE	NIET VOOR BOUWGROND BESTEMDE OPPERVLAKTE	BESCHIK- BARE OPPER- VLAKTE	GE- BRUIKTE OPPER- VLAKTE IN %	TO- TAAL AAN- TAL AR- BEIDS- PLAAT- SEN
VERVIERS ZUID	84	87	30	8	48	38,7	280
DINANT (91)	230	230	93	7	129	42,0	514
PHILIPPEVILLE(93)	112	82	24	6	51	31,9	970
AARLEN (81)	241	144	83	19	42	66,4	885
BASTENAKEN (82)	144	85	38	4	42	47,8	361
MARCHE-EN- FAMENNE (83)	273	171	76	4	90	45,6	709
NEUFCHATEAU (84)	260	186	83	17	84	49,8	1.027
VIRTON (85)	164	104	32	18	52	38,0	791
TOTAAL	1.508	1.089	459	83	538	45,6	5.537
TOTAAL	7.172	5.973	2.777	405	2.807	49,9	42.026

.../...

2.5.3. De werkgelegenheidszones : situatie per eind december 1985

De werkgelegenheidszones, ook wel T-gebieden genoemd (voor speerpunttechnologieën) zijn op 23 december 1982 bij Koninklijk Besluit nr. 118 ingesteld (BS van 29 december 1982).

Doel daarvan is voor de particuliere investeerders een gunstig klimaat te scheppen en deze aldus te stimuleren tot het creëren van nieuwe arbeidsplaatsen in door de structurele werkloosheid getroffen gebieden.

De ondernemingen die zich in deze gebieden vestigen komen in aanmerking voor belastingvoordelen zoals :

- de vrijstelling van de vennootschapsbelasting over de al dan niet uitgekeerde winst;
- de vrijstelling van het proportioneel registratierecht over kapitaalinbreng en kapitaalverhogingen;
- de vrijstelling van de onroerende voorheffing.

De gesteunde ondernemingen moeten werkzaam zijn op het gebied van onderzoek in verband met speerpunttechnologieën.

De werkgelegenheidszones in Wallonië zijn als volgt verdeeld :

LUIK : totale oppervlakte 55 ha, waarvan 10 ha op het grondgebied van het industriepark van Sart-Tilman en 45 ha op de industriezone van de Hauts-Sarts (Koninklijk Besluit van 16 november 1984, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 6 december 1984)

.../...

MARCHE-EN-FAMENNE : oppervlakte 25 ha op het grondgebied van het industriepark van Marche-en-Famenne (Koninklijk Besluit van 16 november 1984 gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 6 december 1984)

HENEGOUWEN : totale oppervlakte 60 ha, waarvan 22 ha op de campus van de Rijksuniversiteit van Bergen en 38 ha op het grondgebied van het industriepark van Fleurus (Koninklijk Besluit van 27 februari 1985, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 14 maart 1985).

De hierna volgende intercommunale ontwikkelingsorganen zijn verantwoordelijk voor de werkgelegenheidsgebieden :

- de SPI in Luik;
- IDELUX in Luxemburg;
- ADEC en IDEA in Henegouwen.

De in de verschillende gebieden ondernomen inrichtingswerkzaamheden zijn vrijwel voltooid.

Eind 1985 stond voor de gebieden een totaal investeringsbedrag van 404,2 miljoen en 172 nieuwe arbeidsplaatsen op het programma.

.../...

2.6. Het onderzoek (1)

226

Aan de hand van de verdeling naar regio van de in 1981 en 1983 gegeven antwoorden (2) op de enquête die de Diensten voor Planning van het Wetenschappelijk Beleid (DPWB) om de twee jaar houden, kan een indruk worden gekregen van het wetenschappelijk en technisch potentieel van de Waalse industrie en van de plaats van die industrie ten opzichte van het Rijk.

Tabel 14 : Onderzoek- en ontwikkelingsmaatregelen in de ondernemingen

Sectoren	0 & 0- personeel (2)	% 83/81	Uitgaven (3)	% 83/81	0 & 0- personeel in % van het totaal
Landbouw	—	—	—	—	—
Extractieve industrie	7,3	—	20.043	+ 9,3	0,32
IJzerhoudend en non-ferrometalen	315,7	- 24,0	271.001	+ 13,4	1,22
Steen - glas - klei	291,4	- 5,6	192.161	+ 11,1	2,82
Farmaceutische industrie	272,8	+ 91,0	425.819	+ 50,1	9,54
Chemische industrie	691,7	+ 14,4	601.872	+ 54,5	9,00
Metaalprodukten	455,05	- 6,2	887.839	+ 16,7	2,81
Machine-industrie	349,2	+ 11,4	750.598	+ 25,0	2,68
Elektrotechniek - elektronika	850,10	- 13,2	1.672.265	+ 10,7	5,64
Vervoermiddelen	49,4	+128,7	137.265	+264,7	1,41
Voedingsmiddelen	73,7	- 2,0	204.237	+ 14,7	1,39
Textiel - leder	56,2	- 14,9	99.946	- 1,2	1,02
Hout - papier	69,7	+ 2,2	115.557	+ 34,1	1,84
Rubber - plastic	34,1	+ 9,6	57.891	+ 11,0	2,92
Grafische industrie	2,5	—	6.808	+ 16,2	1,00
Elders niet-genoemde industrie	1,0	- 47,8	1.896	- 54,7	0,1
Bouwnijverheid	28,60	- 11,7	83.756	+ 8,0	1,3
Handel	9,0	- 15,9	15.454	+ 44,5	0,55
Vervoer en communicatie	3,0	+ 50	5.150	—	7,9
Andere diensten (1)	113,0	- 21,8	245.117	+ 3,9	— (4)
Studiebureaus en engineering	4,08	+ 94,2	11.706	+227,0	2,20
WALLONIE	3.787,33	- 0,5	5.917.360	+ 22,7	3,14

(1) Met inbegrip van de diensten voor ondernemingen en particulieren (kredietverlening, verzekeringen, onroerende goederen, reclame, horeca)

(2) In manjaren

(3) In duizenden BFR

(4) Het percentage 0 & 0-personeel (32,8 % van het totaal) is niet significant. Dit hoge percentage houdt verband met de plaats van uitvoering van de werkzaamheden en de maatschappelijke zetels van de ondernemingen die de enquête hebben beantwoord. (Deze ondernemingen hadden in totaal slechts 344 personen in Wallonië in dienst.)

.../...

(1) Bron : Werkzaamheden van het CESRW

(2) De in de steekproef opgenomen Waalse ondernemingen die de enquête hebben beantwoord hadden 120.653 werknemers in dienst waarvan 81.452 in de industrie. Per 30 juni 1985 telde de Waalse secundaire sector 266.027 werknemers. De bij de enquête verzamelde gegevens omvatten niet de gegevens betreffende de centra voor collectief onderzoek (Centra De Groote en soortgelijke centra) die eveneens ten dele door de industrie worden gefinancierd.

Een analyse per sector geeft opvallende verschillen te zien. Deze vallen positief uit voor de volgende sectoren :

<u>Uitgaven</u>		<u>Personeel</u>
Farmaceutische produkten (+ 50 %)		+ 91
Chemische produkten (+ 54 %)		+ 14
Vervoermiddelen (+ 264 %)		+ 128
Hout - papier (+ 34 %)		+ 2
Machine-industrie (+ 35 %)		+ 11

Bij het aantal arbeidsplaatsen valt daarentegen het volgende waar te nemen :

- IJzer- en non-ferrometalen :	- 24 %
- Elektrotechniek en elektronika :	- 13,2 %
- Handel :	- 15,9 %
- Andere diensten :	- 21 %

.../...

III. DE BEROEPSBEVOLKING EN DE WERKGELEGENHEID

3.1. De beroepsbevolking

Aan de hand van de beroepsbevolking kan de vraag naar werkgelegenheid worden vastgesteld; onder de beroepsbevolking vallen namelijk de personen die hetzij effectief hetzij potentieel op de arbeidsmarkt aanwezig zijn (1).

Onderstaande tabel is opgesteld aan de hand van de in het verleden waargenomen gegevens en een extrapolatie daarvan.

Tabel 15 : Beroepsbevolking in Wallonië per arrondissement (bevolking - beroepsbevolking - percentage beroepsbevolking)
1970 - 1981 - 1985 - 1990

	1970			1981			1985			1990		
Waalse arrondissementen	Bevolking	Beroepsbevolking	Percentage beroepsbevolking	Bevolking	Beroepsbevolking	Percentage beroepsbevolking	Bevolking	Beroepsbevolking	Percentage beroepsbevolking	Bevolking	Beroepsbevolking	Percentage beroepsbevolking
NIJVEL	234.320	92.076	39,29	292.939	124.870	42,60	204.000	120.443	43,27	206.426	127.032	44,00
AAT	70.325	28.009	36,64	77.264	28.672	39,69	76.324	28.611	40,09	75.270	28.249	40,21
CHARLEROI	436.716	167.612	36,66	441.040	167.804	37,93	420.001	167.263	39,82	415.070	163.040	39,91
BERGEN	261.070	92.077	35,27	296.025	94.371	34,64	269.324	94.610	37,95	261.773	93.701	36,70
MOESKROEN	72.100	31.001	43,07	72.169	29.394	40,39	71.701	29.255	40,80	70.018	28.007	41,14
ZINNIK	166.025	60.005	36,00	166.952	62.940	38,27	164.021	60.030	36,33	162.066	61.426	40,37
THUIN	129.222	49.029	35,22	141.270	51.675	37,96	140.561	53.930	38,37	139.137	53.763	39,62
DOORNIK	164.676	57.300	39,73	141.291	30.707	41,00	129.004	30.430	62,16	126.602	27.000	42,64
HOEI	85.040	32.402	36,99	80.045	29.703	40,35	90.120	36.679	40,60	91.203	37.452	41,00
LUIK	610.220	240.726	40,33	602.637	252.912	41,95	600.377	267.794	43,10	573.004	239.072	41,60
VERVIERS	220.242	95.004	39,99	245.059	102.710	42,10	244.295	104.007	42,34	243.025	102.026	42,22
BORGWORM	39.401	21.525	36,23	40.044	22.002	37,79	40.762	22.451	36,00	40.591	22.700	36,20
AARLEN	47.304	17.926	37,70	47.324	18.170	40,49	46.522	18.901	40,62	43.732	18.200	40,21
BASTENAKEN	24.420	12.154	36,10	26.222	14.059	38,41	26.407	14.277	39,12	26.702	14.616	39,19
MARCHE-EN-FAMENNE	20.437	14.350	36,39	42.002	15.326	35,66	44.749	16.201	36,20	46.252	17.207	37,24
NEUFCHATEAU	51.244	19.122	37,27	51.636	19.170	37,12	51.021	19.520	37,60	51.031	19.702	38,19
VIRTON	42.140	14.350	35,36	44.162	16.616	37,63	44.000	16.092	36,57	42.015	17.205	39,60
DINANT	84.592	29.095	34,52	89.152	32.227	37,26	89.017	34.000	37,94	90.552	34.076	38,44
NAMEN	245.472	87.202	35,57	241.292	100.940	38,43	262.040	105.004	40,09	262.025	109.196	41,51
PHILIPPEVILLE	52.191	21.525	39,00	57.600	21.725	37,65	50.024	21.956	37,64	50.026	22.026	37,97
TOTAAL WALLONIE	3.159.225	1.195.000	37,65	3.210.236	1.277.005	39,71	3.101.019	1.200.760	40,30	3.152.000	1.270.000	40,21

Bron : AWPB

.../...

(1) De regionale beroepsbevolking is de som van :

- de in loondienst werkenden in de regio (met inbegrip van de dienstplichtigen, de door de overheid tewerkgestelde werklozen, het Bijzonder Tijdelijk Kader sedert 1978 en het derde arbeidscircuit);
- de niet in loondienst werkenden (zelfstandigen en medewerkende gezinsleden);
- het pendelsaldo (uitgaande pendelaars minus inkomende pendelaars, de som van deze twee is voor het land als geheel uiteraard nul);
- de volledig werklozen (de volledig werklozen in het genot van een uitkering, de andere verplicht ingeschreven werklozen, de werklozen die een beroepsopleiding volgen en de niet-werkende werkzoekenden);
- het saldo van de grensarbeid (uitgaande grensarbeiders minus inkomende grensarbeiders).

3.2. De werkgelegenheid

229

3.2.1. In loondienst werkenden

Bijna 80 % van de in Wallonië bestaande arbeidsplaatsen wordt bezet door werknemers in loondienst; de ontwikkeling van de totale werkgelegenheid in Wallonië wordt dan ook kwantitatief gezien in sterke mate beïnvloed door dit deel van de beroepsbevolking.

Tabel 16 : Ontwikkeling beroepsbevolking in loondienst (per 30 juni, in duizenden eenheden)

	1975			1980			1985		
	Man- nen	Vrou- wen	Totaal	Man- nen	Vrou- wen	Totaal	Man- nen	Vrou- wen	To- taal
0. Landbouw, bosbouw, visserij	3.9	0.2	4.1	3.4	0.3	3.6	2.0	0.1	2.9
1. Energie en water	20.2	0.7	20.9	13.5	0.7	14.2	11.4	0.7	12.1
2. Winning en verwerking van niet-energetische mineralen en afgeleide produkten	111.6	10.5	122.1	86.3	8.0	94.3	65.7	5.0	71.3
3. Metaalverwerkende industrie, mechanische en optische industrie	86.6	17.9	104.5	72.0	13.0	85.0	55.5	10.7	66.2
4. Overige be- en verwerkende industrieën	34.6	22.0	56.6	44.6	22.4	67.0	25.0	13.0	38.0
5. Bouw- en civieltechnische werken	73.3	2.1	75.4	72.7	2.3	75.0	51.9	1.6	53.5
6. Handel, horeca, reparatie	39.6	49.3	88.9	60.3	53.0	113.3	53.0	50.1	103.0
7. Vervoer en communicatie	26.2	6.6	32.8	22.2	7.6	29.8	27.1	7.0	34.1
8. Bank- en verzekeringswezen, dienstverleningen ten behoeve van ondernemingen, verhuur	17.6	11.3	28.9	19.3	16.0	35.3	19.9	14.5	34.4
9. Andere diensten	116.2	134.0	250.2	141.6	152.0	293.6	143.0	155.9	298.9
Totaal	601.6	286.5	888.1	575.0	243.0	818.0	497.6	283.0	780.6

Bron : RSZ en werken AWPB

Tussen 1975 en 1985 nam het totaal aantal werknemers in loondienst af van 888.100 tot 800.600 d.w.z. een vermindering met ongeveer 10 % van het aantal arbeidsplaatsen.

Deze vooral in de industrie belangrijke verliezen konden tussen 1975 en 1980 ten dele worden gecompenseerd met een toename van het aantal arbeidsplaatsen in de sector verhandelbare diensten - handel, restaurants en logies, reparatie, krediet- en verzekeringsinstellingen - en vooral in de sector niet-verhandelbare diensten - openbare diensten, onderwijs.

Sedert 1980 worden de in de industrie waargenomen verliezen van arbeidsplaatsen evenwel niet meer gecompenseerd door nieuwe arbeidsplaatsen in de tertiaire sector.

Sedert 1980 zijn in Wallonië dan ook ruim 85.000 arbeidsplaatsen verloren gegaan.

3.2.2. De niet in loondienst werkende beroepsbevolking

Een niet in loondienst werkende persoon is een natuurlijk persoon die een beroepsactiviteit uitoefent uit hoofde waarvan deze persoon niet gebonden is door een arbeidsovereenkomst of een statuut.

Als een niet in loondienst werkende persoon wordt eveneens beschouwd degene die een zelfstandig werkende persoon helpt of vervangt bij het uitoefenen van diens beroep zonder daartoe door een arbeidsovereenkomst te zijn gebonden (medewerkende gezinsleden).

Uit de recente ontwikkeling blijkt dat de niet in loondienst werkenden beter bestand zijn tegen de gevolgen van de crisis dan de werknemers in loondienst.

.../...

Op de geringe regressie tussen 1975 en 1980 volgde een periode van stagnatie.

In 1985 bezetten de niet in loondienst werkenden ongeveer 20 % van het totaal aantal arbeidsplaatsen in Wallonië.

Tabel 17 : Niet in loondienst werkende Waalse beroepsbevolking (per 30 juni - in duizenden eenheden)

	1975			1980			1985		
	Man- nen	Vrou- wen	Totaal	Man- nen	Vrou- wen	Totaal	Man- nen	Vrou- wen	To- taal
0. Landbouw, bosbouw, visserij	20,0	13,0	43,0	24,0	9,4	33,4	21,8	6,0	27,8
1. Energie en water	0,1	-	0,1	0,1	-	0,1	0,1	-	0,1
2. Winning en verwerking van niet-energetische mineralen en afgeleide produkten	1,3	0,3	1,6	1,4	0,7	1,6	1,4	0,2	1,6
3. Metaalverwerkende industrie, mechanische en optische industrie	3,1	0,7	3,8	3,3	0,8	4,1	3,2	0,8	4,0
4. Overige be- en verwerkende industrieën	9,7	3,7	13,4	8,3	3,0	11,3	8,0	2,9	10,9
5. Bouw- en civieltechnische werken	13,0	1,7	14,7	13,3	1,8	14,3	13,1	1,6	14,7
6. Handel, horeca, reparatie	39,7	44,1	83,8	38,0	41,2	79,2	38,1	43,6	81,7
7. Vervoer en communicatie	3,7	2,3	6,2	3,4	2,1	5,5	3,3	2,6	5,9
8. Bank- en verzekeringswezen, dienstverleningen ten behoeve van ondernemingen, verhuur	11,3	3,3	14,6	13,7	3,4	17,1	14,1	4,0	18,1
9. Overige dienstverlening	6,0	3,8	11,8	13,0	8,3	21,2	13,8	8,9	22,7
Totaal	120,10	75,10	195,2	120,9	70,1	191,0	118,9	72,4	191,3

3.2.3. Totale werkgelegenheid in Wallonië

De totale werkgelegenheid in Wallonië omvat alle in Wallonië bestaande of geboden arbeidsplaatsen.

Het gaat hier om manjaren.

In tien jaar tijd (1975-1985) nam het totaal aantal arbeidsplaatsen in Wallonië netto af met 91.400 (8,4 %).

Het sterkst getroffen was de industrie. Zo gingen in de sector winning en verwerking van mineralen 50.800 arbeidsplaatsen verloren, in de metaalverwerkende industrie en de mechanische industrie ruim 38.000 en in de overige be- en verwerkende industrieën 38.500.

Ook in de andere bedrijfssectoren vielen arbeidsplaatsen weg : 14.400 in de landbouw en 21.900 in de bouwnijverheid.

Bij de verhandelbare en niet-verhandelbare diensten vallen sedert enkele jaren verliezen in de subsectoren waar te nemen : zo nam het totaal aantal arbeidsplaatsen in de handel en de horeca in tien jaar tijd met 8.000 af.

In de sectoren vervoer en communicatie stagneert de werkgelegenheid.

Bij de andere diensten, inclusief administratieve diensten, overheid, financiële instellingen en dienstverlening aan ondernemingen blijft het aantal arbeidsplaatsen, weliswaar minder sterk, toenemen.

Met deze toename wordt evenwel niet meer het verlies in de andere sectoren gecompenseerd.

.../...

Tabel 18 : Totale werkgelegenheid in Wallonië (per 30 juni - in duizenden eenheden)

	1975		1985		Variaties 1975-1985	
	Absolute cijfers	%	Absolute cijfers	%	Absolute cijfers	%
0. Landbouw, bosbouw, visserij	47,1	4,35	32,7	3,29	- 14,4	- 30,6
1. Energie en water	21,-	1,94	12,2	1,23	- 8,8	- 41,9
2. Winning en verwerking van niet-energetische mineralen en afgeleide producten	123,9	11,44	73,1	7,37	- 50,8	- 41,0
3. Metaalverwerkende industrie, mechanische en optische industrie	106,3	10,-	70,2	7,08	- 36,1	- 35,2
4. Overige be- en verwerkende industrieën	100,8	9,30	62,3	6,28	- 38,5	- 38,2
5. Bouw- en civieltechnische werken	92,1	8,50	70,2	7,08	- 21,9	- 24,8
6. Handel, horeca, reparatie	192,7	17,79	184,7	18,62	- 8,-	- 4,2
7. Vervoer en communicatie	71,-	6,55	70,8	7,14	- 0,2	- 0,3
8. Bank- en verzekeringswezen, dienstverleningen ten behoeve van ondernemingen, verhuur	43,5	4,02	53,3	5,37	+ 9,8	+ 22,5
9. Overige dienstverlening	282,9	26,11	362,4	36,54	+ 79,5	+ 28,1
Totaal	1.083,3	100,-	991,9	100,-	- 91,4	- 8,4

3.2.4. De vooruitzichten voor 1990

Uiteraard houden de vooruitzichten voor de werkgelegenheid in 1990 nauw verband met de economische ontwikkeling.

Ze worden evenwel ook sterk beïnvloed door twee in het verleden waargenomen tendensen namelijk :

- een industriële sector die weliswaar een belangrijk en vrijwel constant aandeel in het bruto binnenlands produkt van Wallonië heeft doch waarin desalniettemin duizenden arbeidsplaatsen - vooral in de afgelopen jaren - verloren zijn gegaan;
- een dienstensector die zich sterk heeft ontwikkeld, met name als gevolg van de vraag naar arbeidskrachten door de overheidssector vòòr 1980, doch die tekenen van verslapping vertoont.

Aan de hand van deze gegevens is onderstaande tabel opgesteld.

Tabel 19 : Sectoriële verdeling van de werkgelegenheid in duizenden eenheden full-time equivalenten en in relatieve waarde (1)

	1980	1985	1990	1980	1985	1990
Landbouw, bosbouw, visserij	37,0	32,7	25,0	3,43	3,29	2,68
Energie en water	14,3	12,2	11,4	1,33	1,23	1,22
Winning en verwerking van niet-energetische mineralen en afgeleide produkten	95,9	73,1	65,2	8,89	7,37	7,0
Metaalverwerkende industrie, mechanische en optische industrie	90,7	70,2	64,0	8,41	7,08	6,87
Overige be- en verwerkende industrieën	78,5	62,3	54,1	7,28	6,28	5,81
Bouw- en civieltechnische werken	92,3	70,2	65,0	8,56	7,08	6,98
Handel, horeca, reparatie	191,7	184,7	175,2	17,77	18,62	18,80
Vervoer en communicatie	73,3	70,8	65,0	6,79	7,14	6,98
Bank- en verzekeringswezen, dienstverleningen ten behoeve van ondernemingen, verhuur	50,3	53,3	52,0	4,66	5,37	5,58
Overige dienstverlening	354,8	362,4	355,0	32,89	36,54	39,10
TOTAAL	1.078,8	991,9	931,9	100 %	100 %	100 %

Bron : AWPB

(1) Zonder de dienstplichtigen

.../...

3.3. De werkloosheid

Het gebrek aan arbeidsplaatsen is een typisch Wallonisch probleem.

Het reeds hoge werkloosheidscijfer is in de afgelopen jaren nog verder toegenomen als gevolg van de ongunstige conjunctuurontwikkeling en de toename van de beroepsbevolking. Dank zij de werkgelegenheidsbevorderende maatregelen kon de toename van het arbeidsaanbod iets worden afgeremd; het aantal volledig werklozen met genot van uitkering (die slechts een deel vormen van het totale arbeidsaanbod) is in Wallonië desalniettemin in tien jaar tijd (1975-1985) toegenomen met meer dan 174 % en met 60 % in de vijfjarige periode 1980-1985.

Tabel 20 : Ontwikkeling van de volledige werkloosheid met genot van uitkering (per 30 juni)

	Wallonië			Land		
	Mannen	Vrouwen	Totaal	Mannen	Vrouwen	Totaal
1975	28.239	32.229	60.468	76.561	84.039	160.600
1980	40.095	63.775	103.870	106.393	188.477	294.870
1985	77.412	88.863	166.275	196.234	259.296	455.530

Bron : RVA

De meeste Waalse arrondissementen hebben een zeer hoog werkloosheidscijfer.

Slechts de arrondissementen Nijvel (15,1), Arlon (15,3), Moeskroen (16,7), Verviers (16,8) en Neufchâteau (17,0) liggen beneden het nationaal gemiddelde (17,7).

.../...

De werkloosheid blijft bij de vrouwen groter dan bij de mannen.

Tabel 21 : Volledig werklozen met genot van uitkering - werkloosheidscijfers
juni 1985

ARRONDISSEMENTEN	VOLLEDIG WERKLOZEN MET GENOT VAN UITKERING			WERKLOOSHEIDSCIJFER (1)		
	MANNEN	VROUWEN	TOTAAL	MANNEN	VROUWEN	TOTAAL
NIJVEL	5.064	6.070	11.134	11.1	21.6	15.1
AAT	1.576	1.594	3.170	15.6	24.2	19.0
CHARLEROI	12.742	12.224	24.966	18.7	32.1	23.5
BERGEN	8.180	9.349	17.529	24.0	40.0	30.5
MOESKROEN	1.561	1.908	3.469	12.5	22.9	16.7
ZINNIK	4.783	5.019	9.802	18.4	32.0	23.5
THUIN	4.361	4.403	8.764	22.3	39.5	28.5
DOORNIK	3.311	2.931	6.242	16.3	21.8	18.5
HOEI	1.774	2.197	3.971	13.1	29.3	18.9
LUIK	15.349	21.507	36.856	15.9	31.8	22.5
VERVIERS	4.103	6.134	10.237	11.2	25.1	16.8
BORGWORM	1.083	1.389	2.672	13.9	29.5	19.8
AARLEN	762	1.077	1.839	9.5	26.9	15.3
BASTENAKEN	570	642	1.212	15.5	28.2	20.3
MARCHE-EN-FAMENNE	716	811	1.527	16.3	25.4	20.1
NEUFCHATEAU	746	793	1.539	13.4	22.7	17.0
VIRTON	739	814	1.553	14.4	30.3	19.9
DINANT	1.862	1.961	3.823	18.7	29.3	23.0
NAMEN	6.783	6.612	13.395	19.8	29.2	23.6
PHILIPPEVILLE	1.344	1.424	2.768	17.4	31.3	22.5
TOTAAL WALLONIE	77.409	88.859	166.268	16.5	29.8	21.7
TOTAAL RIJK	196.234	259.296	455.530	12.5	25.9	17.7

Bron : RVA

(1) Verhouding tussen aan het einde van de maand geregistreerde aantal volledig werklozen met genot van uitkering en het aantal verzekerden tegen werkloosheid uitgedrukt in percentage (berekend door de RVA op basis van de door RIZIV op 30 juni 1983 verrichte telling).

Bij beschouwing van de werklozen naar leeftijdsklasse blijkt dat in juni 1985 ruim 30 % van de werklozen in Wallonië minder dan 25 jaar oud was.

Een vergelijking van de werkloosheidssituatie van 1985 met die van 1980 leert ons dat in het bijzonder twee categorieën zwaar zijn getroffen :

- mannen van minder dan 25 jaar : een toename met 61 %;
- vrouwen tussen 25 en 50 jaar : een toename met 47 %.

Tabel 22 : Volledig werklozen met genot van uitkering. Naar
leeftijdsklasse - juni 1985 - vergelijking met 1980

	Mannen		Vrouwen		Totaal	
	Absolute cijfers	Index 1980 = 100	Absolute cijfers	Index 1980 = 100	Absolute cijfers	Index 1980 = 100
- 25 jaar	21.909	161	30.458	121	52.367	135
25 tot 50 jaar	43.031	102	53.062	147	96.093	172
50 jaar en meer	12.472	116	5.343	83	17.815	104
Totaal	77.412		88.863		166.275	

Bron : RVA

3.4. Arbeidsmarkt - situatie in de voorgaande jaren - toekomstige ontwikkelingen

3.4.1. Vergelijking van het aanbod van en de vraag naar arbeid op regionaal niveau

Aan de hand van een vergelijking van de cijfergegevens betreffende enerzijds de beroepsbevolking en anderzijds de werkgelegenheid in de regio kan, in een eerste macro-economische benadering, de omvang en de ontwikkeling van de problemen worden nagegaan.

Tabel 23 : Ontwikkeling van het tekort aan arbeidsplaatsen in Wallonië
(in duizenden eenheden - per 30 juni)

	1970	1975	1980	1985	1990
Beroepsbevolking	1.192,3	1.235,2	1.275,6	1.287,4	1.289,9
Werkgelegenheid	1.077,6	1.091,8	1.086,3	999,3	939,3
Tekort aan arbeidsplaatsen	114,7	143,4	189,3	288,1	350,0
Index 1970 = 100	100	125	165	251	305

Bron : AWPB

Uit deze tabel blijkt dat het verschil tussen het arbeidsaanbod en de vraag naar arbeid op regionaal niveau een duidelijk stijgende tendens vertoont.

De tabel geeft geen indruk van de tot nu toe geregistreeerde en verwachte werkloosheid. Voor een volledig beeld van de arbeidsmarkt dient namelijk eveneens rekening te worden gehouden met het pendel- en grensverkeer.

3.4.2. De regionale arbeidsmarkt

Onderstaande tabel geeft de ontwikkeling tot nu toe alsook de situatie voor 1985 en 1990 weer .

Tabel 24 : Ontwikkeling van de voornaamste elementen van de regionale arbeidsmarkt

	1970	1975	1980	1985	1990
1. Beroepsbevolking	1.192,3	1.235,2	1.275,6	1.287,4	1.289,9
2. Dienstplichtigen	11,7	8,5	7,5	7,4	7,4
3. Beroepsbevolking zonder dienstplichtigen $3 = 1 - 2$	1.180,6	1.226,7	1.268,1	1.280,0	1.282,5
4. Werkgelegenheid met uitzondering van de dienstplichtigen	1.066,0	1.083,3	1.078,3	991,9	931,9
5. Verschil $5 = 4 - 3$	114,6	143,4	189,8	288,1	350,6
6. Pendelsaldo	60,7	63,8	63,0	63,0*	63,0*
7. Saldo grensarbeiders	21,2	14,1	11,1	11,1*	11,1*
8. Niet-werkzame beroepsbevolking $8 = 5 - 6 - 7$	32,7	65,5	115,7	214,0	276,6
9. Percentage van de beroepsbevolking zonder werk/beroepsbevolking $9 = 8 - 3$	2,7 %	5,3 %	9,1 %	16,6 %	21,4 %

Bron : AWBP

* Uitgaande van een status quo

Deze prognoses kunnen evenwel ingrijpend veranderen omdat :

- voor de vooruitzichten voor de werkgelegenheid de gegevens aanzienlijke wijzigingen kunnen ondergaan :
 - . hetzij in positieve zin dank zij gerichte beleidsmaatregelen of door part-time arbeid op grotere schaal,
 - . hetzij in negatieve zin door een snellere verslechtering van de industrie als gevolg van de crisis,

- dichtbij de beroepsbevolking bepaalde feed-back verschijnselen zich zouden kunnen voordoen waardoor de vraag naar arbeid kan afnemen.

Op grond van de huidige prognoses kan hoe dan ook een aanzienlijke toename van de werkloosheid in de komende jaren worden verwacht.

IV. DE INKOMENS

De over de inkomens beschikbare gegevens zijn beperkt. De inkomensstatistieken zijn namelijk uitsluitend gebaseerd op de belastingaangiften van natuurlijke personen, die overigens tal van lacunes vertonen.

Evenals bij de uitwerking van het regionaal ontwikkelingsprogramma 1982-1985 kan ook nu weer worden geconstateerd dat sinds een groot aantal jaren de statistische gegevens die een beeld geven van de algemene inkomenstendens - gemiddeld inkomen per inwoner, gemiddeld inkomen per aangifte, modaal inkomen - in Wallonië op een lager niveau liggen dan in het Rijk".

Deze situatie wordt samengevat in de onderstaande tabel die de index weergeeft van de voornaamste statistische grootheden van het netto-inkomen op basis van de belastingaangiften in Wallonië en in het Rijk.

Tabel 25 : De inkomenspositie in Wallonië

	1969	1973	1979	1980	1983(1)
Wallonië					
Inkomen per inwoner	92,8	94,1	95,5	95,3	98,1
Inkomen per aangifte	95,8	95,8	96,4	95,2	97,8
Modaal inkomen	98,2	97,0	95,9	96,2	97,6
Rijk	<u>100,0</u>	<u>100,0</u>	<u>100,0</u>	<u>100,0</u>	<u>100,0</u>

Bron : NIS

.../...

(1) Laatste jaar waarover gegevens beschikbaar zijn.

.../...

In onderstaande tabel wordt de situatie in de Waalse arrondissementen vergeleken met die in het Rijk.

Tabel 26 : Index van het gemiddelde inkomen per inwoner

Arrondissementen	1967	1969	1975	1977	1980	1983
Nijvel	114,-	115,6	120,9	115,1	118,5	114,8
Aat	80,-	79,5	84,2	85,7	88,6	95,2
Charleroi	94,-	93,-	89,9	89,2	92,3	94,7
Bergen	80,8	81,-	84,8	85,-	86,9	92,6
Moeskroen	77,-	81,6	80,2	81,-	85,-	92,5
Zennik	90,-	89,2	90,4	90,3	94,2	98,7
Thuin	79,5	79,7	83,-	83,3	87,6	93,7
Doomik	84,3	83,9	84,4	84,8	87,4	94,1
Hoei	91,-	90,9	94,9	95,6	96,6	98,5
Luik	110,5	107,8	105,9	105,-	104,-	105,8
Verviers	89,5	89,9	90,8	92,7	92,7	94,1
Borgworm	88,5	88,8	95,3	94,9	96,6	100,8
Aarlen	88,-	88,6	80,4	80,-	82,-	87,8
Bastenaken	63,8	64,5	67,7	70,8	71,6	76,4
Marche-en-Famenne	77,3	77,6	80,5	82,6	81,9	85,7
Neufchâteau	71,5	70,6	79,2	81,-	80,2	85,3
Virton	75,8	75,5	79,1	77,5	79,5	85,2
Dinant	82,5	82,-	82,6	86,5	84,3	88,3
Namen	94,8	94,7	96,3	98,5	98,6	98,7
Philippeville	76,8	78,9	79,7	83,6	84,5	88,3
Wallonie	93,3	92,8	93,8	93,8	95,3	98,1
Vlaanderen	94,3	95,3	98,2	99,9	100,-	99,4
Brussel	148,5	144,6	128,-	119,4	114,8	109,3
Rijk (in 1.000 frs)	100,- (40,-)	100,- (47,3)	100,- (107,9)	100,- (137,6)	100,- (173,2)	100,- (226,6)

V. HET MILIEU

5.1. Inleiding

Het milieu waarin wij leven is een natuurlijk erfgoed dat naar behoren dient te worden beheerd ten einde het althans op zijn huidige niveau te handhaven.

Tot nu toe zijn over ons milieu nauwelijks op de toekomst gerichte studies gemaakt.

Dit verklaart waarom momenteel veelal pas na waargenomen verslechteringsverschijnselen of na interpretatie van de resultaten van bestaande metingsmethoden problemen aan het licht komen. Bezorgheid inzake het milieubeheer ontstaat dus over het algemeen als reactie op het waarnemen van reeds of vrijwel bereikte kritieke grenzen. Dergelijke noodsituaties vereisen op korte termijn maatregelen hetgeen ten koste gaat van maatregelen op langere termijn. Die onmiddellijke maatregelen zijn evenwel nog steeds onvoldoende.

Onderstaande overwegingen moeten een beeld geven van een aantal groeiende of potentiële problemen. Over het milieu in Wallonië zijn rapporten uitgebracht die duidelijk doen uitkomen dat de algemene situatie niet al te slecht is, doch dat een aantal reeds welbekende problemen en enkele onlangs waargenomen tekenen van verslechtering een onmiddellijk optreden vereisen (zie Toestand van het Milieu in Wallonië 1983/1984 - AWBP).

5.2. De bodem

De bodem is een belangrijk element van het natuurlijk erfgoed in Wallonië.

Tot nu toe heeft de bodem - kader van en een basis voor de landbouw - goed voldaan aan de hoge eisen van de moderne landbouwmethoden. Het bereikte produktiviteitsniveau is hoog en constant. Onder bepaalde omstandigheden kan de bodem evenwel een opmerkelijke verslechtering te zien geven. Bepaalde symptomen (zoals een daling van de vruchtbaarheid) worden gecamoufleerd door een steeds verdergaand

ingrijpen van de mens (meststoffen, nieuwe variëteiten) en komen pas in extreme gevallen aan het licht.

De verstoring van de fysieke, chemische en microbiologische kwaliteiten van de bodem betekent een bedreiging van de vruchtbaarheid en kan de produktiecapaciteit ingrijpend aantasten.

De voornaamste tot nu toe aan het licht gebrachte verschijnselen van fysieke verslechtering zijn de aantasting van de structuur, de verdichting en de erosie. In bepaalde gevallen wordt eveneens voor bodemverontreiniging gevreesd (zware metalen, organische microverontreiniging).

5.3. Water

Water is het tweede belangrijke element van het natuurlijk erfgoed van Wallonië. Dikwijls wordt ten onrechte onderscheid gemaakt tussen ondergronds water en oppervlaktewater; op die manier wordt evenwel de belangrijke relatie tussen de twee ontkent met alle gevaren van dien.

- Ondergronds water

Aan de waterwinning van de ondergrondse waterlagen is het risico van overexploitatie verbonden. Spectaculaire doch duidelijk gelokaliseerde verschijnselen hebben zich reeds in Wallonië voorgedaan.

Een ander risico betreft de benutting van de bodem en de bescherming van de infiltratiegebieden. Het gevaar schuilt hier in de infiltratie van allerlei substanties die afkomstig zijn uit (slecht gelegen of slecht beheerde) vuilstortplaatsen of verband houden met een intensief gebruik van landbouwprodukten. Deze migratieverschijnselen hebben een zeer traag verloop zodat nu slechts de eerste symptomen daarvan kunnen worden waargenomen. Terugkeer naar een normale situatie, na eventuele vervuiling, zal derhalve eveneens veel tijd in beslag nemen.

- Oppervlaktewater

De staat van onze waterlopen weerspiegelt vrij nauwkeurig de organisatie en de intensiteit van de menselijke activiteiten in hun stroomgebieden. "Niet-vervuilde rivieren" treft men uitsluitend aan in de met bos

begroeide massieven. Problemen als eutrofiëring en organische verontreiniging doen zich vooral door de sterk intensieve landbouw steeds meer voor. Deze vorm van vervuiling neemt gestadig toe terwijl met de uitbreiding van de stadsgebieden en industrieterreinen ook een grote hoeveelheid andere verstoringen aan het licht komen.

Het oppervlaktewater is waarschijnlijk het enige terrein waarop pogingen tot het maken van kwantitatieve en kwalitatieve ramingen zijn gedaan. Tevens zijn tal van maatregelen ter verbetering van de kwaliteit ervan ondernomen.

Bepaalde delen van waterstromen en een aantal watervlakken vereisen reeds nu ingrijpende maatregelen om de eutrofiëring en bepaalde vormen minerale verontreinigingen tegen te gaan.

De handhaving of verbetering van de kwaliteit van zoveel mogelijk waterlopen vereist een grondige kennis van de kenmerken van de stroomgebieden; de uitrustingen en voorschriften dienen namelijk te zijn aangepast aan de fysieke (soort natuurlijke waterlopen, zelfreinigingsvermogen, verdeling van de emissies) en economische situatie ter plaatse (rol van de waterloop).

5.4. Lucht

Sedert enkele jaren wordt op grote schaal gestreefd naar een vermindering van de emissies van luchtverontreinigers. Een opmerkelijke vermindering van de bij de emissie (d.w.z. in het milieu) gemeten waarden is waargenomen. Op het eerste gezicht zou de situatie dus bevredigend zijn. Er bestaan evenwel nog problemen.

Evenals voor andere factoren van het milieu kan een verbetering van de doorsneekwaliteit van de lucht in de zogenaamde "gevoelige" gebieden worden geconstateerd en bestaan evenwel nog belangrijke lacunes bij de beheersing van de maximumwaarden die tot gevaarlijke niveaus kunnen oplopen.

In het gehele regionale grondgebied doet zich het verontrustende verschijnsel voor van een grotere verspreiding van de verontreinigende stoffen die niet alleen uit de regio zelf doch ook uit bronnen daarbuiten afkomstig zijn.

5.5. Bosbestand

Een ander belangrijk element van het natuurlijk erfgoed in Wallonië is het bosbestand. Ongeveer een derde van het Waalse grondgebied (544.800 ha) bestaat uit bos. Op basis van de huidige prijzen vertegenwoordigt de totale houtopstand een kapitaal van meer dan 100 miljard BFR.

De harsbomen en de loofbomen maken respectievelijk 50,9 % en 49,1 % van de totale bosoppervlakte uit. Dit aandeel ligt voor sparren alleen al op 40 %.

Afgezien van verslechtering en gevolg van niet-natuurlijke factoren (verkavelingen, vroegtijdig kappen) vertoont het woud verschijnselen van ernstige aftakeling.

Het eerste en ongetwijfeld ook meest bekende verschijnsel lijkt te worden veroorzaakt door de zure regens. Resultaat daarvan is een wegwijnen van de bomen. Terwijl de symptomen steeds meer bekend worden, worden de oorzaken daarvan nog steeds betwist. Wel lijkt men het erover eens te zijn dat één en ander is toe te schrijven aan een synergische actie van luchtverontreinigers, het bosbeheer zelf, het klimaat, een zekere verslechtering van de kwaliteit van de bodem en aanvallen door parasieten.

De snelle uitbreiding van dit bederf kan zowel op ecologisch als op economisch niveau ernstige gevolgen met zich brengen.

Een tweede onlangs waargenomen verschijnsel vormen de parasieten die bepaalde houtachtige soorten aanvallen. Het betreft hier met name de olm, de populier, de plataan en de meidoorn. Aangezien een fyto-sanitaire bestrijding daarvan geen resultaten oplevert, valt nu een mogelijke uitbreiding van deze plaag met alle gevaren vanden voor de eik en de spar, te vrezen.

De bossen bieden in zo'n geval het best weerstand met hun eigen specifieke en structurele diversiteit.

.../...

Op grond van bovenstaand kan worden gevreesd voor een vermindering van de produktieve functie van het bos. Ook bestaat een gevaar voor vermindering van de regulerende en beschermende functies van de wouden.

Water van een behoorlijke kwaliteit treft men in het Waalse Gewest alleen nog aan in de bosgebieden. Het irrationeel gebruik van fytosanitaire produkten, meststoffen en andere ter bestrijding van de verzuring van de bodem gebruikte substanties kan deze situatie evenwel in gevaar brengen. Wat de flora en fauna aangaat wordt in dit verband nog eens herinnerd aan de gevaren van verdwijning waarmee verschillende soorten worden bedreigd. Deze risico's houden vaker verband met het verdwijnen van hun levensmilieu en bepaalde landbouwpraktijken dan met rechtstreekse bedreigingen.

5.6. Landschappen en ecosystemen

Als gevolg van een steeds meer gespecialiseerde benutting van de bodem, de op alle terreinen waargenomen verdeeldheid en intensivering van de menselijke activiteiten, is in vele gevallen het functioneel evenwicht van de "natuurlijke en kunstmatige" ecosystemen verstoord. Al naargelang van de tussenkomst van de mens zijn de verslechteringsverschijnselen min of meer ernstig.

Gezien het doel van dit document en het ingewikkelde karakter van het probleem kan hier slechts een indruk van de ernst daarvan worden gegeven.

Grosso modo kan iedere beïnvloeding van een element van het milieu, afgezien van het rechtstreeks effect, onverwachte en ongewenste gevolgen met zich brengen door de verstoring van andere functies van dit element van het milieu. Een voorbeeld is hier het bos. Zoals reeds vermeld, heeft het bos een drieërlei functie : produktie, regulering en informatie. Een uitsluitend op de houtproduktie gerichte exploitatie van het bos (monocultuur, intensieve bosbouw) kan de andere functies van het bos ernstig verstoren. Daardoor ontstaat het gevaar van een verslechtering van de kwaliteit van het oppervlaktewater, van de bevoorrading van de waterlagen, de kwaliteit van de bosbodem, de diversiteit wat betreft de flora en de fauna alsook van verstoringen van het microklimaat, de hydrologische situatie, enz.

Deze evenwichtsverstoringen oefenen hun invloed ook uit op de kwaliteit van de landschappen.

5.7. Risico's

Recente gebeurtenissen (overstromingen, technologische ongelukken) hebben aangetoond hoe belangrijk het is dat rekening wordt gehouden met de risico's, zowel van natuurlijke als van technologische aard, aan welke personen en goederen onderhevig kunnen zijn. De omvang van die risico's is dikwijls gelieerd aan de door de mens veroorzaakte milieuverstoringen.

De onderkenning en de omschrijving van de risicofactoren en de zones met milieurisico's vormen dus een onderwerp van globale preventieve beleidsmaatregelen op het vlak van de zorg voor het natuurlijke erfdeel van de natie. Daardoor kunnen bovendien de collectieve kosten in geval van ongelukken sterk worden verminderd.

.../...

VI. DE SITUATIE IN DE ONTWIKKELINGSZONES

Het doel van het regionale beleid, in zijn theoretische opzet, is het beantwoorden aan de specifieke behoeften van de regio's die bijzonder sterk worden getroffen door evenwichtsverstoringen. Het regionale beleid moet derhalve bestaan in gedifferentieerde acties waarin rekening wordt gehouden met de socio-economische kenmerken van de entiteiten waarop het is afgestemd.

In die geest moeten de regio's met soortgelijke socio-economische kenmerken als één groep worden beschouwd. Aldus tekenen zich, binnen het Waalse Gewest, twee homogene groepen van ontwikkelingszones af. De eerste groep wordt gevormd door de gemeenten behorende tot het industriële bekken Hene-Samber-Maas.

Deze groep omvat de arrondissementen Charleroi-Bergen-Moeskroen en Luik en de gemeenten Le Roeulx en Zinnik (La Louvière) in het arrondissement Soignies alsmede de gemeenten Anderlues, Binche en Morlanwelz in het arrondissement Thuin.

De tweede groep omvat gemeenten met een overheersend landelijk karakter : het zijn de arrondissementen van de provincie Luxemburg, de arrondissementen van Dinant en Philippeville alsmede de gemeenten Ohey, Gesves en Mettet in de provincie Namen; het zuiden van het arrondissement Verviers (Amel - Bullingen - Butgenbach - Burg-Reuland - Lierneux - Malmédy - Saint Vith - Stavelot - Stoumont - Trois-Ponts en Waimes) en de gemeenten Clavier, Hamoir, Ferrières en Ouffet in de provincie Luik; tenslotte het arrondissement Thuin behalve de evengenoemde tot de eerste groep behorende gemeenten.

6.1. Het industriële bekken Hene-Samber-Maas

6.1.1. Bevolking

In dit bekken liggen de grootste twee steden van het Waalse gewest : Luik en Charleroi.

In het voorgaande regionaal ontwikkelingsprogramma is er reeds op gewezen dat de sterke concentratie van de bevolking weliswaar in staat stelt te profiteren van de voordelen van de economische grootschaligheid, dank zij de nabijheid van de belangrijkste produktiefactoren, maar anderzijds voor

.../...

de collectieve sector tot zware "sociale kosten" leidt, met name uit het oogpunt van milieu en infrastructuur. De grote omvang van deze sociale kosten is overigens rechtstreeks evenredig aan de anciënniteit van de industrialisatie.

Tabel 27 : Bevolking, oppervlakte en bevolkingsdichtheid

ARRONDISSEMENTEN EN ARRONDISSEMENTS- DELEN IN DE ZONE	BEVOLKINGSAANTAL PER 31.8.1985	OPPERVLAKTE IN HA	DICHTHEID
Moeskroen	71.701 (1)	10.119	708.58
Bergen	249.324 (1)	58.373	427.12
Charleroi	428.691 (1)	55.489	772.57
Soignies (Zuid)	83.504 (2)	10.723	778.74
Thuin (Noord)	62.795 (2)	9.795	641.09
Luik	588.577 (1)	79.688	738.60
TOTAAL	1.484.592	224.187	662.21

(1) Schattingen NIS - Bevolkingsprognose 1981-2025

(2) Schattingen AWPB op basis van NIS : bevolkingsprognose 1981-2025

6.1.2. Structuur van het productieapparaat

Hoewel het onderhavige gebied zich momenteel in een fase van krachtige structurele mutatie bevindt, is een groot deel van zijn productieapparaat nog steeds ouderwets en soms zelfs totaal verouderd.

Onder de last van zijn industrieel verleden blijft deze subregio sterk gekenmerkt door de traditionele stuwende bedrijven uit zijn vroegere ontwikkeling (bewerking en verwerking van metalen, textielnijverheid, glas).

.../...

CL	BEDRIJFSTAK (NACE)	30 JUNI 1980		30 JUNI 1984		1974-1980	1980-1984
		VA	%	VA	%		
0.	Land- en bosbouw, visserij	646	0.1	603	0.1	-18.4%	- 6,6%
1.	Energie en water	9.891	2.2	8.330	2.0		
2.	Winning en verwerking van niet-energetische delfstoffen en daarvan afgeleide grondstoffen, chemische nijverheid						
3.	Metaalverwerking, fijnmechanische industrie	62.195	13.6	49.835	12.2		
4.	Overige verwerkende industrie	60.262	13.2	48.224	11.8		
		29.396	6.4	24.839	6.1		
5.	Bouw, burgerlijke en utiliteitsbouw	34.584	7.6	21.039	5.1		
	TOTAAL 1 tot en met 5 (Nijverheid)	196.328	43.0	152.267	37.2	-25,4%	-22,5%
6.	Horeca, herstel-inrichtingen	58.642	12.8	52.624	12.9		
7.	Handel en vervoer	22.612	5.0	19.759	4.8		
8.	Bank- en kredietwezen, verzekering, diensten aan bedrijven, verhuur	20.274	4.4	21.934	5.4		
9.	Overige dienstverlening	158.272	34.7	162.223	39.6		
	TOTAAL 6 tot en met 9 (Diensten)	259.800	56.9	256.540	62.7	+12.8%	-1.3%
	TOTAAL 0 tot en met 9	456.774	100.0	409.410	100.0	-7.6%	-10.4%

Bron : AWBP

(1) Schattingen RSZ

6.1.3. Werkgelegenheid en werkloosheid

De economische crisis heeft sinds 1975 tot grote extra inkrimpingen van de werkgelegenheid in de diverse traditionele bedrijfstakken geleid, die zich toch reeds sinds vele jaren in achteruitgang bevonden.

.../...

Van 1974 tot 1980 is het totale aantal arbeidsplaatsen in het bekken met 7,6 % gedaald. Van 1980 tot 1984 vond een verdere daling plaats van naar schatting meer dan 10 %.

In dit opzicht is de ontwikkeling van de werkgelegenheid in de metaalsector bepalend geweest. In de sector der niet-energetische delfstoffen en daarvan afgeleide materialen, die van de verwerkende metaalindustrie alsmede de fijnmechanische bedrijven gaan van 1980 tot 1984 bijna 25.000 arbeidsplaatsen verloren.

Ook de textiel- en kledingindustrie onderging grote verliezen aan werkgelegenheid.

Geografisch gezien zijn de arrondissementen Moeskroen en Thuin bijzonder zwaar getroffen.

De streek van Moeskroen blijft het enige centrum gespecialiseerd in textiel en kleding : de werkgelegenheid in de textielindustrie vertegenwoordigt daar nog bijna 30 % van de totale actieve beroepsbevolking in loondienst en 60 % van de industriële werkgelegenheid.

Deze verliezen aan arbeidsplaatsen hebben gevolgen gehad voor het reeds zeer grote aantal werklozen in de regio.

a) Tabel 29 : Ontwikkeling van het aantal volledig werklozen (1)
Jaargemiddelden

Arrondissement	1974	1980	1984	Toeneming	
				1974-1980	1980-1984
MOESKROEN					
BERGEN	3,6	14,2	19,7	+10,6	+ 5,5
CHARLEROI	9,2	19,6	29,3	+10,4	+ 9,7
SOIGNIES	4,4	14,7	23,6	+10,3	+ 8,9
THUIN	3,9	13,3	24,0	+ 9,4	+10,7
LUIK	5,3	17,4	28,4	+12,1	+11,0
	10,0	18,2	25,1	+ 8,2	+ 6,9

Bron : RVA

.../...

(1) Werkloosheid uitgedrukt in percenten van de verzekerde bevolking.

252 b) Tabel 30 : Aantal volledig werklozen in 1984 (maandgemiddelden)

Arrondissementen	Mannen	Vrouwen	Totaal
MOESKROEN	1.931	2.174	4.105
BERGEN	7.520	9.343	16.863
CHARLEROI	13.002	12.035	25.037
SOIGNIES	4.996	5.017	10.013
THUIN	4.418	4.314	8.732
LUIK	18.160	22.950	41.110

Bron : RVA

6.1.4. Inkomens

Uit de onderstaande tabel blijkt dat het gemiddelde inkomen per inwoner van de arrondissementen of arrondissementsdelen van de behandelde groep lager is dan het gewestelijke gemiddelde en nog veel lager dan het nationale gemiddelde met dien verstande dat het cijfer voor Luik - als stedelijk centrum - iets hoger is.

Tabel 31 : Gemiddeld inkomen per inwoner in 1983 (per duizend inwoners)

Arrondissementen en arrondissementsdelen	Gemiddeld inkomen per inwoner	Indexcijfer van het gemiddelde inkomen per inwoner (gewest Wallonië = 100)
CHARLEROI	214,7	96,6
BERGEN	209,9	94,4
MOESKROEN	209,8	94,4
SOIGNIES (ZUID) (1)	217,4	97,8
THUIN (NOORD) (1)	213,9	96,2
LUIK	239,9	107,9
WALLONIE	222,3	100
BELGIE	226,6	101,9

Bron : NIS

(1) Schatting AWPB

.../...

6.2. Landelijke streek van het zuidoosten

6.2.1. Bevolking

De geringe dichtheid van de bevolking gepaard aan een grote verspreiding van de beroepsbevolking kenmerkt het zuidoosten op doorslaggevende wijze. Dit belangrijke kenmerk :

- maakt de realisatie van voordelen van grootschaligheid moeilijk of zelfs onmogelijk. Dit verklaart de zwakke groei van de bedrijvigheid en verstoort het evenwicht van de economische structuur. Deze evenwichtsverstoring openbaart zich in primaire activiteiten met een geringe toegevoegde waarde en lage produktiviteit (waardoor lage inkomens, welke omstandigheid leidt tot emigratie van jongeren in de actieve beroepsleeftijd) alsmede in een opgezwollen tertiaire sector die een "vluchtsector" vormt;
- verklaart en versterkt de opzwellen van deze tertiaire sector die is opgezet naar de modellen van stedelijk type terwijl de idee van de polyvalentie van de activiteiten en van de diensten zich had moeten doorzetten, gezien de geringe dichtheid van de bevolking;
- bemoeilijkt de doorstroming van de informatie en isoleert de economische subjecten ten opzichte van de ingewikkeldheid van het economische en technologische milieu. Dit verklaart voor een deel het individualisme, de zwakte van de commerciële structuur en van het informatienet.

Voegt men hieraan toe de relatieve afgelegenheid van de stedelijke en industriële centra en de zwakke representativiteit van het zuidoosten (5,4 % van de totale Belgische bevolking en 17 % van de bevolking van het Gewest Wallonië) dan ziet men beter in hoe moeilijk het voor deze subregio is zijn ontwikkelingsvraagstukken alleen met zijn eigen middelen op te lossen.

.../...

ARRONDISSEMENTEN EN ARRONDISSEMENTS- DELEN	BEVOLKINGSAANTAL PER 31.12.1985	OPPERVLAKTE IN HA	BEVOLKINGSDICHTHEID
AARLEN	46.522 (1)	31.729	146.62
BASTENAKEN	36.487 (1)	104.301	34.98
MARCHE	44.749 (1)	95.458	46.88
NEUFCHATEAU	51.831 (1)	135.503	38.25
VIRTON	44.060 (1)	77.124	57.13
DINANT	89.817 (1)	159.189	56.42
PHILIPPEVILLE	58.026 (1)	90.874	63.85
NAMEN (ZUID)	17.773	23.835	74.57
VERVIERS (ZUID)	56.310	117.978	47.73
HOEI (ZUID)	12.414	20.914	59.36
THUIN (ZUID)	77.766	83.606	93.01
TOTAAL	535.755	940.511	57.00

Bronnen : NIS en AWPB

(1) Schatting NIS : Bevolkingsprognoses 1981-2025

(2) Schatting AWPB op basis van NIS : Bevolkingsprognoses 1981-2025

6.2.2. Structuur van de bedrijvigheid

De structuur van de economische bedrijvigheid die naar voren komt uit de analyse van de sectoriële verdeling van de werkgelegenheid is in grote trekken de volgende :

- 1) de dienstensector is relatief de belangrijkste sector;
- 2) de landbouw en de algemene bouw nijverheid blijven relatief belangrijke bedrijfstakken;
- 3) de industriële sector is onderontwikkeld.

De subregio van het Waalse Gewest is achtergebleven bij de industriële ontwikkeling die de streek van Hene, Samber en Maas in de vorige eeuw heeft doorgemaakt. Een uitzondering vormt echter het zuiden van de provincie Luxemburg.

.../...

Het op relatief verre afstand gelegen zijn van de stedelijke centra, de ontoereikendheid en de ontwikkelingsachterstand van de communicatie-infrastructuur, de armoede van de bodem aan energiehulpbronnen en gemakkelijk te exploiteren delfstoffen, zijn even zovele belemmeringen geweest van de industriële ontwikkeling van deze streek.

Toch bestaat ook in het zuiden van de provincie Luxemburg in de arrondissementen van Aarlen en Virton een zekere industriële traditie gericht op de ijzer- en staalindustrie.

De economie van het zuidoosten wordt gevormd door een netwerk van kleine bedrijven; de verhouding tussen het aantal zelfstandigen en het aantal werkers in loondienst is er bovendien tweemaal zo groot als in geheel België.

Tabel 33 : Structuur van de bedrijvigheid (1) - Provincie Luxemburg -
Arrondissementen Dinant, Philippeville, Verviers (Zuid), Hoei (Zuid),
Namen (Zuid), Thuin

Cl	BEDRIJFSTAK (NACE)	30 JUNI 1980		30 JUNI 1984		1974-1980	1980-1984
		VA	%	VA	%		
0.	Land- en bosbouw, visserij	1.465	1.4	1.370	1.4	-0.7	-6.5
1.	Energie en water- huishouding	859	0.8	872	0.9		
2.	Winning en verwerking niet-energetische delf- stoffen en daarvan af- geleide materialen, chemische nijverheid	4.343	4.1	3.392	3.4		
3.	Metaalverwerking, fijn- mechanische industrie	4.352	4.2	3.715	3.8		
4.	Overige verwerkende industrie	8.622	8.2	7.833	7.9		
5.	Algemene bouw, burger- lijke en utiliteitsbouw	14.421	13.8	9.295	9.4		
	TOTAAL 1 tot en met 5 (Industrie)	32.597	31.1	25.107	25.4	-9.4	-23
6.	Horeca, reparatiebe- drijven	4.376	13.7	13.847	14.0		
7.	Handel en vervoer	6.729	6.4	6.330	6.4		
8.	Bank- en kredietwezen, verzekeringen, diensten aan bedrijven, verhuur	2.759	2.7	2.898	2.9		
9.	Overige diensten	46.821	44.7	49.467	49.9		
	TOTAAL 6 tot en met 9 (Diensten)	70.685	67.5	72.542	73.2	+22.8	+2.6
	TOTAAL 0 tot en met 9	104.747	100.0	99.019	100.0	+10.1	-5.5

(1) Schattingen AWPB volgens het RSZ

.../...

Opgemerkt moet worden dat de landbouw, ondanks een daling van het aantal werknemers in loondienst, nog steeds een relatief belangrijke bedrijfstak blijft in het zuidoosten.

In 1984 telde men in deze sector nog meer dan 10.000 zelfstandigen en 1.370 werknemers in loondienst.

Het aandeel van de industrie (sector NACE 2 tot en met 4) in het totale aantal werknemers in loondienst in het zuidoosten bedroeg slechts 15,1 % terwijl dit in het industriële bekken van het Waalse Gewest 30,1 % was.

Tenslotte kan worden aangetekend dat de daling van het aantal werknemers in loondienst :

- 95 in de landbouw (NACE 0), en
- 7.490 in de industrie bedroeg (NACE 1 tot en met 5) bedroeg.

Alleen in de dienstensector is de werkgelegenheid gestegen; deze toeneming bedroeg echter slechts 2,6 %, vergeleken met een toeneming van 22,8 % tussen 1974 en 1980.

6.2.3. Werkloosheid en werkgelegenheid

Evenals in de rest van het land is de werkloosheid in het zuidoosten sterk blijven stijgen.

.../...

a) Tabel 34 : Ontwikkeling van het aantal volledig werklozen
Maandgemiddelden

257

ARRONDISSEMENTEN	1974	1980	1984	STIJGING	
				1974-1980	1980-1984
AARLEN					
BASTENAKEN	2,5	8,8	14,2	+ 6,3	+ 5,4
MARCHE	4,1	10,7	19,2	+ 6,6	+ 8,5
NEUFCHATEAU	5,1	11,8	22,5	+ 6,7	+10,7
VIRTON	3,5	9,1	19,1	+ 5,6	+10,0
DINANT	3,3	10,3	20,2	+ 7,0	+ 9,9
PHILIPPEVILLE	5,1	13,6	23,5	+ 8,5	+ 9,9
VERVIERS	4,8	17,1	21,9	+12,3	+ 4,8
THUIN	4,4	12,2	18,6	+ 7,8	+ 6,4
	5,3	17,4	28,4	+12,1	+11,0

Bron : RVA

(1) In procenten van de verzekerde bevolking

b) Tabel 35 : Aantal werklozen met volledige uitkering - 1984
Maandgemiddelden

ARRONDISSEMENTEN	MANNEN	VROUWEN	TOTAAL
AARLEN	828	881	1.709
BASTENAKEN	548	595	1.143
MARCHE	789	922	1.711
NEUFCHATEAU	864	868	1.732
VIRTON	800	779	1.579
DINANT	1.924	1.992	3.916
PHILIPPEVILLE	1.324	1.367	2.691
VERVIERS	4.894	6.433	11.327
THUIN	4.418	4.314	8.732

Bron : RVA

De situatie van Zuid-Luxemburg (gevormd door de gemeenten Aubange en Messancy in het arrondissement Aarlen en de gemeenten Musson, Saint-Léger en Virton in het arrondissement Virton) wijkt iets af van die van het overige zuidoosten.

.../...

De economische ontwikkeling van deze subregio werd in het verleden bepaald door de ijzer- en staalindustrie naar analogie van het bekken van Lotharingen in Frankrijk en van het zuiden van het Groothertogdom Luxemburg.

De sluiting van het ijzer- en staalbedrijf van Athus betekende een bijzonder ernstige klap voor de gehele economie van deze subregio.

Hoewel thans de ijzer- en staalindustrie in deze gemeenten is verdwenen blijft een belangrijk deel van de beroepsbevolking in deze sector actief als grensarbeider.

De aard van de werkgelegenheid in deze subregio is dus enigszins vergelijkbaar met die van de ijzer- en staalbekkens van Luik en Henegouwen alsmede die van het arrondissement Moeskroen.

6.2.4. Inkomens

De structuur van de economische bedrijvigheid, gekenmerkt door een onevenwichtigheid die een te grote betekenis geeft aan activiteiten in de primaire sector met geringe toegevoegde waarde en lage produktiviteit is bepalend voor het lage inkomen per inwoner in deze streek. Dit inkomen ligt gemiddeld 10 % beneden het gemiddelde voor het Waalse Gewest en leidt tot de emigratie van jongeren alsmede tot een constante daling van het aantal landbouwbedrijven.

Tabel 36 : Gemiddeld inkomen per inwoner (1983) (x 1.000 BFR)

Arrondissementen of arrondissements- delen	Gemiddeld inkomen	Indexcijfer van het gemiddeld inkomen (Wallonië = 100)
AARLEN	199,-	89,5
BASTENAKEN	173,3	78,-
MARCHE-EN-FAMENNE	194,4	87,4
NEUFCHATEAU	193,4	87,-
VIRTON	193,2	86,9
HUY (ZUID)	210,3	94,6
VERVIERS (ZUID)	201,1	90,-
THUIN (ZUID)	178,1	80,1
DINANT	200,2	90,1
PHILIPPEVILLE	200,1	90,-
NAMEN (ZUID)	200,8	90,3
WALLONIE	222,3	100
BELGIE	226,6	101,9

Bron : NIS

.../...

7.1. Begroting

7.1.1. Door het Waalse gewest gebezigde begrotingsmiddelen in de periode 1982-1985
(x 1 mln BFR)

De onderstaande tabel geeft de netto-uitvoeringsmiddelen die van 1982 tot en met 1985 op de begrotingen werden uitgetrokken. Onder netto-uitvoeringsmiddelen wordt verstaan het totaal der aangegane verplichtingen, de vastleggingskredieten en de niet-gesplitste kredieten verminderd met de middelen bestemd voor de Dienst der Gewestelijke Leningen of Schulden.

De aldus verkregen cijfers zijn een maatstaf voor de beleidsmaatregelen die de Executieve ten uitvoer legt. Overigens dient erop te worden gewezen dat deze cijfers totalen vormen voor titel I (lopende uitgaven) en titel II (kapitaaluitgaven) per categorie.

De onderstaande tabel laat het jaar 1981 buiten beschouwing aangezien de begroting voor dat jaar werd vastgesteld aan de hand van andere indelingen.

Tabel 37 : Begroting van het Gewest Wallonië (1982-1985)

Hfdst. of sectie	Verkorte benaming	Begroting 1982	Begroting 1983	Begroting 1984	Begroting 1985
02 t/m 31	Algemeen beleid	1.227,0	2.330,4	2.618,0	2.878,1
32	Economisch onderzoek	302,0	1.213,0	737,0	727,0
33	Ruimtelijke ordening	614,0	615,9	473,7	473,5
34	Economische expansie	8.257,8	9.475,3	8.119,0	9.555,5
35	Werkgelegenheid				
36	Huisvesting	139,5	149,5	149,5	193,1
38	Afvallen	8.346,2	8.330,0	8.006,7	6.732,1
40	Water	690,0	736,5	504,0	540,0
41	Bosbestand	2.749,1	2.782,1	2.430,3	2.621,5
42	Energie	200,1	229,8	235,6	278,4
43	Lagere overheden	385,0	573,0	663,0	733,0
44	Extern beleid	975,4	933,5	1.042,7	1.190,2
45	Natuurlijke hulpbronnen	10,0	34,0	55,0	75,5
		13,0	27,0	67,0	55,0
Netto-actiemiddelen		24.308,1	27.450,0	25.101,5	26.040,9

Bron : Begrotingen neergelegd bij het CRW

.../...

7.1.2. Tabel 38 : Ontwikkeling van de overheidsinvesteringen in het Gewest Wallonie (1)
(x 1 mln BFR tegen lopende prijzen)

Hfdst. of sectie	Verkorte benaming	Begroting 1982	Begroting 1983	Begroting 1984	Begroting 1985
02 t/m 31	Algemeen beleid (2)	-	-	-	-
32	Economisch onderzoek	475,0	1.207,0	720,0	700,0
33	Ruimtelijke ordening	-	-	-	-
34	Economische expansie	824,0	555,0	417,1	355,8
35	Werkgelegen	50,0	180,0	300,0	1.645,0(3)
36	Huisvesting	-	-	-	-
38	Afvalstoffen	1.259,7	3.367,6	2.319,3	900,0
40	Waterhuishouding en milieu	575,0	675,0	343,0	307,0
41	Bosbestand	1.606,0	1.843,0	1.518,0	1.397,5
42	Energie	82,5	93,5	96,8	110,0
43	Lagere overheden	575,0	538,0	628,0	600,0
44	Externe betrekkingen (2)	21,5	13,5	28,7	35,0
45	Natuurlijke hulpbronnen	-	-	-	-
	TOTAAL	12,0	22,0	62,0	50,0
		5.480,7	8.494,6	6.432,9	6.100,3

Bron : Bij het CRW ingediende begroting

7.1.3. Maatregelen inzake onderzoek en technologie

De opbeuring van de regionale economie moet plaatsvinden door vernieuwing en uitbreiding van haar verouderde industriële structuur. Te dien einde heeft de Executieve zich vooral toegelegd op de capaciteit voor technologische innovatie van de bedrijven door financiële ondersteuning van het toegepaste onderzoek in de topsectoren van de technologie. Wallonië beschikt namelijk over een wetenschappelijk potentieel van hoog

.../...

(1) Kapitaaluitgaven bestemd voor de uitvoering van het Investeringsprogramma (titel II, deel 1).

(2) Niet in de comptabiliteit opgenomen.

(3) Met inbegrip van de vergroting van het kapitaal van het SRIW

peil en over een reserve aan arbeidskrachten die beschikken over een know-how die op tal van technologische gebieden bijzonder gevraagd is, met name op dat van de biotechnologie.

Van 1982 tot en met 1985 heeft het Waalse Gewest voor een bedrag van meer dan 3 miljard BFR geïnvesteerd in + 180 projecten, waarvan ongeveer 1,1 miljard voor de ontwikkeling van biotechnologieën. De onderstaande tabel geeft een overzicht van zijn financiële inspanning ter zake. Het rechtstreekse effect van deze acties kan geschat worden op meer dan 1.000 arbeidsplaatsen voor wetenschappers en verscheidene honderden andere arbeidsplaatsen met een hoge kwalificatie die in de industrie werden gecreëerd of ondersteund terwijl de industriële of bedrijfsinvesteringen die door deze actie werden opgewekt naar schatting meer dan 10 miljard BFR bedroegen.

Tabel 39 : Overzicht van de uitgevoerde maatregelen

JAAR	AANTAL PROJECTEN	INTERVENTIE-PERCENTAGE	BEDRAGEN (x 1 mln BFR)		
			Bedrijven	Universiteiten en onderzoek-centra	Totaal (met inbegrip van biotechnologieën)
1982	47	100	-	130,8	884,8 (199,2)
		75	325,8	-	
		50	428,2	-	
1983	56	100	100,5	172,1	691,3 (337,6)
		80	16,2	-	
		75	216,7	-	
		50	185,8	-	
1984	41	100	314,5	166,3	805,9 (269,0)
		80	91,6	-	
		75	207,8	-	
		60	5,0	-	
1985	37	100	232,8	172,2	674,2 (281,0)
		75	171,4	-	
		50	97,8	-	
TOTAAL	181		2.414,8	641,4	3.056,2 (1086,8)

Bron : Ministerie van het Waalse Gewest, DAETN

.../...

7.1.4. Maatregelen op het gebied van de energie

Sinds de tweede aardolieschok heeft het Waalse Gewest gestreefd naar een maximale tenuitvoerlegging van de aanbevelingen van de EG betreffende energiebesparingen. Een begrotingstotaal van 2,7 miljard BFR werd sinds 1982 gewijd aan het gewestelijke energiebeleid.

Op het gebied van de consumentenvoorlichting werden de gemeenten aangemoedigd tot het geven van praktische raadgevingen aan haar inwoners. Het Gewest heeft gezorgd voor opleidingen voor gemeenteambtenaren en sociale assistenten. Het heeft de vorming van verscheidene verenigingen van beheerders van energie in de industrie gestimuleerd. Ook heeft het bijgedragen tot een intensiever algemeen debat over de energie in verscheidene colloquia.

De financiële bijdragen werden hoofdzakelijk besteed aan de voorbereiding en de industriële vervaardiging van nieuwe produkten die bijdragen tot de beheersing van de energie. Bovendien werden omvangrijke begrotingsmiddelen toegewezen voor de renovatie van gebouwen behorende tot de lagere overheden en de opbouw van distributienetten van geothermische of terugwinbare warmte in de ijzer- en staalindustrie.

Op het gebied van regelgeving en uitvaardiging van normen is de bouw van nieuwe woningen in Wallonië thans onderworpen aan voorschriften die hetzij een specifiek maximumverbruik hetzij een minimum isolatiepeil opleggen.

7.1.5. Begrotingen van de Frans- en Duitstalige gemeenschappen

De belangrijkste sectoren die onder de bevoegdheden van de Gemeenschappen vallen of waarin acties kunnen worden ondernomen tot ontwikkeling van het Waalse Gewest zijn de beroepsopleiding en het toerisme.

.../...

a) Franstalige gemeenschapTabel 40 : Uitgaven in de periode 1982-1985
(x 1 mln BFR)

	1982	1983	1984	1985	TOTAAL 1982-1985
Middenstand	382,3	512,9	564,5	629,1	2088,8
Landbouw	6,9	1,4	7,7	10,6	32,6
RVA	1332,0	1569,2	1581,5	1686,6	6169,3
TOTAAL	1721,2	2089,5	2153,7	2326,3	8290,7

b) Duitstalige gemeenschapTABEL 41 : Uitgaven in de periode 1982-1985
(x 1 mln BFR)

	1982	1983	1984	1985	TOTAAL 1982-1985
<u>Beroepsopleiding</u>					
- Middenstand	32,0	34,0	39,1	42,0	147,1
- Beroepsopleiding volwassenen	18,3	20,5	23,0	27,0	88,8
- Landbouw	1,0	1,0	1,0	0,5	3,5
Subtotaal	51,3	55,5	63,1	69,5	239,4
<u>Gemeenschapscentra</u>	51,0	52,6	70,0	77,0	250,6
TOTAAL	102,3	108,1	133,1	146,5	490

.../...

7.1.5.2. Toerisme (Franse en Duitse gemeenschap)Tabel 42 : Uitgaven voor de periode 1982-1985 (x 1 mln BFR)

	1982	1983	1984	1985	TOTAAL 1982-1985
Toerisme	458,7	458,7	520,3	464,2	1.901,9

7.2. Produktieve investeringen7.2.1. Toepassing van de wet van 30 december 1970Tabel 43 : Investeringsbedragen en overheidsbijdragen in het Waalse Gewest

JAAR	INVESTERINGSBEDRAG (x 1.000 BFR)	OVERHEIDSBIJDRAGE (x 1.000 BFR)	NIEUWE ARBEIDSPLAATSEN
1982	8.876.581	1.238.226	1.064
1983	12.233.449	1.860.456	1.150
1984	13.388.781	2.081.134	996
1985	10.947.303	1.753.071	924
TOTAAL	45.146.114	6.932.887	4.104
Jaarge- middelde 1982/1983	11.286.528	1.733.221	1.026

Bron : Ministerie van het Waalse Gewest, DGEE

In de periode 1982-1985 ligt het gemiddelde aan investeringen op 11,3 miljard per jaar. De situatie loopt per jaar evenwel sterk uiteen.

De tabel geeft duidelijk de economische crisis, en het daaruit voortvloeiend laag investeringscijfer weer.

De verhouding tussen de overheidsbijdrage en het geïnvesteerde bedrag ligt voor de periode 1982-1985 op 15,3 %, hetgeen iets minder is dan het in de periode 1978-1981 waargenomen percentage van 17,1 %.

Tabel 44 : Investeringsbedrag en overheidsbijdrage in het industriegebied Hene-Samber-Maas

Jaar	Arrondissementen	Investeringsbedrag (x 1.000 BFR)	Overheidsbijdrage (x 1.000 BFR)	Nieuwe arbeidsplaatsen
1982	MOESKROEN	3.960	287	-
	BERGEN	2.325.846	411.123	127
	CHARLEROI	1.375.552	196.834	280
	ZINNIK	171.557	18.126	-
	THUIN	31.191	3.243	-
	LUIK	2.103.385	318.607	283
	TOTAAL	6.011.591	948.220	790
1983	MOESKROEN	29.044	5.386	-
	BERGEN	1.393.661	215.326	33
	CHARLEROI	4.260.787	880.561	413
	ZINNIK	83.520	15.239	16
	THUIN	175.849	21.682	17
	LUIK	4.222.048	586.089	226
	TOTAAL	10.164.909	1.434.283	705
1984	MOESKROEN	197.841	28.828	19
	BERGEN	2.314.088	349.263	101
	CHARLEROI	1.939.176	319.899	228
	ZINNIK	49.112	4.261	7
	THUIN	37.000	8.800	11
	LUIK	2.770.632	394.769	334
	TOTAAL	7.307.849	1.102.820	700
1985	MOESKROEN	20.782	2.494	8
	BERGEN	993.674	129.928	46
	CHARLEROI	1.934.950	255.332	98
	ZINNIK	40.559	3.864	7
	THUIN	2.829	204	-
	LUIK	5.701.212	1.019.567	456
	TOTAAL	8.693.806	1.411.389	615
Jaarge- middelde 1982-1985	MOESKROEN	62.906	9.248	8
	BERGEN	1.756.842	276.410	76
	CHARLEROI	2.377.616	340.656	254
	ZINNIK	86.187	10.372	7
	THUIN	61.667	7.732	7
	LUIK	3.699.319	579.758	280
	TOTAAL	8.044.538	1.224.178	702

Tabel 45 : Investerings- en overheidsbijdrage in de zuidoostelijke agrarische regio

Jaar	Arrondissementen	Investeringsbedrag (x 1.000 BFR)	Overheidsbijdrage (x 1.000 BFR)	Nieuwe arbeids- plaatsen
1982	AARLEN	8.295	1.633	10
	BASTENAKEN	-	-	-
	MARCHE	34.920	4.576	10
	NEUFCHATEAU	26.085	2.173	-
	VIRTON	-	-	-
	DINANT	14.685	462	6
	PHILIPPEVILLE	354.222	48.649	70
	VERVIERS	479.645	85.358	54
	TOTAAL	917.852	142.851	150
1983	AARLEN	565.271	162.236	168
	BASTENAKEN	239.007	45.475	49
	MARCHE	182.507	24.770	21
	NEUFCHATEAU	21.485	2.674	7
	VIRTON	508.775	111.333	144
	DINANT	5.752	863	-
	PHILIPPEVILLE	18.185	2.178	1
	VERVIERS	335.761	47.766	17
	TOTAAL	1.876.743	397.295	407
1984	AARLEN	83.586	12.615	29
	BASTENAKEN	52.921	9.509	2
	MARCHE	12.698	1.595	1
	NEUFCHATEAU	162.175	22.015	7
	VIRTON	3.045.588	483.072	74
	DINANT	40.187	3.963	23
	PHILIPPEVILLE	169.451	19.775	6
	VERVIERS	341.061	52.874	66
	TOTAAL	3.907.667	605.418	208

JAAR	ARRONDISSEMENTEN	INVESTERINGSBEDRAG (x 1.000 BFR)	OVERHEIDSBIDRAGE (x 1.000 BFR)	NIEUWE ARBEIDSPLAATSEN
1985	AARLEN	96.890	10.340	90
	BASTENAKEN	33.712	2.292	1
	MARCHE	20.237	2.208	23
	NEUFCHATEAU	72.074	13.609	6
	VIRTON	1.119.337	202.971	77
	DINANT	385.690	44.490	41
	PHILIPPEVILLE	109.597	12.662	10
	VERVIERS	76.916	6.175	5
	TOTAAL	1.914.453	294.747	253
Jaarge- middelde 1982-1985	AARLEN	188.510	46.706	74
	BASTENAKEN	81.410	14.319	13
	MARCHE	62.590	8.287	13
	NEUFCHATEAU	70.454	10.117	5
	VIRTON	1.168.425	199.344	73
	DINANT	111.578	12.444	17
	PHILIPPEVILLE	162.863	20.816	21
	VERVIERS	308.190	48.043	36
	TOTAAL	2.154.026	360.076	252

7.2.2. Toepassing van de wet van 4 augustus 1978Tabel 46 : Toepassing van de wet van 4 augustus 1978 in het
industriebekken Hene-Samber-Maas

JAAR	ARRONDISSEMENTEN	INVESTERINGEN IN BFR	OVERHEIDSBIJDRAGE IN BFR
1983	MOESKROEN	173.986.000	17.717.175
	BERGEN	358.174.000	32.051.688
	CHARLEROI	726.514.000	74.372.895
	ZINNIK	301.964.000	27.432.519
	THUIN	258.919.000	22.787.721
	LUIK	1.273.791.000	95.919.937
	TOTAAL	3.093.348.000	270.280.935
1984	MOESKROEN	224.730.700	34.574.340
	BERGEN	492.794.162	34.545.560
	CHARLEROI	763.261.000	119.492.349
	ZINNIK	325.485.592	41.156.105
	THUIN	362.947.386	32.649.350
	LUIK	1.381.261.630	149.630.805
	TOTAAL	3.550.480.478	412.046.509
1985	MOESKROEN	155.899.423	19.636.069
	BERGEN	447.941.098	38.015.349
	CHARLEROI	905.729.038	107.454.898
	ZINNIK	355.806.440	45.122.220
	THUIN	280.513.362	31.863.560
	LUIK	1.232.287.644	146.384.441
	TOTAAL	3.370.177.005	388.476.545
Jaarge- middelde 1983-1985	MOESKROEN	184.872.044	23.975.861
	BERGEN	432.969.753	34.870.866
	CHARLEROI	798.501.346	100.440.047
	ZINNIK	327.752.011	37.903.615
	THUIN	300.793.249	29.100.213
	LUIK	1.295.780.091	130.644.728
	TOTAAL	3.340.668.494	356.935.330

Bron : Ministerie van het Waalse Gewest, DGEE

JAAR	ARRONDISSEMENTEN	INVESTERINGSBEDRAG (in BFR)	OVERHEIDSBIJDRAGE (in BFR)
1983	AARLEN BASTENAKEN MARCHE NEUFCHATEAU VIRTON DINANT PHILIPPEVILLE VERVIERS	84.399.000 184.832.000 219.322.000 165.010.000 106.706.000 365.764.000 142.800.000 979.193.000	7.455.078 18.715.968 17.268.498 13.971.584 8.106.891 29.779.021 16.062.774 94.916.361
	TOTAAL	2.248.026.000	205.276.185
1984	AARLEN BASTENAKEN MARCHE NEUFCHATEAU VIRTON DINANT PHILIPPEVILLE VERVIERS	140.824.339 132.201.703 197.169.051 276.498.507 120.069.593 275.378.542 206.553.481 1.338.405.636	15.352.420 16.680.290 20.380.770 33.149.970 11.308.329 33.726.940 23.426.470 163.217.264
	TOTAAL	2.687.099.852	317.242.442
1985	AARLEN BASTENAKEN MARCHE NEUFCHATEAU VIRTON DINANT PHILIPPEVILLE VERVIERS	99.750.788 232.934.496 226.873.915 150.898.595 150.358.209 289.749.159 123.145.433 1.304.376.488	14.514.478 31.784.279 24.818.783 24.393.747 18.461.565 54.814.149 12.001.097 186.915.451
	TOTAAL	2.578.147.083	367.703.549
Jaarge- middelde 1982-1985	AARLEN BASTENAKEN MARCHE NEUFCHATEAU VIRTON DINANT PHILIPPEVILLE VERVIERS	108.324.709 183.342.733 214.454.655 197.469.034 125.711.267 310.297.234 157.499.630 1.207.325.041	12.440.655 22.393.512 20.822.684 23.838.437 12.625.592 39.106.703 17.163.450 148.349.692
	TOTAAL	2.504.424.311	296.740.725

Bron : Ministerie van het Waalse Gewest, DGEE

7.3. Voornaamste infrastructuurprojecten

7.3.1. Tabel 48 : Wegen en autowegen (x 1 mln BFR)

	1980	1981	1982	1983	1984	1985 (1)
<u>Wegen</u>						
Waals-Brabant	353	701	348	865	729	447
Henegouwen	2820	2160	1759	2012	1725	1665
Luik	2388	2429	2132	2000	2884	2519
Luxemburg	1200	1119	977	1082	1206	3142
Namen	1464	1177	1325	1872	1447	1681
Totaal wegen	8225	7586	6541	7831	7987	8454 (2)
<u>Autowegen</u>						
	620	1603	1436	2332	1210	673 (2)
TOTAAL-GENERAAL	8845	9189	7977	10163	9197	9127 (2)

(1) Ramingen

(2) Niet-verdeeld Rijk : 2.056

7.3.2. Tabel 49 : Waterwegen (x 1 mln BFR)

	1980	1981	1982	1983	1984
Waterwegen	3663	3410	5390	5554	5504
Havens (1)	253,4	154,7	163,4	129,6	169,6
Dammen	1021	280	810	229	507
Diversen	574	44	-	-	-
TOTAAL	5511,4	3888,7	6.363,4	5912,6	6180,6

7.3.3. Tabel 50 : Gebouwen (Régie des Bâtiments et Administration - Wallonie)
(x 1mln BFR)

	1980	1981	1982	1983	1984
Regie Administratie	2.059 -	3.065 4	1.800 -	2.048 3	2.218 5
TOTAAL	2.059	3.069	1.800	2.051	2.223

7.4. Overheidsinvesteringen ten behoeve van de communicatie

7.4.1. Tabel 51 : Spoorweginfrastructuur (NMBS)
(voornaamste uitgaven (x 1 mln BFR))

	1982	1983	1984	1985	Totaal
TOTAAL-GENERAAL : (Rijk)	9.577,5	12.458,5	15.434,7	14.675,7	52.146,4

ELEKTRIFIKATIE	1982	1983	1984	1985	Totaal
Totaal (Rijk)	2.938,6	4.703,1	5.788,9	5.396	18.886,6
waarvan :					
Doornik-Moeskroen	28	12	33	64,7	137,7
Ottignies-Fleurus-Charleroi	629	287	266	547	1.729
Doornik-Aat-Halle en Aat-Jurbise	206	436	517	957,4	2.116,4
Namen-Dinant	-	-	317	411,1	728,1
Luik-Marloie	41	-	386	25,1	452,1
Glons-Visé-Montzen	124	201	176	119,9	620,9
Bressoux-Visé	76	96	20	3,6	195,6
St-Ghislain-Doorik	178	153	130	57,2	518,2
Diverse moderniserings in Wallonië	-	543,1	659,4	66	1.268,5

	1982	1983	1984	1985	TOTAAL
<u>Uitbreiding van het industrienet :</u>					
Totaal (Rijk) waarvan :	642,7	548,5	536,9	624,1	2.352,2
Luik en Charleroi	150	88	93	80,9	411,9

	1982	1983	1984	1985	TOTAAL
<u>Grote agglomeraties :</u>					
Totaal (Rijk) waarvan :	305,6	1.041,3	327,2	823,5	2.497,6
Charleroi	111	151	357	198,4	817,4

7.4.2. Tabel 52 : Regie der Luchtwegen (x 1 mln BFr) (1)

	1981	1982	1983	1984	1985
Luik	97,4	10,4	0,7	2,4	1,4
Charleroi	56,7	72	1,9	26,5	24,7
TOTAAL	154,1	82,4	2,6	28,9	26,1

(1) Uitgaven geheel ten laste van de overheid

7.5. Beroepsopleiding7.5.1. RVA

In de periode 1982-1985 hebben meer dan 31.000 personen onder auspiciën of met steun van de RVA een beroepsopleiding in de Waalse of Duitstalige gemeenschap gevolgd.

a) Tabel 53 : Beroepsopleiding RVA - Franse gemeenschap

	1982	1983	1984	1985
Collectieve opleidingen in opleidingscentra	6.757	7.115	8.079	6.799
Individuele opleidingen	590	524	569	852

b) Tabel 54 : Opleiding RVA - Duitstalige gemeenschap

	1982	1983	1984	1985
Collectieve opleidingen in opleidingscentra	45	52	30	56
Individuele opleidingen	14	27	21	20

7.5.2. Beroepsopleiding op het gebied van de landbouwa) Franse gemeenschap

(Richtlijn 72/161/EEG van 17 april 1972 - Decreet ECF van 10 juli 1984
- Verordening EEG nr. 797/85 van de Raad van 12 maart 1985 betreffende
de verbetering van de doeltreffendheid van de structuur in de landbouw.
Titel VII : Aanpassing van de beroepsopleiding aan de behoeften van de
moderne landbouw)

Tabel 55 : Beroepsopleiding op het gebied van de landbouw : aantal
leerlingen en opleidingskosten

Opleidingsjaar 1984/1985	Cursus A (basis)	Cursus B (gevorderden)	Cursus C (specialisatie)	Kosten (x 1.000 BFR)
Brabant	-	25	213	1.569
Henegouwen	16	15	719	9.999
Namen	10	8	258	3.385
Luik	12	15	476	6.189
Luxemburg	-	66	199	3.136
Voorschotten				1.266
Totaal	38	129	1.865	25.544

b) Duitstalige gemeenschap

(Richtlijn 72/161/EEG van de 17 april 1972 - Koninklijk Besluit van 23 augustus 1974 (artikelen 16, 17 en 24) betreffende de beroepsopleiding in de landbouw)

Tabel 56 : Beroepsopleiding in de landbouw : aantal leerlingen en opleidingskosten

JAAR	SOORT CURSUS	AANTAL LEERLINGEN	KOSTEN (x 1.000 BFR)
1981/1982	A en C	87	1.131
1982/1983	B en C	94	870
1983/1984	C	43	671
1984/1985	C	47	706

7.6. Investerings in het toerismeTabel 57 : Door de Franse en Duitstalige gemeenschap uitgevoerde projecten
(x 1 mln BFR) (1)

	<u>1982</u>	<u>1983</u>	<u>1984</u>	<u>1985</u>	Totaal 1982-1985
1. Bevordering van het sociaal toerisme Artikel 51.11	116,5	116,5	99,5 art. 51.61	63,8 art. 51.61	396,3
2. Premies hotelbedrijf Artikel 51.01	20	20	20	20	80
3. Premies campings Artikel 51.02	11,5	11,5	11,5	7,7	42,2
4. Regionale voorzieningen ten behoeve van het toerisme Artikel 51.12	174,1	174,1	200,6 art. 51.62	191,0 art. 51.62	739,8
5. Wandel- en fietspaden	2,0	2,0	-	-	4
6. Op- en inrichting van toeristencentra voor recreatie en logies Artikel 71.01	134,6	134,6	188,7 art. 72.61	181,7 art. 72.61	639,6
TOTAAL	458,7	458,7	520,3	464,2	1901,9

(1) Bron : Algemeen Commissariaat voor het Toerisme

7.7. Tabel 58 : Verplichtingen aangegaan uit het Fonds d'Investissements Agricoles (FIA) (x 1.000 BFR)

	1982	1983	1984
Waals-Brabant	82.846	102.403	79.881
Henegouwen	263.116	326.117	320.759
Luik	190.590	203.654	145.145
Luxemburg	95.620	134.942	141.419
Namen	219.302	186.206	217.063
TOTAAL	851.474	953.322	904.267

7.8. Aanwending van de voor structuurverbetering bestemde financiële instrumenten van de Gemeenschap

7.8.1. Tabel 59 : EFRO : tussen 1982 en 1985 verleende steun

a) Industriebekken

ARRONDISSEMENTEN	INDUSTRIE- INFRASTRUCTUUR	INFRASTRUCTUUR (1)	LANDBOUW- INFRASTRUCTUUR	TOTAAL
Moeskroen	-	18.695.266	-	18.695.266
Bergen	-	94.669.500	-	94.669.500
Charleroi	101.381.458	415.582.483	-	516.963.941
Zinnik (Zuid)	-	4.349.755	-	4.349.755
Thuin	-	25.069.561	8.926.990	33.996.551
Luik	-	362.806.821	3.565.892	366.372.713
TOTAAL	101.381.458	921.173.386	12.492.882	1.035.047.726

(1) Waarvan studies : Luik 17.000.000
45.198.500
Charleroi 15.500.000
Bergen 5.622.750

b) Zuidoostelijke agrarische regio :

ARRONDISSEMENTEN	INDUSTRIE- INFRASTRUCTUUR	INFRASTRUCTUUR	LANDEBOUW- INFRASTRUCTUUR	TOTAAL
Aarlen	-	135.818.770	52.338.700	188.157.470
Bastenaken	-	16.384.288	34.731.435	51.115.723
Marche	-	2.100.000	82.840.995	84.940.995
Neufchâteau	-	-	83.742.390	83.742.390
Virton	-	-	107.835.390	107.835.390
Dinant	-	55.486.986	72.391.773	127.878.759
Philippeville	-	1.158.066	32.545.309	33.703.375
Namen (Zuid)	-	-	-	-
Verviers (Zuid)	-	84.846.820	66.261.979	151.108.799
Hoei (Zuid)	-	-	10.412.180	10.412.180
TOTAAL	-	295.794.930	543.100.151	838.895.081

Waals Gewest (a + b)	101.381.458	1.216.968.316	555.593.033	1.873.942.807
-------------------------	-------------	---------------	-------------	---------------

7.8.2. Tabel 60 : EOGFL : tussen 1982 en 1985 verleende steun

Arrondissementen	1982	1983	1984	Eerste half- jaar 1985	1982 tot eerste halfjaar 1985
MOESKROEN	-	-	-	-	-
BERGEN	-	-	1.677.703	-	1.677.703
CHARLEROI	-	8.403.730	-	-	8.403.730
ZINNIK (ZUID)	-	-	5.020.828	-	5.020.828
THUIN	10.492.500	-	-	-	10.492.500
LUIK	-	9.834.865	3.760.850	-	13.695.715
TOTAAL (1)	10.492.500	18.238.595	10.459.381	-	39.190.476
AARLEN	-	-	-	-	-
BASTENAKEN	-	-	-	-	-
MARCHE	8.804.991	13.334.250	7.667.173	-	27.706.364
NEUFCHATEAU	-	-	-	-	-
VIRTON	-	-	-	-	-
DINANT	-	8.479.234	-	-	8.479.234
PHILIPPEVILLE	-	-	-	-	-
VERVIERS (ZUID)	2.500.000	-	3.637.893	24.357.088	30.494.781
TOTAAL (2)	9.304.991	21.813.484	11.904.816	24.357.088	66.880.379
TOTAAL (1 + 2)	19.797.491	40.052.079	21.664.197	24.357.088	106.070.855

Arrondissementen	1982	1983	1984	Eerste half- jaar 1985	1982 tot eerste halfjaar 1985
DOORNIK	16.679.293	-	3.018.405	16.146.693	33.775.293
NAMEN	-	-	17.772.663	-	17.772.663
NIJVEL	-	2.725.724	4.083.650	1.003.256	7.812.529
BORGWORM	7.913.668	-	-	-	7.913.668
BRUSSEL	23.627.500	-	-	-	23.627.500
TOTAAL	47.160.351	2.725.724	24.875.008	16.149.949	86.801.531

7.8.3. Europees Sociaal Fonds7.8.3.1. Steun van het Europees Sociaal Fonds ten behoeve van de door de RVA georganiseerde beroepsopleidingen (begrotingsopbrengsten, artikelen 42.01 en 62.01 van de begrotingen van de Franse en Duitstalige gemeenschap)

- 1978 : 237.983.654 BFR
- 1979 : 96.425.519 BFR
- 1980 : 113.808.095 BFR
- 1981 : 148.207.214 BFR
- 1982 : 108.606.000 BFR
- 1983 : 78.965.374 BFR

Voor 1984 zijn de rekeningen nog niet afgesloten.

7.8.3.2. Tabel 61 : Via de administratie van het Waalse Gewest toegezonden en door de EEG goedgekeurde projecten

	INGEDIENDE PROJECTEN				TOEGEKENDE BEDRAGEN (x 1 mln BFR)
	PROMOTORS	PROJECTEN	BETROKKEN PERSONEN	GEVRAAGDE BEDRAGEN (x 1 mln BFR)	
1984	48	73	2.060	245	186 (d.w.z. 58 projecten)
1985	70	123	3.002	516	310 (d.w.z. 89 projecten)
1986	96	170	5.015	850	-

7.8.3.3. Bijzondere gevallen van de "regionale acties"

Het in 1984 gelanceerde Programma "Regionale Acties" beoogt de bevordering van plaatselijke initiatieven op het gebied van de werkgelegenheid, die met name bedoeld zijn voor werknemers die moeilijkheden ondervinden bij de opname of wederopname in het arbeidsproces.

Een regionale actie bestaat uit een aantal maatregelen die worden vastgesteld door een instelling, een groep van instellingen of een groep van personen die hun opleiding willen verbeteren en vervolgens kleine bedrijven al dan niet in de dienstverlenende sector willen oprichten.

De regionale acties zijn specifiek gericht op jonge werklozen van minder dan 25 jaar, langdurig werklozen, werkzoekende vrouwen van meer dan 35 jaar en werklozen van meer dan 50 jaar.

De steun die uit het Sociaal Fonds wordt gevraagd dient voor de verschillende stadia van het programma, namelijk :

- definitieve beschrijving van het project en opleiding in bedrijfsvoering (steun voor de opleiding);
- vaktechnische opleiding;
- startsubsidie (steun voor de aanwerving).

7.8.4. Leningen van de Europese Investeringsbank aan het Waalse Gewest

Tussen 1 januari 1981 en 31 december 1985 heeft de Europese Investeringsbank België voor 10,750 miljard BFR aan leningen verstrekt waarvan 10 miljard bestemd waren voor de financiering van de kerncentrales van Doel en Tihange.

In 1981 en 1982 werden twee globale leningen bestemd voor de financiering van investeringen in de industrie in de ontwikkelingszones, met andere woorden investeringen ten behoeve van de regionale ontwikkeling, toegekend aan de NMBS :

- 500 miljoen BFR in 1981 (9 en 11.12.1981);
- 250 miljoen BFR in 1982 (6 en 15.12.1982).

In het kader van deze twee globale leningen zijn de volgende subleningen verstrekt :

a) 1981 :

- . Fonderies du Lion (Frasnes-lez-Couvin) : 50 miljoen BFR (27.8.1980),
- . Ryan Europe (Charleroi) : 164 miljoen BFR (12.3.1981),
- . SA MABELPAP (Stembert) : 61 miljoen BFR (5.8.1981),
- . SA UTEMA-TRAVHYDRO : 45 miljoen BFR (5.11.1981);

b) 1982 :

- . SA CARTOMILLS (Ghlin) : 32 miljoen BFR (24.2.1982),
- . SA BOULANGERIE DERKENNE-COULINE (Evegnée-Tignée) : 30 miljoen BFR (27.4.1982),
- . SA POTASCO (Marchienne au Pont) : 88 miljoen BFR (7.5.1982),
- . SDM (Loverval) : 60 miljoen BFR (23.6.1982).

Sedert 1983 is in België geen enkele lening meer verstrekt.

VIII. CONCLUSIES

Uit de sociaal-economische analyse, waarbij dezelfde methoden werden gehanteerd als bij de uitwerking van het Regionaal Ontwikkelingsprogramma voor de periode 1982-1985, kan worden opgemaakt dat de economische situatie in Wallonië en met name in de ontwikkelingszones die bijna 70 % van het grondgebied beslaan, nog steeds zorgbarend is.

Onderstaande tabel vermeldt de Waalse indexcijfers en de indexcijfers van de andere regio's van het land voor de meest relevante economische variabelen.

Tabel 62 : Voornaamste economische variabelen per regio

	Wallonië	Vlaanderen	Brussel	Rijk
Verdeling van het absolute cijfer 1984 (1980-1984) (1982-1984)	21,7 (22,3) (21,7)	63,8 (63,3) (63,8)	14,5 (14,4) (14,4)	100,0 (100,0) (100,0)
Verdeling van de export 1984	22,0	66,5	11,4	100,0
Verdeling van de "toegevoegde waarde" (1) Gemiddelde 1980-1984 (Gemiddelde 1982-1984)	27,0 27,0 (26,2)	59,0 59,0 (59,6)	14,0 14,0 (14,2)	100,0 100,0 (100,0)
Verdeling van de werkgelegenheid in de industrie 1984	26,5	64,4	9,1	100,0
Verdeling van de "toegevoegde waarde" (1) zonder de sectoren 13/14 en 21/22 (1980-1984) (1982-1984)	24,5 (24,4)	61,4 (61,0)	14,1 (14,6)	100,0 (100,0)
Verdeling van de werkgelegenheid in de industrie zonder de sectoren 13/14 en 21/22 1984	23,8	66,3	9,8	100,0

Bronnen : NIS, RSZ

Berekeningen : IRES

Tussen 1975 en 1985 gingen in Wallonië netto 91.400 arbeidsplaatsen verloren; (127.300 in de be- en verwerkende industrie en 14.400 in de landbouw).

In de dienstverlenende sector die in de jaren zeventig een deel van deze verliezen kon compenseren, valt nu een stagnatie en zelfs een geringe regressie van de werkgelegenheid waar te nemen.

Bij de beroepsbevolking constateert men met name in de stedelijke agglomeraties een afname en op het platteland globaal genomen een status quo.

Het aandeel van de beroepsbevolking in de totale bevolking blijft in het zuidwesten van Wallonië lager dan in het industriebekken Hene-Samber-Maas.

De herstructurering van de Waalse industrie is nog niet voltooid; de Executieve heeft zich evenwel tot taak gesteld de basis te leggen voor een op diversificatie gericht beleid dat op middellange termijn zijn vruchten moet afwerpen.

In dat verband is met name de nadruk gelegd op de technologische informatie en het onderzoek; zo hebben de Waalse bedrijven tussen 1981 en 1983 hun begroting voor onderzoek verhoogd met 22,7 % en heeft de Executieve in de afgelopen vier jaar meer dan 3 miljard BFR voor dit doel beschikbaar gesteld.

Bij de programma's waarvoor de EEG in de afgelopen periode om financiële steun is verzocht is de betreffende basisinfrastructuur van de regio voltooid en richt men zich sedert het afgelopen jaar geleidelijk meer op immateriële programma's of de exploitatie van het eigen potentieel (RIT, 3 E, SOCRAN, CDP, enz...).

Daarnaast werden bijzondere programma's uitgewerkt die zijn afgestemd op de specifieke situaties in bepaalde benadeelde regio's (PED voor Zuid-Limburg, Omschakelingsprogramma Textielindustrie voor Moeskroen-Komen, PDI voor de zuidoostelijke agrarische regio, enz...).

Deze maatregelen maken deel uit van het ontwikkelingsplan van de regio waarvan de doelstellingen in het hierna volgende hoofdstuk worden omschreven.

HOOFDSTUK II

DOELSTELLINGEN VOOR DE ONTWIKKELING

.../...

I. DE INZET

1. Sociaal-economische doelstellingen

Nadat de meest waarschijnlijke ontwikkeling van de voornaamste macro-economische gegevens voor Wallonië voor de komende jaren werd geschetst uitgaande van een neutraliteitshypothese, werd de stand van zaken opgemaakt.

De situatie wordt hoofdzakelijk gekenmerkt door :

- een zwakke regionale groei;
- een zeer hoge werkloosheid;
- ongunstige anticipaties.

Gezien deze vooruitzichten zal het Gewest een realistisch en algemeen stimuleringsbeleid voeren en daarbij tegelijkertijd op de techniek en de mens rekenen door synergie van het technisch mogelijke en het sociaal wenselijke.

In de eerste plaats zullen de wederopleving van de Waalse industriële structuur, de ontwikkeling van de technologieën van de toekomst en de groei van het midden- en kleinbedrijf volgens twee fundamentele krachtlijnen verlopen :

- vernieuwing van de industriële structuur;
- hergroepering van de activiteiten en beheersing van het milieu.

In de tweede plaats zal de overheid in het kader van de nieuwe maatschappelijke vraag naar verantwoordelijkheid en initiatief de interface zijn tussen enerzijds het streven naar een betere kwaliteit van het leven en anderzijds de motivering van de economische subjecten.

2. Industriële structuur, technologieën en midden- en kleinbedrijf

Wallonië maakt een lang herindustrialiseringsproces door dat wordt gekenmerkt door de herovering van technologieën en produkten. Deze omschakeling is het werk van zowel de bestaande bedrijven als de nieuwe ondernemers en investeerders, de sociale subjecten en de overheid.

Hiertoe moeten de subjecten die deze verandering bewerkstelligen - overheid of particulieren - op economisch, wetenschappelijk en sociaal gebied, in actie komen om van Wallonië een voor de wereld openstaande plek vol creativiteit te maken, waar het wetenschappelijk onderzoek dank zij de innovatie leidt tot nieuwe industrieën, waar de traditionele industrie veelzijdiger wordt en haar op halffabrikaten gerichte structuur opgeeft en waar de dienstensector en het midden- en kleinbedrijf zich ontwikkelen om de werkgelegenheidsslag te winnen.

Het is van fundamenteel belang het Gewest te confronteren met de steeds toenemende technologische ontwikkeling en met nieuwe sociale eisen voor een werkwijze die meer verantwoordelijkheid vraagt.

Hiertoe zullen de activiteiten van het bedrijfsleven moeten worden gericht op een optimalisering van de verhouding toegevoegde waarde - know-how van de bevolking, ten einde de kwetsbaarheid ten opzichte van de buitenlandse concurrentie te verminderen.

Bovendien zal de industriële exploitatie van de onderzoek- en innovatieprogramma's de Waalse ondernemingen stimuleren om beter aan de behoeften van de interne markt te voldoen en om concurrerder te zijn en betere prestaties te leveren op de internationale markten.

Tenslotte zullen gezien de beperkte middelen de nieuwe technologieën tegen elkaar moeten worden afgewogen ten einde te beschikken over een theoretisch kader om de maatregelen te sturen alsmede over een programma voor de tenuitvoerlegging van de prioriteiten.

3. Ruimtelijke ordening en milieu

In de maatschappij van de 21e eeuw zal het onder andere gaan om het vermogen de ontwikkeling verenigbaar te maken met de eerbied voor de natuur en voor de kwaliteit van het leven van de burgers.

De Executieve zal haar optreden toespitsen op vier centrale thema's :

- de verjonging van Wallonië dank zij een ambitieus programma voor industriële ontwikkeling enerzijds en vernieuwing van stedelijke en agrarische gebieden en van niet meer in gebruik zijnde terreinen anderzijds;
- ontwikkeling van de natuurlijke troeven van Wallonië, namelijk bossen en water;
- bestrijding van alle vormen van vervuiling;
- bescherming van de natuur, het landschap en het leefmilieu in het Gewest.

Opgemerkt zij dat de eerste twee thema's een van de facetten van het hergroeperingsbeleid vormen.

II. ECONOMISCHE STRATEGIE

1. Leidmotieven

De Executieve is van mening dat zij een klimaat moet scheppen dat gunstig is voor de bevordering van het particuliere initiatief en voor de uitbreiding van de investeringen, en dat zij het aanpassings- en innovatievermogen van het bedrijfsleven moet bevorderen, vooral in de sectoren die aan de internationale concurrentie zijn blootgesteld.

Het hoofddoel van de economische politiek blijft de schepping of het behoud van arbeidsplaatsen, maar de Executieve van het Waalse Gewest beseft dat deze niet door kunstgrepen tot stand kunnen worden gebracht.

In dit verband stelt de Executieve ook vast dat zij alleen niet de doorslag kan geven voor de verbetering van het concurrentievermogen van de Waalse economie. De macro-economische instrumenten voor overheidsinterventies zijn immers geconcentreerd op Europees niveau (richtlijnen betreffende de belangrijkste bedrijfssectoren) en op nationaal niveau (sociale en belastingpolitiek, prijsbeleid). Hetzelfde geldt voor de begrotingsmiddelen die een selectieve stimulering van de bedrijvigheid kunnen bewerkstelligen (nationale sectoren, fundamenteel onderzoek, infrastructuuruitgaven, enz.).

2. Industriële omschakeling

In verband met de vernieuwing van de structuur van de Waalse industrie dient erop te worden gewezen hoe ambitieus deze doelstelling is en hoe smal de manoeuvreerruimte is.

Er moet namelijk een evenwicht worden bewaard - zo niet, dan zullen hiervan de wrange vruchten worden geplukt - tussen de investeringen die de vernieuwing op lange termijn moeten dragen en de investeringen die ten doel hebben de gevolgen van de in Wallonië bijzonder ernstige crisis te verlichten.

Deze manoeuvreerruimte is nog smaller doordat elk stimuleringsbeleid rekening moet houden met enerzijds de mondiale crisis die leidt tot felle concurrentie op de buitenlandse markten, gepaard gaande met de terugkeer tot een zeker protectionisme van de economische blokken in de wereld, en anderzijds strenge budgettaire beperkingen.

Vastbesloten de financiële en technische instrumenten en de samenhang daartussen te versterken, heeft de Executieve besloten voorrang te geven aan vier taken :

- 1) het bevorderen van de ontwikkeling van nieuwe bedrijvigheidskernen die gebruik maken van de meest geavanceerde technieken en kennis;
- 2) het stimuleren van de modernisering van de traditionele activiteiten;
- 3) in moeilijkheden verkerende ondernemingen in de gelegenheid stellen tot omschakeling over te gaan, zonder concurrentievervalsing en zonder ten dode opgeschreven ondernemingen overeind te houden. Deze omschakeling impliceert dat de gezonde activiteiten van de ondernemingen snel worden onderkend en geïsoleerd om ze te kunnen stimuleren;

- 4) het verbeteren van de aanwerving, de selectie, de voorlichting en de ondersteunende structuur van de door de overheid aangestelde managers.

Het beleid ter stimulering van de industrie wordt noodzakelijkerwijs aangevuld met een scala van diverse begeleidende maatregelen die ten doel hebben het bestaande produktieapparaat aan te passen aan de huidige en toekomstige moeilijke omstandigheden :

- maatregelen betreffende de produktiekosten;
- een beter management van de Waalse ondernemingen;
- een herziening van de betrekkingen tussen de overheid en het bedrijfsleven;
- tijdelijke minderheidsdeelnemingen van het Gewest in het kapitaal van de ondernemingen.

3. Steun voor de economische expansie

3.1. Investeringssteun

De Executieve van het Waalse Gewest wil bij voorkeur risicodragende investeringen steunen, hetgeen onder andere het volgende betekent :

- aanvaarding van een kans op verlies;
- andere benadering van het criterium van onmiddellijke rentabiliteit;
- offensieve managers.

In dit verband zal de Executieve van het Waalse Gewest bij voorkeur steun verlenen aan ondernemingen die aan de internationale concurrentie zijn blootgesteld, en wel evenredig met het gedragen risico en niet met het nominale investeringsbedrag. Bovendien zullen uitbreidingsinvesteringen de voorkeur genieten boven rationalisatie-investeringen.

Het accent zal worden gelegd op het selectieve karakter van de steun.

3.2. Specifiek beleid voor het midden- en kleinbedrijf

Gezien de situatie hebben de regionale autoriteiten de krachtlijnen van een specifiek beleid ten behoeve van het midden- en kleinbedrijf vastgesteld.

Deze bedrijven hebben inderdaad een bijzondere hefboomwerking voor het regionale beleid. Hun soepelheid, hun aanpassingsvermogen en de dynamiek van hun managers zullen worden aangemoedigd, opdat deze bedrijven volledig hun rol kunnen vervullen die erin bestaat te zorgen voor vooruitgang, technologische vernieuwing en schepping van werkgelegenheid.

Naast de investeringssteun, waarover uitgebreider en vollediger informatie zal worden verstrekt, zal het Gewest de dynamiek van het midden- en kleinbedrijf aanmoedigen door het risicodragend kapitaal alsmede nieuwe technieken toegankelijker voor deze bedrijven te maken. Voorts zal het midden- en kleinbedrijf in het kader van het beleid inzake de buitenlandse betrekkingen een voorkeursbehandeling krijgen bij zowel de bevordering van de export als de overdracht van technologie.

4. Schepping van werkgelegenheid, opleiding en permanente vorming

4.1. Schepping van werkgelegenheid

De verschillende in dit Plan beschreven maatregelen passen in het kader van het streven van het Gewest om economische rijkdom tot stand te brengen, een noodzakelijke voorwaarde voor de schepping van arbeidsplaatsen.

Het welslagen van ondernemingen wordt immers in de eerste plaats gemeten aan hun vermogen om te zorgen voor lonende inkomensstromen voor alle produktiefactoren, namelijk arbeid en geïnvesteerd kapitaal.

Het Waalse Gewest streeft er in het kader van zijn economische politiek naar de schepping van reële en stabiele arbeidsplaatsen in het bedrijfsleven te bevorderen en deze beter toegankelijk te maken voor jongeren. Hiertoe zal een gunstig sociaal klimaat worden geschapen dat de ondernemingen ertoe aanzet werknemers - vooral jongeren - in dienst te nemen en meer nog zich met hun opleiding bezig te houden.

Met het oog hierop hebben het Waalse Gewest en de Franse gemeenschap besloten te zamen een gemeenschappelijke arbeidsbemiddelings- en opleidingsinstantie op te richten.

4.2. Opleiding en voortdurende vorming

De technologische ontwikkeling, de verruiming van de economische horizon en de crisis hebben de arbeidsmarkt grondig verstoord en een echte know-how oorlog op gang gebracht. Hierdoor is de behoefte aan opleiding van de actieven toegenomen, is de kloof tussen de door de traditionele onderwijsverstrekkers verstrekte opleiding en de arbeidsmarkt verbreed en is een bevolkingsgroep van kansarmen ontstaan waarvoor specifieke maatregelen vereist zijn.

a) In dit kader zullen de volgende prioritaire acties worden ondernomen :

- 1) uitbreiding en diversifiëring van het opleidingsaanbod in het algemeen met inachtneming van het regionale karakter van de werkloosheid;
- 2) afstemming van de opleiding op de verschillende doelgroepen, bijvoorbeeld opleiding van ondernemers en leidinggevend personeel - met bijzondere aandacht voor het midden- en kleinbedrijf -, opleiding van jongeren en van vrouwen, opleiding van werkzoekenden, vooral werkloze jongeren en langdurig werklozen, opleiding van kansarmen, enz.

Daarnaast zal de Duitstalige gemeenschap concrete vormen van samenwerking met buurlanden op het gebied van de opleiding van ondernemers organiseren;

3) versterking van de banden met het bedrijfsleven.

- b) Met betrekking tot de opleidingskernen zal bijzondere aandacht worden besteed - aan de hand van grondige studies - aan bedrijfssectoren welke gelegen zijn in kernen die mogelijkheden bieden voor vooruitgang en meer werkgelegenheid, alsmede aan de nieuwe technieken die thans overal in de industriële sector en in de dienstensector doordringen, met name : bestuurlijke informatica en procesautomatisering, communicatie in ruime zin, en wel zowel de apparatuur- als de programmatuuraspecten ervan, biotechnologie, de technieken voor de produktie, het gebruik en de beheersing van energie, managementtechnieken en het gebruik van talen.
- c) Tenslotte zal ervoor worden gezorgd dat de verschillende onderwijsverstrekkers samenwerken en elkaar aanvullen :
- onderwijs met volledig leerplan, met beperkt leerplan en voor sociale promotie, afstandsonderwijs;
 - voortdurende vorming van de middenstand;
 - basisberoepsopleiding en bijscholing door de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening;
 - specifieke opleidingen op het gebied van landbouw, bosbouw, toerisme, ecologie en tuinbouw en op sociaal-cultureel gebied;
 - voortdurende vorming georganiseerd door bedrijven, sociale organisaties en bewegingen voor volksontwikkeling.

Tevens zal ervoor worden gezorgd dat de initiatieven van de verschillende overheden die de opleiding organiseren, in onderling verband worden benut : de nationale overheid, de Franse gemeenschap, de Duitstalige gemeenschap, het Waalse Gewest, provincies, intercommunales en gemeenten, subregionale en lokale initiatieven op het gebied van de werkgelegenheid.

Bovendien zullen gezien de specifieke situatie van de Duitstalige gemeenschap grensoverschrijdende acties worden gevoerd.

5. Onderzoek en technologische innovatie

De ontwikkeling van het toegepaste onderzoek en de invoering van een programma ter bevordering van het innovatievermogen van de ondernemingen vormen bij uitstek geschikte middelen om het concurrentievermogen van de economie van het Waalse Gewest in stand te houden.

In het kader hiervan zal het Gewest :

- zijn optreden op alle fronten uitbreiden : het verstrekken van informatie over de nieuwe technieken en het stimuleren ervan, het ondersteunen, mededelen en belonen van deze technieken;
- een strategie betreffende de nieuwe technieken uitstippelen waarmee de specifieke bevoegdheden van het Gewest kunnen worden omgevormd tot wezenlijke concurrentievoordelen;
- modelcentra tot stand brengen rondom technieken in opkomst, met gebruikmaking van het bestaande potentieel;
- de totstandbrenging van ontbrekende activiteiten in geselecteerde bedrijfskolommen die van nieuwe technieken gebruik maken, bevorderen;
- een voorkeursbehandeling geven aan samenwerkingsverbanden tussen Europese regio's die elkaar kunnen versterken en aanvullen;
- de overdracht van know-how of technieken van het buitenland naar Wallonië organiseren;
- bij voorkeur concrete projecten voor de industrie financieren, die op korte of middellange termijn kunnen worden gecommercialiseerd;
- de evolutie van de centra voor toegepast onderzoek in de richting van een op het begrip project gebaseerde economische ontwikkeling bevorderen;
- ervoor zorgen dat universitaire instellingen, onderzoekcentra alsmede innoverende en presterende kleine, middelgrote en grote ondernemingen optimaal in de Europese programma's worden opgenomen;
- door meertaligheid de mogelijkheden voor samenwerking, informatie en bijscholing vergroten;
- de administratieve procedures vereenvoudigen ten einde enerzijds op efficiëntere wijze informatie te verstrekken en anderzijds de termijn voor de verwerking van gegevens en de toepassing van besluiten tot het minimum te beperken.

6. Infrastructuur- en communicatiebeleid

6.1. Het vervoers- en communicatiemiddelenbeleid vormt een belangrijk element in het kader van een economische, sociale en culturele omschakeling.

Dit beleid wordt tot op heden gevoerd door de nationale regering, die de prioriteiten heeft vastgesteld in het kader van het driejarenprogramma voor de nationale overheidsinvesteringen.

Op dit gebied wordt het accent gelegd op onder andere :

- voor de wegen en autosnelwegen : de voltooiing van de grote projecten en de aanpassing van het wegennet aan de toeneming van het verkeer;
- voor de waterwegen : het havenbeleid en de aaneenknoping van het net door de "liggende acht" in zijn geheel geschikt te maken voor schepen van 1.350 ton en de waterverbindingen Antwerpen-Luik-Namen en Antwerpen-Brussel geschikt te maken voor grote schepen;
- voor de spoorwegen : het streven naar een gezond financieel beheer van de NMBS met het oog op een betere micro-economische rentabiliteit van de investeringen, hetgeen vooral tot uiting komt in een drastische vermindering van de elektrificatiewerkzaamheden en een zeer aanzienlijke verhoging van de kredieten die worden aangewend voor snelheid, veiligheid en regelmaat.

Naast deze prioriteiten dient speciale aandacht te worden besteed aan het vervoer in agrarische gebieden ten einde vooral de ontsluiting van het zuidoosten mogelijk te maken.

6.2. In het kader van haar specifieke bevoegdheden zal de Executieve van het Waalse Gewest een beleid voeren dat gericht is op :

- het optimaliseren op het Waalse grondgebied van het tracé van de TGV, gezien als een factor ter versterking van de economische structuur;
- het ontwikkelen van de Europese regionale lijnen voor zowel het passagiersvervoer als het vrachtvervoer;

- het bevorderen van de aanleg van autobusstations;
- het oplossen van de problemen in verband met het grensoverschrijdende vervoer.

6.3. Totstandbrenging van een grensoverschrijdend kabelnet

De Belgische omroep voor Duitstalige uitzendingen (BRF) heeft door zijn bijzondere geografische en taalkenmerken een bemiddelende rol gespeeld in EUREGIO door zijn grensoverschrijdende activiteiten in de richting van de Bondsrepubliek Duitsland, Nederland en Luxemburg.

Met het oog op de versterking van de interregionale samenwerking moet deze rol worden geïntensiveerd.

7. Gebruik van de natuurlijke hulpbronnen

In het kader van het hergroeperingsbeleid zal het Gewest streven naar een hogere toegevoegde waarde vanaf de bron in de volgende sectoren :

- bossen,
- mijnen en steengroeven,
- landbouw en agrovoedingsmiddelen,
- water.

Meer in het bijzonder de ondergrondse hulpbronnen zullen evenwichtig en gediversifieerd worden geëxploiteerd :

- met als uitgangspunt een volledige beheersing van deze hulpbronnen;
- door middel van een coherent onderzoekbeleid;
- met constante aandacht voor het milieu (bescherming van het water, enz.);
- met het oog op een betere exploitatie van de produkten in Wallonië.

8. Toerisme

De Gemeenschappen zullen de coördinatie tussen de verschillende overheidsinstanties met bevoegdheden op het gebied van de ontwikkeling van het toerisme bevorderen ten einde in de eerste plaats te komen tot de ontwikkeling van de openbare infrastructuurvoorzieningen die noodzakelijk zijn voor de harmonische ontwikkeling van particuliere investeringen in het toerisme, meer in het bijzonder in achtergebleven agrarische gebieden.

Afhankelijk van de ontwikkeling van de vraag in de sector toerisme zal het te voeren beleid toegespitst worden op minder verre en minder luxueuze vormen van toerisme.

Het doel van dit beleid is voorts het exacte economische effect van het toerisme in de verschillende gebieden vast te stellen ten einde werkgelegenheid te scheppen via een exacte evaluatie van het multiplicatoreffect van het toerisme.

HOOFDSTUK III

ACTIES VOOR DE ONTWIKKELING

Wallonië heeft de nodige troeven in handen en beschikt over de noodzakelijke instrumenten voor de economische politiek om met zijn omschakeling te beginnen. Het gaat er thans om ze aan te passen en gericht te gebruiken ter ondersteuning van elk economisch initiatief - particulier of van de overheid, traditioneel of alternatief, individueel of collectief - dat bijdraagt tot de ontwikkeling van nieuwe activiteiten en nieuwe arbeidsplaatsen.

De concretisering van deze offensieve benadering waarbij risico niet wordt geschuwd, is sterk afhankelijk van het vertrouwen en de ondernemingslust die de kopstukken van de politieke, de economische, de sociale en de financiële wereld zullen weten in te boezemen; gezien de situatie worden van hen geloofwaardige en coherente ontwikkelingsprojecten verwacht.

Een beleid van versnippering kan geen efficiënte oplossing voor de problemen zijn. Daarom zullen de door de overheid ontwikkelde en/of gesteunde acties alsmede de steunverlening door de overheid - behalve in welbepaalde gevallen - passen in het kader van actieprogramma's die enerzijds een integrerend deel van een algemeen Waals beleid vormen en anderzijds voor duidelijk afgebakende geografische gebieden gelden. In deze context zullen ook de transnationale programma's hun plaats krijgen.

.../...

1. Een subjectgericht beleid

1.1. De relationele mechanismen

De betrekkingen tussen de overheid en de economische subjecten (particulieren en overheidsinstanties) moeten met respect voor het particuliere initiatief worden bevorderd ten einde tot een betere coherentie van de verschillende beleidsonderdelen te komen.

De aanpassing van de economische structuur van het Gewest aan de behoeften van de interne en de externe markt zal worden vergemakkelijkt door een analyse van de bedrijfskolommen, aan de hand waarvan prioriteiten kunnen worden vastgesteld en de noodzakelijke instrumenten op de behoeften kunnen worden afgestemd. De economische subjecten zullen aldus over de technische, economische, financiële en sociale basisgegevens beschikken.

Aan de hand van de beoordeling van de doelstellingen op het gebied van de industriële strategie, de werkgelegenheid en de financiële behoeften zullen de krachtlijnen van de programma's kunnen worden vastgesteld en zal selectief kunnen worden bepaald aan welke ondernemingen steun zal worden verleend op contractbasis.

1.2. Het overheidsinitiatief voor de industrie

Het overheidsinitiatief voor de industrie zal de vorm aannemen van stimulering, interface en "seed capital".

Het zal steunen op een analyse van de bedrijfskolommen in het kader van strategisch overleg, en meer in het bijzonder op :

- een overzicht van de verwerkings- en distributiestadia die nodig zijn om aan een zelfde finale vraag te voldoen;
- de dominerende effecten van sommige stadia over andere stadia.

Voorts heeft de Executieve besloten dat het Gewest slechts voorlopige minderheidsdeelnemingen in het kapitaal van de ondernemingen zal verwerven.

Opdat het overheidsinitiatief voor de industrie doeltreffend kan bijdragen tot de stimulering van de regionale ontwikkeling, dienen bepaalde klippen te worden omzeild :

.../...

- 304
- de overheid mag niet worden beschouwd als "een ziekenhuis voor ondernemingen zonder toekomst";
 - de overheidssteun mag niet meer van geval tot geval worden verleend, maar moet worden geïntegreerd in een algemeen beleid of een beleid per sector of bedrijfskolom in het kader van het bovenbedoelde strategische overleg.

In het kader van het overheidsinitiatief voor de industrie kunnen de volgende maatregelen worden overwogen :

1.2.1. Bevordering van het midden- en kleinbedrijf

- a) Maatregelen ten behoeve van het midden- en kleinbedrijf worden momenteel hoofdzakelijk genomen door de wetgeving inzake de economische expansie (wet tot economische heroriëntering van 4 augustus 1978) op deze bedrijven toe te passen en bestaan in investeringssteun en steun voor de schepping van arbeidsplaatsen.

Ter bevordering van de prioriteiten voor het midden- en kleinbedrijf, d.w.z. modernisering, innovatie en export, beschikt het Waalse Gewest over een aantal instrumenten, waaronder met name de terbeschikkingstelling door het Gewest van geschoolde werklozen aan kleine en middelgrote ondernemingen die een project op het gebied van export, innovatie, energiebesparing of grondstoffenbesparing indienen, maar niet over voldoende mensen beschikken om het te ontwikkelen.

Op het meer beperkte terrein van de bevordering van de technologische innovatie in de verschillende stadia bestaan er verschillende maatregelen, die nader zullen worden behandeld in punt 2 (Onderzoek en Innovatie).

Wegens de huidige budgettaire moeilijkheden en omdat de investeringssteun, met name die welke in het kader van de wetten inzake de economische expansie wordt verleend, een duidelijk stimulerend karakter moet hebben, wordt echter gedacht aan nieuwe mechanismen ter bevordering van de economische expansie van het midden- en kleinbedrijf en wordt een nieuwe strategie ten aanzien van deze bedrijven ontwikkeld.

- b) Nieuwe strategie ten aanzien van het midden- en kleinbedrijf

In het beleid waartoe de Executieve heeft besloten, staan drie doelstellingen centraal :

.../...

305 aandacht voor het netwerk van kleine zelfstandigen, die hun creativiteit maximaal moeten kunnen exploiteren;

- vergemakkelijking en bevordering van de oprichting en ontwikkeling van kleine industriële ondernemingen, die de hoofdkern van de omschakeling van de Waalse industrie vormen;
- bevordering van de ontwikkeling van het netwerk van toeleveringsbedrijven, dat onontbeerlijk is voor de instandhouding van de hulpbronnen en de kennis waarover het Gewest beschikt, en dat moet worden aangemoedigd zijn cliëntèle te diversifiëren om zijn autonomie te bewaren.

Hiervoor zullen vooral de volgende middelen worden aangewend :

- vereenvoudiging van de administratieve procedures;
- een betere toegankelijkheid van het risicodragend kapitaal voor het midden- en kleinbedrijf; hiertoe zal een financieringsmaatschappij worden opgericht, een dochteronderneming van de gewestelijke holding, de Société Régionale d'Investissement de Wallonie (SRIW);
- terbeschikkingstelling van logistieke steun om het midden- en kleinbedrijf in staat te stellen :
 - gebruik te maken van de moderne informatie- en managementtechnieken;
 - nieuwe markten te prospecteren, omdat de uitvoer gezien de kleine Belgische markt een noodzakelijke voorwaarde voor de ontwikkeling van deze bedrijven is.

Het Gewest zal aldus technische diensten ter beschikking van het midden- en kleinbedrijf stellen, waarop in incidentele gevallen een beroep kan worden gedaan en die tevens zullen bemiddelen tussen ondernemingen die zich voor een welbepaald probleem gesteld zien, en de bestaande diensten op de markt. (Zo zijn er reeds logistieke exportsecretariaten operationeel en is het project voor logistieke toeleveringssecretariaten in studie.)

Tenslotte moeten de ondernemingen in de gelegenheid worden gesteld zich bekend te maken : daarom zal een videotheek voor de industrie worden opgericht als aanvulling op de traditionele communicatiemiddelen.

.../...

Hierbij wordt aan potentiële ondernemers, bedrijfshoofden of investeerders een geheel van deskundigheden en diensten gepresenteerd om het ondernemen te vergemakkelijken en de aan het opzetten van nieuwe ondernemingen of nieuwe activiteiten verbonden risico's te verminderen :

- organisatie en realisatie van het onderzoek naar mogelijkheden voor de overdracht van in het gewest bruikbare nieuwe technologieën;
- opneming van de design in de 0 & 0-fase op basis van een strategische marketing naar latente behoeften, waarbij veelbelovende marktsegmenten worden geïdentificeerd;
- terbeschikkingstelling van deskundigheid en diensten aan ondernemers om hen in staat te stellen hun bedrijfsplan op te stellen en commerciële en financiële contacten te leggen ten einde hun project goed te exploiteren;
- prospectie via directe contacten van de economische initiatieven door voorlichting over de toegangsmogelijkheden tot de door de overheid geboden steun en diensten.

1.2.3. Verbetering van het management

Een absolute voorwaarde voor elke herstructureringsactie is de verbetering van de managementstrategie en -methoden. In dit verband zal de functie van consultant nieuw leven worden ingeblazen om de ondernemingen de weg naar de consultant te laten terugvinden.

Tegen deze achtergrond zal de hulpverlening aan het bedrijfsleven worden herzien. Het moet afgelopen zijn met het pieteputerige invullen van voornamelijk op de boekhouding betrekking hebbende formulieren en ook met de overdreven behoefte aan tastbare garanties. Daarvoor in de plaats zullen de moderne evaluatie-instrumenten van een handelsbank komen :

- een op strategische marketing steunend bedrijfsplan en een beheer van de beschikbare mensen;
- een evaluatie van het management.

.../...

De tekortkomingen in het management van een groot aantal particuliere en overheidsbedrijven staan niet los van een cultuur en gedragsreflexen die door de opvoeding en het onderwijs impliciet worden overgebracht, een cultuur die niet genoeg waarde hecht aan ontvankelijkheid voor nieuwe ideeën, belangstelling op jeugdige leeftijd voor de werking van de economie in het algemeen en van ondernemingen in het bijzonder.

Derhalve zal bijzondere aandacht worden besteed aan de verbetering van het culturele klimaat met al zijn menselijke, sociale en economische facetten, waarbij de ontwikkeling van initiatief, verantwoordelijkheidszin en durf zal worden bevorderd.

Getracht zal worden de mensen een beter besef van de economische en financiële realiteit en vooral van de op gang zijnde structurele veranderingen bij te brengen. In dit opzicht is het van het grootste belang venture capital aan te moedigen dat wordt geïnvesteerd in de niet-beschermde industriële sector en in het hoger ontwikkelde gedeelte van de tertiaire sector.

Tenslotte zal de opleiding zo worden aangepast, dat de verschillende economische subjecten en vooral de jongeren beter voldoen aan de eisen van de technologische ontwikkeling en van de internationalisering van de economie.

2. Instrumenten en beleid

2.1. Enting op bestaande activiteiten

In eerste instantie dient een goed gebruik te worden gemaakt van de bestaande industriële structuur : Wallonië is gespecialiseerd in standaardgoederen en heeft er derhalve belang bij zich te richten op meer verfijnde produkten van dezelfde groep; de voor standaardgoederen verworven technische en commerciële know-how, bijvoorbeeld in het geval van de ijzer- en staalindustrie, vormt een ideale omgeving om de fabricage en de verkoop van verwante produkten snel van de grond te krijgen.

De industriële structuur dient wederopgebouwd te worden door enting op bestaande activiteiten. Deze enting zal worden gebaseerd op de analyse van de bedrijfskolommen om industriële specialisaties te selecteren die de aanbodvoorwaarden en de verwachte vraag combineren ten einde een grotere samenhang en autonomie van de economische structuur te bevorderen.

.../...

Telkens wanneer het mogelijk zal zijn de produktiviteit op te voeren, zal het Gewest besluiten tot investeringen om de produktietechnieken aan te passen, op voorwaarde evenwel dat de kostprijs concurrerend blijft.

Voor zover dergelijke investeringen banen kosten, niet alleen op korte maar ook op lange termijn, zal het Gewest de kosten van de rationalisering beoordelen met inachtneming van de tijd die men zich gunt indien het onmogelijk blijkt onmiddellijk voor vervangende werkgelegenheid te zorgen, zoals thans het geval is. De instandhouding van een activiteit als de ijzer- en staalindustrie is momenteel noodzakelijk om te zorgen voor de min of meer harmonische overdracht van werkgelegenheid naar andere activiteiten.

In elk geval zijn de basisindustrieën niet slechts activiteiten uit het verleden die moeten worden gerationaliseerd : de produkten van de ijzer- en staalindustrie kunnen net zo goed als textiel of bouwmaterialen worden gemoderniseerd. Zij kunnen nog evolueren en steeds verder worden gespecialiseerd met behulp van het toegepaste onderzoek en de moderne technieken.

Om die reden zal het Gewest een andere koers volgen die de herstructurering zal ondersteunen. Deze koers komt erop neer de differentiëring van produkten te bevorderen, voor zover er sprake is van een bestaande of althans latente vraag naar dergelijke produkten. Deze maatregelen op het gebied van de "product life cycle" geven het produkt nieuwe aantrekkingskracht en hebben een remmende uitwerking op de middelpuntvliedende krachten.

2.1.2. Ondernemingen in moeilijkheden

Dit is een fundamenteel probleem voor het Gewest met nare implicaties, want het economische en sociale belang van steun ter verlenging van de levensduur van een bedrijf in moeilijkheden kan niet worden weggecijferd. Aldus zal onderscheid worden gemaakt tussen :

- het strategische aspect van de beslissing die zal worden genomen in het kader van de krachtlijnen van het overheidsinitiatief voor de industrie;

.../...

309- het sociale en economische aspect, te weten de vraagstukken in verband met de werkgelegenheid en de handhaving van de koopkracht in de context van de arbeidsmarkt.

Om een beslissing te nemen waarbij alle consequenties in regionaal en subregionaal verband in aanmerking worden genomen, zal een kosten/baten-analyse worden uitgevoerd waarin de analyse van de bedrijfskolommen zal worden verwerkt. In dit verband zal onderscheid worden gemaakt tussen :

- ondernemingen die een herstelplan met een reële kans op slagen kunnen voorstellen in overleg met alle partijen, waarbij eenieder zich vastlegt en zijn inbreng en verantwoordelijkheden bepaalt.

In dat geval zullen alle maatregelen worden genomen om de onderneming er zo goed mogelijk bovenop te helpen, met een heronderzoek van de situatie na een bepaalde periode;

- ondernemingen die geen overlevingskansen meer hebben : in dat geval zal de overheid niets doen, tenzij het gaat om een onderneming van strategisch belang voor de betrokken bedrijfskolom en de werkgelegenheid, in welk geval de overheid zal trachten het bedrijf met alle mogelijke middelen in stand te houden.

Voorts zal de Executieve van het Waalse Gewest een onderzoek instellen naar de wenselijkheid van een mechanisme om toekomstige problemen van bedrijven op te sporen, alsmede een mechanisme om preventieve herstelmaatregelen te treffen.

2.2. Onderzoek en innovatie

Het industriële onderzoek in Wallonië heeft te lijden onder het ontbreken van een Waals economisch plan voor de industrie, onder een industriële cultuur die de nieuwe concurrentievoorwaarden nog niet heeft verwerkt en onder de zwakte van de traditionele economische subjecten.

De resultaten van het programma ter ondersteuning en stimulering van de nieuwe technologieën die ons tegenwoordig ter beschikking staan, bevestigen dat de innovatie een noodzaak is voor het herstel van de Waalse economie.

De toekomstige maatregelen ter zake kunnen slechts ten doel hebben de sedert 1982 op touw gezette regionale acties verder te exploiteren door

.../...

de inspanning van de innoverende bedrijven in het algemeen en van het midden- en kleinbedrijf in het bijzonder te stimuleren.

De strategische analyse die op het gebied van de nieuwe technologieën zal worden verricht, zal de ondernemingen een coherent kader verschaffen waarnaar zij hun eigen strategie kunnen richten om aldus een positieve bijdrage te leveren tot de economische vernieuwing van Wallonië in het kader van een gemeenschappelijk project. Het Gewest zal alle initiatieven op het gebied van de nieuwe technologieën die uit deze strategische analyse zullen voortvloeien, bevorderen.

De nieuwe ondernemers worden echter geconfronteerd met een reeks praktische problemen die het stimuleringseffect van een regionaal beleid ongedaan dreigen te maken :

- de veelheid van centra buiten de bedrijven waar het onderzoek wordt verricht;
- weinig of geen verspreiding van de onderzoekresultaten;
- geen aandacht voor marketing in de programma's voor toegepast onderzoek;
- weinig gerichte voorstellen of informatie vanuit het bedrijfsleven naar de centra voor toegepast onderzoek toe;
- moeilijk te begrijpen informatie over de innovaties;
- enz...

Om het bedrijfsleven te stimuleren bij de onderzoekcentra aan te kloppen, om de overdracht van de resultaten van het toegepaste onderzoek naar het bedrijfsleven toe te vergemakkelijken en om ervoor te zorgen dat deze overdracht van technologie het bedrijf het voor de verovering van een nieuwe markt noodzakelijke concurrentievoordeel verschaft, zal het Gewest de promotie- en sensibiliseringscampagne voor de innovatie uitbreiden :

- door de operatie ATHENA in al haar facetten uit te breiden : schepping van een gunstig klimaat voor de innovatie, stimulering van de innovatie en bevordering van de toepassing ervan, financiële steun voor het toegepaste onderzoek via het bedrijfsleven en bijdrage tot de industriële exploitatie van de resultaten van dit onderzoek, beloning van de inspanningen op het gebied van onderzoek en ontwikkeling van zowel onderzoekers als ondernemingen en met name het midden- en kleinbedrijf;
- door het belonen van onderzoekers bij universiteiten, onderzoekcentra of bedrijven die er zonder overheidssteun in geslaagd zijn een technologische innovatie te ontwikkelen en op de markt te brengen :

.../...

- Prijs voor de technologische innovatie,
 - Gouden Uil voor de industriële aanpassing,
 - Gouden Uil voor de energie,
 - Gouden Uil voor de beste economische prestatie,
 - Kristallen Uil voor schone technologie,
- door voor de ondernemingen een model van strategische benadering via innovatie op te stellen;
 - door sensibiliseringsdagen voor de innovatie en het innovatieproces te organiseren, waarop vooral case studies en getuigenissen van innoverende ondernemers naar voren zullen worden gebracht;
 - door "informatiebeurzen voor nieuwe technologieën" in het leven te roepen, waar inlichtingen kunnen worden ingewonnen over :
 - . de behoeften op de markt,
 - . de mogelijkheden voor overdracht van technologie,
 - . onderzoekresultaten,
 - . de industriële productiecapaciteit,
 - . de gebruiksmogelijkheden van commerciële distributienetten,
 - . de mogelijkheden voor partnerships, joint venture, enz.,
 - . de financieringsmogelijkheden;
 - door één bureau voor alle in het Waalse Gewest toegekende steun voor onderzoek op te richten.

Ter ondersteuning van de maatregelen die op grond van het strategische plan worden genomen, zal het gebruik van verscheidene middelen moeten worden bevorderd en de prioriteiten hiervoor zullen moeten worden vastgesteld aan de hand van strategische keuzen.

Het Gewest zal bijvoorbeeld initiatieven stimuleren die gericht zijn op :

- de bestudering en oprichting van een gemeenschappelijk fonds "venture capital High Tech" om de privé-sector, bedrijfsleven en particulieren, aan te moedigen tot het nemen van risico's (dit fonds zal aantrekkelijk zijn doordat het zal werken als een soort onderlinge verzekering van de risico's, door de hefboomwerking van de overheidsbijdrage en door het belastingeffect voor de particulieren);
- de oprichting van een Waals centrum van supercomputers waartoe het gehele Waalse bedrijfsleven en de wetenschappelijke wereld toegang zullen kunnen krijgen;
- de ontwikkeling en/of uitbreiding van de wetenschapsparken;
- de oprichting van hosts of centra voor de toegang tot de grote internationale gegevensbanken;

- de oprichting van een gegevensbank betreffende nieuwe technologieën voor het Waalse bedrijfsleven;
- de opleiding voor het gebruik van deze gegevensbanken;
- de bespoediging van de overdracht van nieuwe technologieën en de industriële toepassing daarvan in het Waalse Gewest in de vorm van een joint venture;
- de centralisering van de verschillende vormen van steun voor het onderzoek met het oog op rationalisering en coördinatie van de maatregelen.

Gezien de ingrijpende structurele wijzigingen die de ondernemingen zullen moeten ondergaan om de uitdaging van de technologische innovatie aan te nemen, zal het Gewest tevens streven naar bevordering van bijvoorbeeld :

- de opleiding in de verschillende managementtechnieken met behulp van de nieuwe informatietechnologieën;
- de opleiding in de nieuwe technologieën en in de benutting van de daaruit voortvloeiende concurrentievoordelen.

Meer in het bijzonder moet er veel gebeuren om een nieuwe generatie jonge Waalse ondernemers op te leiden op het gebied van de innovatie. De universiteit zal de toekomstige nieuwe deelnemers aan het omschakelings- en vernieuwingsproces van het Gewest vertrouwd moeten maken met de instrumenten en methoden daarvoor.

Het Gewest zal deze potentiële vernieuwers aanmoedigen door :

- een doctoraat in nieuwe technologieën in te stellen;
- beloningen uit te loven voor eindschrijfties over nieuwe technologieën die tot industriële toepassingen kunnen leiden;
- de oprichting van "High tech"-clubs voor studenten te bevorderen.

Aangezien Wallonië sterk afhankelijk van energie is, zal het Gewest tenslotte alle initiatieven op het gebied van de nieuwe technologieën met gunstige effecten op energiegebied bevorderen.

Zo zal het Gewest bijvoorbeeld de komende jaren twee belangrijke gebeurtenissen organiseren :

.../...

- Europees forum over biotechnologie

Ter versterking van de samenwerking en de overdracht van technologie tussen universiteiten en ondernemingen van de bij de Conseil des Régions d'Europe aangesloten regio's, heeft het Waalse Gewest besloten om in maart 1987 in Luik een Europees Forum over Biotechnologie te organiseren.

- Wallifornia 2000

De Executieve van het Waalse Gewest is voornemens in oktober 1988 in Luik een groots opgezette technologische tentoonstelling te organiseren die ten doel zal hebben :

- de geloofwaardigheid van Wallonië in Wallonië te vergroten;
- de bekendheid van Wallonië in het buitenland te vergroten;
- de jeugd psychologisch te mobiliseren voor een cultuurvisie met als uitgangspunt "de technologie is mijn vriend";
- vertrouwen in de toekomst te geven;
- contacten tussen en met industriëlen mogelijk te maken.

2.3. Export

De maatregelen van het Gewest op dit gebied vormen een programma dat erop gericht is "de Walen de ogen te openen voor de wereld" en dat gebaseerd is op drie principes :

SELECTIVITEIT : gezien zijn beperkte financiële, menselijke en institutionele middelen zal het Gewest zich in versterkte mate blijven concentreren op geografische doelen waaraan prioriteit is toegekend, waarbij respectievelijk wordt gedacht aan de aangrenzende gebieden, de Europese markten, Noord-Amerika, Franstalig Afrika en het Verre Oosten. Geleidelijk zal dit worden uitgebreid tot een aantal Latijnsamerikaanse landen in het kader van de samenwerking op de markten van derde landen met personen en instanties uit de twee nieuwe Lid-Staten van de Europese Gemeenschap.

COMPLEMENTARITEIT : er zal voor worden gezorgd dat het beleid van het Gewest op het gebied van de buitenlandse betrekkingen niet leidt tot doublures en niet strijdig is met dat van de centrale overheid en de Europese Gemeenschap.

.../...

Met laatstgenoemd beleid als uitgangspunt zal het gewestelijk beleid hiervan dus een aanvulling en een nuttig verlengstuk vormen. Zo is samenwerking tot stand gebracht met het op grond van de ACS/EEG-Overeenkomsten opgerichte Centrum voor Industriële Ontwikkeling (CIO) ten einde gezamenlijk de financiële basis te verbreden voor haalbaarheidsstudies en studies om projecten voor het midden- en kleinbedrijf van de grond te helpen. Voor de door de centrale overheid geplande of uitgevoerde acties zal de harmonisatie worden verzorgd via de vertegenwoordigers van het Gewest bij de Belgische Dienst voor de Buitenlandse Handel (BDBH) en bij het Nationale Fonds voor de Buitenlandse Handel, alsmede door de organisatie van geregeld overleg, waarbij het Gewest meer aandacht voor de gewestelijke dimensie bij deze organisaties zal blijven eisen.

COHERENTIE : uitgegaan zal worden van de behoeften van de ondernemingen en de leveranciers van technologie, terwijl ernaar zal worden gestreefd de know-how van alle betrokkenen te bundelen (Belgische Dienst voor de Buitenlandse Handel, Nationale Delcrederedienst, Commissie voor Staatsleningen, Algemeen Bestuur van de Ontwikkelingssamenwerking, ambassades en consulaten, samenwerkingsverbanden van ondernemingen, technologische samenwerkingsverbanden, beroepsverenigingen, landgenoten in het buitenland, enz.).

Dit principe impliceert ook dat het Waalse Gewest, wanneer het om zijn bevoegdheden en belangen gaat, actief wordt betrokken bij de internationale acties en onderhandelingen van de centrale overheid.

In dezelfde geest zal het Gewest blijven streven naar voorlichting en een goede positie van het bedrijfsleven met betrekking tot internationaal gefinancierde projecten in ontwikkelingslanden, zoals de projecten van het Europees Ontwikkelingsfonds (EOF) of de Wereldbank.

Aangezien het midden- en kleinbedrijf meer steun voor de export heeft en vooral bij een soepel management over een grote innovatiecapaciteit beschikt, met name op technologisch gebied, is het gewestelijk beleid inzake de buitenlandse betrekkingen in de eerste plaats op deze ondernemingen gericht met gebruikmaking van gediversifieerde actiemiddelen, bijvoorbeeld :

- bedrijfsbegeleiding.

Hierbij zullen aan de autoriteiten en aan potentiële kopers en partners in een welbepaald geografisch gebied de ondernemingen en technologieleveranciers worden voorgesteld die in dat gebied geïnteresseerd zijn wegens de daar aanwezige kansen en contacten;

.../...

- deelneming aan internationale jaarbeurzen en tentoonstellingen (waarbij ook ondernemingen zullen worden uitgenodigd om op de stand van het Gewest te exposeren);

- organisatie van contacten tussen leveranciers van technologie

De basis voor deze actie wordt gevormd door de technologische samenwerkingsverbanden die zijn opgericht in het kader van de operatie ATHENA (samengestelde materialen, robotica, opto-elektronika, energie, onderwijs, onderzoek, enz.).

Er zal contact worden gezocht met soortgelijke samenwerkingsverbanden in de industrielanden ten einde ervaringen en informatie uit te wisselen en gezamenlijke projecten op te zetten;

- ontvangst in Wallonië van buitenlandse economische besluitvormers (VIP's) en toekomstige besluitvormers

Deze formule behelst een gedetailleerde presentatie van goed presterende ondernemingen en technologieleveranciers ten einde zakelijke contacten te leggen. Dit kan gebeuren in de vorm van bezoeken van VIP's of in de vorm van in Wallonië georganiseerde studie-bijeenkomsten voor toekomstige besluitvormers of buitenlandse technische experts;

- exportsteun voor samenwerkingsverbanden van Waalse ondernemingen

Het betreft hier Waalse ondernemingen die middels betaling van een bijdrage gezamenlijk aan marktprospectie willen gaan doen of een gemeenschappelijk verbindingsbureau willen vestigen in bepaalde gebieden buiten de EEG;

- demonstraties

Hierbij zullen Waalse ondernemingen functionerende apparatuur en produkten gratis ter beschikking stellen op een door het gastland bepaalde plaats. Dergelijke demonstraties zijn bedoeld om de belangstelling van potentiële kopers in de ontwikkelingslanden te wekken;

- intellectuele en logistieke exportsteun voor het midden- en kleinbedrijf

Het gaat hierbij vooral om de logistieke exportsecretariaten die het

midden- en kleinbedrijf ten dienste moeten staan met betrekking tot telexberichten, vertalingen, douaneformaliteiten, enz.

Tevens ligt het in de bedoeling tijdelijk experts voor de buitenlandse handel ter beschikking van kleine en middelgrote ondernemingen te stellen voor hun handelstransacties buiten de EEG;

- betrekkingen met andere regio's

Door middel van een bilaterale aanpak kunnen ongetwijfeld, wanneer er sprake is van solide partners die op de spijttechnologieën zijn gericht, interessante contacten tussen ondernemingen worden gelegd.

Dit is reeds het geval met Quebec (waar het Waalse Gewest een permanente delegatie heeft).

Deze interregionale aanpak wordt in belangrijke mate versterkt doordat Wallonië is aangesloten bij de Conseil des Régions d'Europe en daarin een actieve rol vervult;

- oriëntering van de jongeren op de wereld

Het Gewest zal internationale uitwisselingen van jongeren bevorderen om hun talenkennis te vervolmaken, hun een aanvullende opleiding en/of een eerste beroepservaring te geven en hun blik te verruimen tot een "mondiale" dimensie;

- meer in het algemeen zal het Gewest het overleg met de grensgebieden voortzetten ten einde te komen tot een geïntegreerd concept van de regionale ontwikkeling met een transnationaal karakter.

2.4. Een beleid ter bevordering van de investeringen

Voor de industriële omschakeling dienen investeringen te worden aangetrokken. Het hierop gerichte beleid, dat op verschillende niveaus moet worden gevoerd, heeft ten doel het Gewest en de subgewesten aantrekkelijker te maken voor de investeerders. Hierbij wordt gedacht aan stadsvernieuwing, het huisvestingsbeleid, de vervoersinfrastructuur (autowegen, kanalen, metrolijnen, pijpleidingen, spoorwegen), collectieve voorzieningen, toeristische voorzieningen, de organisatie van het onderwijs en van het wetenschappelijk onderzoek.

Een betere organisatie van het overheidsoptreden op het gebied van de prospectie en het aantrekken van investeerders is van het grootste belang : bij het Waalse bestuur zal een instantie worden opgericht om het aantrekken van buitenlandse investeerders te coördineren. Bovendien zal

in de verschillende subgewesten een specifiek beleid ter zake worden gevoerd naargelang van hun bijzondere affiniteiten en mogelijkheden.

Voor industrieterreinen zal met inachtneming van de gemiddelde bezettingsgraad slechts tot verbeteringen en aanpassingen worden overgegaan om aan specifieke en selectieve behoeften te voldoen.

2.5. Permanente follow up van de gewestelijke activiteiten

Het is van belang te beschikken over enerzijds een instrument voor het verzamelen en verwerken van gegevens en anderzijds een instrument voor het analyseren en bestuderen ervan.

Dit veronderstelt de totstandbrenging van een gewestelijke comptabiliteit vanuit de drie visies "produktie, opbrengsten, uitgaven". Deze comptabiliteit zal worden aangevuld met een conjunctureel instrument : het dash-board van Wallonië.

Door middel van een niet al te vitterige follow-up van de diverse door de overheid aan het bedrijfsleven toegekende steunvormen en subsidies zullen de baten en lasten van de bestaande steunmaatregelen alsmede de bekendheid van het bedrijfsleven daarmee aan een objectieve controle kunnen worden onderworpen. Aldus zal kunnen worden nagegaan hoe de huidige steunvormen kunnen worden verbeterd, met name om te worden ingezet voor de ontwikkeling van een bepaalde bedrijfskolom.

II. LAND- EN BOSBOUW

1. De landbouw en de agro-levensmiddelensector

- 1.1. In tegenstelling tot de landbouw in het noorden van het land, waar de intensieve veehouderij en de tuinbouw sterk zijn ontwikkeld, wordt de Waalse landbouw gekenmerkt door heel gewone landbouwprodukten met een lage toegevoegde waarde.

In de huidige internationale context van structurele landbouwoverschotten zijn de Waalse landbouwbedrijven dan ook weinig rendabel.

Op grond van deze constatering voelt het Waalse Gewest zich absoluut geroepen tot specifieke acties voor de landbouwers in het kader van de aanvullende steun voor de landbouw.

De geplande acties zijn van tweeërlei aard.

De eerste categorie maatregelen wordt gevormd door financiële steun voor de landbouwers.

Gezien de uiteenlopende produktievoorwaarden in Wallonië wat betreft bodemgesteldheid, klimaat, structuur en individuele omstandigheden, zullen prioriteiten worden vastgesteld voor een effectief en duurzaam optreden.

Het Waalse Gewest zal in de eerste plaats het accent leggen op de steun voor de vestiging van jonge landbouwers. Deze steun, die wel moet passen binnen het bij de nationale en de communautaire wetgeving toegestane kader, moet het de jongeren gemakkelijker maken zich te vestigen, want op dat moment zijn hun financiële lasten het hoogst.

In de tweede plaats zullen de landbouwers door specifieke financiële steun worden aangemoedigd hun traditionele produktierichtingen te diversifiëren.

De diversifiëring bestaat er niet in de produktiestructuur en -plannen radicaal te wijzigen, maar komt er veeleer op neer dat aan de traditionele produktietakken een kleinigheid wordt toegevoegd, waarvoor in eerste instantie niet teveel investeringen nodig zijn en die produkten oplevert welke op de lokale en/of regionale markten kunnen worden afgezet.

Het Waalse Gewest is niet van mening dat het bestaan van een nationaal of slechts een regionaal tekort in een bepaalde produktiesector voldoende is om de landbouwers die produktierichting te laten inslaan.

Naast deze financiële steun zullen de agrariërs geholpen worden door een efficiënte voorlichting en competente adviseurs.

Deze twee instrumenten zijn onontbeerlijk om de landbouwers tot diversifiëring te bewegen.

- 1.2. De agro-voedingsmiddelensector wordt gedefinieerd als het geheel van verdere stadia na de landbouw, d.w.z. de afzet en verwerking van landbouwprodukten.

Ook in deze sector vertoont Wallonië tekortkomingen. Het Gewest is vrijwel uitsluitend georiënteerd op heel gewone landbouwprodukten en bovendien slaagt de verwerkings- en afzetstructuur er niet in het totaal van deze produkten te "behandelen".

Om hieraan iets te doen zal het Waalse Gewest de ontwikkeling van bedrijfskolommen in de landbouw en de agro-voedingsmiddelensector bevorderen. Getracht zal worden de verwerking van de Waalse landbouwprodukten binnen het Gewest op gang te brengen en de afzetgebieden te verruimen.

Hiertoe zal in eerste instantie de in het kader van de wetten op de economische expansie toegekende steun voor ondernemingen in de agro-voedingsmiddelensector worden verhoogd.

Vervolgens zullen procedures op gang worden gebracht om aan bepaalde produkten van Waalse bodem bekendheid te geven.

Bovendien is de gewestelijke overheid voornemens deel te nemen aan specifieke promotie- en representatieacties voor bepaalde sectoren of subsectoren, welke zouden moeten worden georganiseerd in overleg met de betrokken ondernemingen.

Tenslotte zal een bijzondere inspanning worden gedaan voor de produktiekolom voor vlees, en wel om de volgende redenen :

- 1) als de vleesproduktie bij de landbouwers wordt aangemoedigd door de ontwikkeling van de verdere produktiestadia, zal een gedeeltelijke omschakeling van de door de toepassing van het quotastelsel getroffen melkproducenten mogelijk worden;

.../...

- 2) de ontwikkeling van de bedrijfskolom voor vlees zal weinig of geen aanpassingen vergen van de leveranciers van de grondstof (de mesters);
- 3) de huidige herstructurering van de abattoirs, die op gang is gebracht door de nieuwe hygiënevoorschriften van de EEG, vormt een unieke gelegenheid om de produktiestadia die op de abattoirs volgen, te bevorderen.

2. Bossen

Bij het gewestelijk beleid wordt het totale bosbestand in aanmerking genomen, dus de particuliere bossen en de overheidsbossen. Dit beleid betreft zowel de bosbouw als de houtverwerking.

Ten einde de versnippering van de particuliere bossen en de daaruit voortvloeiende heterogeniteit van het aanbod tegen te gaan, zal de oprichting van eigenarenverenigingen worden aangemoedigd om aldus een aantal entiteiten te vormen die wel groot genoeg zijn.

Daardoor zullen de bossen rationeel kunnen worden geëxploiteerd en tot waarde kunnen worden gebracht :

- 1) verbetering van de opstanden, sanering, aanleg en herstel van de wegen worden mogelijk en er kunnen investeringen worden gedaan om de werkzaamheden te mechaniseren. Aldus kunnen vaste banen in de plaats komen van het huidige seizoens- en tijdelijke werk, waarbij zal worden gezorgd voor een dynamische opleiding van deze arbeidskrachten om hen toegang tot scholing te geven;
- 2) behalve de verhoging van de produktiviteit en de rationale exploitatie van de bossen, zullen in de nabijheid van de bossen verdere produktiestadia voor de houtverwerking worden gevestigd. Doordat de aanvoer kwantitatief en kwalitatief gegarandeerd zal zijn, zal verwerking ter plaatse mogelijk worden, aanvankelijk op de volgende gebieden : triplex en multiplex, vakwerkhuisen, vakantiechalets, stallen en raam- en deurkozijnen.

Voor de uitvoering van dit beleid zal het Gewest voornamelijk gebruik maken van de volgende instrumenten :

- 1) wetgeving betreffende samenwerkingsverbanden in de bosbouw;
- 2) grondige herziening van de boswet van 1854;

.../...

- 3) verduidelijking van de situatie om de aanpassingsmoeilijkheden ten gevolge van de gewestvorming te verhelpen.

Voorts zal de Executieve van het Waalse Gewest in de periode 1986-1990 voornamelijk het accent leggen op de volgende aspecten :

- 1) met betrekking tot het bosbouwkundig onderzoek :

- a) een betere coördinatie van de programma's van de onderzoekinstellingen,
- b) opstelling van voortdurend bij te werken inventarislijsten van al het uitgevoerde onderzoek en de resultaten daarvan,
- c) verspreiding van de resultaten,
- d) vaststelling van het statuut van de onderzoekers en van de richtsnoeren voor het onderzoek;

- 2) er zal veel worden gedaan aan voorlichting en verspreiding van informatie naar het publiek toe over onderwerpen die met de bossen te maken hebben;

- 3) met betrekking tot de bosbouw :

- a) bevordering van het ontwerpen en vervaardigen van voor de Waalse bossen geschikte boswerktuigen;
- b) het bijhouden van bosstatistieken om meer inzicht te krijgen in de bestanden en ramingen voor de toekomstige ontwikkeling te kunnen uitwerken, hetgeen noodzakelijk is voor elk goed beheer;
- c) streven naar kwaliteit van het gezaagde hout om te voldoen aan de normen van de latere produktiestadia;

- 4) voor de economische aspecten van de sector zullen in de eerste plaats de volgende maatregelen worden genomen :

- a) de exploitatie van de bossen zal worden gedifferentieerd volgens de eisen van de markt.

De sector zal worden bestudeerd voor wat betreft de fiscale aspecten, de mededinging en de marktvoorwaarden,

- b) leningen voor grote investeringen,
- c) aanmoediging van de boomkwekers,
- d) papierstof,
- e) een betere kennis van de markt wegens de noodzaak vraag en aanbod te coördineren in de sector bossen en hout.

.../...

Tot nu toe blijkt het geproduceerde verwerkte hout namelijk niet altijd te voldoen aan de eisen van de leveranciers en de clientèle, hetgeen onvermijdelijk leidt tot een groot verlies aan toegevoegde waarde in Wallonië,

- f) exploitatie van het lokale en het Europese hout,
 - g) het gebruik van het hout is niet optimaal. In vele sectoren wordt thans geen hout gebruikt. De schepping van nieuwe markten, vooral in de landbouw, zou uiteraard leiden tot een verhoging van de bosbouwproduktie;
- 5) in het kader van dit beleid zal veel moeten worden gedaan op het gebied van de beroepsopleiding en de toegang tot het beroep.

Derhalve zullen de maatregelen worden getroffen in nauwe samenwerking met de gemeenschappen en de middenstand.

.../...

De kwaliteit van het Waalse woningbestand laat meer te wensen over dan de kwantiteit. Bijna de helft van de woningen is volgens de schattingen bewoonbaar, 15 % is bewoonbaar maar komt voor sanering in aanmerking, 28 % is onbewoonbaar maar kan worden gesaneerd en 11 % is onbewoonbaar en kan niet worden gesaneerd.

Het accent wordt derhalve gelegd op de lichte en zware vernieuwbouw en gedeeltelijk ook op de sloop.

Een ander onderdeel van het huisvestingsbeleid betreft de steun aan personen, zowel in de huursector als voor de verwerving van eigendom.

Dit beleid omvat verder nog :

- zeer bijzondere aandacht voor de bepaling van de plaats van nieuwe gebouwen, rekening houdend met de problematiek van de energiekosten en sociale kosten die ontstaan door de bouw aan de rand van stadsgebieden;
- afremming van de bouwkosten :
 - door de industriële toepassing van de resultaten van de programma's voor onderzoek en innovatie op het gebied van huisvesting,
 - door het overnemen van de meerkosten die voortvloeien uit experimentele toepassingen van industrialisatieprocédés;
- steun voor ieder experiment dat gericht is op de bevordering van nieuwe technieken voor woninguitrusting, met inbegrip van verwarming;
- uitgebreide maatregelen op het gebied van de opleiding van de bouwvakkers om hen in staat te stellen zich aan te passen aan de polyvalente technieken die nodig zijn voor alle activiteiten inzake vernieuwbouw en modernisering van woningen;
- een wetgeving die woningvernieuwing door bewoners met een bescheiden inkomen vergemakkelijkt door formules zoals een huurovereenkomst waarin rekening wordt gehouden met renovatie.

Vermeld zij nog dat het in dit hoofdstuk beschreven huisvestingsbeleid zal worden aangevuld met maatregelen tot vernieuwing van steden en dorpen.

De nieuwe op overheidsinitiatief gebouwde sociale woningen zullen worden opgetrokken in de arrondissementen waar de mogelijkheden van het woningpark ontoereikend zijn om aan de vraag te voldoen.

In de overige arrondissementen zal aan het grootste deel van de vraag naar woningen kunnen worden voldaan door vernieuwing of sloop/wederopbouw, waardoor niet veel zal behoeven te worden gebouwd op nieuwe plaatsen.

1. Het woningbestand

1.1. Nieuwbouw

Bij het verdere huisvestingsbeleid zal ervoor worden gezorgd dat de nieuwe woningen in de stedelijke en agrarische centra worden geïntegreerd.

De verkavelingen kunnen voor twee derde bestaan uit door sociale woningbouwverenigingen, gemeenten of openbare centra voor maatschappelijk welzijn gebouwde sociale woningen of daarmee gelijkgestelde woningen en voor een derde uit middelgrote woningen. De overheid zal steun blijven verlenen in de vorm van subsidies voor de infrastructuurvoorzieningen van deze verkavelingen - wegen, riolering, waterleiding, elektriciteit, collectieve voorzieningen.

De verlaging van het aantal gegroepeerde woningen (van 25 tot 12) houdt verband met de wijziging van de algemene vraag enerzijds en met een aanpassing aan de vraag in plattelandsgebieden anderzijds.

1.2. Vernieuwbouw

Naast nieuwbouw zal vernieuwbouw het mogelijk maken woningen van ontoereikende kwaliteit opnieuw in het normale woningbestand op te nemen.

De vernieuwing van zowel woningen in overheidsbezit als particuliere woningen vormt een van de doelstellingen van het huisvestingsbeleid.

Voor de woningen in overheidsbezit wordt het accent gelegd op energiebesparing, onderhoud en woningverbetering. Overigens houdt de recente wijziging van de subsidieregeling voor infrastructuurvoorzieningen verband met het renovatieplan voor woningen in overheidsbezit.

Voor de particuliere sector zal directe steun worden verleend aan de eigenaren van voor sanering in aanmerking komende onbewoonbare woningen die enerzijds technische gebreken vertonen op het gebied van de stabiliteit en de stevigheid van het gebouw, de waterdichtheid en de veiligheid, de ventilatie en de natuurlijke verlichting alsmede de hygiëne, en anderzijds niet voldoen aan de voorschriften inzake de minimum woonoppervlakte per bewoner.

De vernieuwing van woningen in door de overheid als prioritair bestempelde gebieden zal eveneens worden voortgezet, waarbij het huisvestingsbeleid zal worden afgestemd op het stads- en dorpsvernieuwingsbeleid.

1.3. Onbewoonbaarverklaring en slooping

Om zoveel mogelijk gebruik te maken van de bestaande infrastructuurvoorzieningen, zal de overheidssteun voor onbewoonbaarverklaringen en slopingen in de eerste plaats gaan naar dergelijke operaties binnen de bestaande stadsstructuur. Zo zal een sloop-wederopbouwpremie worden ingesteld. Het bedrag van deze premie kan worden verhoogd om er weer een stimulerende werking van te doen uitgaan.

1.4. Door de overheid gesubsidieerde infrastructuurvoorzieningen

Bij de voltooiing en/of aanbouw van de woonwijken waarvan de infrastructuurvoorzieningen door de overheid worden gesubsidieerd wanneer zij beantwoorden aan sociale of gemiddelde criteria met betrekking tot de oppervlakte, de verkoopwaarde of het inkomen van de huurders of de erin wonende eigenaren, zal worden gezorgd voor een betere coördinatie tussen de uitvoering van de werken en de terbeschikkingstelling van de woningen in kwestie.

2. Steun aan personen

2.1. De huurregeling

De recente hervorming van de huurregeling voor sociale woningen is gebaseerd op twee grondbeginselen : enerzijds de koppeling van de huren aan de inkomens en anderzijds de autonomie en verantwoordelijkheid van de erkende woningbouwverenigingen.

Deze hervorming zal worden voortgezet met maatregelen die twee doelstellingen beogen : enerzijds moet de sociale doeltreffendheid van het huurbeleid worden gewaarborgd door middelen vrij te maken waarmee dit soort woningen bereikbaar wordt voor de laagste inkomensgroepen (een huursubsidie zal worden bestudeerd); anderzijds dient het financiële evenwicht van de sociale woningbouwverenigingen te worden gewaarborgd door maatregelen met betrekking tot het beheer, de autonomie en de verantwoordelijkheid van deze verenigingen.

De deelneming van de huurders, waarvoor de beginselen reeds in de regeling zijn opgenomen, zal worden verbeterd, met name door aanpassing van de regels voor de praktische toepassing.

2.2. Verwerving van een eigen woning

De gewestelijke overheid zal steun blijven verlenen voor de verwerving van een eigen woning, hetzij door de aankoop van door de overheids- of de particuliere sector gebouwde woningen, hetzij door de bouw - op initiatief van particulieren - van woningen die aan bepaalde criteria inzake de oppervlakte en de verkoopwaarde voldoen. Deze steun zal worden verleend in de vorm van koop- en bouwpremies (waarvan het bedrag eventueel kan worden verhoogd), hypothecaire leningen tegen verlaagde tarieven, een garantie van het Gewest op de leningen, alsmede de sluiting van een verzekering door het Gewest ten gunste van de kandidaat-bouwers of -kopers tegen inkomensverlies ten gevolge van onvrijwillige werkloosheid of arbeidsongeschiktheid.

Elk van deze steunvormen zal worden gedifferentieerd volgens het inkomen en het aantal kinderen of personen ten laste van de begunstigden.

IV. STADS- EN DORPSVERNIEUWING

1. Het belang van de gemeenten

Het doel van het te voeren beleid bestaat erin de littekens van een industrialisatie en een ontwikkelingsmodel uit het verleden uit te wissen, onze steden en plattelandsgebieden weer een positief aanzicht te geven en bovendien onze bevolking te verlevendigen.

De alzijdige aanpak die daartoe nodig is, vereist de medewerking van diverse subjecten en de bekostiging ervan komt ten laste van verschillende begrotingen op gewestelijk niveau zowel als op andere gezagsniveaus (de Staat en de Franse en de Duitstalige gemeenschap).

In dit samenspel heeft de gemeente een plaats van kapitaal belang omdat zij zowel de drijvende kracht van de werkzaamheden moet zijn als de voornaamste institutionele partner van de subsidiërende overheid is.

Hiervan uitgaand en om rekening te houden met het gewicht van de werken voor de begroting van een gemeente, zal de Executieve van het Waalse Gewest alle gemeenten van de regio aanzetten om een programma voor ruimtelijke ordening (richtschema) op te stellen.

Dit programma vormt een belangrijk beheersinstrument op het niveau van de gemeente; tevens geeft het een overzicht op middellange termijn van de werkzaamheden en investeringen die nodig zijn alsmede van de financiële implicaties van een en ander zowel voor de plaatselijke gemeenschap als voor de subsidiërende overheidsinstantie die de gemeentelijke voornemens in haar algemeen beleid moet verwerken.

Tegen deze achtergrond heeft de Executieve van het Waalse Gewest gespecialiseerde afdelingen van de Gewestelijke Commissie voor Ruimtelijke Ordening opdracht gegeven alle maatregelen op het gebied van de ruimtelijke ordening te coördineren met het oog op optimale doeltreffendheid en integratie van al deze maatregelen.

2. Infrastructuurwerken

De aanwezigheid van moderne en in goede staat verkerende wegen, riolering en waterleiding kan de sociaal-economische aantrekkelijkheid van de gebieden met de grootste achterstand belangrijk verhogen.

De aanleg van een goed wegennet zou bovendien de verbindingen tussen de verschillende entiteiten verbeteren. Het voor de gemeenten thans verplichte driejarenplan voor de uitvoering van werken heeft het voordeel dat de gemeenten aldus ertoe worden aangezet een samenhangender investeringsbeleid op langere termijn te voeren.

Daarom en onder deze voorwaarden zullen de hier bedoelde infrastructuurwerken evenals in het verleden steun blijven ontvangen voor zover de gewestelijke begroting het toelaat.

3. Vernieuwing van terreinen waar de vroegere economische activiteit is gestaakt

De vernieuwing van gewezen terreinen van industriële bedrijven, kolenmijnen en steengroeven alsmede het geven van een passende nieuwe bestemming, hetzij incidenteel, hetzij in de welbepaalde context van maatregelen tot stads- of plattelandsvernieuwing, is eveneens een prioritaire gedragslijn die de overheid op het gebied van een dynamische ruimtelijke ordening zal volgen.

Op grond van de wettelijke bepalingen kunnen de eigenaren worden verplicht het terrein te saneren en te renoveren. Indien zij dit niet willen of niet kunnen doen, kan de overheid in hun plaats treden indien zij zich ertoe verbindt de noodzakelijke renovatiewerkzaamheden uit te voeren.

Er is ook een fonds voor renovatie van Waalse oorden opgericht, dat wordt gefinancierd met dotaties uit de gewestelijke begroting en met eigen inkomsten.

Het algemene saneringsplan voor bedoelde terreinen vermeldt een doelstelling voor 1990 : eerst de in het verleden begonnen werkzaamheden afmaken en dan

beginnen met nieuwe werkzaamheden waarvoor de benodigde procedures voldoende gevorderd zijn en die vooral een economisch karakter moeten hebben.

In de gewestelijke begroting wordt elk jaar het financiële programma nauwkeurig gespecificeerd; het Gewest vergoedt 100 % in de vorm van terugvorderbare voorschotten.

4. Stadsvernieuwing

De laatste jaren is in Wallonië geleidelijk het besef gegroeid dat de stadscentra voortdurend aftakelen.

Dit besef is geconcretiseerd in het opzetten van tal van activiteiten tot herstructurering, sanering en rehabilitatie van woongebouwen en zelfs gehele wijken binnen de goed afgebakende grenzen van oude stadscentra van Waalse gemeenten.

De stadsvernieuwing is reeds vele jaren aan de gang en daardoor bestaat er nu een zekere jurisprudentie dank zij welke doeltreffend kan worden opgetreden.

Niettemin stuit de uitvoering nog steeds op een aantal belemmeringen, zoals :

- de logge administratieve procedures binnen de gemeenten bij de afwikkeling van de dossiers met financiële en planologische implicaties;
- de ontoereikendheid van de administratieve structuur;
- de meeste gemeenten zijn onvoldoende toegerust om de geplande acties tot een goed einde te brengen en te beheren;
- het ontbreken van een verband tussen het door de gemeenten gevoerde stadsvernieuwingsbeleid en het huisvestingsbeleid van deze zelfde gemeenten en van de erkende woningbouwverenigingen;
- de stadsvernieuwingsprogramma's van de gemeenten zijn niet verwerkt in hun stadsontwikkelingsprogramma;
- het ontbreken van elementen aan de hand waarvan een prioritair stadsvernieuwingsbeleid op gewestelijke schaal kan worden vastgesteld.

Gezien deze situatie en ten einde de grondslag voor een toekomstgericht beleid te leggen, heeft de Executieve van het Waalse Gewest besloten :

- een gewestelijk decreet betreffende stadsvernieuwing op te stellen;

- de procedures voor het toezicht op de gemeenten te herzien;
- de stadsvernieuwing te coördineren met de vernieuwing van industrieterreinen;
- slechts in te stemmen met nieuwe activiteiten in geval van economisch of sociaal nut en op advies van de Afdeling Stadsvernieuwing van de Gewestelijke Commissie voor Ruimtelijke Ordening, ten einde de lopende activiteiten voorrang te geven en te voltooien.

In de gewestelijke begroting wordt het financiële programma elk jaar nauwkeurig gespecificeerd.

5. Plattelandsvernieuwing

De plattelandsvernieuwing is een recenter begrip. Hoewel het een ruimer begrip heet te zijn dan stadsvernieuwing, is de regulering op dit gebied thans nog weinig stabiel.

De ontvolking van het Waalse platteland heeft de politieke overheid doen beseffen dat geen remedie doeltreffend kan zijn tenzij zij wordt verwerkt in een algemeen concept voor de herontwikkeling van Wallonië waarin tegelijk de economische, sociale, culturele en ecologische aspecten aan bod komen.

Niettemin moet worden geconstateerd dat de plattelandsgemeenten niet altijd over de middelen beschikken om niet alleen hun behoeften, maar ook initiatieven ter verrijking van hun materiële, sociale en culturele erfgoed om te zetten in prioritaire doelstellingen.

Daarom verleent de Executieve van het Waalse Gewest Logistieke en financiële steun voor de uitvoering van op gemeentelijk initiatief ingediende programma's. De logistieke steun betreft zowel de samenstelling van de dossiers als de hulp van de gespecialiseerde Stichting op initiatief van het Gewest.

De Afdeling Plattelandsvernieuwing van de Gewestelijke Commissie voor Ruimtelijke Ordening moet een belangrijke drijvende kracht zijn wanneer het erom gaat vast te stellen wat plattelandsvernieuwing eigenlijk inhoudt, of de ingediende projecten haalbaar zijn en welke procedures het geschiktst zijn om ze uit te voeren.

De maatregelen tot plattelandsvernieuwing zullen des te meer als voorbeeld werken naarmate de kredieten meer worden aangewend ter ondersteuning van de uitvoering van projecten en van lokale of microregionale initiatieven - soms van geringe omvang - die echter een multiplicatoreffect kunnen hebben op met

name de bedrijvigheid en de werkgelegenheid.

Aangezien het noodzakelijk is de inhoud van de plattelandsvernieuwingsactiviteiten alsmede de totale begrotingsmiddelen vast te stellen, zullen in eerste instantie uitsluitend de gemeenten met het verst gevorderde richtschema aan de experimenten tot plattelandsvernieuwing mogen deelnemen.

Het financiële programma wordt elk jaar nauwkeurig in de gewestelijke begroting gespecificeerd.

V. WATER

De watervoorzieningsproblematiek is uiterst complex door de kenmerken van het water, zijn verschillende herkomst, zijn verschillende bestemming, zijn veelvuldige functies en de economische implicaties die aan het beheer van het water zijn verbonden.

Daarom zal de Executieve van het Waalse Gewest een gedecentraliseerde uitvoering van het te voeren beleid blijven nastreven.

Dit beheer zal op basis van hydrografische eenheden geschieden om produktie, distributie en zuivering van het water onderling te kunnen afstemmen en om coördinatie met het economisch beleid en de ruimtelijke ordening mogelijk te maken.

1. Kennis, bescherming en exploitatie van de waterreserves

1.1. Grondwater

De Executieve zal na uitvoerig overleg een ontwerp-kaderdecreet betreffende de bescherming van het grondwater indienen, waarin met name de winning van het water, de bescherming tegen vervuiling, de toevoer, de bestraffing van overtredingen, enz. zijn geregeld ten einde het Waalse recht in overeenstemming te brengen met de Europese richtlijn.

De Executieve zal de regionalisering van het Fonds voor voorschotten voor het herstel van de door de winning en oppomping van grondwater veroorzaakte schade bevorderen ten einde het decreet van 11 oktober 1985 operationeel te maken.

In het kader hiervan zal gebruik worden gemaakt van de volgende instrumenten :

- uitbreiding en coördinatie van de bestaande databanken;
- bestudering van de mogelijkheden tot exploitatie van de wateraders, met inbegrip van ramingen van de kwalitatieve en kwantitatieve fluctuaties ervan;
- computerisering van het beheer van de wateraders door het bijhouden van de volgende gegevens op een informatiedrager : winningsvergunningen,

opgepompte hoeveelheden, toezicht op het grondwater en beschermde zones.

1.2. Oppervlaktewater

Deze belangrijke factor in het economisch leven zal zo goed mogelijk worden beheerd, tot waarde gebracht, beschermd en gebruikt, terwijl tegelijkertijd de esthetische en ecologische kwaliteiten van dit "risicodragend kapitaal" zullen worden beschermd.

In het kader hiervan zullen de volgende maatregelen worden genomen :

- uitbreiding van de kennis van het oppervlaktewater door :
 - . verbetering van de inventaris van de hydrologische gegevens,
 - . geleidelijke bijwerking van de Atlas van de waterlopen,
 - . opstelling van een kaart van de "zwarte punten" en overstromingsgebieden;
- verbetering van het beheer van de waterlopen door :
 - . ondersteuning van de besluitvorming door middel van onder andere een databank,
 - . een model voor het ramen van het debiet bij de hoogste en de laagste waterstand;
- exploitatie van het oppervlaktewater door :
 - . een energiek beleid op het gebied van :
 - de produktie van leidingwater,
 - het gebruik voor industriële en agrarische doeleinden,
 - recreatie en toerisme,
 - de visteelt.

2. Voorkoming van vervuiling - zuivering

Het algemene en gecoördineerde beleid met betrekking tot de kwaliteit van het water berust op twee vereisten :

- een goede kennis van de eco-hydrologische kenmerken van de stroomgebieden, resulterend in een goed inzicht in het zelfreinigingsvermogen

van de waterlopen en hun capaciteit om lozingen te absorberen;

- een kwalitatieve en kwantitatieve evaluatie van de verontreinigingsbronnen, hun verdeling in de ruimte en in de tijd alsmede hun relatering aan de seizoensfluctuaties van de fysische en chemische kenmerken van het water.

Op grond van dit onderzoek zal het volgende worden gedaan :

- aan de verschillende waterlopen zal een bestemming worden toegekend ten einde er kwaliteitsdoelstellingen voor te kunnen vaststellen;
- er zal een zuiveringsprogramma worden opgesteld om de kwaliteit van het water in stand te houden of te verbeteren;
- de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van dit zuiveringsprogramma zal worden gedecentraliseerd volgens de verschillende stroomgebieden.

De laatste tien jaar zijn hiervoor reeds zeer aanzienlijke begrotingsmiddelen uitgetrokken en men kan ervan uitgaan dat 15 % van Wallonië (uitgedrukt in inwoner-equivalent) is gezuiverd; er moet dus nog heel wat gebeuren.

Voorts zal de Executieve van het Waalse Gewest door de toepassing van het decreet betreffende de bescherming van het oppervlaktewater geleidelijk aanvullende financiële middelen voor haar zuiveringsbeleid vrijmaken door toepassing van het beginsel "de vervuiler betaalt". Zo zal een stelsel van door de diverse categorieën vervuilers te betalen bijdragen en belastingen worden ingevoerd :

- de bijdrage verschuldigd door de ondernemingen die industrieel afvalwater lozen;
- de bijdrage voor de lozing van huishoudelijk afvalwater;
- de belasting op binnen het Gewest gewonnen drinkwater dat naar elders wordt overgebracht.

Wallonië heeft een zeer belangrijke achterstand opgelopen.

De uit het decreet voortvloeiende financiële middelen zullen niet voldoende zijn om deze achterstand binnen een redelijke termijn in te halen.

3. Gewestelijke waterwerken

Dit is een gevoelige kwestie die een herdefiniëring van de opvattingen over de verbetering van waterlopen vereist.

De projecten zullen zorgvuldig worden geselecteerd en zullen worden geïntegreerd in een algemeen beleid betreffende het oppervlaktewater, waarbij rekening zal worden gehouden met de gehele kringloop en de ecosystemen van het water, de esthetische waarde van de diverse plaatsen en de belangen van de omwonenden.

Het effect van de verbeteringen zal grondig worden bestudeerd in overleg met de belanghebbenden en er zal gebruik worden gemaakt van weinig agressieve werkmethoden.

De Executieve van het Waalse Gewest zal een nieuw beleid gaan voeren voor de renovatie van verwaarloosde terreinen die gelegen zijn in de bedding bij hoge waterstand van onbevaarbare waterlopen van de eerste categorie.

Deze "waterrenovatie" zal erin bestaan de ergste ontsieringen (geheel verwaarloosde of nooit voltooide waterwerken) te laten verdwijnen, te herstellen wat de moeite waard is en het landschap te verfraaien (aanplantingen, vijvers, schoonmaakwerkzaamheden, enz.).

4. Ontwatering

De ontwateringsproblemen zijn ernstig in de streek van Luik en in het dal van de Hene. Er wordt reeds lang aan gewerkt en de werkzaamheden zullen worden voortgezet. Het technische en financiële beheer van de projecten zal grondig moeten worden herzien om het Gewest grote deskundigheid op dit gebied te laten verwerven.

5. Grote waterproduktie en -aanvoer

Op dit gebied dienen de verschillende instrumenten voor de grote waterproduktie en -aanvoer te worden geïntegreerd in een coherent beleid voor de produktie van kwaliteitswater in voldoende hoeveelheden tegen zo laag mogelijke kosten.

Hiertoe zullen de volgende maatregelen worden genomen :

- oprichting van een afzonderlijke dienst, een soort staatsbedrijf voor het

beheer van de bestaande of nog aan te leggen grote complexen, aanvoerleidingen en veiligheidsverbindingen;

- bijwerking van het programma van prioritaire en snel uitvoerbare grote waterwerken, met inbegrip van de aanvoerleidingen die in slechte staat verkeren (verouderd, verzakkingen ten gevolge van de mijnbouw, enz.) of niet zijn aangepast aan de ontwikkeling van het toerisme op het platteland.

6. Waterdistributie

Ook op het gebied van de waterdistributie wordt gestreefd naar een kwaliteitsdienst tegen zo laag mogelijke kosten. In dit kader zal de Executieve van het Waalse Gewest :

- de drinkwaterdistributie aan de gemeenten blijven overlaten met de verplichting de EEG-kwaliteitsnormen en de gangbare normen inzake kwantiteit en druk na te leven;
- trachten de financiële middelen te vinden om de gemeenten te helpen de vele verouderde installaties te vernieuwen, zowel op het platteland als in de gebieden waar ten gevolge van de vroegere mijnbouw verzakkingen zijn opgetreden.

Ter bereiking van de in hoofdstuk II beschreven doelstellingen zal de Executieve de hierna beschreven stappen doen.

1. Op het gebied van de regelgeving

Het gaat hier om het actieterrein bij uitnemendheid van het Gewest, dat zijn beheersrecht over de bodemrijkdom van het Waalse land met klem moet doen uitkomen op het gebied van concessies, machtigingen, enz...

- De ontwerp-decreten over de mijnen alsmede over de dagbouw en de open steengroeven, met inbegrip van hun nevenbedrijven, moeten een definitieve vorm krijgen en door de Executieve van het Waalse Gewest en vervolgens door de Waalse Gewestraad worden aanvaard.
- De uitvoeringsbesluiten van deze decreten zullen worden opgesteld en aan de Executieve worden voorgesteld zodra de decreten door de Waalse Gewestraad zijn aanvaard.
- De nationale regels betreffende de bodemrijkdom moeten worden herzien in de zin van aanpassing aan de bevoegdheden der regio's.

2. Op operationeel gebied

- 2.1. Uitvoering van een programma tot daadwerkelijk tegemoetkomen aan de gebiedende voorschriften van het decreet over de mijnen op het gebied van de concessies.
- 2.2. Opstelling van een gecoördineerd programma inzake de kennis van de Waalse bodemrijkdom, met name door de informatisering van de Service "Ressources du Sous-Sol " (Dienst "Bodemrijkdom") en de vorming van een databank in samenwerking met het Gewestelijke Bureau voor de Informatica (ORI) (delfstoflagen, exploitaties, concessies, geologische gegevens, ...).
- 2.3. De economische ontwikkeling van de hulpbronnen door samenhangende en weldoordachte acties :
 - a) het trekken van de lessen uit het geochemische onderzoek (Overeenkomst UCL);
 - b) het tot een goed einde brengen van de Overeenkomst inzake de prospectie en exploitatie van uranium in het Neder-Devoon (Overeenkomst FPM);

- c) bestudering van de mogelijkheden van exploitaties van steenkolenmijnen in dagbouw of open groeven (een voorkomen van 10 miljoen ton is bereikbaar en zou in staat stellen tot een exploitatie gedurende 10 tot 15 jaar op 3 verschillende plaatsen);
- d) voortzetten van de exploratie naar lood, zink en ijzer met het oog op de exploitatie daarvan, vooral in het oosten van de provincie Luik;
- e) het uitvoeren van onderzoek met het oog op de uitbreiding van de bestaande mijn van zwaarspaat in de streek van Fleurus;
- f) het wederopnemen van de studie van de geothermische laag van het bekken van de Hene (peilingen in Saint-Ghislain, Dour en Baudour) onder ontwikkeling, wat dit onderwerp betreft, van een samenwerking met de BRGM. Het Gewest moet deelnemer zijn in een veelbelovend project betreffende de verwarming door geothermie van het ziekenhuis van de Citadel van Luik;
- g) het wederopnemen van contact met de partijen die belang stellen in de exploitatie van aardgas met het oog op het trekken van de lessen uit de peiling van Havelange en het weer nieuw leven inblazen van de achtergestelde dossiers;
- h) informatiseren van de ontwikkelingsprogramma's in een databank "Ontwikkelpotentieel" met de mogelijkheid deze ter beschikking te stellen van particuliere vennootschappen.

1. Inleiding :

Het energiebeleid dat door de Executieve van het Gewest Wallonië zal worden gevoerd beweegt zich in verscheidene dimensies die worden bepaald zowel door de specifieke hoedanigheden van het Gewest als door de kansen die het schept.

Specifieke hoedanigheden : het Gewest Wallonië is sterk afhankelijk van de buitenwereld voor zijn voorziening in energie en haar verwerking :

- Wallonië wordt namelijk gekenmerkt zowel door een krachtige ontindustrialisering als door het voortbestaan van bijzonder "energieverslindende" bedrijfstakken;
- de ijzer- en staalindustrie neemt ongeveer 50 % van de industriële behoeften aan energieprodukten voor haar rekening;
- er is geen enkele regionale energiebron ontdekt die zou kunnen voorzien in een belangrijk deel van de verbruiksbehoeften.

KANSEN : het klimaat van het Gewest Wallonië heeft wel aangespoord tot het ontwikkelen van een reeks nieuwe energiebronnen, maar deze konden niet onder ideale voorwaarden worden geëxploiteerd (zonne-energie, windkrachtenergie, geothermie, enz...) :

- de afmetingen van de plaatselijke markt stellen niet in staat tot een adequate afschrijving van de investeringen gemoeid met het onderzoek en de ontwikkeling op energiegebied;
- het besef bij de verschillende socio-economische subjecten van de bestaande economische problemen gedurende de afgelopen jaren heeft een klimaat doen ontstaan dat gunstig is voor de aanpak van de energieproblematiek.

2. Het schema voor de energie en de ontwikkelingsacties

Rekening houdende met de energieafhankelijkheid van het Gewest Wallonië en met de plaats die de energievoorziening in zijn betalingsbalans inneemt, zullen de bij voorrang te behandelen voorwerpen van overheidszorg aan de hand van twee criteria worden afgewogen :

- de rendabele economische projecten;

- de projecten die een ervaring en een deskundigheid voortbrengen die in dienst kunnen worden gesteld van de export.

Ter vaststelling van de ontwikkelingsmaatregelen op energiegebied zal de te bewandelen beleidsweg worden geanalyseerd afhankelijk van de vijf hoofdbestanddelen van het energiecomplex :

- de bronnen van energie;
- de produktie van energie;
- het vervoer van energie;
- het verbruik van energie.

Buiten de competentiezones die aan de rijksoverheid zijn voorbehouden en rekening houdende met de ecologische randvoorwaarden zal het Gewest - gunstig voor de industriële ontwikkeling van bepaalde procédés - elk project inzake technologisch onderzoek bevorderen rondom de vijf hoofdbestanddelen van het energiebeleid.

a) Wat de bronnen van energie betreft :

- het ontwikkelen van de in hoofdzaak nieuwe en vernieuwbare gewestelijke energiebronnen;
- het aantonen en meten van het energiepotentieel in de bodem op middelbare en grote diepte;
- het economisch gebruik maken van de belangrijke reserves aan steenkool in de slakkenbergen van de kolenmijnen;
- het aanmoedigen van het gebruik van landbouw- of bosbouwafval als bron van energie, meer in het bijzonder langs de weg van methanisatie.

b) Wat de produktie van energie betreft :

- het optimaliseren van de procédés van produktie van energie;
- het aanmoedigen van de takken van energieproduktie die voor de uitvoer kunnen werken;
- het voorbereiden van de periode na de kernsplittingsfase door het zich toeleggen op de kernfusie en de opvang van zonne-energie geconcentreerd in ruimtestations.

c) Wat het vervoer van energie betreft :

- het optimaliseren van het aardgasdistributienet;

- het profijt trekken uit de ervaring opgedaan met de "stadsverwarming" door het in de praktijk meten van de werkelijke rentabiliteit van het systeem en het aanmoedigen van het optimaliseren daarvan uit theoretisch, technologisch en bedrijfseconomisch oogpunt.

d) Wat het verbruik betreft :

- het nauwkeurig berekenen van het overmatige verbruik zowel in bedrijven als in gezinshuishoudingen;
- het terugdringen van de gemiddelde verbruiksniveaus;
- het voortzetten en algemeen maken van de operatie "AGEBA" betreffende de energetische innovatie in de gebouwen van de lagere overheden (gemeenten, provincies, verenigingen van gemeenten en OCMW);
- het intensiveren van de operatie "thermische verliescoëfficiënt $K = 70$ " en het voorzien van de controlediensten van de voor de behoorlijke uitvoering van hun taken noodzakelijke financiële middelen en uitrustingen;
- het doen uitstrekken van de genoemde operatie tot de renovatie en transformatie van woningen, bedrijfsgebouwen, diensten, enz... Daartoe dient bijzondere aandacht te worden besteed aan de ontwikkeling van :
 - . nieuwe isolatiematerialen,
 - . verbrandingssystemen (bi- of tri-energie),
 - . systemen van geïntegreerde controle van energie.

e) Wat de terugwinning van energie betreft :

- het berekenen van de voorraad terugwinbare energiebronnen;
- het aanmoedigen van de investeringen in de nieuwe procédés van terugwinning (zowel voor het interne als het externe energiegebruik);
- het aanmoedigen van de activiteiten waarin energie van lage temperatuur wordt verbruikt.

Ten einde de Executieve en de administratie te helpen bij het verkrijgen van inzicht in de reële energieproblemen en de doeltreffendheid en de tenuitvoerlegging van de opgestelde programma's te verbeteren zullen organisatorische voorzieningen worden ingesteld zoals :

- een systeem van bekrachtiging van de besluitvorming ten einde de tenuitvoerlegging mogelijk te maken van energiemaatregelen op de gebieden waar veel energie wordt verbruikt, zoals de woonhuizen (meer in het bijzonder de sociale woningbouw), de overheidsgebouwen en de primaire, secundaire en tertiaire bedrijfstakken;

- het in belangrijke mate deelnemen in de kosten van het accountantsonderzoek alsmede in de uitvoering van de projecten in de sociale woningbouw in het kader waarvan op korte termijn modelprojecten op stapel zullen worden gezet;
- een campagne tot opwekking, overtuiging en motivering van de bevolking - hetgeen inschakeling van de media betekent - en een intensieve actie van demonstratie in industrie (aanbrenging van vitrines), landbouw en overheidsdiensten;
- een specifiek programma van regionalisatie van gegevens op energiegebied, met het doel een gewestelijke energiebalans op te stellen en de ruimste verspreiding daarvan te verzekeren. Dit werk, aangevat door het "Institut Wallon", zal elk jaar up to date worden gebracht;
- de stichting van een geïnformatiseerde databank waarvan het doel zal bestaan in het bereiken van een beter inzicht in het "distributiepark" van de elektrische energie en daardoor van belangrijke bedrijfseconomische besparingen.

De milieudoelstellingen vormen een integrerend deel van een globaal milieubeleid. Bij de afbakening van deze doelstellingen is rekening gehouden met de territoriale realiteiten en de risico's van overdracht van de negatieve invloeden ter lokalisatie van de meest rationele acties.

De ontwikkeling van de studies over de invloeden op het milieu zal hoofdzakelijk bereikt worden door de uitvoering van het desbetreffende gewestelijke decreet.

1. De vaste afvalstoffen

Rekening houdende met het tevoren reeds verworvene, zowel op het wetgevende plan (decreet inzake afvalstoffen) als op het plan van het onderzoek, worden vier prioritaire acties omlind :

1.1. Preventieve acties aan de bron van de afvalstoffen

Het gaat hier om het verminderen van de hoeveelheden en de diversiteit van de vaste afvalstoffen voortkomende zowel uit huishoudingen als uit bedrijven.

Wat de afvalstoffen uit huishoudingen betreft zal de Executieve van het Waalse Gewest een campagne voeren van voorlichting over de problematiek van de afvalstoffen, hun terugwinning en de zifting in de woningen.

Wat de afvalstoffen uit de industrie betreft zal de actie gericht zijn op de bevordering van de zogenoemde "schone" technologieën.

Het principe "de vervuiler betaalt" zal worden toegepast in de vorm van gewogen "retributies" doch zonder dat er geografische scheeftrekkingen ontstaan.

1.2. Acties op het gebied van de verzameling van afvalstoffen

Ter voorkoming van ontstaan van "wilde" vuilnisbelten zal de Gewestelijke Executieve erop toezien dat het tempo van de verzameling en de toegang tot de officieel toegelaten stortplaatsen in staat stellen tot het zich gemakkelijk ontdoen van vaste afvallen.

1.3. Acties op het gebied van behandeling en wegwerking

Het rationele wegwerken van de afvalfen houdt twee bestanddelen in :

- naar de terugwinning van bruikbare stoffen en de benutting van de zich nog in de afvalfen bevindende energie zal worden gestreefd binnen de eisen van de economische rentabiliteit;
- de uitstotingen en lozingen zullen worden gecontroleerd en geregeld onder hantering van criteria betreffende haar inwerking op het milieu. De projecten betreffende de betrokken installaties zullen een rapport behelzen over de economische en ecologische inwerkingen.

1.4. Maatregelen inzake gevaarlijke afvalstoffen uit de industrie

De gevaarlijke afvalstoffen zullen van hun ontstaan tot hun plaats van wegwerking nauwlettend worden gevolgd met het doel de afdoende aard van dit proces te verzekeren.

2. De luchtverontreiniging

De huidige situatie in Wallonië vraagt om tweeërlei soort maatregelen :

- maatregelen op plaatselijk plan gericht op het doen verdwijnen van de zones van sterke vervuiling door kleine vaste deeltjes of gassen;
- maatregelen op gewestelijk plan gericht op het verkrijgen van een betere kennis en vervolgens op de bestrijding van het verschijnsel van de zogenoemde "zure neerslag".

Plaatselijke verontreinigingen doen zich vooral voor in ingesloten dalen. De topografie en de aard van de betrokken industriebedrijven maken definitieve oplossingen onmogelijk. De aanpak zal derhalve gericht zijn op beperking van de invloed van de schadelijke neerslag door middel van een systeem van tijdige informatie bij sterke verhogingen van de verontreiniging. Dit zal gebeuren door verbetering van het bestaande net van meting en waarneming van de hoedanigheid van de atmosfeer en van de modellen voor voorspelling van verontreinigingen.

Inzake de zure neerslag is de voorrangsdoelstelling het opspeuren van de ware oorzaken van de aantasting van het woudbestand. Het betrokken onderzoek kan niet beperkt blijven tot Wallonië maar moet zich Europees gecoördineerd uitstrekken tot de aangrenzende gewesten.

3. De bescherming van de natuur

De maatregelen tot bescherming van de natuur bewegen zich op het plan van de bescherming hetzij van de plantaardige en dierlijke species, hetzij van de leefmilieus, dan wel op het plan van de bescherming van de natuurrijkdom in zijn geheel.

Op het gebied van de bescherming van de plantaardige en dierlijke species vereist de situatie in hoofdzaak maatregelen van voorlichting en waarschuwing.

Waar het om de bescherming van de natuurrijkdom in zijn geheel gaat zijn de hierna genoemde maatregelen geboden :

- ontwikkelen en rationaliseren van oprichting en beheer van reservaten en natuurparken;
- voorschrijven bij elke maatregel van ruimtelijke ordening rekening te houden met het behoud van 's lands natuurrijkdom;
- opstellen van een lijst van de milieukeurmerken waarmee in de analyse van kosten en opbrengsten rekening moet worden gehouden.

4. Risicobeleid

In het beleid betreffende de grote natuurlijke en technologische risico's zullen op drie hoofdterreinen maatregelen worden genomen :

- voorkoming,
- hulp,
- voorlichting.

Bij een en ander zal voorrang worden gegeven aan de industrievestigingsplaatsen met risico's waarop de "SEVESO-richtlijn" van toepassing is.

1. De randvereisten van elk beleid inzake toerisme

Het toerisme houdt drie, ten nauwste samenhangende aspecten in :

- een socio-culturele activiteit - zoals vrije tijd, culturele bijdragen - die naargelang van de socio-beroepscategorieën van een zeer sterk uiteenlopend karakter is;
- zijn belangrijke en plaatselijk doorslaggevende economische rol;
- zijn hoedanigheid als middel voor een beleid van vermindering van de economische ongelijkheden tussen subregio's.

De beste kansen om profijt te trekken uit de geografische ligging van Wallonië, omgeven als het is door de reuzensteden van West-Europa, liggen in het snel en intelligent gebruik maken van de socio-economische transformaties die de samenleving ondergaat.

De overheden zullen aan de hand van verscheidene hoofdbeleidslijnen optreden. Deze betreffen de voorlichting vooraf en ter plaatse en de onderbrenging van de toeristen, de sport- en cultuurinfrastructuur, de prijzen, het vervoer, de vakantiespreiding en bovenal de programmering van de toeristische uitrustingen.

2. Een betere coördinatie van de bevordering van het toerisme

De bevordering van het toerisme blijft voor aanmerkelijke verbeteringen vatbaar, stellig uit kwantitatief oogpunt maar ook, en wellicht bovenal, in kwalitatieve zin door toepassing van een meer doordacht en beter gecoördineerd concept.

De voorlichting, die nauwkeuriger en ruimer moet zijn, dient de reisplannen in een bepaalde richting te stuwen. Tijdens het verblijf moet zij worden opgevolgd door een gemakkelijk toegankelijke kennis van de plaatselijke mogelijkheden (goed bebakend wandelwegennet, kleine plaatselijke musea, openlegging van de bouwkundige en archeologische rijkdommen, enz.) met inbegrip van een systematische toeristische bewegwijzering.

Kwaliteitsmerken van diverse aard zullen een waarborg zijn van psychologische aantrekkelijkheid : soorten van onderkomens en verblijfplaatsen, groene

vakantieoord, hoogwaardige maaltijden tegen matige prijzen, plaatselijke produkten.

3. Verbetering en diversificatie van het net van hotels en herbergen

Voorts gaat Wallonië - en in het bijzonder het zuidoosten van het Gewest - gebukt onder een verouderd en slecht aan de strenge kwaliteitseisen van een nieuwe clientèle aangepaste hotelinfrastructuur. De hotelsector maakt een ernstige crisis door die mede verband houdt met zijn zwakke ontvangststructuur terwijl zich parallel een georganiseerd toerisme ontwikkelt, bestemd voor groepen en gezinnen.

De diversificatie van de verblijven in al hun vormen (landelijk onderkomen, gemeubileerde vertrekken, jeugdherberg, hotel, vakantiedorp, enz...) zal worden bevorderd en aangemoedigd ten einde de ontwikkeling van de vraag te volgen, onder andere rekening houdende met de tekortkomingen van sommige netten, bijvoorbeeld de jeugdherbergen in de Duitssprekende gemeenschap.

4. Toeristische centra en verspreid toerisme

Het verspreide toerisme alléén zou niet tegemoet kunnen komen aan de behoeften. Dat geldt noch in theorie, omdat de drempel van de sociale en de ecologische tolerantie snel wordt overschreden, noch in de praktijk omdat hij niet beantwoordt aan de verwachtingen van gemeenschappelijke vrijetijdsbesteding van een meerderheid van de vakantiegangers.

Het toeristische centrum (stedelijk of als zelfstandig geheel van inrichtingen) vormt aldus een geliefd centrum van massatoerisme en een manier om steeds beperkte ruimten op te offeren aan een vaak destructieve activiteit, ten einde de rest van de Waalse landschappen te behouden.

Het bestaan en de ontwikkeling van het landelijke toerisme zijn verbonden met de kwalitatieve ontwikkeling van de nabij gelegen toeristische centra.

Dit is mede de verklaring voor het feit dat de bases van de vrijetijdsbesteding (de plaatsen voor watertoerisme bijvoorbeeld) en de stedelijke of verstedelijkte toeristische lokaliteiten het grootste deel van de economische multiplicatoreffecten opvangen. In de als zelfstandige entiteiten aangelegde toeristische centra is ook het merendeel van het sociale toerisme en het toerisme onder de jongeren geconcentreerd, dat zal worden bevoordeeld binnen de grenzen van de begrotingsmiddelen, steeds ook onder toekenning van een groeiende plaats aan het toerisme van de oudere personen.

Het spreekt vanzelf dat men, ondanks de moeilijkheden, zal voorschrijven dat gezocht wordt naar een vruchtdragende integratie van de nieuwe

infrastructuren, onder eerbiediging van de erkend schone landschappen, zonder welke op de duur het toeristische kapitaal zelf ten onder zou gaan. Grote waakzaamheid moet gepaard gaan aan de voorbereiding van de projecten inzake vestiging van nieuwe zelfstandige toeristische centra met name door toepassing van een strenge analyse van kosten en opbrengsten en bestudering van de invloed op het milieu.

5. Versterking van de economische rol van het toerisme onder wegwerking van de ongelijkheden tussen de regio's

De sector van het toerisme vormt door zijn veelvuldige vertakkingen en zijn kansen voor de werkgelegenheid het ideale terrein voor een ontwikkeling van het aanbod van werk. De multiplicatoreffecten van de investeringen moeten op zijn minst leiden tot de stabilisatie doch ook tot de uitbreiding van het aantal duurzame stabiele banen.

Het toerisme ontpopt zich als schepper van werkgelegenheid ook al constateert men een afglijding naar minder kostbare doch kwalitatief veeleisende vakantievormen.

Deze reële mogelijkheden moeten in staat stellen tot het oriënteren van de investeringen volgens een programmatie op middellange termijn die gericht is op het corrigeren van de ongelijkheden die tussen sommige subregio's zijn ontstaan.

6. Een programma voor een toeristische uitrusting die werkgelegenheid schept

De Executieve moet vaststellen dat de begrotingsproblematiek hem dwingt meer te doen met minder middelen. Deze situatie maakt desalniettemin soms acties mogelijk die tevoren vast zaten door verstarringen van allerlei aard, onder andere ontstaan door de wens tot maximalisatie van de effecten van de overheidsuitgaven. In grote lijnen bevordert deze situatie het zogenoemde "groene" toerisme, dat in Wallonië moeilijk op gang komt.

De Executieve heeft derhalve besloten een programma voor de opbouw van toeristische uitrustingen en de ontwikkeling van het toerisme in Wallonië op te stellen met de volgende doeleinden :

- een einde maken aan de versnippering van acties en projecten;
- het herstellen van samenhang en doeltreffendheid van de overheidsinitiatieven door de voorrang te geven aan investeringen :
 - . die de beste vooruitzichten bieden uit het oogpunt van de werkgelegenheid,
 - . die de beste verhouding tussen kosten en opbrengsten beloven,
 - . die leiden tot een maximum aan particuliere investeringen,

- . die bijdragen tot de vergroting van de toeristische bestedingen van Belgen en vreemdelingen;
- die de overheden in staat stellen samen te werken op basis van een aanvaard programma;
- die een sterkere wisselwerking tussen overheidssector en private sector mogelijk maken en bevorderen;
- die de uitrusting en de economische openlegging van grote toeristische landschappen bevorderen.

De economische doelstelling van dit Kaderprogramma voor de uitrustingen is duidelijk : het gaat om het meer rendabel maken van de inbreng van de diverse overheden in de maatregelen inzake het toerisme (Staat, gewesten, gemeenschappen, provincies en gemeenten).

Onmiddellijk na de analyse van de inventaris van de bestaande toeristische uitrustingen, zowel die welke zich in overheidseigendom als die welke zich in privé-eigendom bevinden, zal het Programma voor ontwikkeling en uitrusting worden opgesteld onder inachtneming van de volgende elementen :

- de specialisatie van bepaalde toeristische centra;
- de noodzaak dat de directe uitrustingen elkaar onderling aanvullen;
- de afmetingen van de uitrustingen;
- de uitrusting van de centrumlokaliteiten en de polarisatie van de complementaire uitrustingen.

De bevoegde administratie zal worden voorgesteld criteria te omlijnen aan de hand waarvan binnen de grenzen van het vastgestelde Programma voor uitrustingen subsidies werden toegekend.

Voorts is hetzij de schepping hetzij de bevordering wenselijk van regionale en/of supraregionale aantrekkingscentra alsmede "krachtpunten" en "aantrekkingspunten" rondom welke diverse economische activiteiten kunnen worden gegroepeerd.

Zo zal het programma mede worden aangevuld met een element : "ruimtelijke ordening van grote toeristische landschappen".

Tenslotte zal de aan de organismen voor ontwikkeling en/of beheer van de toeristische centra toegekende steun onderworpen worden aan strenge normen van rentabiliteit.

De schepping van een uitrustingskader van hoge kwaliteit vormt de eerste noodzakelijke en onontbeerlijke stap op weg naar een actie van bevordering van hoogwaardig toerisme die het volgende mogelijk zal maken :

- een krachtig professionele aanpak van de toeristische sector;
- een ontwikkeling van de werkgelegenheid.

De vakantiespreiding blijft een moeilijk te verwezenlijken doel. De verlenging van de periode van non-activiteit en de veroudering van de bevolking zullen echter bijdragen tot een oplossing, al was het slechts door de ontwikkeling van het weekendtoerisme en van het toerisme onder ouden van dagen.

Tenslotte moet worden gewezen op een doelstelling die elke beleidsmaatregel van de overheden mede bepaalt. Deze bestaat in het verminderen van de maatschappelijke ongelijkheden en vooral het in de hand houden daarvan in een periode van economische mutatie. Het sociale toerisme behoort tot de componenten die in dit verband een voorrangspostie krijgen. Het recht op vakantie komt jongeren, ouden van dagen, werklozen, zieken en gehandicapten stellig toe.

X. DE HOOFDLIJNEN VAN EEN WERKGELEGENHEIDSBELEID1. De schepping van arbeidsplaatsen

Afhankelijk van de doelstellingen, waarvan de grote lijnen in hoofdstuk II zijn beschreven, zullen de hierna geschetste maatregelen worden uitgevoerd in nauw overleg met de instanties op nationaal niveau :

- vereenvoudiging van de procedures;
- verlichting van de werkgeverslasten (voorstel van de regering in het kader van de maatregelen betreffende de werkgelegenheid voor jongeren die haar plan tot sanering van de begroting vergezellen, namelijk de verlaging van het bedrag der werkgeversbijdragen tot de sociale zekerheid voor een periode van twee jaar in het midden- en kleinbedrijf bij de aanstelling van jongeren van minder dan 25 jaar, hetzij in het kader van een duidelijke vergroting van het personeelsbestand, hetzij in het kader van een contract betreffende opleiding);
- bevordering van de flexibiliteit van de arbeid.

Ten aanzien van de werkloosheid onder de jongeren moet met klem worden gewezen op de ernstige leemten die hun opleidingsniveau vertoont.

Uitgaande van deze constatering moet de nadruk vooral worden gelegd op de opleiding na of buiten de school alsmede op de beroepsopleiding. Er moet op worden gewezen dat de bevoegdheden tot optreden ter zake hoofdzakelijk liggen bij de Franstalige en de Duitstalige gemeenschappen. Gezien echter de nauwe wisselwerking hebben deze maatregelen en die welke betrekking hebben op plaatsing - en bijgevolg werkgelegenheid - hebben het Waalse Gewest en de Franstalige gemeenschap besloten tot gezamenlijk beraad en tot de schepping van een gemeenschappelijke structuur tot optimalisering van hun acties.

De hoofdlijnen van het beleid zullen in eerste aanleg bestaan in :

- een actieve prospectie bij de bedrijven ten einde de toestroming van aanbiedingen van arbeidsplaatsen te stimuleren;
- het dynamische beheer van de voorraad gegevens betreffende zowel de vraag naar als het aanbod van werk met behulp van een geïnformatiseerd systeem;
- opvang en oriëntatie van de werkzoekenden;
- vergroting en diversificatie van de opleidingen afhankelijk van de betrokken personen steunend op het geheel van de op het grondgebied bestaande mogelijkheden (taak van "dispatching") en op nauwe samenwerking met het bedrijfsleven.

2. Beroepsopleiding

De volgende acties zullen worden uitgevoerd :

2.1. Onderwijs (Nationale Opvoeding)

Een maximaal gebruik zal worden gemaakt van de mogelijkheid van althans gedeeltelijke aanpassing van sommige programma's aan de voor het Gewest of specifieke subregio's bijzondere economische kenmerken en vereisten, met name in het

- secundair technisch en beroepsonderwijs en het onderwijs met beperkt "lesrooster" in het kader van de verplichte schoolgang, zulks onder toekenning van een groter belang aan de samenwerking tussen school en bedrijf;
- hoger onderwijs, kostbaar instrument van vorming van leidinggevend personeel doch ook plaats van fundamenteel toegepast onderzoek;
- onderwijs gericht op de maatschappelijke promotie, instrument van permanente opleiding in staat zich modulair aan te passen aan diverse opleidingsvereisten en door middel van kapitaliseerbare eenheden tot het doen verwerken van nieuwe kundigheden, met name in minder bevoordeelde gebieden;
- onderwijs op afstand.

2.2. Beroepsopleiding voor volwassenen

Deze ressorteert onder de RVA (Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening).

Haar eerste doel is de betrokken persoon de vereiste specifieke opleiding te geven ; de diverse bestaande structuren zullen worden verstevigd, met name :

- 2.2.1. de centra in rechtstreeks beheer (die oriëntatie- en opleidingsactiviteiten uitoefenen in de secundaire en tertiaire sectoren);
- 2.2.2. de centra opgericht met de medewerking van het bedrijfsleven, de overheden of de verenigingen van publieke of particuliere aard.

Deze formule stelt in staat te beantwoorden aan de specifieke en in aantal

beperkte vereisten van een bestand aan gekwalificeerde arbeidskrachten in een bijzondere bedrijfstak of een bijzonder bedrijf;

2.2.3. de door de RVA erkende opleidingscentra

Deze centra voorzien permanent in opleidingen die bij de centra in eigen beheer van de RVA niet bestaan;

2.2.4. de individuele opleidingen binnen de bedrijven

Deze formule bestaat hierin dat de Dienst voor de Beroepsopleiding van Volwassenen binnen de RVA de betrokken persoon in een bedrijf onderbrengt voor een opleiding op basis van een vooraf bepaald opleidingsprogramma.

Gegeven de herstructurering die thans binnen dit organisme gaande is, bestaat de mogelijkheid dat sommige prioriteiten in het kader van de taken waarmede het is belast worden herzien, met name aan de hand van de wens een aantal opleidingen over te brengen naar andere verbanden.

Men zal in het bijzonder de volgende wegen bewandelen :

a) versterking van de binding met het bedrijfsleven :

- ontwikkeling en vertakking van acties van het type CPE (Centre de Perfectionnement et d'Energie in de sector metaalconstructie) waarin de opleidingsprogramma's door de bedrijven van de sector en de opleidingsactiviteiten gezamenlijk worden opgesteld afhankelijk van zowel kwantitatief als kwalitatief duidelijk omliggende behoeften. Deze soorten acties, die plaatsvinden in de opleidingscentra en in de bedrijven, zullen worden uitgestrekt tot de overige sectoren (bouw, installaties, diensten, bedrijven, ...);
- ontwikkeling van opleidingen voor in het midden- en kleinbedrijf aangewezen arbeidsplaatsen;
- ontwikkeling van opleidingen in bedrijven of van het FPI in nieuwe sectoren die werkgelegenheid genereren (micro-elektronika, biotechnologie, ...);

b) uitstrekken van de opleidingsprogramma's tot de nieuwe technologieën (micro-informatica, robotica, burotypica, produktica, industriële elektronika, marketing, ...);

- c) ontwikkeling van opleidingen in het kader van omschakeling en plaatselijke werkgelegenheidsinitiatieven op basis van regionale ontwikkelingsplannen al of niet in samenwerking met de plaatselijke economische, financiële, politieke en sociale partners. Deze opleidingen hebben ten doel personen of groepen van personen voor te bereiden op het scheppen van hun werkgelegenheid en vinden plaats in gebieden met grote werkloosheid;
- d) verzekering van de overgang naar het beroepsleven en van de toegang tot het arbeidsleven van de werkzoekende jongeren door opstelling en uitvoering van programma's van beroeps- en socioberoeps-kwalificatie, afgewisseld door stages in de bedrijfspraktijk;
- e) ontwikkeling van programma's van kwalificatie voor de vrouwelijke werkzoekenden ("dragende vrije plaatsen in de markt");
- f) proefnemingen met nieuwe hypothesen betreffende de inhoud, de methodologie of de organisatie van opleidingsacties;
- g) ontwikkeling van opleidingsprogramma's in gezamenlijk overleg met de aangrenzende landen (acties in het bijzonder gevoerd door de Duitstalige gemeenschap).

2.3. Permanente opleiding voor personen in de middenstand

Deze soorten van specifieke opleiding, in zoverre zij worden georganiseerd voor vakken of beroepen die tot zelfstandige uitoefening leiden en volgens de methode van de afwisselende opleiding, omvatten het leerlingstelsel, de opleiding van de bedrijfsleiders en de continuoopleiding (bijscholing en omscholing).

Nieuwe opleidingen zullen worden georganiseerd ten einde zelfstandigen en kaderpersoneel in het midden- en kleinbedrijf de beste opleiding te bieden in de nieuwste technologieën en beheersmethoden :

- modulaire opleiding in industriële informatica en industrieel management;
- opleiding in de toepassing van systemen tegen diefstal en inbraak (in het kader van de ontwerp-wet op de veiligheid);
- opleiding van exportconsulenten;
- herscholingscyclus over de "franchising";

- instelling van opleidingen op het gebied van tuin- en bosbouw;
- opleiding van promotors en gidsen in het toerisme.

2.4. De Executieve heeft besloten zijn actie tot een aantal gebieden uit te breiden :

a) Permanente opleiding in de landbouw

Deze opleiding stelt personen die in de landbouw werken in staat een nieuwe landbouwkwalificatie te verwerven of hun beroepskennis te perfectioneren.

b) Opleiding van het personeel

Prioriteit moet, wat het personeel betreft, worden toegekend aan zijn aanpassing aan de modernisering en de ontwikkeling van het werk in zijn eigen context.

De opleidingsinspanning moet hier gericht zijn op het voldoen aan behoeften die specifiek zijn aan zijn werkmilieu. Het betrekken van de bedrijven bij de opstelling van de programma's moet dus als onontbeerlijk worden beschouwd.

Onder andere moet worden voorzien in opleidingen gericht op in het MKB (algemeen erkend als een van de belangrijkste bronnen van werkgelegenheid) geïdentificeerde arbeidsplaatsen, op de aanpassing aan de nieuwe technologieën en op de vaardigheid in het gebruik van de talen, terwijl de nadruk moet worden gelegd op de opleidingen binnen de bedrijven.

c) Opleiding van het personeel bij oprichting, uitbreiding of omschakeling van het bedrijf (gefinancierd door het Gewest)

De bedrijven die zich in een van de bovengenoemde toestanden bevinden kunnen - behoudens inachtneming van een aantal criteria - in het genot worden gesteld van steun van het Gewest bij de bestrijding van de kosten van opleiding van het personeel, die noodzakelijk is geworden gezien de nieuwe aard van de in uitvoering gebrachte activiteiten.

Deze acties zullen worden voortgezet en geïntensiveerd, aangezien deze formule zijn rechtvaardiging vindt in de noodzaak waarin de bedrijven verkeren - en in het bijzonder de kleine en middelgrote bedrijven - zich aan te passen aan de technologische vooruitgang, in de wetenschap dat de van deze aanpassing op de instandhouding van de werkgelegenheid uitgaande impulsen evident zijn.

d) Specifieke opleidingen voor jongeren :

356

- acties gericht op het in staat stellen van onvoldoende gekwalificeerde jongeren een eerste beroepservaring op te doen vergezeld van een aanvullende opleiding;
- acties gericht op bevordering, voor jongeren van minder dan 18 jaar, van de wisselende opleiding (onderwijs met ingekort lesrooster, opleidingen voor de middenstand, leerlingenstelsel in de nijverheid) met inbegrip van systemen voor het opdoen van werkervaring;
- acties gericht op bevordering bij de over een kwalificatie beschikkende werklozen van hun overgang naar een andere kwalificatie via een korte periode van opleiding en omscholing;
- organisatie van een forum voor jongeren ten einde hen in staat te stellen een antwoord te vinden op de fundamentele vragen die zij zich over hun toekomst stellen : de te bestuderen thema's zullen onder andere zijn : het risico - het ontwerpen van een toekomst - het recht op arbeid - de eerste arbeidsplaats.

e) Opleiding van minder bevoorrechte personen

Diverse organismen (van publiek of privé-karakter) hebben initiatieven ontplooid op het gebied van de opleiding voor minder bevoorrechte personen (personen zonder of met slechts geringe schoolopleiding, migrerende werkers, gehandicapten) waarbij het doel was de betrokkene de basisopleiding te geven nodig om hem in maatschappij en beroepsleven in te schakelen. Deze initiatieven zullen worden aangemoedigd en gecoördineerd met de acties van de traditionele opleidingsorganen (onderwijs, middenstand, RVA).

f) Het accent zal eveneens worden gelegd op de opleiding van vrouwen, die vaak in achtergestelde positie op de arbeidsmarkt verschijnen, en met name op :

- de opleiding van de vrouwen die weer willen gaan werken (up to date brengen van de beroepskennis);
- de opleiding van vrouwen in de nieuwe technologieën, de talen, het management;
- opleiding van het personeel voor gezinsbijstand, bejaardenhulp, de sociale sector en de paramedische sector.

g) Opleiding van opleidingskrachten.

Bijzondere aandacht moet worden gewijd aan de opleiding van opleidingskrachten :

- omscholing van onderwijskrachten, in het bijzonder in het technische en beroepsonderwijs, in de bedrijven;
- pedagogische bijscholing van de opleidingskrachten in middenstand en RVA;
- aanvullende opleiding voor de opleidingskrachten die naar het buitenland wensen te worden uitgezonden, met name naar de ontwikkelingslanden;
- opleiding van de opleidingskrachten in de informatica.

XI. DE BELEIDSMAATREGELEN INZAKE DE UITRUSTING, HET VERVOER EN DE COMMUNICATIE

De gewestelijke ontwikkeling wordt vanzelfsprekend bevorderd door de versterking en uitbreiding van het vervoers- en communicatienet.

In hoofdstuk II zijn de prioritaire doelstellingen van het nationale en gewestelijke beleid omschreven.

Voor de periode 1986-1990 heeft de regering een driejarenprogramma vastgesteld voor de nationale overheidsinvesteringen ten einde haar uitgaven te optimaliseren in een eerste etappe lopende van 1986 tot 1988. De hierna volgende gegevens betreffen deze periode (1).

De hierna volgende prioritaire acties zullen worden gevoerd in Wallonië met het doel de verschillende takken van vervoer en communicatie te integreren.

1. Investerings in de spoorwegen

De investeringen in de spoorwegen zullen worden verricht - buiten een rationalisatie van de NMBS - onder het geven van voorrang aan de volgende doelen :

- voltooiing van de elektrificatie van het net met bijzondere nadruk op de lijnen :

- . Doornik-Aat-Hal,
- . Aat-Jurbise,
- . Doornik-Rijsel,
- . Ottignies-Fleurus-Charleroi,
- . Luik-Marloie;

.../...

(1) Er moet op worden gewezen dat deze programmering momenteel voorwerp vormt van herziening in uitvoering van de regeringsbesluiten van mei 1986.

- aanpassing van het net :

- . Luik-La Louvière (in verband met de nijverheid),
- . opheffing van onbewaakte overwegen, met name :

- . La Louvière,
- . Nimy,
- . Sclessin,
- . Ciney,
- . Kommijne (Comines);

- verbetering van de gerieflijkheid, verhoging van de snelheid

- . Bergen,
- . Luik,
- . Charleroi,
- . Namen,
- . Manage,
- . La Louvière,
- . Gouvy,
- . Bertrix.

Het Gewest, dat bij uitsluiting bevoegd is ter zake van de ruimtelijke ordening, zal de zich in uitvoering bevindende acties voortzetten ten einde zijn bestemming als kruispunt van Europa te bevestigen. Dit zou onder andere kunnen geschieden door de TGV Parijs-Keulen door Wallonië te laten gaan, met een halte op zijn grondgebied, als factor van dynamisering van zijn economisch bestel en van de internationale goederenuitwisseling.

Overwegende dat deze internationale spoorwegverbinding een van de bases zou moeten vormen van een geïntegreerd Europees net van sneltreinverbindingen zal het Gewest de studies voortzetten ter aanwijzing en beoordeling van de interacties met optimale economische repercussies en zulks onder in- overwegingneming, zowel van de vereisten in verband met de bescherming van het milieu als met de in Wallonië - in de sectoren van het onderzoek de nijverheid en de diensten - beschikbare capaciteiten op het gebied van de spoorverbindingen.

Het strategische karakter van dit project wordt aanzienlijk versterkt door de problematiek van de tussen de TGV, de vaste verbinding door het Kanaal en de uitbreiding van de economische uitstraling van de betrokken zone te leggen verbindingen. Het Gewest Wallonië kan niet accepteren dat het wordt uitgesloten van de nieuwe mogelijkheden van uitwisseling die aldus met de economische subjecten van het VK ontstaan.

2. Stedelijk verkeer en Intercity-verkeer

De werkzaamheden betreffende het stedelijk verkeer en het Intercity-verkeer worden geconcentreerd op de voltooiing van de uitrusting van de twee

belangrijkste steden Luik en Charleroi, zonder de noodzakelijke coördinatie en de werkzaamheden in andere Waalse steden, noch de verbetering van het vervoer in het landelijke milieu te verwaarlozen. Voorts zal ook het Transport Automatisé Urbain (TAV) voorwerp van zorg blijven.

3. Vervoer over de weg

De prioriteiten voor het wegvervoer zijn uiteengezet in hoofdstuk II; het betreft hier :

- de voltooiing van de grote projecten;
- de aanpassing van het net aan de ontwikkeling van het vervoer.

De volgende belangrijke projecten zullen worden voortgezet :

- Doornik-Brussel,
- Marquain-Moeskroen,
- aansluiting wegen-autowegen,
- ring Virton-Musson.

Parallel aan de ontwikkeling en de verbetering van vervoer en communicatie zal het Gewest de bouw van autowegstations blijven bevorderen. Naast de uitbreiding van de fysieke produktie zal de uitvoering van de lopende projecten in staat stellen tot stimulering, op gewestelijk en plaatselijk vlak, van de initiatieven tot uitbreiding van de dienstenlevering aan de bedrijven via het stadium van produktie.

4. Waterwegen

Wat betreft de waterwegen zal de verwezenlijking van de in hoofdstuk II omschreven doelen door de volgende werken plaatsvinden :

- voortzetting van de modernisering van het Albert-kanaal;
- lift van Strepv-Thieu;
- modernisering van het Centraal-kanaal over het stuk van 11,4 km met verkeersproblemen;
- kanaal Nimy-Blaton-Peronnes;
- verbetering doorvaart Doornik.

Voorts zal de uit- en toerusting van de autonome havens van Luik en Charleroi voortzetting vinden.

5. Investerings in de luchthavens

Op dit terrein zal vooral de inrichting van de twee gewestelijke luchthavens, die van Charleroi en Luik, voortgang vinden.

Voorts is het Waalse Gewest, tegen de achtergrond van de Richtlijn 83/413 van de Raad der EG van 25 juli 1983 betreffende de machtiging voor het leveren van regelmatige intergewestelijke luchtvervoerdiensten voor het reizigersverkeer, en het vervoer van

postartikelen en vracht tussen Staten, van plan de nodige maatregelen te treffen die beantwoorden aan de ter zake door de Raad geuite bezorgdheden. Deze stap vereist desalniettemin een uiterste mate van nauwlettendheid gezien de betrekkelijk geringe afstand tussen de twee gewestelijke luchthavens Charleroi (Gosselies) en Luik (Bierset) en het vliegveld van Zaventem.

In het eerste stadium zal men zich dan ook toeleggen op de bestudering van de vraag en dus het potentiële verkeer, zowel in passagiers als in vracht, tussen de beide gewestelijke luchthavens en andere Europese steden, in het bijzonder die welke beschikken over gewestelijke luchthavens van hetzelfde niveau.

Op deze grondslag en na identificatie van verkeerspotentiëlen die redelijke waarborgen van uitvoerbaarheid bieden, zal het Gewest de te verrichten investeringen onderzoeken, zowel wat de infrastructuur als wat de exploitatie betreft ten einde deze verbindingen operationeel te maken. Bij een en ander wordt ervan uitgegaan dat deze acties zullen worden getoetst aan de hand van de normale criteria van rentabiliteit en dat de financiële ondersteuning van structureel verlies opleverende activiteiten zal worden vermeden. Het spreekt vanzelf dat er eveneens voor zal worden gewaakt dat bij de keuze van de bestemmingen een optimale complementariteit wordt bereikt met de luchtverkeersnetten die het Europese intergewestelijke kader overschrijden.

6. Problematiek van het grensoverschrijdend vervoer

In grote lijnen zal het Gewest zijn openstelling naar buiten bevestigen en benadrukken door bijzondere aandacht te wijden aan de ontwikkeling van goede verbindingen met de grensgebieden, zulks op die wijze dat het ontstaan of doen voortbestaan van enclavezones wordt vermeden.

De Executieve zal derhalve een concept van ruimtelijke ordening conform aan het perspectief van Europese integratie verdedigen door de Staat een ruimtelijke planning voor te stellen die past bij de communicatie van de grensgebieden, en wat dit betreft in het bijzonder minder bevoordeelde zones van het zuiden van de provincies Henegouwen, Namen en Luxemburg alsmede het zuidoosten van de provincie Luik.

Deze problematiek heeft reeds voorwerp gevormd van een speciale aanpak in het kader van de gemeenschappelijke verklaring inzake een Europees ontwikkelingscentrum, ondertekend door België, Frankrijk en het Groothertogdom Luxemburg op 19 juli 1985 en betrekking hebbende op de economische en sociale ruimte met als centrum het ontmoetingspunt van de drie grenzen in het gebied Athus/Longwy/Rodange. Een van de nagestreefde doelstellingen is het openleggen van de enclave aldaar, in het bijzonder uit het oogpunt van de weg- en spoorweginfrastructuur naar Brussel,

Luxemburg, Metz en Parijs, in een nationaal programma van communautair belang en zijn aspecten die specifiek zijn voor het zuiden van de Belgische provincie Luxemburg.

7. Infrastructuur gebaseerd op de communicatie per kabel

Het Belgische Radio- en Televisiecentrum voor de uitzendingen in de Duitse taal speelt door zijn geografische ligging nabij dit drielandenpunt en door zijn bijzonder karakter uit taaloogpunt een allereerste rol van communicatie in het kader van de betrokken "Euregio".

Zowel in het kader van de culturele uitwisselingen als in dat van de nieuwsberichtgeving, moet de BRF beschikken over een infrastructuur die hem in staat stelt zijn rol te vervullen. Deze infrastructuur - die evenzeer arbeidsplaatsen zal scheppen - moet worden geschapen onder rekeninghouding met de huidige ontwikkeling op het gebied van communicatie en media in het algemeen.

HOOFDSTUK IV

VOORNAAMSTE BEGROTINGSMIDDELEN VOOR
DE FINANCIERING VAN HET PROGRAMMA

Er zij aan herinnerd dat sedert de staatshervorming van augustus 1980, die in hoofdstuk V wordt beschreven, de omschakeling en ontwikkeling door de verschillende gezagsniveaus kunnen worden gefinancierd. Zo worden de in hoofdstuk III vermelde ontwikkelingsmaatregelen in uiteenlopende mate gefinancierd uit de begroting van het Waalse Gewest, de begrotingen van de Franse en de Duitse gemeenschap en de nationale begroting.

Voorts worden ook talrijke maatregelen door lagere publiekrechtelijke lichamen (provincies, gemeenten, intercommunale verenigingen) genomen en uit verschillende middelen door de bevoegde overheid gefinancierd.

Tenslotte kan voor sommige projecten bijstand van de Europese Gemeenschappen worden verkregen.

In dit hoofdstuk worden de voornaamste budgettaire mogelijkheden van de verschillende gezagsniveaus van het Koninkrijk in hoofdlijnen aangegeven.

I. BESCHIKBARE BEGROTINGSMIDDELEN VOOR DE PERIODE VAN HET PROGRAMMA1. Begroting van het Waalse Gewest1.1. Raming van de ontvangsten en van de begrotingsruimte (1)

De Executieve van het Waalse Gewest zal voor de periode 1986-1990 naar schatting over een bedrag van 146.975 miljoen beschikken (de successierechten niet inbegrepen).

De lasten uit het verleden worden per 31 december 1985 op 25.075 miljoen geraamd.

Het verschil geeft 121.900 miljoen BFR aan netto-ontvangsten, waardoor voor ongeveer 130.000 miljoen BFR verplichtingen kunnen worden aangegaan, rekening houdend met het tijdsverloop tussen het vastleggen van gesplitste kredieten en het verstrekken van de betalingsopdracht.

1.2. Verplichtingen voor de periode 1986-1990

Het beleid van de Executieve zal naar schatting binnen de grenzen blijven van de navolgende begroting (x 1 miljoen BFR 1986) :

AFDELING	LOPENDE UITGAVEN		KAPITAALUITGAVEN		TOTAAL
Algemeen beleid	13.000	10,0 %	1.300	1,0 %	14.300
Onderzoek op economisch gebied	650	0,5 %	3.900	3,0 %	4.550
Ruimtelijke ordening	1.170	0,9 %	2.600	2,0 %	3.770
Economische groei	13.000	10,0 %	36.400	28,0 %	49.400
Werkgelegenheid	1.300	1,0 %	-	-	1.300
Huisvesting	10.400	8,0 %	13.000	10,0 %	23.400
Afval	1.300	1,0 %	2.600	2,0 %	3.900
Water	1.300	1,0 %	11.700	9,0 %	13.000
Bossen	1.300	1,0 %	1.300	1,0 %	2.600
Energie	650	0,5 %	2.600	2,0 %	3.250
Lagere overheden	650	0,5 %	6.500	5,0 %	7.150
Buitenlandse betrekkingen	650	0,5 %	1.300	1,0 %	1.950
Natuurlijke hulpbronnen	130	0,1 %	1.300	1,0 %	1.430
TOTAAL	45.500	35,0 %	84.500	65,0 %	130.000

- (1) De regering en de Executieven van de gewesten en gemeenschappen onderhandelen op het ogenblik over een wijziging van de verdeelsleutel voor de repartitie van de door de Staat aan de gewesten en gemeenschappen toegekende middelen voor de uitoefening van de hun bij de bijzondere wet inzake institutionele hervormingen van 8 augustus 1980 verleende bevoegdheden. Voorts zal voor de lasten uit het verleden een nieuw financieringsplan worden opgemaakt waarbij de lasten van de gewesten zullen worden verlicht door de aflossingen over een periode van 16 jaar te spreiden. Het Waalse Gewest zal ten gevolge van deze maatregelen over extra middelen beschikken.

2. Begroting van de Franse gemeenschap (voornaamste posten)

Voor het Regionaal Ontwikkelingsprogramma dienen slechts de uitgaven voor beroepsopleiding en toerisme in aanmerking te worden genomen, zonder echter de belangrijke directe en indirecte gevolgen van de andere communautaire beleidsmaatregelen, bijvoorbeeld op het gebied van gezondheid, cultuur, sport, ..., over het hoofd te zien.

Verplichtingen voor de periode 1986-1990 (x 1 miljoen BFR 1986)

Beroepsopleiding (bedrijfssteun)

- Middenstand	2.330
- Landbouw	850
- RVA	5.350
	<hr/> 8.530
Sociaal en regionaal toerisme (investeringssteun)	2.350
TOTAAL	<hr/> 10.880

3. Begroting van de Duitse gemeenschap

Voor dit Regionaal Ontwikkelingsprogramma worden alleen de uitgaven voor opleiding, toerisme en stimulering in aanmerking genomen.

Verplichtingen voor de periode 1986-1990 (x 1 miljoen BFR 1986)

Beroepsopleiding

- Middenstand	220
- Landbouw	15
- Algemene opleiding voor volwassenen	145

380

Toerisme

210

Communaautaire centra (stimulering en bewustmaking)

340

TOTAAL

930

4. Begroting voor nationale overheidsinvesteringen voor de periode 1986-1990

a) Nationale openbare investeringen in het Koninkrijk
(x 1 miljoen BFR 1986)

Openbare werken	192.584
Wegenfonds	109.100
Verkeerswezen	140.942
Nationale opvoeding	72.832
Volksgesondheid	13.223
Economische zaken	2.662
Binnenlandse zaken	2.572
Buitenlandse betrekkingen	2.585
Rijkswacht	3.929
Defensie	19.909
Dienst voor Regeling der Binnenvaart	13
RMT	3.940
NMBS	12.629
NMVB	4.250
MIV	5.580
PTT	79.284
TOTAAL	<u>666.030</u>

- b) Raming van de investeringen op het gebied van verkeerswezen en vervoer in Wallonie
(x 1 miljoen BFR 1986)

Openbare werken	77.031
Wegenfonds	43.640
Verkeerswezen	49.330
TOTAAL	<u>170.000</u>

- c) Raming van de nationale begrotingsmiddelen die in het kader van een regionaal ontwikkelingsprogramma kunnen worden gemobiliseerd
(x 1 miljoen BFR 1986)

Communicatie- en vervoersinfrastructuur	170.000
Maatregelen inzake landbouw	5.500
TOTAAL	<u>175.500</u>

5. Totale begrotingsmiddelen van de overheid die voor ontwikkelingsmaatregelen beschikbaar zijn

De beschikbare overheidsmiddelen zijn gelijk aan de som van de verplichtingen van de verschillende overheden die voor het Waalse Gewest bevoegd zijn :

	x 1 miljoen BFR 1986	
	<hr/>	
Waals Gewest	130.000	41,0 %
Franse gemeenschap	10.880	3,4 %
Duitse gemeenschap	930	0,3 %
Nationale overheid	175.500	55,3 %
	<hr/>	
TOTAAL	317.310	100,0 %

II. TOEWIJZING VAN BOVENGENOEMDE BEGROTINGSMIDDELEN PER SOORT MAATREGELEN

1. De voornaamste begrotingsmiddelen van de overheid die voor de periode van het programma beschikbaar zijn werden in een eerste fase op 317.300 miljoen BFR geraamd.

Bij het bepalen van het beleid door toewijzing van deze middelen dient echter uitsluitend rekening te worden gehouden met de uitgaven voor economische ontwikkeling. Deze laatste worden geraamd op 300.500 miljoen BFR, na aftrek van ongeveer 16.800 miljoen BFR verbintenissen 1986-1990 ten laste van het Waalse Gewest, die voornamelijk allerlei administratieve uitgaven betreffen welke ongelijk verdeeld zijn over de verschillende afdelingen van de begroting.

Voorts geeft het overzicht van de in het Waalse Gewest uitgevoerde beleidsmaatregelen en acties de wil van de Belgische autoriteiten weer. Onderstreept zij echter dat deze cijfers een indicatief karakter dragen om drie fundamentele redenen :

- door het grondwettelijke beginsel van de eenjarige begroting voor niet-gesplitste kredieten is hoogstens een planning mogelijk die over het lopende begrotingsjaar heen reikt (1);
- de voorgenomen innoverende maatregelen zijn experimenten waaruit conclusies worden getrokken die tot een ombuiging, wijziging of intensivering kunnen leiden;
- de begrotingsprogramma's inzake werken zijn onderworpen aan eventuele beperkingen en wisselvalligheden bij de uitvoering die hogere of lagere betalingen dan voorzien met zich brengen.

.../...

-
- (1) Een herziening van de comptabiliteitswetten zou het mogelijk moeten maken om eerlang de nodige instrumenten te creëren voor de totstandbrenging van een meerjarenplanning.

.../...

2.2. Overzicht van de voornaamste maatregelen en van de financieringsmogelijkheden van de overheid voor de jaren 1986-1990

In onderstaande tabel worden de voorgenomen beleidsmaatregelen in hoofdlijnen aangegeven zonder rekening te houden met de afdelingen en de opzet van de begrotingen :

TOTAAL	DUITSE GEMEENSCHAP	FRANSE GEMEENSCHAP	WALLONIE	MAATREGEL (x 1 mln BFR 1986)
9.443	-	-	9.443	Steun aan kleine en middelgrote ondernemingen
2.435	340	-	2.095	Stimulering, promotie en bewustmaking
1.895	-	-	1.895	Sanering van vervallen bedrijfsterreinen, industriële en ambachtelijke gebieden
4.498	-	-	4.498	Economische ontwikkeling en innovatie
1.423	-	-	1.423	Studies, statistiek en voorlichting
746	-	746	-	Opleiding voor nieuwe technologieën
9.235	380	7.784	1.071	Opleiding en werkgelegenheid
20.009	-	-	20.009	Ontwikkelingsinfrastructuur
470	-	-	470	Investerings in de landbouw
20.135	-	-	20.135	Investerings in de ondernemingen
7.402	-	-	7.402	Verontreiniging, waterzuivering, afval en natuurbehoud
6.135	-	-	6.135	Onderzoek, ontwikkeling en design
15.557	-	-	15.557	Omschakeling en herstructurering
20.213	-	-	20.213	Renovatie van woningen
2.840	-	-	2.840	Stads- en plattelandsvernieuwing
2.560	210	2.360	-	Toerisme
124.996	930	10.880	113.186	TOTAAL
TOTAAL	NATIONAAL			
170.000	170.000			Communicatie- en vervoersinfrastructuur
500	500			Landbouw :
5.000	5.000			Stimulering, promotie en bewustmaking
				Investerings in de landbouw
175.500				
300.496				
=====				

HOOFDSTUK V

UITVOERING VAN HET PROGRAMMA

Sedert 1980 heeft de institutionele hervorming in België een concrete vorm aangenomen door :

- 1) de herziening van elf artikelen van de grondwet (17 juli 1980 en 1 juni 1983);
- 2) de goedkeuring van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 inzake institutionele hervormingen, die met name betrekking heeft op de instelling, organisatie en werking van de Raden en Executieven van het Waalse Gewest, de Franse gemeenschap en de Vlaamse gemeenschap;
- 3) de goedkeuring van de gewone wet van 9 augustus 1980 inzake institutionele hervormingen waarbij met name de financiering van het Waalse Gewest, de Franse Gemeenschap en de Vlaamse Gemeenschap, alsmede het voorkomen en beslechten van bevoegdheidsgeschillen worden geregeld;
- 4) de goedkeuring van de wet van 31 december 1983 inzake institutionele hervormingen voor de Duitse gemeenschap;
- 5) de goedkeuring van de wet van 28 december 1984 tot afschaffing of herstructurering van sommige instellingen van openbaar nut.

Opgemerkt zij dat het Brusselse Gewest nog steeds valt onder het voorlopige statuut dat is ingesteld bij de wet van 20 juli 1979 tot oprichting van voorlopige gemeenschaps- en gewestinstellingen, gecoördineerd bij KB van 20 juli 1979 (Belgisch Staatsblad van 31 juli 1979).

1. Grenzen van de gewesten

De grenzen van het Waalse en het Vlaamse Gewest werden voorlopig vastgesteld; het Waalse Gewest omvat de provincies Namen, Luik, Luxemburg en Henegouwen, alsmede het bestuurlijk arrondissement Nijvel.

2. Instellingen

Er werden vier wetgevende vergaderingen opgericht : de Raad van de Franse gemeenschap, de Waalse Gewestraad, de Vlaamse Raad en de Raad van de Duitse gemeenschap.

De Raad en de Executieve van de Franse gemeenschap zijn uitsluitend bevoegd voor de aangelegenheden bedoeld in artikel 59 bis van de Grondwet, namelijk bepaalde onderwijsaangelegenheden, de culturele aangelegenheden en de zogenaamde persoonsgebonden aangelegenheden.

Evenzo zijn de Raad en de Executieve van de Duitse gemeenschap bevoegd voor de in artikel 59 ter van de Grondwet bedoelde aangelegenheden. Naast deze bevoegdheden, welke gelijk zijn aan die van de andere gemeenschappen, kan het Waalse Gewest in onderlinge overeenstemming met de Duitse gemeenschap zijn bevoegdheden over haar grondgebied geheel of ten dele aan deze laatste overdragen.

De Waalse Gewestraad en de Executieve van het Waalse Gewest zijn bevoegd voor de aangelegenheden bedoeld in artikel 107 quater van de Grondwet.

2.1. Raden

Sedert de volledige vernieuwing van de Kamers (november 1981) en tot aan de herziening van de artikelen 53 en 54 van de Grondwet, die de samenstelling van de Senaat betreffen, is de Raad van de Franse gemeenschap samengesteld uit de rechtstreeks verkozen leden van de Franse taalgroepen van de twee Kamers.

De Waalse Gewestraad bestaat alleen uit de leden van de beide Kamers die rechtstreeks in het Waalse Gewest zijn verkozen.

Het is de bedoeling om na de herziening van de artikelen 53 en 54 van de Grondwet de samenstelling van de Raden te beperken tot de rechtstreeks verkozen leden van de Senaat op grond van hun taalgroep (Raad van de Franse gemeenschap) of van hun kiesdistrict (Waalse Gewestraad).

Voor de Duitse gemeenschap werd gezien het beperkte aantal Duitse Parlementsleden overgegaan tot de afzonderlijke verkiezing van een Raad van 25 leden.

De Executieven zijn samengesteld als volgt :

- die van de Franse gemeenschap uit drie leden,
- die van het Waalse Gewest uit zes leden,
- die van de Duitse gemeenschap uit drie leden,

elk met inbegrip van de voorzitter.

Iedere Raad verkiest de Executieve onder zijn leden bij meerderheid van stemmen. De Executieven en de leden ervan zijn verantwoordelijk aan de vergadering waartoe zij behoren, volgens het stelsel van de constructieve motie van wantrouwen.

Het algemene bij de wet gestelde beginsel is dat de Executieven geen andere bevoegdheden hebben dan die welke hun formeel door de Grondwet en de krachtens deze laatste uitgevaardigde wetten en decreten worden toegekend.

Het betreft hier de traditionele bevoegdheden van de uitvoerende macht. Zo verricht iedere Executieve de volgende werkzaamheden binnen de perken van de bevoegdheden van de gemeenschap of het gewest :

- 1) zij neemt een besluit over ieder ontwerp-decreet of -besluit, naargelang van het geval;
- 2) zij stelt de toewijzing van de begrotingskredieten voor;
- 3) zij draagt zorg voor de uitwerking en coördinatie van haar beleid.

Voorts komen de besluiten van de Executieven in de plaats van de besluiten van de Ministerraad of van een nationaal ministerieel comité telkens wanneer zij voorheen bij wet of Koninklijk Besluit waren voorgeschreven inzake aangelegenheden die voortaan onder de bevoegdheid van de gewesten of gemeenschappen vallen.

Evenzo worden de vroegere bevoegdheden van een nationale minister voor de betrokken aangelegenheden voortaan door de Executieven uitgeoefend.

Verder werden bij de bijzondere wet verschillende specifieke bevoegdheden aan de Executieven verleend :

- op het gebied van onteigening ten algemenen nutte;
- op het gebied van internationale onderhandelingen;
- op het gebied van vertegenwoordiging van het Gewest of de gemeenschap in de hoedanigheid van rechtspersoon.

3. Decreetgevende macht

3.1. Uitoefening van de decreetgevende macht

De wetgevende macht van de gewesten en gemeenschappen, decreetgevende macht genoemd, wordt collectief door iedere Raad en zijn Executieve uitgeoefend.

Dit geschiedt door middel van decreten, waarvan de rechtskracht binnen de grenzen van de materiële en territoriale bevoegdheid van de gewesten en gemeenschappen gelijk is aan die van de nationale wetten. Bestaande nationale wetten kunnen derhalve bij decreet worden gewijzigd, opgeheven en vervangen.

Het goedkeuren, uitvaardigen en uitvoeren van decreten behoort tot de bevoegdheid van de Executieve.

3.2. Aangelegenheden die onder de decreetgevende macht vallen

De aangelegenheden waarover de Gemeenschapsraden en de Waalse Gewestraad decreten kunnen uitvaardigen zijn hieronder in drie grote categorieën ingedeeld :

- 1) de aangelegenheden bedoeld in artikel 59 bis en ter van de Grondwet, d.w.z. die welke behoren tot de bevoegdheid van de gemeenschappen (de artikelen 4 en 5 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 en artikel 4 van de wet van 31 december 1983), namelijk in grote lijnen : culturele aangelegenheden in enge zin, media, permanente educatie en beroepsopleiding, onderwijs, vrijetijdsbesteding en toerisme, bij- en nascholing, gezondheidsbeleid, sociaal beleid in ruime zin (gezin, sociale bijstand, immigranten, gehandicapten, derde leeftijd,

.../...

rechtsbijstand, ...), jeugdbescherming en toegepast onderzoek op deze gebieden.

Sommige van deze aangelegenheden behoren slechts gedeeltelijk tot de bevoegdheid van de gemeenschappen en ressorteren wat de essentiële aspecten betreft onder de nationale overheid : dit is bijvoorbeeld het geval met het onderwijs;

- 2) de aangelegenheden bedoeld in artikel 107 quater van de Grondwet, d.w.z. die welke onder de bevoegdheid van het Gewest vallen (artikel 6, lid 1, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980), namelijk in grote lijnen : ruimtelijke ordening, milieubeleid, plattelandsvernieuwing en natuurbehoud, huisvestingsbeleid, waterbeleid, economisch beleid (met uitzondering van de nationale sectoren ijzer en staal, textiel, kolenmijnen, scheepsbouw en -reparatie, hol verpakkingsglas), energiebeleid (met uitzondering van de aangelegenheden welke coördinatie op nationale schaal vereisen), ondergeschikte besturen (provincies, gemeenten, intercommunale verenigingen), werkgelegenheidsbeleid en toegepast onderzoek naar aangelegenheden waarvoor alleen het Gewest bevoegd is.

Opgemerkt zij echter dat sommige aspecten van deze aangelegenheden ook onder de nationale overheid ressorteren : dit is bijvoorbeeld het geval met het economisch beleid - de nationale sectoren buiten beschouwing gelaten -, het milieubeleid en het energiebeleid;

- 3) de bevoegdheden die om het zo te zeggen de aanvulling zijn van bovengenoemde voornaamste bevoegdheden, zoals de impliciete bevoegdheden die het mogelijk maken om decreten uit te vaardigen betreffende aangelegenheden die niet tot de bevoegdheid van de gemeenschap of het Gewest behoren maar onontbeerlijk zijn voor de uitoefening van de voornaamste bevoegdheid.

.../...

Het gekozen institutionele stelsel sluit in beginsel gelijke bevoegdheid uit; in de mate waarin sommige begrippen niet nauwkeurig zijn omschreven kunnen de bevoegdheden van de gewesten en gemeenschappen in feite min of meer ruim worden geïnterpreteerd. Dit is bijvoorbeeld het geval met het normatieve kader waarin de economische bedrijvigheid plaatsheeft, dat door de nationale overheid wordt afgebakend.

4. Actiemiddelen van het Gewest en de gemeenschappen

4.1. Administraties van het Gewest en de gemeenschappen

Krachtens artikel 87 van de wet van 8 augustus 1980, die bij artikel 54 van de wet van 31 december 1983 op de Duitse gemeenschap toepasselijk is gemaakt, beschikt elke Executieve over een eigen administratie, instellingen en personeel.

Deze administraties zijn samengesteld uit overgeplaatste nationale ambtenaren en hebben thans hun eigen structuur.

Wat het Waalse Gewest betreft zijn bij de uitvoering van dit programma betrokken de volgende directoraten-generaal of bestuursdirecties :

- Directoraat-generaal Economie en Werkgelegenheid;
- Bestuursdirectie Energie en Nieuwe Technologieën;
- Directoraat-generaal Ruimtelijke Ordening en Huisvesting;
- Directoraat-generaal Natuurlijke Hulpbronnen en Milieu;
- Directoraat-generaal Lagere Publiekrechtelijke Lichamen;
- Bestuursdirectie Buitenlandse Betrekkingen;
- Bestuursdirectie Begroting en Financiën.

.../...

Wat de Franse gemeenschap aangaat zijn bij de uitvoering van het programma betrokken de volgende diensten :

- Directoraat-generaal Infrastructuur en Patrimonium;
- Directoraat-generaal Sport en Toerisme (Commissariaat voor Toerisme);
- Directoraat-generaal Onderwijs en Opleiding;
- Bestuursdirectie Financiën en Comptabiliteit.

Wat de Duitse gemeenschap betreft zijn bij de uitvoering van het programma betrokken de volgende diensten :

- Directie Sport, Toerisme en Sociale Zaken;
- Directie Opleiding en Onderwijs;
- Directie Cultuur;
- Bestuursdirectie Personeel en Algemene Zaken.

4.2. Financiële middelen

De gewesten en gemeenschappen hebben de beschikking over onderstaande financiële middelen :

- 1) eigen, niet-fiscale middelen;
- 2) een krediet ten laste van de nationale begroting, dotatie genaamd (1). In het begin kende de wet de gewesten een totaal krediet van 39 miljard BFR en de gemeenschappen een totaal krediet van 47 miljard BFR toe, die elk jaar aan de ontwikkeling van de prijsindex zijn aangepast.

De toekenning van de dotaties aan de gewesten gebeurt op basis van een verdeelsleutel waarin drie criteria zijn gecombineerd : oppervlakte, bevolking, opbrengst van de personenbelasting. De Franse gemeenschap ontvangt 45 % van het aan de Franse en de Vlaamse gemeenschap toegekende krediet.

.../...

(1) Cf. voorbehoud gemaakt in hoofdstuk IV.

Voor de Duitse gemeenschap werd op grond van artikel 58 van de wet van 31 december 1983 het totale krediet in het begin bij overeenkomst vastgesteld op 399 miljoen BFR voor de lopende uitgaven en 255 miljoen BFR voor de kapitaaluitgaven. Ook deze bedragen worden ieder jaar aan de ontwikkeling van de prijsindex aangepast;

- 3) de ristorno's van belastingen en heffingen, waarvan de omvang jaarlijks in de rijksmiddelenbegroting wordt vastgesteld na overleg tussen de nationale regering en de Executieven;
- 4) eigen belastingen. Bij de nieuwe artikelen 110, 111 en 113 van de Grondwet wordt aan de gewesten en gemeenschappen een algemene fiscale bevoegdheid toegekend. De uitoefening van deze bevoegdheid is bij de gewone wet van 9 augustus 1980 en de wet van 31 december 1983 geregeld;
- 5) leningen. De financiële autonomie van de gewesten en gemeenschappen impliceert dat zij de wettelijke mogelijkheid hebben om voor de financiering van investeringsuitgaven een beroep te doen op de kapitaalmarkt. Hiervan kan echter slechts in het kader van een door de Raad van Ministers vastgestelde programmering gebruik worden gemaakt. De voorwaarden van elke lening moeten echter door de Executieve ter goedkeuring aan de minister van Financiën worden voorgelegd. In geval van weigering om de voorwaarden goed te keuren kan de Executieve verzoeken om de zaak bij de Raad van Ministers aanhangig te maken.

.../...

II. VOORNAAMSTE INSTELLINGEN DIE ZIJN BETROKKEN BIJ HET UITWERKEN EN TEN UITVOER
LEGGEN VAN DIT PROGRAMMA VOOR HET WAALSE GEWEST, DE FRANSE GEMEENSCHAP EN DE
DUITSE GEMEENSCHAP (1)

1. Instellingen van openbaar nut bedoeld in de wet van 28 december 1984

Het betreft hier de volgende instellingen :

- Nationale Maatschappij voor de Huisvesting
(de bij het decreet van 25 oktober 1984 opgerichte Gewestelijke Maatschappij voor de Huisvesting zal weldra operationeel zijn);
- Nationale Landmaatschappij;
- Nationale Maatschappij der Waterleidingen
(de bij het decreet van 23 april 1986 opgerichte Gewestelijke Maatschappij der Waterleidingen zal binnenkort operationeel zijn);
- Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening.

2. Gewestelijke Investeringsmaatschappij voor Wallonië (SRIW) en haar filialen

De SRIW is een instelling van openbaar nut die door de Executieve van het Waalse Gewest in de vorm van een naamloze vennootschap is opgericht.

Haar eerste statuten werden bij het Koninklijk Besluit van 15 december 1978 goedgekeurd.

Zij is op 22 oktober 1979 ingesteld en heeft haar zetel te Namen.

.../...

(1) De nationale overheidsinvesteringen worden op nationaal niveau ontworpen en ten uitvoer gelegd via de regering en de ter zake bevoegde overheidsdiensten.

De SRIW heeft ten doel :

- de oprichting, reorganisatie of uitbreiding van particuliere ondernemingen te bevorderen in het belang van de economie van het Waalse Gewest;
- de economie van het Waalse Gewest te stimuleren door middel van openbare initiatieven op economisch gebied;
- bij te dragen tot de tenuitvoerlegging van het industriebeleid van het Gewest door de haar bij bijzondere decreten of door de Executieve van het Waalse Gewest gegeven opdrachten uit te voeren;
- bij te dragen tot de omschakeling en vernieuwing van de economische activiteiten in het Waalse Gewest, met de middelen die haar ter beschikking zijn gesteld door het in 1978 door de regering opgerichte Fonds voor Industriële Vernieuwing.

3. Participatiemaatschappijen

- Meusinvest,
- Sambrinvest,
- Sudinvest,
- Boelinvest,
- Investeringsmaatschappij voor de Beneden-Samber (SIBS),

en de andere participatiemaatschappijen waarvan de activiteit zich niet tot een bepaald gebied beperkt.

4. Dienst voor de Bevordering van het Toerisme voor de Franse Gemeenschap

(Bevorderingsaspecten van het toerisme), stichting opgericht bij notarisakte van 28 september 1981.

5. Stichting voor de Bevordering van het Toerisme voor de Duitse Gemeenschap (wordt opgericht).

.../...

6. Franstalig Instituut voor Permanente Educatie van de Middenstand

Vereniging zonder winstoogmerk opgericht bij besluit van de Algemene Vergadering van 13 mei 1977 (Belgisch Staatsblad van 22 september 1977, nr. 8366).

7. Centra voor Permanente Educatie van de Middenstand van de Duitse Gemeenschap

Beheerd - bij overeenkomst tussen de twee gemeenschappen - door het Franstalig Instituut voor Permanente Educatie van de Middenstand.

8. Provincies, gemeenten, intercommunale verenigingen

Vermeld zij, als aanvulling van het gewestvormingsproces, dat het regionale beleid niet alleen de nationale regering aangaat maar ook de provinciale en lokale autoriteiten, voornamelijk de verenigingen van gemeenten.

In België is de samenwerking tussen lagere overheden namelijk een veel voorkomend verschijnsel, dat het belang van de lokale ondernemingsgeest en autonomie weergeeft. De meest verspreide geïnstitutionaliseerde vorm van vereniging van gemeenten is de gemengde intercommunale waarin lokale, openbare en particuliere belangen zijn verenigd. Het statutaire doel van deze verenigingen betreft in het algemeen :

- economische groei, waaronder de aanleg van industrieterreinen;
- ruimtelijke ordening;
- vertegenwoordiging en bescherming van de belangen van de regio;
- studies op deze gebieden;
- diensten op aanverwante terreinen (huisvesting, vervoer, afval, ...).

.../...

9. Economische en Sociale Raad van het Waalse Gewest
(decreet van 25 mei 1983)

De Economische en Sociale Raad van het Waalse Gewest maakt studies, verleent advies en formuleert aanbevelingen over aangelegenheden :

- die tot de bevoegdheid van het Waalse Gewest behoren;
- die tot de bevoegdheid van de Staat behoren en waarvoor een samenwerkings-, overleg- of adviesprocedure bij wet is vastgesteld;
- die van invloed zijn op het economische en sociale leven van het Gewest.

De raad treedt op uit eigen initiatief of op verzoek van de Executieve van het Waalse Gewest.

Voorts regelt de raad het overleg tussen de sociale partners en de Executieve van het Waalse Gewest betreffende alle kwesties die met regionale ontwikkeling te maken hebben. Het overleg wordt geleid door de voorzitter van de Executieve van het Waalse Gewest.

Dit overleg is erop gericht de samenstelling van een economisch actieprogramma door de Executieve van het Waalse Gewest voor te bereiden en zorg te dragen voor de follow-up ervan.

Daarbij worden de economische actiemiddelen van de overheid aan een kritisch onderzoek onderworpen.

10. Waalse afdeling van het Planbureau

De taken van de Waalse afdeling van het Planbureau passen in het kader van de planning waarvan de doelstellingen bij de wet van 15 juli 1970 zijn omschreven.

De planning heeft ten doel om in het kader van het nationaal algemeen economisch beleid - maar ook op het niveau van de gewesten - een maximale evenwichtige economische groei te verzekeren die een voortdurende verbetering op het gebied van werkgelegenheid, inkomsten uit arbeid, koopkracht, huisvesting, infrastructuur en outillage inhoudt.

.../...

Het vijfjarenplan omvat :

- de beoogde algemene doelstellingen en de ter verwezenlijking hiervan vastgestelde beleidsmaatregelen;
- de begrotingsramingen en financiële vooruitzichten;
- de investeringsplannen voor de economische regio's.

Krachtens de wet van 8 augustus 1980 zijn de gewesten vanzelfsprekend bevoegd voor de regionale planning, terwijl de Kamers zich uitspreken over de macro-economische en macro-sociale opties van het plan, alsmede over de specifiek nationale aspecten ervan.

11. Handelsondernemingen, coöperatieve ondernemingen, verenigingen van ondernemingen, verenigingen zonder winstoogmerk of feitelijke verenigingen, die actief zijn op één of meer gebieden van dit programma.

BIJLAGE
VAN HET
REGIONALE ONTWIKKELINGSPROGRAMMA VOOR WALLONIE
1986-1990

BIJLAGE VAN HET REGIONALE ONTWIKKELINGSPROGRAMMA VOOR WALLONIE 1986-1990

In aansluiting op de vergadering van 9 oktober 1986 door de Commissie
gevraagde nadere inlichtingen

HOOFDSTUK I - SOCIAAL-ECONOMISCHE ANALYSE VAN WALLONIE1. Opneming van het arrondissement Moeskroen-Komen in het hoofdstuk betreffende de
evolutie in ontwikkelingszones (V)

Ingevolge de beschikking van de Commissie behoort het arrondissement Moeskroen van
22 juli 1985 af niet meer tot de ontwikkelingszones.

Toch hebben wij dit arrondissement in het kader van de onderhavige studie vermeld, in
de eerste plaats daar het gaat om een analyse van de voorbije ontwikkeling en in de
tweede plaats daar het arrondissement ontvankelijk is voor steunverlening volgens
Verordening (EEG) nr. 219/84 tot instelling van een specifieke communautaire actie
voor regionale ontwikkeling om bij te dragen tot de uitschakeling van de hinderpalen
voor de ontwikkeling van nieuwe economische activiteiten in sommige door de
herstructurering van de textiel- en kledingindustrie getroffen zones.

Situatie van Wallonië en van de Waalse provincies ten opzichte van de gemiddelde situatie van de Europese Economische Gemeenschap

In vergelijking met het communautaire gemiddelde bevindt Wallonië zich in dezelfde zwakke situatie als ten opzichte van de andere Belgische regio's.

Aan de hand van de voornaamste regionale indicatoren die zijn opgenomen in het tweede verslag van de EEG over de situatie en de sociaal-economische ontwikkeling van de regio's van de Gemeenschap kan de zwakke positie van Wallonië in verhouding tot het communautaire gemiddelde nauwkeurig worden bepaald :

- . opbouw van de bevolking in 1981 :
bevolking 14-64 jaar
 totale bevolking :
 66,6 % in Wallonië
 tegen 66,8 % voor het Europa van de Tien;
- . participatiegraad in 1981 :
 58,4 % in Wallonië
 tegen 66,0 % voor het Europa van de Tien;
- . aandeel van de industriële werkgelegenheid in 1981 :
 32,4 % in Wallonië
 tegen 38,4 % voor het Europa van de Tien;
- . werkloosheid in 1983 :
 17,0 % in Wallonië
 tegen 10,9 % voor het Europa van de Negen.

De statistieken van Eurostat versterken nog het beeld van relatieve zwakte van Wallonië ten opzichte van het Europa van de Tien :

- . bevestiging wat de participatiegraad in 1983 betreft :
 47,4 % in Wallonië
 tegen 54,1 % voor het Europa van de Tien;
- . naar bruto binnenlands produkt per hoofd van de bevolking in Ecu's blijft Wallonië beneden het niveau van het Europa van de Tien, een situatie die ook bij weging van het resultaat van de directe berekening met gegevens over de levensstandaard niet verandert;

- . in verband met het bruto binnenlands produkt per hoofd van de actieve beroepsbevolking valt op te merken dat Wallonië bij een directe berekening in Ecu's (d.w.z. zonder correctie op grond van gegevens over de levensstandaard) boven het gemiddelde van het Europa van de Tien uitkomt.

Concluderend moet eveneens worden vastgesteld dat voor de vier Waalse provincies, beschouwd in het licht van de onderzochte statistieken, de diagnose van een zwakke positie ten opzichte van het Europa van de Tien wordt bevestigd en versterkt.

1. Voornaamste regionale indicatoren

(Bron : Commissie van de Europese Gemeenschappen
Tweede periodiek verslag over de situatie en de sociaal-economische
ontwikkeling van de regio's van de Gemeenschap)

	Regionaal aandeel in EEG bev. in o/oo	Bevolking 14-64/ totale bev. 1981	Participa- tiegraad 1981	Arbeidsvolume van sector		
				Landbouw 1981	Industrie 1981	Diensten 1981
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
Belgie / Belgique	36,3	67,5	59,9	3,2	33,9	62,9
Vlaams Gewest	20,7	67,9	59,9	3,6	37,4	59,0
Région Wallonne	11,9	66,6	58,4	3,6	32,4	54,0
Bruss. Gew./Rég. Bruxell.	3,7	67,8	64,9		19,7	80,1
Antwerpen prov.	5,8	68,3	58,7	2,1	39,0	58,9
Brabant	8,2	68,4	63,2	1,7	23,4	74,9
Hainaut	4,8	66,1	56,8	3,1	36,8	60,1
Linga prov.	3,7	67,5	60,3	3,2	33,2	63,6
Limburg (B)	2,6	69,6	57,5	3,6	45,1	51,3
Luxembourg (B)	0,8	65,2	56,7	8,0	24,8	67,2
Namur prov.	1,5	65,7	57,1	4,3	25,2	70,4
Oost-Vlaanderen	4,9	66,6	61,1	4,0	38,8	57,2
West-Vlaanderen	4,0	66,8	60,3	5,8	38,7	55,4
Eur-9		66,8	66,3	6,4	38,8	54,8
Eur-10	1000,0	66,8	66,0	7,2	38,4	54,4
Gewogen standaardafwijking		2,0	6,6	6,2	7,9	8,4
Variatiecoëfficiënt (x 100)		3,0	10,0	86,0	21,0	15,0

.../...

Voornaamste regionale indicatoren

Werkloosheids- cijfers		BBP/inw. KKP ind. 77-81	BBP/ werkende Ecu ind. 77-81	Samen- gestelde index	
Niveau 1983	Index 77-81				
(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	
16,2	138	103	123	.	Belgie / Belgique
15,6	129	102	124	.	Vlaams Gewest
17,0	154	85	110	.	Région Wallonne
16,9	135	164	155	.	Bruss. Gew./Rég. Bruxell.
15,5	126	129	152	118	Antwerpen prov.
14,4	118	118	130	111	Gebant
18,2	171	78	103	67	Hainaut
17,9	160	98	120	75	Liege prov.
22,6	189	92	117	69	Limburg (L)
12,2	79	77	95	99	Luxembourg (L)
15,4	120	83	136	56	Henr prov.
15,8	129	93	112	91	Oost-Vlaanderen
13,4	113	100	117	101	West-Vlaanderen
10,9	100	100	100	100	Eur-9
.	Eur-10
3,8	41	23	28		Gewogen standaardafwijking
31,3	60,9	23,2	28,3		Variatiecoëfficiënt (x 100)

2. Arbeidskrachten en werkgelegenheidspeil per leeftijdsklasse, totaal - 1983

%							
Totaal	14-24 jaar	25-34 jaar	35-44 jaar	45-54 jaar	55-64 jaar	> 65 jaar	
64,1	48,7	77,7	77,7	71,8	41,8	4,8	EUR-10
48,7	40,2	83,7	76,3	62,3	30,6	1,9	België/Belgique
60,7	42,0	85,3	74,7	62,4	31,8	1,6	Vlaams Gewest
47,4	39,1	82,4	75,3	58,8	26,2	2,0	Région Wallonne
51,8	32,1	79,1	79,8	69,4	38,9	4,1	Brussel/Bruxelles
48,8	40,5	82,7	73,7	62,7	32,4	1,2	Antwerpen
51,7	34,0	84,1	76,4	67,4	35,9	2,8	Brabant
45,5	40,6	80,9	75,0	56,9	27,5	1,8	Hainaut
49,3	40,1	83,5	75,8	61,8	28,4	2,4	Liège
50,9	42,8	85,1	69,7	53,5	25,3	1,7	Limburg
45,3	35,6	78,7	74,9	59,9	28,7	2,1	Luxembourg
48,2	41,3	83,8	73,9	59,5	26,2	2,0	Namur
52,2	44,1	85,6	76,9	63,9	32,6	1,6	Oost-Vlaanderen
50,9	44,8	85,2	75,0	62,9	31,7	1,9	West-Vlaanderen

Bron : Eurostat
 Jaarboek Regionale Statistiek 1985

3. Bruto binnenlands produkt per inwoner

	Ecu			Koopkrachtstandaard		
	1979	1980	1981	1979	1980	1981
EUR-10	8 672	7 492	8 193	7 059	8 018	8 828
België/Belgique	8 049	8 554	8 736	7 305	8 603	9 281
Vlaams Gewest	8 018	8 505	8 689	7 277	8 454	9 209
Region Wallonne	6 626	7 046	7 205	5 015	7 004	7 654
Brussel/Bruxelles	12 755	13 679	14 069	11 577	13 597	14 945
Antwerpen	10 099	10 724	10 966	9 166	10 659	11 650
Brabant	9 226	9 837	10 012	8 374	9 748	10 635
Hainaut	6 117	6 529	6 699	5 553	6 489	7 116
Liège	7 638	8 143	8 349	6 933	8 094	8 870
Luxemburg	7 227	7 636	7 744	6 560	7 590	8 226
Luxembourg	6 069	6 428	6 565	5 508	6 389	6 974
Namur	6 494	6 875	6 987	5 894	6 834	7 422
Oost-Vlaanderen	7 334	7 791	7 951	6 656	7 744	8 446
West-Vlaanderen	7 779	8 261	8 422	7 061	8 211	8 946

Bron : Eurostat
 Jaarboek Regionale Statistiek 1985

4. Bruto binnenlands produkt per werkende

	Ecu			Koopkrachtstandaard		
	1979	1980	1981	1979	1980	1981
EUR-10	18 454	18 461	20 512	17 406	19 766	22 098
België/Belgique	20 880	22 221	23 188	18 942	22 088	24 632
Vlaams Gewest	20 898	22 180	23 146	18 988	22 047	24 647
Région Wallonne	18 539	19 808	20 670	16 827 /	19 688	21 968
Brussel/Bruxelles	29 193	27 994	29 211	23 775	27 825	31 031
Antwerpen	25 676	27 270	28 456	23 306	27 106	30 229
Brabant	21 970	23 373	24 390	19 942	23 233	25 909
Hennaut	18 217	19 584	20 437	16 535	19 487	21 710
Liège	20 198	21 596	22 535	18 333	21 486	23 939
Limburg	19 698	20 958	21 870	17 870	20 832	23 232
Luxembourg	16 101	16 767	17 496	14 614	15 666	18 586
Namur	17 710	18 901	19 724	16 074	18 788	20 952
Oost-Vlaanderen	19 066	20 306	21 189	17 306	20 184	22 509
West-Vlaanderen	19 737	20 908	21 818	17 915	20 782	23 177

Bron : Eurostat
 Jaarboek Regionale Statistiek 1985

Ontwikkeling van de werkloosheidspercentages (III, punt 3.3)Ontwikkeling van de Waalse werkloosheidspercentages (1) (jaargemiddelde)

	M	V	T
1975	6,0	14,7	8,8
1976	7,3	18,7	11,1
1977	8,1	21,7	12,5
1978	8,5	21,8	13,2
1979	8,2	22,6	13,4
1980	9,0	23,5	14,4
1981	12,1	25,6	17,2
1982	14,5	27,6	19,5
1983	16,7	29,0	21,5
1984	17,7	30,4	22,7

Bron : RVA

Voor een goed begrip van de ontwikkeling van de Waalse werkloosheidspercentages, zoals in de voorafgaande tabel weergegeven, zij erop gewezen dat het hier gaat om de verhouding tussen het aantal volledig werklozen dat een uitkering ontvangt en het aantal tegen werkloosheid verzekerden.

Dit begrip is duidelijk beperkter dan dat waarbij de niet-werkende bevolking wordt vergeleken met de beroepsbevolking (zie blz. 33, tabel nr. 24).

Te constateren valt dat de percentages voortdurend stijgen met een groot verschil naar geslacht : het totaalcijfer wordt sterk beïnvloed door de ontwikkeling van de werkloosheid van vrouwen.

Toepassing van de wet van 30 december 1970 :
betekenis van het begrip "nieuwe arbeidsplaatsen" (tabellen nrs. 43, 44 en 45)

Voorstel

Onder "nieuwe arbeidsplaatsen" dient te worden verstaan het aantal arbeidsplaatsen dat dank zij de investeringen waarvoor de steun wordt gevraagd zal kunnen worden geschapen. Dit begrip mag niet worden verward met dat van nettostijging van het aantal arbeidsplaatsen; immers, de arbeidsplaatsen die door de investeringen ontstaan kunnen geheel nieuw zijn of arbeidsplaatsen welke als gevolg van de investeringen verdwijnen vervangen. Voorts mag niet uit het oog worden verloren dat het toezeggingen van de investeerders betreft op het moment dat de aanvragen worden ingediend : de ervaring leert dat het aantal arbeidsplaatsen vaak wordt herzien op het moment dat met de investeringen een aanvang wordt gemaakt. Bovendien kan het scheppen van de door de investeringen gegenereerde arbeidsplaatsen volgens het verloop van de werkzaamheden enige jaren in beslag nemen.

Beleid in de vijf onder de nationale bevoegdheid gebleven sectoren

Ten behoeve van de Commissie volgt hier een aantal uittreksels uit het verslag 1985 van de NMNS (Nationale maatschappij voor de herstructurering van de nationale sectoren) waarin de ontwikkeling in 1985 van de vijf betrokken sectoren (steenkoolmijnen, staal, scheepsbouw en -herstelling, textiel en confectie en hol glas) wordt beschreven. Opgemerkt zij dat de NMNS rechtstreeks onder de Belgische regering ressorteert. Een regionale benadering vindt dus niet plaats.

1. Opdrachten van de NMNS

De vier opdrachten worden bepaald door artikel 2 van de statuten :

"Artikel 2. De vennootschap heeft tot doel om, in de sectoren van nationaal beleid bepaald overeenkomstig artikel 6, § 1, VI, 4°, tweede deel, 1°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, in de context van de desbetreffende herstructureringsplannen van de regering, en, in voorkomend geval, conform de richtlijnen van de minister van Financiën en de minister van Economische Zaken :

1° met aanwending van haar eigen middelen, door het aangaan van leningen of het uitgeven van obligaties, of anderszins, bij te dragen tot een doelmatige financiering van de werking, investeringsprojecten, rationalisatie en reorganisatie van de Belgische ondernemingen in bedoelde sectoren en dit door leningen aan deze ondernemingen, inschrijving op door hen uit te geven obligaties, deelneming in verhogingen van hun maatschappelijk kapitaal, toekenning van waarborgen ten behoeve van derden met betrekking tot leningen of uitgaven van obligaties door deze ondernemingen, of anderszins;

2° de aanwending door deze ondernemingen van de overheidshulp uit hoofde van bedoelde herstructureringsplannen te controleren, in het kader van de voor elk van de sectoren vastgelegde enveloppes; te waken over de uitvoering van de beheerscontracten die de Staat met deze ondernemingen heeft afgesloten of zal afsluiten; en mee te werken aan de voorbereiding van deze beheerscontracten;

3° een duidelijke boekhouding bij te houden van het geheel van de met staatsmiddelen bekostigde steunmaatregelen aan deze ondernemingen, onder welke vorm ook, en

4° als mandataris van de Staat de participaties van de Staat in deze ondernemingen te beheren; ten dezen bij de regering elk initiatief te nemen binnen het kader van de in 1°, 2° en 3° bedoelde opdrachten; voorstellen en studies te doen met het oog op de ontwikkeling en herstructurering van deze ondernemingen, en mee te werken aan de recrutering, selectie, voorlichting en encadrering van de vertegenwoordigers van de Staat in de bestuurs- en toezichtsorganen van deze ondernemingen."

1. De uitvoering door de NMNS van haar eerste statutaire opdracht zal verder in dit verslag uitvoerig beschreven worden.
In het algemeen heeft de NMNS voor de financiering van herstructureringsplannen minder dan in het verleden een beroep gedaan op traditionele leningen en kapitaalparticipaties dan wel op soepele formules die meer vrijheid laten aan de ondernemingen, zoals de financiering van trekkingsrechten alsook de investerings- en omzetpremies.
2. De NMNS heeft het uitvoeren van haar tweede statutaire controleopdracht verdergezet door de :
 - aanduiding van waarnemers overeenkomstig het artikel 3 van het Koninklijk Besluit nr. 93 d.d. 17 september 1982;
 - medewerking met de vertegenwoordigers van de Staat in de bestuurs- en toezichtsorganen, door ze "voor te lichten en te encadreren" zoals gepreciseerd wordt in artikel 2.4 in fine van het Koninklijk Besluit van 17 september 1982;
 - op puntstelling van conventionele controleprocedures, ofwel in het kader van beheerscontracten (cf. art. 2.2 van het Koninklijk Besluit van 17 september 1982), ofwel in het kader van financieringsovereenkomsten aangaan met de maatschappijen;
 - aanduiding van commissarissen-revisoren, overeenkomstig artikel 3octies, § 2, van de wet van 2 april 1962.

Bovendien heeft ze in de loop van het boekjaar 1985 de zogenaamde "externe" controle ter plaatse toegespitst door het aanwerven van een professioneel controleteam.

3. Overeenkomstig haar derde statutaire opdracht stelt de NMNS een inventaris op van de overheidshulp aan de ondernemingen van de nationale sectoren en maakt deze eens per jaar over aan haar voorgedijministers; dit werk is op vandaag helemaal geautomatiseerd.
4. De NMNS is uiteindelijk verantwoordelijk voor het beheer van de staatsparticipaties in de ondernemingen van de nationale sectoren. In de mate waarin deze vorm van staatstussenkomst zeldzamer wordt, oriënteert deze opdracht zich eerder in de zin van een meewerken van de NMNS-deskundigen aan het opstellen van reconversieprojecten.

2. Uittreksels uit het verslag van de Raad van Bestuur

2.1. Steenkoolmijnen

De ontwikkelingen op de wereldenergiemarkt en in de staalsector bleven ook in 1985 drukken op de steenkoolprijzen. Het structurele onevenwicht tussen een ruim aanbod en een onvoldoende vraag heeft er mede toe geleid dat in de Kempense mijnontginning de verkoopprijzen geen gelijke tred konden houden met de kostprijsontwikkeling. De kostprijs per ton groeide met 10,6 % aan, terwijl de nettowaarde van de produktie met slechts 7,3 % toenam. Dit onevenwicht leidde tot een verbreding van het onevenwicht tussen opbrengsten en kosten.

Inzake volume vertoonde de produktie van de Kempense mijnen in 1985 een zeer lichte toename tot 6.211.471 ton (+ 0,3 %). Deze produktie werd gerealiseerd door de inzet van 18.589 ingeschreven personeelsleden (toestand op 31.12.1985), waarvan 14.094 ondergrondse arbeiders, 3.573 bovengrondse arbeiders en 922 bedienden en kaders. Dit houdt in dat in het jaar 1985 het personeelseffectief in de Kempense mijnen terugliep met 572 eenheden (- 3,0 %). De toename in de produktie enerzijds en de afname van de tewerkstelling anderzijds wijzen op een verhoging van de arbeidsproduktiviteit.

2.2. Scheepsbouw en -herstelling

De economische perspectieven van de scheepsbouwsector in België blijven problematisch. Op wereldvlak kampt men nog steeds met een overcapaciteit van schepen in de vaart, met daaruit voortvloeiende lage vrachtprijzen, die op hun beurt de vraag naar nieuwe schepen nadelig beïnvloeden. Voor de scheepswerven vertaalt dit zich concreet in een chronische overcapaciteit voor de nieuwbouw, die een nadelige invloed heeft op zowel het orderboek als op de verkoopprijzen. Voor de Europese scheepsbouw dient daarenboven nog rekening te worden gehouden met een chronisch kostprijsverschil met de Aziatische werven, dat rond de 30 % ligt. Het voortbestaan van de scheepsbouw is ten gevolge hiervan afhankelijk van de directe of indirecte steun die aan de sector toekomt. De buitenlandse orders voor de Belgische scheepsbouw zijn in de voorbije jaren nagenoeg onbestaand geweest, zodat het orderboek bijna uitsluitend bestaat uit overheidsbestellingen en orders van Belgische reders, die een beroep kunnen doen op scheepskredieten.

2.3. Staal

1. Zowel in termen van produktie als in termen van inkomsten kan 1985 voor de Europese staalnijverheid gekenschetst worden als het consolidatiejaar. De staalproduktie van de Europese Gemeenschap heeft een niveau bereikt dat vergelijkbaar is met dat van het jaar ervoor, namelijk 120,4 miljoen ton. Het was voornamelijk de aantrekkelijkheid van de markten waar de prijs in dollars werd uitgedrukt die het exporteren van belangrijke hoeveelheden heeft mogelijk gemaakt, en bijgevolg de negatieve druk op de gemeenschappelijke markt heeft verminderd.
De stabiliteit van de markten is bovendien meestal gepaard gegaan met gunstige prijzen in de EEG.
De door de EEG ingevoerde crisismaatregelen werden behouden, behalve voor betonijzer en beklede staalplaten.

2. In tegenstelling met de bruto-staalproduktie van de Gemeenschap is deze van België gedaald met 5,3 % in verhouding tot 1984, waardoor zij op 10,6 miljoen ton kwam.
Dit kan beschouwd worden als het resultaat van :
 - bijzonder ongunstige weersomstandigheden in de twee eerste maanden van 1985;
 - belangrijke werken in verband met de herstructurerings- en moderniseringsprogramma's van de ondernemingen, met name in het kader van het Plan-Gandois;
 - synergieën ontstaan uit de Akkoorden van Hertoginnedal die de levering inhouden van aanzienlijke tonnages halfprodukten aan Cockerill-Sambre door Arbed;
 - bescheiden stijging van het verbruik en de investeringen van de industriële produktie in België.
 Er dient echter opgemerkt dat de warmwalsproduktie, die beter de reële activiteit van de sector weerspiegelt, nagenoeg identiek is gebleven aan deze van 1984. Men dient het te zien als het resultaat van de uitbreiding van de continugietereien en de positieve gevolgen van de Belgisch-Luxemburgse synergie. Wat de leveringen betreft van Belgische afgewerkte produkten voor diverse bestemmingen,
 - werd de belangrijkste vooruitgang geboekt voor dunne platen en profielen;
 - heeft het betonijzer een zwakke teruggang gekend en zijn de beklede platen, de warmgewalste coils en de dikke platen in grotere mate achteruitgegaan;
 - heeft het handelsstaal eveneens een zeer ongunstige evolutie gekend;
 - is het niet mogelijk geldige vergelijkingen te maken voor machinedraad daar de gegevens de verkoop van Arbed voor rekening van Cockerill-Sambre inhouden.
 De verschillende toestand van de Belgische staalondernemingen, zowel op het vlak van de produktie, de markt als de interne herstructureringssituatie laat niet toe een duidelijke algemene tendens voor de resultaten aan te tonen.

3. De tamelijk opmerkelijke tekenen van verslechtering die tot uiting kwamen tijdens het vierde kwartaal 1985, evenals de vele onzekerheden die de gemeenschappelijke staalmarkt beïnvloeden (fluctuatie van de dollar, prijsevoluties van de energieprodukten, zelfbeperkingsakkoorden met de Verenigde Staten, toegenomen invoer, herneming van de uitbreidingsinvesteringen, houding van de Commissie met betrekking tot de minimumprijzen en de quota's...) maken alle voorzieningen voor het jaar 1986 uiterst riskant. Het blijft echter zeker dat Belgische staalondernemingen aanzienlijke inspanningen zullen moeten leveren om hun produktiviteit te verbeteren en hun competitiviteit te verzekeren op de internationale staalmarkt.

2.4. Textiel en confectie

Eén van de taken die in 1982 aan de NMNS werd opgedragen betrof het verderzetten van de uitvoering van het Textielplan dat het jaar ervoor door de NMCT werd aangevat.

Dit specifieke plan werd door de regering in 1980 beslist en de modaliteiten ervan werden in december 1981 door de EEG goedgekeurd. Het had tot doel het verlies aan werkgelegenheid in deze sector af te remmen, - met een stabilisering van de tewerkstelling op 100.000 eenheden, - door de financiële herstructurering van de ondernemingen te verzekeren, investeringen aan te moedigen en acties van commerciële en technologische ontwikkeling te bevorderen.

Het bestaat uit een geheel van drie elkaar aanvullende luiken met financieel, commercieel en sociaal karakter. De NMNS heeft een cruciale rol in dit plan door haar rechtstreekse en onrechtstreekse tussenkomsten in de vorm van :

- kapitaalparticipaties of verenigingen in deelneming;
- rentetoelagen op kredieten;
- financiering van promotieacties en onderzoek aangemoedigd door het ITCB;
- financiering van het sociaal luik.

Voor het Textielplan kan het boekjaar 1985 in grote lijnen geschetst worden als volgt :

- de afloop van de actieve uitvoering van de zogenaamde "formule 1982", namelijk de rechtstreekse tussenkomsten onder vorm van risicodragend kapitaal;
 - de verdere uitbouw van de "follow up"-activiteiten ter bewaking van de textielportefeuille, voornamelijk in het licht van de recuperatie ervan. Een toename en een versnelling van de inkopen, en dit op kortere termijn, kan verwacht worden indien het neergelegde wetsontwerp houdende een bijzonder fiscaal regime voor de inkoop van bevoorrechte aandelen zonder stemrecht kracht van wet zal krijgen;
 - de start van de uitvoering van de zogenaamde "formule 1983", nadat, in 1984, de uitvoeringsmodaliteiten en toepassingsprocedures ervan werden op punt gesteld.
- In opdracht van het ITCB werd eind 1985, onder leiding van McKinsey & Co., door verschillende studie bureaus een evaluatiestudie gemaakt van het textiel- en confectieplan. Hieruit blijkt dat de sociale doelstelling van het plan, namelijk de effectieve stabilisering van de werkgelegenheid op een peil van iets meer dan 100.000 eenheden, werd behaald. De textielsector behaalde tevens de weerhouden volumedoelstelling, terwijl zich in de confectiesector, vanaf 1981, een trendbreuk voordeed in een tot dan toe eerder negatieve evolutie.

2.5. Hol glas

Het jaar 1985 werd onbetwistbaar gekenmerkt door het faillissement van de NV Verlipack en door de herstructurering van de sector die eruit voortvloeide.

Daar op 7 maart het faillissement werd uitgesproken door de Rechtbank van Koophandel te Brussel heeft de regering, door de beslissing van het MCEC d.d. 15 maart 1985, duidelijk haar wil kenbaar gemaakt om het verderzetten van de activiteiten mogelijk te maken en de overname van het bedrijf door de privé-sector te bevorderen.

In deze geest was de NMNS of elke hiertoe opgerichte onthaalmaatschappij bevoegd om de financiële middelen te mobiliseren met het oog op de aankoop bij de curatele van de nodige gebouwen en uitrusting voor de industriële activiteit van de vestiging of vestigingen die het voorwerp uitmaakten van een overname.

Punt 7.8.5 (nieuw) : Op grond van artikel 56, 2a), van het EGKS-Verdrag in het Waalse Gewest verstrekte omschakelingsleningen

<u>1. Toekenning van "directe" leningen</u>		<u>Bedrag</u>	
- Belgian Mechanical Fabrication (12/81)	300	miljoen BFR	
- Titech (6/81)	7	miljoen USD	
- Tube-Meuse (12/81)	500	miljoen BFR	
- Travhydro (12/81)	90	miljoen BFR	
- Idelux-Magolux (7/82)	201,5	miljoen BFR	
<u>2. Toekenning van "globale" leningen (1)</u>			
- Nationale Kas voor Beroepskrediet	500	miljoen BFR	
- Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid	1.500	miljoen BFR	
- Bank Brussel-Lambert (BBL)	1.000	miljoen BFR	
- Société Régionale d'Investissements de Wallonie (deze globale lening is nooit ondertekend)	/1.500	miljoen BFR/	
<u>3. Toekenning van onderleningen in het kader van de voornoemde globale leningen (beperkt tot de Waalse regio's)</u>			
- Graphing SA te Charleroi (10/85)			
- Sovalcoma te Luik (3/86)			
- Plastiques Obra te Luik (11/85)			
- Pirson & Digneffe te Luik (3/84)			
- Fixolite te Thiméon (11/83)			
- Sobelance te Jemappes (5/83)			
- Renault te Luik (5/83)			
- Technical Airborne Components te Herstal (11/83)			
- tenslotte verscheidene particulieren (ex EGKS-werknemers) die zich voor eigen rekening hebben gevestigd (Athus, Luik, Charleroi) en diversen			

.../...

- (1) Zonder vaststelling, in dit stadium, van een regionale bestemming; de gebieden van EGKS-werkgelegenheid zijn in België de provincies Henegouwen (gedeeltelijk), Luik (gedeeltelijk) en Limburg.

.../...

Conclusies van de sociaal-economische analyse

Aan het einde van deze sociaal-economische analyse, waarbij dezelfde methoden werden toegepast als bij de opstelling van het regionaal ontwikkelingsprogramma voor de jaren 1982-1985, moet worden geconstateerd dat de economische situatie van Wallonië en vooral van zijn ontwikkelingszones, die bijna 70 % van het grondgebied vormen, zorgwekkend blijft.

In de volgende tabel wordt aan de hand van de meest relevante economische variabelen een vergelijking gemaakt tussen Wallonië en de andere regio's van het land.

Tabel 62 : Vergelijkend overzicht van de belangrijkste macro-economische variabelen

	Wallonië	Vlaanderen	Brussel	Koninkrijk
Verdeling van de omzet 1984	21,7	63,8	14,5	100,0
(1980-1984)	(22,3)	(63,3)	(14,4)	(100,0)
(1982-1984)	(21,7)	(63,8)	(14,4)	(100,0)
Verdeling van de uitvoer 1984	22,0	66,5	11,4	100,0
Verdeling van de toegevoegde waarde	27,0	59,0	14,0	100,0
(gemiddelde 1980-1984)	27,0	59,0	14,0	100,0
(gemiddelde 1982-1984)	(26,2)	(59,6)	(14,2)	(100,0)
Verdeling van de industriële werkgelegenheid 1984	26,5	64,4	9,1	100,0
Verdeling van de toegevoegde waarde buiten de sectoren 13/14 en 21/22 (1)				
(1980-1984)	24,5	61,4	14,1	100,0
(1982-1984)	(24,4)	(61,0)	(14,6)	(100,0)
Verdeling van de industriële werkgelegenheid buiten de sectoren 13/14 en 21/22 (1)				
1984	23,8	66,3	9,8	100,0

Bron : NIS, RSZ

Berekeningen : IRES (Instituut voor Economisch en Sociaal Onderzoek)

.../...

(1) Sectoren 13/14 : winning van aardolie en aardgas
aardolieraaffinage

Sector 21 : winning en behandeling van metaalhoudende mineralen

Sector 22 : produktie en eerste bewerking van metalen

.../...

Indexcijfers van het gemiddelde inkomen per hoofd van de bevolking

	1967	1969	1975	1977	1980	1983
Wallonië	93,3	92,8	93,8	93,8	95,3	98,1
Vlaanderen	94,3	93,3	92,7	90,9	100,-	99,4
Brussel	148,5	144,5	128,-	119,4	114,5	109,3
Koninkrijk (x 1.000 BFR)	100,- (140,-)	100,- (117,3)	100,- (107,9)	100,- (127,4)	100,- (173,2)	100,- (226,5)

Bron : NIS

WALLONIE : samenvattend overzicht van de belangrijkste macro-economische grootheden (realisaties en ramingen)

	1970-1975	1975-1980	1980-1985	1985-1990
Totale bevolking (x 1.000) (1)	3.123	3.221 (2)	3.192	3.154
Totale beroepsbevolking (x 1.000) (1)	1.235	1.276	1.288	1.290
Bruto binnenlands produkt van Wallonië • gemiddelde groei over vijf jaar	4,1%	2,2%	-1,0%	+ 0,8
Binnenlandse werkgelegen- heid (x 1.000) (1) (3)	1.083	1.079	998	932
Niet-werkende beroeps- bevolking (1) • x 1.000	66	116	214	277
• in % van de beroeps- bevolking	5,3%	9,1%	16,6%	21,4%

(1) Aan het einde van de periode

(2) Volkstelling 1981

(3) Exclusief dienstplichtigen

Bron : SWBP (Waalse Afdeling van het Planbureau)

Voorts zij erop gewezen dat Wallonië tussen 1975 en 1985 per saldo 91.400 arbeidsplaatsen heeft verloren : tegenover een vermindering van 127.300 arbeidsplaatsen in de verwerkende industrie en van 14.400 arbeidsplaatsen in de landbouw stond een accres van 50.300 arbeidsplaatsen in de tertiaire sector.

In de dienstensector, welke tijdens de jaren zeventig traditioneel een gedeeltelijke compensatie van deze verliezen mogelijk maakte, is thans sprake van een stagnatie en zelfs een lichte teruggang van de werkgelegenheid.

Wat de beroepsbevolking betreft zijn het vooral de industriële stedelijke gebieden die hun bevolking zien dalen, terwijl de plattelandsgebieden over het geheel genomen een status-quo handhaven.

Opgemerkt zij echter dat de werkgelegenheidspercentages in het zuidoosten van Wallonië lager blijven dan in het industriebekken Hene-Samber-Maas.

Hoewel de herstructurering van de industriële sector in Wallonië jammer genoeg nog niet is voltooid, heeft de Executieve toch getracht de grondslagen te leggen voor een diversificatiebeleid dat op middellange termijn effect zal sorteren.

Met name de technologische vernieuwing en het onderzoek werden bevorderd : het onderzoeksbudget van de Waalse ondernemingen nam, in lopende franken, tussen 1981 en 1983 met 22,7 % toe en de Executieve heeft de afgelopen vier jaren meer dan 3 miljard BFR in deze ontwikkeling geïnjecteerd.

In verband met de programma's waarvoor een beroep wordt gedaan op de financiële steun van de EEG valt te constateren dat in de voorbije periode de basisinfrastructuur en -uitrusting van het Gewest werden voltooid en dat men zich sinds het vorige jaar geleidelijk richt op immateriële programma's of programma's waardoor het aanwezige potentieel wordt benut (RIT, 3E, SOCRAN, CDP, enz.).

Daarnaast werden speciale programma's opgesteld om te voorzien in de specifieke behoeften van sommige benadeelde regio's (PED voor Zuid-Luxemburg, Omschakelingsprogramma voor de textielsector van Moeskroen-Komen, PDI voor het plattelandsgebied van het zuidoosten, enz.).

Deze activiteiten passen in het gedetailleerde plan voor de ontwikkeling van het Gewest, waarvan de doelstellingen in het volgende hoofdstuk worden uiteengezet.

Bijlage : Gebruikte afkortingen

RIT : Responsable Innovation Technologique - Verantwoordelijke functionaris
technologische vernieuwing

PED : Pôle Européen de Développement - Europese ontwikkelingskern

PDI : Programme de Développement Intégré dans le Sud-Est de la Belgique - Programma voor
een geïntegreerde ontwikkeling in het zuidoosten van België

EUREGIO : Programme d'action transfrontalier pour l'Euregio Meuse-Rhin - Actieprogramma
voor de Europese grensstreek Maas-Rijn

SOCRAN : Société de Création d'Activités Nouvelles - Maatschappij voor het scheppen van
nieuwe bedrijvigheid

3E : Opération Entreprises-Emploi-Ensemble - Operatie
bedrijfsleven-werkgelegenheid-samenleving

CDP : Centre de Développement de Projets - Centrum voor projectontwikkeling

HOOFDSTUK II - BEPALING VAN PRIORITEITEN EN KWANTIFICERING VAN DOELSTELLINGEN

Een analyse van de tabel in hoofdstuk IV (blz. 164) van het regionale ontwikkelingsprogramma waarin, per soort maatregelen, wordt aangegeven welke budgettaire middelen de regionale en communautaire autoriteiten - de komende vijf jaren - voor hun beleid denken te besteden stelt de krachtlijnen van dat beleid duidelijk in het licht (1).

De in totaal voor de uitvoering van het programma beschikbare middelen zullen worden bestemd voor :

1. het scheppen van een bedrijfsvriendelijke omgeving door een drievoudige actie :
 - 1.1. verbetering van de mogelijkheden tot financiering van produktieve investeringen;
 - 1.2. ruimere informatie en motivatie (economische stimulansen, managementadviezen en toegang tot nieuwe technologie en innovatie);
 - 1.3. macro-economische heroriëntering van het scholingsvraagstuk;
2. "openbare goederen", vooral op de gebieden van infrastructuur en bestrijding van de milieuvervuiling, met inachtneming van de door de plaatselijke overheden te verrichten investeringen;
3. maatregelen op het gebied van de huisvesting, met inachtneming van in het verleden aangegane verplichtingen;

.../...

(1) Met de hierna geschetste beleidslijnen wordt niet vooruitgelopen op specifieke besluiten welke eventueel van overheidswege dienen te worden genomen om het hoofd te bieden aan een bijzondere verslechtering van de economische structuur - waardoor een koers- en beleidswijziging worden gerechtvaardigd - of aan per definitie niet te voorziene situaties.

4. herstructurering van de traditionele activiteiten in het vooruitzicht van een betere rentabiliteit en zonder verstoring van de concurrentie (met inachtneming van bepaalde nationale regelingen ten aanzien van de nationale sectoren).

Vertaald in begrotingstermen zijn deze keuzen in het algemeen kenmerkend voor de gestelde prioriteiten.

1. Ten einde een bedrijfsvriendelijk klimaat te bevorderen :

- 1.1. wil het Waalse Gewest ten gunste van de kleine en middelgrote ondernemingen, de basis van zijn industrie, voorrang geven aan een versterking van die maatregelen welke ertoe bijdragen dat een nieuwe creativiteit zich baan breekt.

Wat de investeringssteun aan ondernemingen betreft, wordt het accent resoluut gelegd op een marginale maar beslissende beïnvloeding van de mate waarin een investeringsproject zich zelf terugverdient;

- 1.2. zal het Gewest stimulerend en sensibiliserend optreden om de uitgangshypothesen van de economische subjecten bij te stellen en de verwezenlijking van de innovatie in de hand te werken (onderzoek, ontwikkeling, ...).

De desbetreffende maatregelen zullen hoofdzakelijk worden uitgevoerd in het kader van de specifieke omschakelingsprogramma's voor de bekken van de ijzer- en staalindustrie en de textielindustrie alsmede voor de in een nadelige positie verkerende landbouwzone. Het beleid van de Executieve is er in dit verband op gericht die plaatselijk of in de streek genomen initiatieven welke het meest geschikt zijn om het aanwezige potentieel te benutten te ondersteunen;

- 1.3. een en ander zal worden aangevuld met gerichte maatregelen inzake scholing, die vooral op de nieuwe technologie zijn afgestemd.

Deze verschillende activiteiten zullen in de ontwikkelingszones van het Gewest worden aangemoedigd onverminderd de begeleidende maatregelen die voor de uitvoering ervan onontbeerlijk zijn, waarbij in het bijzonder aan de infrastructuur valt te denken.

Voorzieningen die ertoe bijdragen dat het eigen potentieel van het Gewest wordt benut zullen prioriteit krijgen. In de overwegend landelijke zones van het zuidoosten zal de aandacht speciaal uitgaan naar maatregelen betreffende op de agrarische sector en de landbouwindustrie en de produktie van grondstoffen in het algemeen aansluitende activiteiten alsmede naar de mogelijkheden welke de identificatie van bedrijfskolommen (hout, toerisme, ...) biedt.

.../...

In het met de problemen van omschakeling van de traditionele bedrijfstakken geconfronteerde industriebekken zal aan de begeleiding van de omschakelingsprogramma's voor de ijzer- en staalindustrie en de textielnijverheid voorrang worden gegeven.

De volgende tabellen bevatten een kwantificering voor de jaren 1986-1990 van de in het voorafgaande beschreven voornaamste prioritaire doelstellingen.

1.1. Steun voor produktieve investeringen :

1.1.1. Toegekend op grond van de wet van 30 december 1970

	Raming op jaarbasis	Raming 1986-1990
- Totaalbedrag particuliere investeringen	28.764 mln BFR	143.820 mln BFR
- Investeringskosten per geschapen arbeidsplaats	+/- 15 mln BFR	-
- Aantal geschapen arbeidsplaatsen	2.000	10.000
- Gemiddelde van de investeringssteun (bruto)	14 %	-
- Begroting economische expansie (basis : 1986)	4.027 mln BFR	20.135 mln BFR
((waarvan - Programma EFRO omschakeling ijzer- en staalindustrie :		
Gewest : 800 mln BFR (over vijf jaar)		
EFRO : 400 mln BFR (over vijf jaar)		
- Programma EFRO-NPCB-Europese ontwikkelingskern		
Gewest : 1.059 mln BFR (over vijf jaar)		
EFRO : 1.059 mln BFR (over vijf jaar) (1)))		

.../...

(1) Behoudens definitieve goedkeuring van het programma

1.1.2. Toegekend op grond van de wet van 4 augustus 1978
(minder dan 50 personen)

416

	Raming op jaarbasis	Raming 1986-1990
- Totaalbedrag particuliere investeringskosten	11.250 mln BFR	56.250 mln BFR
- Investeringskosten per geschapen arbeidsplaats	+/- 4,5 mln BFR	-
- Aantal geschapen arbeidsplaatsen	2.500	12.500
- Gemiddelde van de investerings- steun (bruto)	10,5 %	-
- Begroting economische expansie (basis : 1986)	1.200 mln BFR	6.000 mln BFR

.../...

1.2. Informatie en motivatie

1.2.1. Economische stimulansen en managementadviezen

417

Type omschakeling	Totale begroting	Begroting EFRO	Werkgelegenheidsdoelstellingen
IJzer- en staalindustrie (Henegouwen-Luik-Luxemburg) V 216/84	685,659 mln BFR	408,763 mln BFR	3.000
Textielindustrie (arrondissement Moeskroen) V 219/84	+/- 20 mln BFR	(1)	100
Geïntegreerd programma (achtergebleven landbouw- zone van het zuidoosten)	+/- 100 mln BFR	(1)	1.000

.../...

- (1) De op grond van de Verordeningen nrs. 219/84 en 1787/84 van het EFRO gevraagde bijstand kan vòòr de goedkeuring van de onderhavige programma's niet nader worden aangegeven.

1.2.2. Onderzoek en ontwikkeling en technologische vernieuwing

418

	Raming op jaarbasis	Raming 1986-1990
- Totaalbedrag van de investeringen in nieuwe technologie	930 mln BFR	4.650 mln BFR
- Gemiddeld aantal betrokken ondernemingen	70	350
- Werkgelegenheidsdoelstelling	400	2.000
- Totale begroting O & O en nieuwe technologie	1.227 mln BFR	6.135 mln BFR

((waarvan deelneming EFRO in het kader
van V 216/84 - specifiek Programma
Nieuwe technologie : 317,4 mln over vijf jaar))

1.3. Beroepsopleiding

	Raming op jaarbasis	Raming 1986-1990
- Beroepsopleiding RVA (basis 1985) (1)		
- collectief	6.855	34.275
- individueel	872	4.360
- Beroepsopleiding landbouw (basis 1985)	2.079	10.395
Totaal	9.806	49.030

.../...

(1) Op grond van maatregelen waartoe op het niveau van de Franse gemeenschap werd besloten en welke de opheffing met zich brengen van de wettelijke belemmeringen voor de toegang tot de beroepsopleiding (RVA), vormen de cijfers onder deze rubriek slechts een minimumraming.

2. Wat het infrastructurele aspect van de klassieke maatregelen tot ontwikkeling van het grondgebied betreft (verbetering van de uiterlijke omgeving van de ondernemingen, inrichting van ambachtelijke en op dienstverlening gerichte zones, infrastructuur voor het midden- en kleinbedrijf, landschapsverzorging, afvalverwerking, enz.) zal prioriteit worden gegeven aan activiteiten die passen in een algemeen plan met belangrijke economische effecten.

Bovendien zal er van overheidswege op worden toegezien dat de maatregelen die bijdragen tot verbetering van de kwaliteit van het milieu bij dit beleid worden gerespecteerd.

De betrokken autoriteiten zullen trachten op gedifferentieerde wijze te voldoen aan de specifieke behoeften van de overwegend landelijke zones van het zuidoosten van Wallonië inzake waterdistributie, wegeaanleg, herverkaveling en landschapsvernieuwing en ontwikkeling van landbouw en landbouwindustrie.

Zij zullen er infrastructurele voorzieningen op het gebied van het toerisme bevorderen voor zover de totstandkoming daarvan uit economisch oogpunt (werkgelegenheid, aantrekken van particuliere investeerders) de vereiste waarborgen biedt.

De prioriteiten in verband met de behoeften op het stuk van watervoorziening, waterzuivering of bestrijding van milieuvervuiling zullen aan de wensen die in het raam van algemene plannen voor een homogene geografische zone of, in het geval van zuivering, een bepaald hydrografisch bekken naar voren worden gebracht tegemoet komen.

Zoals in de volgende tabel wordt aangegeven zullen deze verschillende prioriteiten blijken uit de keuze van de dossiers waarvoor op grond van Verordening nr. 1787/84 een beroep op het EFRO zal worden gedaan alsmede uit het bedrag van de gevraagde bijstand.

.../...

Type	Bijzondere voorwaarden om voor financiering in aanmerking te komen	Percentage EFRO
1. Industrierterreinen, ambachtelijke en op dienstverlening gerichte zones	indien algemeen plan - nauwkeurige economische verantwoording van de gevolgen in termen van verwachte werkgelegenheid en particuliere investerings	50 %
2. Landschapsverzorging	uitzonderingen daargelaten te financieren op grond van V 216/84 : quotavrij-staal - herge- bruik voor economische doeleinden - prioriteit oude industriegebieden	50 %
3. Watervoorziening	indien algemeen plan met herstructurerings- programma voor een homogene geografische zone en verbinding van de verschillende netten	30 %
4. Waterdistributie	uitgesloten, tenzij industrieel aspect of samenhangend project in de PDI-zone van het zuidoosten	30 %
5. Zuivering van afvalwater	indien algemeen plan voor het oplossen van de gehele problematiek in een hydrografisch bekken	50 %
6. Provinciale of gemeentelijke wegen	indien in de PDI-zone van het zuidoosten met verantwoording van het verkeer en economische behoeften - uitsluitend projecten die een volledige reconstructie behelzen	30 %
7. Industrierwegen	ja, indien verbonden met de aanleg van industrie- terreinen of een algemene actie gericht op de wederopleving van de plaatselijke economie	30 %
8. Landbouw- en boswegen	ja, indien verbonden met het PDI voor het zuidoosten en voldoende economisch effect	30 %
9. Infrastructuur die samenhangt met de ontwikkeling van bedrijfskolommen	prioritair voor zover afgestemd op het specifiek landelijke of industriële karakter van de zone	50 %
10. Herverkaveling en landschapsvernieuwing	indien in het kader van het PDI voor het zuid- oosten met kwantificering van de economische gevolgen	30 %
11. Voorbereidende studies	indien de studie rechtstreeks aansluit op de prioriteiten van het EFRO	50 % of 70 %
12. Energie- en onder- zoekprojecten	van geval tot geval te onderzoeken met het oog op de mogelijke industriële toepassing	50 %
13. Infrastructuur die bijdraagt tot de ont- wikkeling van het midden- en kleinbe- drijf	indien in het kader of ter aanvulling van de communautaire programma's, NPCB en programma's endogene ontwikkeling	50 % of 55 %
14. Afvalverwerking	indien algemeen plan	50 %
15. Infrastructuur ten behoefte van het toerisme	mits kosten/baten-analyse	50 %

.../...

(1) Met deze tabel wordt niet vooruitgelopen op de volgorde van de prioriteiten.

3. Met betrekking tot steun voor de herstructurering van traditionele activiteiten zal de overheid haar tussenkomst laten afhangen van een rentabiliteitsstudie, ten einde te vermijden dat ten dode opgeschreven ondernemingen kunstmatig in leven worden gehouden en om te voorkomen dat de concurrentieverhoudingen worden scheefgetrokken.

In dit perspectief en de geringe begrotingsmiddelen waarover zij beschikken in aanmerking genomen, hebben zowel de Waalse Regionale Executieve als de Franstalige en Duitstalige Executieve zich voor de periode 1986-1990 ten doel gesteld 50.000 arbeidsplaatsen te verzekeren en hechter te funderen. Uiteraard zullen ook de nationale programma's een belangrijk effect op de werkgelegenheid in Wallonië hebben.

4. Op het gebied van de huisvesting heeft de Executieve besloten een omvangrijk programma uit te voeren tot modernisering van de energievoorziening van sociale woningen, zulks door middel van structurele maatregelen welke erop gericht zijn de factorkosten die deel uitmaken van de huurlasten te beheersen en te verlagen.

Het onderhavige programma, dat zich over vijf jaar zal uitstrekken, betreft het gehele woningbestand van Wallonië.

Bovendien zal de Executieve renovering aanmoedigen, vooral in het industriebekken Hene-Samber-Maas, waar talrijke huizen in een vervallen staat verkeren en nog veel moet worden gedaan.

Daartoe heeft zij, op grond van Verordening nr. 216/84, een concreet programma voor de sanering van 1.606 sociale woningen bij de Commissie ingediend; de totale kosten daarvan belopen 463,745 miljoen BFR en de van het EFRO gevraagde bijstand bedraagt 208,677 miljoen BFR (50 % van een op maximaal 450.000 BFR per woning bepaalde tegemoetkoming).

5. Tenslotte zullen de betrokken autoriteiten elke actie ondersteunen waardoor samenwerking over de grenzen heen wordt bevorderd (bijvoorbeeld PED, EUREGIO, ...).

Op basis van de prioritaire doelstellingen en een poging tot kwantificering daarvan, zoals in het voorafgaande hoofdstuk weergegeven, kunnen de prioriteiten in maatregelen worden vertaald, waarbij - binnen de ontwikkelingszones - rekening wordt gehouden met de speciale kenmerken van de homogene bekkens Hene-Samber-Maas en met het overwegend landelijke karakter van het zuidoosten. Deze maatregelen kunnen volgens drie hoofdlijnen worden verdeeld, met dien verstande dat de kleine en middelgrote ondernemingen de eerste doelgroep vormen.

1. Economische stimulering en, vooral logistieke, ondersteuning van de verschillende economische en technologische vormen van creatie en diversificatie
2. Totstandbrenging van infrastructuur
3. Investeringssteun

Het spreekt vanzelf dat al deze maatregelen erop zijn gericht bij te dragen tot het benutten van de eigen ontwikkelingsmogelijkheden.

1. Economische stimulering en, vooral logistieke, ondersteuning van de verschillende economische en technologische vormen van creatie en diversificatie

1.1. Economische stimulering en logistieke steun

1.1.1. Opvoering van de produktiviteit in het midden- en kleinbedrijf

a) Op het niveau van de produktie

Voorbeelden :

- evaluatie van het produktieproces uit een oogpunt van uitrusting, werking en kosten, ten einde te bepalen welke verbeteringen bij de investeringsmogelijkheden en het vermogen tot technologische aanpassing van de onderneming haalbaar zijn; de eventuele overdracht van technologie wordt daarbij niet uitgesloten.

b) Op het niveau van de organisatie

Voorbeelden :

- studies die moeten leiden tot aanbevelingen en maatregelen op de volgende punten :
 - valorisatie van het menselijke kapitaal in de onderneming (vooral in het kader van het personeelsbeleid);
 - opleiding in het bedrijf (verbetering van de banden bedrijfsleven-onderwijs);
 - ruimere informatie en motivatie;
 - verbetering van het psychosociale klimaat (toekenning van verantwoordelijkheid, betere interne verbreiding van de cultuur van de onderneming).

Voorbeelden :

- aanstelling van personen die verantwoordelijk zijn voor de modernisering van de bedrijfsvoering (RMG) dan wel detachering bij een kleine of middelgrote onderneming van een functionaris die tot taak heeft de grondslagen van een moderne bedrijfsvoering te formuleren en de haalbaarheid daarvan te beoordelen.

1.1.2. Benutten van de mogelijkheden voor het midden- en kleinbedrijf om buiten de Gemeenschap zaken te doen en zijn afzet te verruimen

Voorbeelden :

- steun aan groeperingen van ondernemingen bij uitvoer naar landen buiten de EEG door middel van overeenkomsten inzake dienstverlening welke op hun marktonderzoek en/of de activiteiten van hun verbindingsbureaus in het buitenland zijn gebaseerd;
- aanmoediging van de oprichting van secretariaten die ten behoeve van ondernemingen de uitvoer regelen en hun daartoe een materiële en gerichte dienstverlening bieden;
- bevordering van de totstandkoming van transnationale samenwerking (bijvoorbeeld met vertegenwoordigers van Spanje en Portugal) voor gezamenlijke acties op de markten van derde landen, zoals de landen van Latijns-Amerika;
- stimulering van het optreden van centra voor dienstverlening :
 - . welke het aanbod van en de vraag naar toeleveringen tot elkaar brengen;
 - . welke de ondernemingen ter zake beleidsadviezen verstrekken.

1.1.3. Steun aan potentiële ondernemers

Voorbeelden :

a) informer en sensibiliseren :

- . oprichting van databanken op het gebied van communautaire, nationale en regionale steunmaatregelen, met valorisatie door middel van "informatiebureaus";

b) verlenen van bijstand :

- . vorming van multidisciplinaire "task forces" waarin de nodige kennis en ervaring zijn vertegenwoordigd om de beginnende onderneming in de verschillende administratieve en juridische stadia van haar oprichting bij te staan.

Deze functie omvat eveneens steun bij het evalueren van projecten - bedrijfsstrategie, financieringsplannen, kredietdossiers en marketing - en het formaliseren van onderzoek- en ontwikkelingsprojecten - juridische aspecten van de industriële en intellectuele eigendom, financiering, uitwisseling van informatie, enz.;

c) vergemakkelijken van samenwerking door :

- . ondersteuning van spontane initiatieven om het effect van een geïsoleerde positie op de ondernemer te verminderen (clubs van fabrikanten, beurzen voor ondernemingen, op toenadering gerichte colloquia, enz.);
- . in dezelfde geest, streven naar de verdeling van diensten, infrastructuur en eventueel andere middelen tussen beginnende ondernemingen.

1.1.4. Verwezenlijking van innovatie

Voorbeelden :

- voortzetting en versterking van het beleid dat is gericht op informeren, sensibiliseren en vergroten van de dynamiek waar het de nieuwe technologie betreft;
- voortzetting van de maatregelen die beloning van innovatie mogelijk maken;
- intensivering van de maatregelen met betrekking tot onderzoek, ontwikkeling en bevordering van de nieuwe technologie, vooral in de sectoren van robotica, produktieautomatisering, biotechnologie, informatica en telecommunicatie, energie, nieuwe materialen, opto-elektronika en ruimtetechnologie (steun bij de oprichting van clubs waarin de verschillende betrokkenen uit wetenschappelijke en industriële kring elkaar kunnen ontmoeten, zulks met het oog op multipliereffecten);
- aanmoediging van de overdracht van spitstechnologie door middel van een beurs voor nieuwe technologie, waarbij samenwerking in Europees verband wordt nagestreefd;
- cursussen op het gebied van nieuwe technologie.

1.1.5. Vergroting van de energiebesparing en valorisatie van de know-how inzake energiea) Op het niveau van de vraag :

- door middel van communicatie de vraag doen ontstaan

Voorbeelden : . newsletter,

- . oprichting van een club Athena-Energie,
- . audiovisuele communicatiecampagnes;

- door opleidings- en informatieprogramma's de vraag helpen zich te uiten

- Voorbeelden : . vestiging van "energiebureaus", vooral ten behoeve van het midden- en kleinbedrijf en particulieren;
- . organisatie van speciale cursussen.

b) Op het niveau van het aanbod :

- de Waalse ondernemingen helpen werkelijk doelmatige en rendabele systemen voor te stellen

- Voorbeelden : - maatregelen met het oog op de industriële toepassing van uitgevoerde of lopende onderzoek- en ontwikkelingsprojecten;

- aanmoediging van de overdracht van technologie en samenwerking tussen ondernemingen;
- maatregelen om aan de Waalse ondernemingen die het in deze sector goed doen binnen en buiten Wallonië bekendheid te geven (lijst van ondernemingen, ...).

1.1.6. Sensibiliseren van de jongeren voor innovatie en "openheid"

Voorbeelden :

- aanmoediging tot een actief verblijf in het buitenland, waarbij zowel de behoeften van de ondernemingen en de onderzoekcentra als het doel van een grondige kennismaking met op ondernemerschap en vernieuwing gerichte culturen een rol spelen;
- bewustmaking van de noodzaak vreemde talen te leren;
- verbetering van de opleidingen op de gebieden van nieuwe technologie en management.

1.2. Geïntegreerde economische ontwikkeling

1.2.1. Plaatselijk

Het doel is - in functie van de bijzondere kenmerken van de beschouwde subregio's - het plaatselijke economische potentieel te identificeren en, op basis daarvan, een geïntegreerde ontwikkeling van activiteiten te waarborgen, zulks met inachtneming van het voorafgaande marktonderzoek.

Middelen : bedrijfstakstudies welke dienen om de nabije afzet voor bedrijfskolommen te heroriënteren.

a) Bijvoorbeeld in de overwegend landelijke zones van het zuidoosten, profilering van bedrijfskolommen zoals :

- 1) vlees, waaronder schapevlees,
- 2) melkschapen,
- 3) spelt,
- 4) andere teelten, waaronder kleinvee en kleinfruit,
- 5) hout,
- 6) evaluatie en ondersteuning van projecten waardoor landbouw en milieu en landbouw en toerisme met elkaar worden verbonden.

b) In de zones met een industrieel karakter, profilering van bedrijfskolommen in termen van convergente technologie en innovatiemogelijkheden ten einde complementariteiten die op een zelfde markt kunnen worden benut te bevorderen. Dergelijke bedrijfstakstudies zouden de aanvullende maatregelen die voor het verwezenlijken van de vastgestelde projecten noodzakelijk zijn in het licht kunnen stellen (bijvoorbeeld op de gebieden van infrastructuur, aangepaste opleiding, ...).

1.2.2. Over de grenzen heen

Op basis van de geïdentificeerde bedrijfskolommen zal worden getracht de totstandbrenging van samenwerking over de grenzen heen binnen transnationale ruimten die als articulatiepunt fungeren aan te moedigen.

Het betreft hier vooral :

- het nastreven van complementariteiten op het vlak van de produktie in de opbouw en de ontwikkelingsstrategie van het plaatselijke midden- en kleinbedrijf, waarbij een interregionale koppeling dient te worden gestructureerd en gestimuleerd;
- het nastreven van complementariteiten op het vlak van de verschillende toeristische mogelijkheden;
- het nastreven van complementariteiten op het vlak van opleiding, voorlichting en audiovisuele communicatie.

2. Totstandbrenging van infrastructuur

Ten einde de aantrekkelijkheid van het Gewest voor nieuwe investeerders te vergroten zal van overheidswege in het bijzonder aandacht worden besteed aan :

- de optimale vaststelling van het tracé van de hoge-snelheidstrein op het grondgebied van het Waalse Gewest, zodanig dat het een factor van uitstraling van zijn economie wordt;
- de ontwikkeling van de Europese regionale luchtvaartlijnen, zowel voor het passagiersverkeer als voor het vrachtverkeer;
- het bevorderen van de vestiging van stations voor het wegverkeer;
- de oplossing van de problemen in verband met het grensoverschrijdende vervoer.

In hetzelfde perspectief zal prioriteit worden verleend aan de volgende, als voorbeeld bedoelde, maatregelen :

- stadsvernieuwing;
- herstel en aanpassing van de onmiddellijke omgeving van buiten bedrijf gestelde industriecomplexen, steenkoolmijnen en steengroeven;
- wegenbouw, ontwatering, zuivering en distributie van water;
- landschapsvernieuwing (met name regeling van het waterpeil in het bekken van de Hene en in het Luikse);
- infrastructuur voor de behandeling en recycling van afval;
- renovering van het woningbestand in Wallonië;
- totstandbrenging en inrichting van ambachtelijke en op dienstverlening gerichte zones in een geïntegreerd verband.

Het Gewest zal, onder deze maatregelen, voorrang geven aan die activiteiten welke op coherente wijze passen in de ontwikkelingsstrategie voor een bepaalde ruimte. Ook zal het zich inzetten voor de projecten waarvan de economische gevolgen in termen van produktie het best harmoniëren met de ontwikkeling van de bedrijfskolommen zoals die in de betrokken zone in het licht werden gesteld. Uiteraard zal bij het ontwerpen en de uitvoering van deze maatregelen voortdurend rekening worden gehouden met de eisen welke de bescherming van het milieu stelt.

Eveneens in deze context en om te voldoen aan de normen welke de Commissie van de Europese Gemeenschappen onlangs met betrekking tot de exploitatie van slachthuizen heeft uitgevaardigd, beschouwen de regionale autoriteiten een gecoördineerde herstructurering van de onderhavige sector als een van hun eerste taken.

Het toerisme tenslotte lijkt, voornamelijk in de overwegend landelijke zones van het zuidoosten, een essentiële motor van het economisch herstel.

Met het oog daarop zullen de geïntegreerde maatregelen tot valorisatie van de omgeving van de stuwdammen van het Eau d'Eure en de verbetering van de verblijfsmogelijkheden met voorrang worden voortgezet.

3. Investeringssteun

3.1. Bevordering van de economische expansie

Dit type van steun is geregeld :

- voor grote ondernemingen, bij de wetten van 17 juli 1959 en 30 december 1970.
De eerste is van algemene toepassing, terwijl de tweede slechts voor ontwikkelingszones geldt;
- voor het midden- en kleinbedrijf, bij de wet van 4 augustus 1978, de wet op de "economische heroriëntering".
Deze wet, met een algemeen toepassingsgebied, is gunstiger dan de voornoemde wettelijke regelingen.

De Waalse autoriteiten zijn voornemens wettelijke maatregelen te treffen om aan de investeringssteun weer echt het karakter van een aansporing te geven :

- . de steun zal meer en meer worden geconcentreerd op van tevoren bepaalde sectoren of bedrijfskolommen, en wel zodanig dat ontwikkelingskernen worden gevormd met een hefboomwerking ten opzichte van de voorafgaande en/of volgende stadia;
- . prioriteit zal worden toegekend aan de projecten welke beantwoorden aan criteria zoals :
 - scheppen van een aanzienlijk aantal arbeidsplaatsen;
 - stroken met de doelstellingen die zijn omschreven in de door het Gewest vastgestelde ontwikkelingsstrategieën;
 - het onderwerp zijn geweest van een specifieke studie, met name inzake het bedrijfsplan, het produktieproces, het marketingaspect, ...;

- gesitueerd zijn in zones waar herstructurering of valorisatie van het eigen potentieel dringend noodzakelijk is;
- gebaseerd zijn op een programma dat werd opgesteld in het kader van een herstructureringsonderzoek met positieve uitkomst;
- produkt dat als vernieuwend en/of geschikt is te beschouwen.

3.2. Beschikbaarheid van risicodragend kapitaal

Voorrang zal worden verleend aan elk project of elke actie waardoor de bewustwording kan worden versterkt van de betekenis van risicodragend kapitaal, vooral ten aanzien van de kleine en middelgrote ondernemingen, wier omvang al te vaak een rem op hun ontwikkeling blijkt te zijn. Het Gewest zal de vorming en de overgang naar een operationele fase van "durfkapitaal" blijven stimuleren met het oog op een verruiming van de middelen en risicoverdeling.

HOOFDSTUK IV - TOELICHTING BIJ HET SAMENVATTEND OVERZICHT VOOR DE
JAREN 1986-1990 VAN DE BELANGRIJKSTE MAATREGELEN EN DE
MOGELIJKHEDEN TOT FINANCIERING DAARVAN DOOR DE OVERHEID

- Op nationaal vlak

Eerste doel van de thans gevoerde economische politiek is het herstel van het concurrentievermogen van de ondernemingen en de vermindering van het financieringstekort van de overheid. Voor het bereiken daarvan is het noodzakelijk de krachten van de markt weer volledig hun rol te laten spelen. Dit streven om een gezonde en krachtige concurrentie tot stand te brengen maakt een verplaatsing van het budgettaire zwaartepunt mogelijk : duidelijke verlaging van de voor subsidies bestemde bedragen en verruiming van de middelen voor een stimulerend, op het scheppen van een bedrijfsvriendelijk klimaat gericht beleid. Dit politieke streven wordt natuurlijk met de nodige soepelheid op de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de superregionale autoriteiten afgestemd. Tenslotte zij erop gewezen dat de overheid de verantwoordelijkheid die in het kader van de leer van de "openbare goederen" op haar rust zal dragen, want op dat gebied schiet de werking van de markt uiteraard te kort.

- Op regionaal vlak

Over de periode 1986-1990 bedragen de totale middelen uit de begrotingen van het Waalse Gewest en de Franse en Duitstalige gemeenschap voor het beleid van regionale omschakeling 124.996 miljoen BFR (van 1986).

Deze middelen zullen hoofdzakelijk worden bestemd voor :

- . het scheppen van gunstige omstandigheden voor de ondernemingen via :
 - het macro-economisch beheer van de arbeidskrachten;
 - de bevordering van informatie en motivatie;
 - het verbeteren van de toegang tot de kapitaalmarkt;
- . "openbare goederen", vooral met betrekking tot de infrastructuur en de bestrijding van milieuvervuiling, met inachtneming van de verdeling van bevoegdheden tussen de nationale overheid en de lagere overheden;
- . meer traditionele maatregelen, enerzijds op het gebied van huisvesting, waarbij rekening wordt gehouden met in het verleden aangegane verplichtingen, en anderzijds op het gebied van omschakeling en herstructurering, waarbij rekening wordt gehouden met bepaalde nationale regelingen.

Op grond van deze keuzen kunnen de verschillende posten van de tabel op bladzijde 164, waarin de hoofdlijnen van het te voeren beleid worden aangegeven, worden gepreciseerd.

- . Het macro-economisch beheer van de arbeidskrachten omvat twee activiteiten : opleiding en werkgelegenheid (9.235 miljoen BFR) en opleiding voor nieuwe technologieën (746 miljoen). Doel is het aanbod van arbeid aan de behoeften van de produktie aan te passen door middel van een

in overleg met het bedrijfsleven gevoerde opleidingspolitiek.

De bevordering van informatie en motivatie is erop gericht de overgang te versnellen van een samenleving met een oude industrie naar de realiteit van de derde industriële revolutie, inclusief de gevolgen van het verdwijnen van de geografische afstanden voor de mededinging op de traditionele markten.

De maatregelen van stimulering, promotie en bewustmaking (2.435 miljoen) dienen om de uitgangshypothese van de economische subjecten bij te stellen.

De technologische kwalificatie van Wallonië zal door maatregelen inzake economische ontwikkeling en innovatie (4.498 miljoen) in markttermen worden vertaald. Studies, statistiek en voorlichting (1.423 miljoen) zullen daarbij een ondersteunende rol vervullen.

Met de maatregelen betreffende onderzoek, ontwikkeling en design (6.135 miljoen) wil men, tenslotte, de eigen programma's van de ondernemingen beïnvloeden. Het belang dat aan design wordt gehecht dient te worden onderstreept, omdat een produkt - hoe voortreffelijk in technisch opzicht ook - aan de wensen van de potentiële afnemers dient te worden aangepast.

- . Bij het verbeteren van de toegang tot de kapitaalmarkt gaat het, afgezien van de wegens gescheiden bevoegdheden zeer beperkte investeringen in de landbouw (470 miljoen), om twee verschillende situaties, zij het voortvloeiende uit de toepassing van de nationale wetgeving inzake de economische expansie.

De steun aan kleine en middelgrote ondernemingen (9.443 miljoen) is bedoeld om iets te doen aan het steeds terugkerende probleem van het bijeenbrengen van kapitaal voor en de eerste jaren van dergelijke ondernemingen. Wat de investeringen in middelgrote en grote ondernemingen betreft (20.135 miljoen), wordt het accent gelegd op een marginale maar beslissende beïnvloeding van de mate waarin een investeringsproject zichzelf terugverdiend.

- . Aan het optreden van het Gewest en de gemeenschappen met betrekking tot "openbare goederen" zijn grenzen gesteld als gevolg van de verdeling van bevoegdheden tussen de verschillende bestuursniveaus in België.

In deze context betreft de ontwikkelingsinfrastructuur (20.009 miljoen) klassieke maatregelen tot ontwikkeling van het grondgebied. Bij de activiteiten in verband met verontreiniging, waterzuivering, afval en natuurbehoud (7.402 miljoen) gaan daarentegen materiële investeringen met ecologische maatregelen samen. Stads- en plattelandsvernieuwing (2.840 miljoen) zijn een antwoord op de door de plaatselijke overheid tot uitdrukking gebrachte behoeften. De maatregelen inzake sanering van vervallen bedrijfsterreinen, industriële en ambachtelijke gebieden (1.895 miljoen) en die op het gebied van het toerisme (2.560 miljoen) hebben echter ten doel een klimaat te scheppen dat gunstig is voor het ontstaan van nieuwe activiteiten.

- . Het overige optreden, meer traditioneel van aard, weerspiegelt bepaalde omstandigheden waaraan moeilijk kan worden voorbijgegaan.

De post renovatie van woningen (20.213 miljoen) omvat voor twee derde de financiering van premies die aan particulieren worden toegekend ten einde ongezonde woningen te verbeteren en de sterk teruggelopen bedrijvigheid in de bouwsector enigszins op peil te houden.

In verband met de omschakelings- en herstructureringsmaatregelen (15.557 miljoen) wordt een kosten/baten-analyse van de aangewende middelen gemaakt, zowel om te vermijden dat ten dode opgeschreven ondernemingen kunstmatig in leven worden gehouden als om te voorkomen dat de concurrentievoorwaarden worden scheefgetrokken.

Nationale overheidsinvesteringen

Gezien de maatregelen waartoe de regering onlangs in het kader van de budgettaire sanering heeft besloten, is de in hoofdstuk IV weergegeven raming van de nationale begrotingsmiddelen die ten behoeve van het Regionale Ontwikkelingsprogramma kunnen worden ingezet nog slechts als een indicatie te beschouwen.

Besloten werd namelijk tot een aanzienlijke besnoeiing van de betrokken begrotingen tot een bedrag van bijna 13 miljard, zulks ter aanvulling van andere bezuinigingsmaatregelen op de gebieden van scholenbouw, bouw van ziekenhuizen, uitkeringen aan de gewesten en gemeenschappen en uitkeringen aan de lagere publiekrechtelijke lichamen (provincies, gemeenten, ...). Het effect van deze maatregelen op de economische activiteit en in het bijzonder de gevolgen ervan voor Wallonië zijn nog niet exact te bepalen.

Begroting : jaarlijkse omvang

Tot besluit van de voorafgaande bladzijden kunnen met betrekking tot de begrotingsmiddelen welke door de verschillende Belgische overheden voor maatregelen in Wallonië zullen worden bestemd de volgende cijfers worden genoemd :

Waals Gewest	: 26,0 miljard/jaar
Franse gemeenschap	: 2,2 miljard/jaar
Duitstalige gemeenschap	: 186 miljoen/jaar
Nationale overheid (naar aanleiding van de sanerings- maatregelen waartoe de regering onlangs heeft besloten te herzien)	: 35,1 miljard/jaar

63,5 miljard/jaar

1. Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO)

De bijstand die van het EFRO zal worden gevraagd is moeilijk te ramen, omdat de Lid-Staten en de regio's niet weten hoe het Europese regionale beleid zich zal ontwikkelen - gevolg van de tenuitvoerlegging van de Europese Akte en vooral van het nieuwe artikel 130 D van het EEG-Verdrag - en derhalve welke bedragen hun tijdens de periode 1986-1990 zullen worden toegekend.

De beleidslijnen in termen van doelstellingen, maatregelen en overeenkomstige middelen berusten bovendien op huidige besluiten. Het blijft natuurlijk mogelijk dat de autoriteiten zich door een bijzondere verslechtering van de Waalse economie of niet te voorzien situaties genoodzaakt zien de volgorde van hun prioriteiten te wijzigen, deze wijzigingen uit te drukken in een overdracht van begrotingsmiddelen en hun verzoeken om bijstand aan het EFRO dienovereenkomstig aan te passen.

Voor een goed begrip van de hierna weergegeven ramingen is tenslotte de volgende toelichting vereist.

Een rekenkundige vergelijking van de relatieve omvang van de op grond van de aangehouden drie grote beleidslijnen gevraagde steun zou tot oppervlakkige, ja simplistische conclusies leiden. Maatregelen van immateriële aard (modernisering van het bedrijfsbeheer, identificatie van bedrijfskolommen die kunnen worden ontwikkeld, bevordering van energiebesparing, innovatie, enz.) zijn namelijk moeilijker te ontwerpen en kunnen ook niet zo snel worden toegepast. Zij veronderstellen de aanwezigheid van een juiste intellectuele capaciteit, eventueel het mobiliseren van de in een regio of subregio beschikbare krachten, een sterke motivatie van de kleine en middelgrote ondernemers of van toekomstige ondernemers en, meer in het algemeen, een actie ten aanzien van cultuur en tradities die, zoals bekend, eerst op langere termijn werkelijk vrucht zal dragen. De beoogde maatregelen zijn daarenboven - afzonderlijk genomen - niet zo "duur" als, bijvoorbeeld, een gemiddelde actie tot renovatie van een verlaten gebied.

Het gebrek aan evenwicht dat op het eerste gezicht wellicht tussen de voor de onderhavige maatregelen en de voor infrastructuurwerken van het EFRO gevraagde bijstand lijkt te bestaan kan hoofdzakelijk op grond van deze factoren worden verklaard.

Wat voorts de infrastructuur betreft dient zowel de noodzaak tot het ontsluiten van de landelijke zone van het zuidoosten van Wallonië en het benutten van haar reële mogelijkheden in toeristisch opzicht als de noodzaak, met het oog op een economische wederopleving, het Waalse landschap te reinigen van de overwoekering uit het verleden in herinnering te worden gebracht. Het is duidelijk dat het voor onze oude industriegebieden meer gaat om een kwalitatieve dan een kwantitatieve benadering van hun infrastructuur, die vooral wordt gekenmerkt door een verouderde staat en het niet afgestemd zijn op de eisen welke vraag en markt thans stellen.

De bedragen die uit hoofde van investeringssteun van het EFR0 worden gevraagd betreffen, tenslotte, hoofdzakelijk een onderdeel van het voor de ontwikkelingskern Rodange-Athus-Longwy (PED) bij de Commissie ingediende nationale programma van communautair belang. Zolang de Commissie, gelet op de ter zake door DG IV geformuleerde vragen, dit onderdeel van het programma niet heeft aanvaard behouden zij een indicatief karakter.

Beleidslijnen	Soort maatregelen	Begroting Waals Gewest, Franse en Duitstalige gemeenschap en plaatselijke overheden - 1986-1990	Deel van de begrotingen waarvoor in de jaren 1986-1990 bijstand van het EFRO wordt gevraagd	Verzoeken om bijstand EFRO 1986-1990 (1)
I				
Beleid van economische stimulering, logistieke steun en ontwikkeling van het eigen potentieel	Managementadviezen, onderzoek en ontwikkeling, energie, stimulering, promotie, sensibilisering op allerlei gebied, identifi- catie van bedrijfskolommen, enz.	14.491 miljoen BFR + 9.981 miljoen BFR - opleiding en werkgelegenheid zijnde 24.472 miljoen BFR	Tussen 800 en 1.200 miljoen BFR	Tussen 400 en 600 miljoen BFR
II				
Beleid van investeringssteun	Steun voor bedrijfs- investeringen (inclusief midden- en kleinbedrijf en landbouw)	30.048 miljoen BFR	Tussen 1.400 en 2.200 miljoen BFR	Tussen 700 en 1.100 miljoen BFR
III				
Beleid en verantwoordelijkheid inzake openbare goederen	Infrastructuur ten behoeve van industrie, dienst- verlening, toerisme, milieu en platteland	34.706 miljoen BFR	Tussen 3.800 en 4.600 miljoen BFR (raming op basis van de verschillende bijstands- percentages EFRO zoals in hoofdstuk II van deze bijlage weergegeven)	Tussen 1.900 en 2.300 miljoen BFR
IV				
Andere vormen van beleid	Renovatie van woningen; omschakeling en herstructurering	35.770 miljoen BFR	- -	-
		124.996 miljoen BFR	Tussen 6.000 en 8.000 miljoen BFR	Tussen 3.000 en 4.000 miljoen BFR

(1) Bij deze bedragen komen de op grond van Verordening nr. 216/84 door de Commissie ingewilligde verzoeken om bijstand, namelijk : 726 miljoen BFR voor de maatregelen onder I, 400 miljoen BFR voor de maatregelen onder II, 150 miljoen BFR voor de maatregelen onder III en 209 miljoen BFR voor de maatregelen onder IV (totaal 1.485 miljoen BFR).

2. Europees Sociaal Fonds (ESF)

2.1. Bijdrage van het ESF voor de maatregelen op het gebied van de beroepsopleiding welke door de RVA (Franse en Duitstalige gemeenschap) worden uitgevoerd

De bijdrage van het ESF voor de door de RVA op het gebied van de beroepsopleiding uitgevoerde maatregelen bedroeg tussen 1978 en 1983 - laatste jaar waarvan de rekeningen zijn afgesloten - gemiddeld 130,6 miljoen BFR per jaar.

Voor het jaar 1986 zal het ESF uit hoofde van de beroepsopleiding RVA een bedrag van 510 miljoen BFR worden gevraagd.

Deze aanzienlijke verhoging van het gevraagde bedrag vloeit hoofdzakelijk voort uit nieuwe richtsnoeren welke op het niveau van de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening worden gevolgd, waaronder :

- een snellere behandeling van de in aanmerking komende dossiers;
- een streven zo goed mogelijk te anticiperen op de potentiële verzoeken van het bedrijfsleven (de aanvragen ESF moeten in het jaar dat aan de feitelijke totstandkoming van opleidingscursussen voorafgaat worden ingediend);
- een zodanige berekening van de uitgaven dat de kosten van de opleidingsactiviteiten (RVA, bedrijfsleven) in hun geheel in aanmerking worden genomen.

Op basis van een nultgroeï valt te verwachten dat het voornoemde bedrag ook voor de jaren 1987 tot en met 1990 zal worden aangevraagd.

Voor de door het programma bestreken periode zullen de aanvragen die in verband met de bijdrage voor maatregelen op het gebied van de beroepsopleiding tot het ESF worden gericht derhalve in totaal 2.550 miljoen BFR belopen.

2.2. Bijdrage van het ESF voor werkgelegenheidscheppende projecten

De hierna vermelde cijfers berusten op het volume van de projecten die het bestuur van het Waalse Gewest passeren. Geen rekening wordt dus gehouden met de projecten die door andere overheidsinstellingen op nationaal vlak worden ingediend (nationale ministeries, RVA, Rijksfonds voor Sociale Reclasseering van de Minder-validen, Franse gemeenschap, ...), waarvan bij gebrek aan statistische gegevens het regionale effect niet kan worden bepaald.

Voor de jaren 1984, 1985 en 1986 viel, op het niveau van het bestuur van het Waalse Gewest, een duidelijke stijging van het volume van de

projecten en van de van het ESF gevraagde bedragen te constateren :

- 1984 : - 73 projecten (betreffende 2.060 personen);
- gevraagd bedrag : 246 miljoen BFR;
- 1985 : - 123 projecten (betreffende 3.002 personen);
- gevraagd bedrag : 516 miljoen BFR;
- 1986 : - 158 projecten (betreffende 4.815 personen);
- gevraagd bedrag : 824 miljoen BFR.

Alles wijst erop dat met dit laatste bedrag een maximum van de aanvragen is bereikt. Gezien het striktere beleid van het Europees Sociaal Fonds en de financiële beperkingen in termen van steunverlening, is een jaarlijks bedrag van aanvragen bij het ESF van 600 à 700 miljoen BFR aannemelijk.

Voor de door het onderhavige programma bestreken jaren zou de bijdrage die voor de door het bestuur van het Waalse Gewest behandelde projecten van het Fonds wordt gevraagd derhalve binnen een marge van 3.224 miljoen BFR en 3.624 miljoen BFR liggen.

3. Europees Oriëntatie- en Garantiefonds voor de Landbouw (EOGFL)

3.1. Dossiers (per 24.10.1986) die in 1987 voor steun uit het EOGFL in aanmerking kunnen komen

Aan de hand van de op het Ministerie van Landbouw opgestelde lijst worden drie groepen onderscheiden :

- groep A : dossiers die wachten op de tweede tranche van 1986 (en eventueel naar 1987 kunnen worden overgedragen als zij niet worden aangenomen);
- groep B : ingediende dossiers die door het Gewest uitdrukkelijk zijn goedgekeurd;
- groep C : ingediende dossiers die wachten op de uitdrukkelijke goedkeuring door het Gewest.

	Bedrag van de investeringen			Maximumsteun van het EOGFL (25 %)
	IGERE (1)	KMO	IGERE + KMO	
groep A	244.605.315	241.564.606	486.169.921	121.542.480
groep B	105.000.000	66.479.500	171.479.500	42.869.875
groep C	371.472.716	191.417.705	562.890.421	140.722.605
TOTAAL	721.078.031	499.461.811	1.220.539.842	305.134.960

- Afgezien van nieuwe projecten die zullen worden ingediend, kunnen in 1987 investeringen tot een maximumbedrag van 1.220.539.842 BFR worden aangemeld, waarvoor eventueel steun kan worden toegekend tot hoogstens 305.134.960 BFR.
- Omdat mag worden aangenomen dat groep A in 1986 voor de helft steun zal ontvangen, zullen echter de in 1987 aangemelde investeringen nog slechts 977 miljoen bedragen (waarvoor 244 miljoen aan steun kan worden verleend).

.../...

(1) Inspection Générale de l'Economie et de la Restructuration des Entreprises
- Algemene inspectie van de economie en de herstructurering van de ondernemingen

3.2. Situatie in 1984, 1985 en 1986

	Aangemelde investeringen die door het EOGFL zijn aanvaard	Steun EOGFL	Steun/investeringen in %
1984	185.722.522	41.518.977	22,4
1985	646.240.578	109.617.857	17
1986 (*) (voorlopig, beperkt tot oktober)	179.605.982	44.651.485	24,9
1986 (raming)	(379.605.482)	(94.000.000)	(24,9)

(*) Waarschijnlijk kan hier 200 miljoen BFR aan investeringen worden bijgeteld (in mindering te brengen op de in 1987 aangemelde investeringen, zie hiervoor) en kan de steun met maximaal 50 miljoen BFR worden verhoogd.

3.3. Conclusie

- De maximumprognose lijkt één miljard aan bij het EOGFL aangemelde en mogelijk voor steun in 1987 in aanmerking komende investeringen. De desbetreffende steun zal dus ten hoogste 250 miljoen BFR bedragen.
- In het licht van de realisatiecijfers van 1984, 1985 en 1986 lijkt dat erg optimistisch. Jammer genoeg valt niet te zeggen in welke mate de aangemelde investeringen in 1987 door het EOGFL zullen worden aanvaard, omdat het totaal van de in de voorafgaande jaren aangemelde investeringen niet bekend is.
- Gezien de ramingen inzake de investeringssteun zoals die in het voorafgaande voor 1987 zijn weergegeven, lijkt het verantwoord voor de periode 1988-1990 uit te gaan van een aanvragenvolume van ongeveer 200 miljoen BFR per jaar.

N.B.

Ten behoeve van de openbare slachthuizen zal waarschijnlijk een bijdrage van 250 miljoen BFR aan het EOGFL worden gevraagd (voor investeringen ten bedrage van ongeveer één miljard BFR in totaal).

Het is thans niet mogelijk te bepalen welk gedeelte van de onderhavige investeringen tijdig genoeg zal worden aangemeld om nog voor steun in 1987 in aanmerking te kunnen komen.

**Regionale ontwikkelingsprogramma's voor België
Derde generatie 1986-1990**

Document

Luxemburg: Bureau voor officiële publikaties der Europese Gemeenschappen

1988 — 444 blz. — 21.0 x 29.7 cm

FR, NL

ISBN 92-825-8671-5

Catalogusnummer: CB-52-88-986-NL-C

Prijs in Luxemburg (exclusief BTW) ECU 36

Venta y suscripciones · Salg og abonnement · Verkauf und Abonnement · Πωλήσεις και συνδρομές
Sales and subscriptions · Vente et abonnements · Vendita e abbonamenti
Verkoop en abonnementen · Venda e assinaturas

BELGIQUE / BELGIE Moniteur belge / Belgisch Staatsblad Rue de Louvain 40-42 / Leuvensestraat 40-42 1000 Bruxelles / 1000 Brussel Tel 5 12 00 26 CCP / Postrekening 000-2005502-27 Sous-dépôts / Agentschappen Librairie européenne / Europese Boekhandel Rue de la Loi 244 / Wetstraat 244 1040 Bruxelles / 1040 Brussel CREDOC Rue de la Montagne 34 / Bergstraat 34 Bte 11 / Bus 11 1000 Bruxelles / 1000 Brussel	IRELAND Government Publications Sales Office Sun Alliance House Molesworth Street Dublin 2 Tel 71 03 09 or by post Government Stationery Office EEC Section 6th floor Bishop Street Dublin 8 Tel 78 16 66	PORTUGAL Imprensa Nacional Casa da Moeda, E. P. Rua D. Francisco Manuel de Melo 5 1092 Lisboa Codex Tel 69 34 14 Telex 15328 INCM Distribuidora Livros Bertrand Lda. Grupo Bertrand, SARL Rua das Terras dos Vales, 4-A Apart 37 2700 Amadora CODEX Tel 493 90 50 - 494 87 88 Telex 15798 8ERDIS
DANMARK Schultz EF-publikationer Montergade 19 1116 København K Tlf 01 14 11 95 Telefax 01 32 75 11	ITALIA Licosa Spa Via Lamarmora, 45 Casella postale 552 50 121 Firenze Tel 57 97 51 Telex 570466 LICOSA I CCP 343 509 Subagenti Libreria scientifica Lucio de Basio -AEIOU Via Meravigli, 16 20 123 Milano Tel 80 76 79 Herder Editrice e Libreria Piazza Montecitorio, 117-120 00 186 Roma Tel 67 94 628/67 95 304 Libreria giuridica Via 12 Ottobre, 172/R 16 121 Genova Tel 59 56 93	UNITED KINGDOM HMSO Books (PC 16) HMSO Publications Centre 51 Nine Elms Lane London SW8 5DR Tel (01) 211 77 02 Sub-agent Alan Armstrong & Associates Ltd Arkwright Road Reading, Berks RG2 0SO Tel (0734) 75 17 69 Telex 849937 AALTD G
BR DEUTSCHLAND Bundesanzeiger Verlag Breite Straße Postfach 10 80 06 5000 Köln 1 Tel (02 21) 20 29-0 Fernschreiber ANZEIGER BONN 8 882 595 Telefax 20 29 278		TURKIYE Dünya super veb ofset A.Ş. Narlıbahçe Sokak No 15 Cağaloğlu İstanbul Tel 512 01 90 Telex 23822 dsvs-tr
GREECE G.C. Eleftheroudakis SA International Bookstore 4 Nikis Street 105 63 Athens Tel 322 22 55 Telex 219410 ELEF Sub-agent for Northern Greece Molho's Bookstore The Business Bookshop 10 Tsimiski Street Thessaloniki Tel 275 271 Telex 412885 LIMO	GRAND-DUCHÉ DE LUXEMBOURG et autres pays / and other countries Office des publications officielles des Communautés européennes 2, rue Mercier L-2985 Luxembourg Tel 49 92 81 Telex PUBOF LU 1324 b CCP 19190 81 CC bancaire BIL 8-109/6003/200 Sogenal 61-490276-96-26 Abonnements / Subscriptions Messageries Paul Kraus 11, rue Christophe Plantin L-2339 Luxembourg Tel 49 98 881 Telex 2515 CCP 49242-63	UNITED STATES OF AMERICA European Community Information Service 2100 M Street, NW Suite 707 Washington, DC 20037 Tel (202) 862 9500
ESPAÑA Boletín Oficial del Estado Tratado 27 28010 Madrid Tel (91) 446 60 00 Mundi-Prensa Libros, S. A. Castellón 37 28001 Madrid Tel (91) 431 33 99 (Libros) 431 32 22 (Suscripciones) 435 36 37 (Dirección) Telex 49370-MPLIE Telefax 34-1-1275 3998		CANADA Renouf Publishing Co., Ltd 51 Sparks Street Ottawa Ontario K1P 5R1 Tel Toll Free 1 (800) 267 4164 Ottawa Region (613) 238 8985-6 Telex 053-4936
FRANCE Journal officiel Service des publications des Communautés européennes 26, rue Desaix 75727 Paris Cedex 15 Tel (1) 40 58 75 00	NEDERLAND Staatsdrukkerij- en uitgeverijbedrijf Christoffel Plantijnstraat Postbus 20014 2500 EA s-Gravenhage Tel (070) 78 98 80 (bestellingen)	JAPAN Kinokuniya Company Ltd 17-7 Shinjuku 3-Chome Shinjuku-ku Tokyo 160-91 Tel (03) 354 0131 Journal Department PO Box 55 Chitose Tokyo 156 Tel (03) 439 0124

Prijs in Luxemburg exclusief BTW: ECU 36

BUREAU VOOR OFFICIËLE PUBLIKATIES
DER EUROPESE GEMEENSCHAPPEN

L-2985 Luxembourg

ISBN 92-825-8671-5

9 789282 586716